

Генеральне слідство про маєтності Полтавського полку 1729-1730

Л: 1:
Павского.
Емие Пав
ова они то
та таски
владбца
з памч
ного Пок
в котором
ксе урди не
сало, яко Ануров Вла и неко
вотом Соприкост Полковом в
лога и нис сашману нажену зо
екобоу нагако, а зо
Свинь
на владбце тило
Оу Ервалъ интереса
а то смертти Ело дарова в
и ренъ. горощъ кеи владбце.
20 Селце Дутиговка ввсотнъ Лешет
стл боднъ вв лавомъ иловатъ

30 Куринька

3 Чернухи

5 Сенга

5 Пирятинь

3 5 Городище

5 Аньтинь

5 5 6 ЛУБНЫ

6 6 6 МИРЯ

юново

5 Луколье

30 Оржица

6 Хороль

5 Горюшинь

5 Чигринь-Дубровка

Карта

Возобновленной [XVII в. колонизации
Полтавской губернии
с обозначением [казацких полков
и их [отенных пунктов

**До 300-річчя воєнно-політичного виступу
гетьмана Івана Мазепи та укладення
українсько-шведського союзу**

NATIONAL ACADEMY OF SCIENCES OF UKRAINE
M. HRUSHEVSKY INSTITUTE OF
UKRAINIAN ARCHEOGRAPHY AND SOURCE STUDY

GENERAL INSPECTION
OF THE POLTAVA
REGIMENT ESTATES
IN 1729–1730

Composed by Ivan BUTYCH

POLTAVA
2007

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ УКРАЇНСЬКОЇ АРХЕОГРАФІЇ
ТА ДЖЕРЕЛОЗНАВСТВА імені М. С. ГРУШЕВСЬКОГО

ГЕНЕРАЛЬНЕ СЛІДСТВО
ПРО МАЄТНОСТІ
ПОЛТАВСЬКОГО ПОЛКУ
1729–1730

Упорядкування Івана Бутича

ВАТ «ВИДАВНИЦТВО «ПОЛТАВА»

2007

ББК 63.3 (4Укр-4Пол) 46
УДК 94 (477.53) «167/1730»
Г 34

Національна Академія наук України
Інститут української археографії та джерелознавства
ім. М. С. Грушевського

Г 34 Генеральне слідство про маєтності Полтавського полку 1729–1730.
– Полтава: ВАТ «Видавництво «Полтава», 2007. – 176 с.
ISBN 978-966-7244-47-7

Генеральне слідство про маєтності Полтавського полку 1729–1730 років включає опис сіл (власницьких, монастирських, рангових, вільних) і сотенних міст Полтавського полку, здійснений сотенною і полковою старшиною і схвалений генеральною старшиною та полковниками, а також документів (універсалів, грамот та інш.), що підтверджують права на володіння маєтностями. У сумі вони висвітлюють питання народонаселення, соціально-економічні, суспільні стосунки в регіоні у 2-й половині XVII – 30 роки XVIII ст. До кінця XVIII ст. слідство було діючим юридичним документом.

Видання супроводжується передмовою, примітками, словником маложиваних слів, предметним, іменним та географічним покажчиками.

ББК 63.3 (4Укр-4Пол) 46

Редакційна колегія

*О. А. БІЛОУСЬКО, М. І. БУТИЧ, д. і. н. проф. Ю. В. ВОЛОШИН,
д. і. н. А. М. КИРИДОН, В. О. МОКЛЯК, О. М. ПУСТОВГАР,
Т. П. ПУСТОВІТ, С. А. СОЛОВЕЙ, д. і. н. проф. В. С. ШАНДРА*

Відповідальний редактор

д. і. н. Павло СОХАНЬ

Видано на замовлення Управління у справах преси та інформації
Полтавської обласної державної адміністрації згідно з Планом випуску
соціально-значущих видань.

ISBN 978-966-7244-47-7

© Бутич Іван Лукич,
упорядкування, передмова, примітки, 2007

ОГЛАВ

Генеральне слідство про маєтності Полтавського полку	15
<i>Книга полку Полтавського про всі маєтності, містечка, села</i>	27
I. Власницькі маєтності Полтавського полку	27
1 Мильці. Вільшани	27
2 Нижні Млини	28
3 Гавронці	28
4 Василівка	28
5 Крутий Берег. Кучерівка	28
6 Патлаївка	29
7 Диканька	29
8 Стасівці	29
9 Локощина	29
10 Жуки	29
11 Новомлинська Гребля	30
12 Кам'янка	30
13 Якова Черняка слобідка	30
14 Тахтаулівка	30
15 Комарівка	30
16 Мартинівка	30
17 Рибці	30
18 Пушкарівка	31
19 Головач	31
20 Горбанівка	31
21 Супрунівка	31
22 Брусія	32
23 Демидівка	32
24 Старосанжарівські млини	32
25 Черняківка	32
26 Іскрівка. Ровенська слобідка	32
27 Ташлик	32
28 Сави Таранухи гребля	33
29 Брусіївські ґрунти	33
30 Великобудиська слобідка	33
31 Лучки. Хонделіївка	33
II. Монастирські села	33
32 Петрівка	33
33 Яр	33

34 Розсошинці	33
35 Тростянець. Буланове	34
36 Коломацькі ровні	34
37 Слобідка	34
III. Рангові маєтності Полтавського полку	34
38 Решетилівка	34
39 Комарівка	34
40 Лелюхівка	34
41 Шостаки	35
IV. Сумнівні маєтності Полтавського полку	35
42 Івашки. Грабинівка	35
43 Іванчинці	35
44 Яківці	36
45 Старі Млини	36
46 Лелюхівка	36
47 Вакулинці	36
48 Підмонастир'я Полтавське	36
49 Федорівка	36
50 Нехвороща. Шедієве	37
V. Вільні військові села Полтавського полку	37
51 Мачухи	37
52 Гожули	38
53 Тахтаулів	38
54 Павленки	38
VI. З описних сіл, що в роздачі	38
55 Куклинці	38
56 Дві слободи фон-Вейсбаха	38
VII. Відомості про сотенні міста, що не належали і не належать на уряди.	
Полтава. Старий Санжарів. Новий Санжарів. Білики. Кобеляк.	
Сокілка. Кишинка. Переволочна. Кереберда (Келеберда).	
Маячка. Царичанка. Китайгород. Орель. Великі Будища	39
Екстракт Полку Полтавського	
VIII. Рішення генеральної старшини і полковників про рангові маєтності	40
57 На уряд полковника	41
58 На уряд обозного полкового	41
59 На уряд осавула полкового першого	41
60 На уряд осавула полкового другого	41
61 На уряд сотника новосанжарівського	41
62 На уряд сотника великобудиського	41
IX. Вільні маєтності Полтавського полку, що можуть бути надані на уряд	41
63 На уряд судді полкового	41
64 На уряд писаря полкового	42
65 На уряд хорунжого полкового	42
X. Маєтності, що мають залишатися за власниками навечно	42
66 Мильці. Куклинський Яр	42

67 Нижні Млини	42
68 Гавронці	43
69 Василівка	43
70 Рибці	43
71 Головач. Черняківка. Крутий Берег. Кучерівка	43
72 Тахтаулівка	43
73 Комарівка	43
74 Диканька. Нові Млини. Стасівці. Жуки. Локощина. Іскрівка. Демидівка	43
75 Федорівка	43
76 Кам'янка	44
77 Якова Черняка слобідка	44
78 Патлаївка	44
79 Яківці	44
80 Мартинівка	44
81 Пушкарівка	44
82 Рибці	45
83 Черванювка	45
84 Супрунівка	45
85 Старі Млини	45
86 Вища Гребля	45
87 Брусій	45
88 Петрівка	45
89 Розсошинці	46
90 Поділ	46
91 Чернечий Яр	46
92 Чернеча слобідка	46
93 Таранухи слобідка	46
94 Ташлик	46
95 Слобідка Павла Апостола	46
96 Слобідка Лубенського монастиря	47
97 Ровні Коломацькі	47
98 Лучки. Хандаліївка	47
99 Слобідка фон-Вейсбаха	47
100 Мачухи. Гуджулів. Тахтаулівка. Павленки	47
101 Івончинці. Івашки. Грабинівка	47
102 Вільні міста Полтавського полку: Полтава. Старий Санжарів. Новий Санжарів. Білики. Кобеляк. Сокілка. Кишинка. Переволочна. Кереберда (Келеберда). Орель. Китайгород. Царичанка. Маячка. Великі Будища	47
Документи	49
Прокопа Левенця	
103. – 1685, травня 11. Батурин. – Універсал Івана Самойловича бунчуковому товаришеві Прокопові Левенцю з сином Іваном на село Мильці	50
104. – 1687, липня 27. Табір біля Коломака. – Універсал Івана Мазепи полтавському полковому обозному Прокопові Левенцю на село Мильці	51

Івана Левенця

105. – 1691, червня 20. Батурин. – Універсал Івана Мазепи полтавському сотникові Іванові Левенцю про підтвердження за ним села Мильці з Хухлинським Яром, яке було надане його батькові Прокопові Левенцю. 51
106. – 1693, лютого 26. Москва – Грамота царів Івана Олексійовича і Петра Олексійовича осавулові Полтавського полку Іванові Левенцю про підтвердження його прав на село Мильці. 52
107. – 1704, листопада 24. Батурин. – Універсал Івана Мазепи полтавському полковнику Іванові Левенцю на село Нижні Млини. 54
108. – 1711, листопада 20. Гадяч. – Універсал Івана Скоропадського значному військовому товаришеві Іванові Левенцю про взяття його під особливу гетьманську протекцію і підтвердження за ним маєтностей, якими він володів. 55
109. – 1728, листопада 16. Глухів. – Універсал Данила Апостола полтавському полковникові Іванові Левенцю про підтвердження за ним села Нижні Млини та інших маєтностей. 56
110. – 1721, грудня 9. Глухів. – Лист Івана Скоропадського до полтавського полковника Івана Черняка з пропозицією село Куклинці повернути знатному військовому товаришеві Іванові Левенцю, а полковому осавулові Лаврентію Никитичу надати село Федорівку, яким володів покійний полковий писар Залеський. 57
111. – 1722, січня 8. Полтава. – Універсал полтавського полковника Івана Черняка з оголошення і волі гетьмана про повернення знатному військовому товаришеві Іванові Левенцю села Куклинці і надання полковому осавулові Лаврентієві Никитичу села Федорівка. 57

Григорія Черняка

112. – 1690, жовтня 3. Москва. – Грамота царів Івана Олексійовича та Петра Олексійовича про підтвердження за Леонтієм Черняком наданих йому гетьманом Іваном Мазепою села Гавронці та млина у Миргородському полку, що на річці Псел на Омельницькій греблі. 58

Івана Черняка

113. – 1718, березня 7. С.–Петербург. – Грамота Петра I полтавському полковникові Іванові Черняку про підтвердження наданих йому і куплених маєтностей з селами, слободами, хуторами, млинами тощо. 60

Калачинського

114. – 1689, вересня 13. Батурин. – Універсал Івана Мазепи знатному товаришеві Полтавського полку Іванові Черняку на частину села Тахтаулів. 65
115. – 1721, травня 12. Глухів. – Універсал Івана Скоропадського великобудиському сотникові Дмитрові Калачинському про підтвердження за ним двох куплених млинів, що на річці Багачці і восьми хат, поселених біля них. 66
116. – 1723, травня 31. Глухів. – Наказ Павла Полуботка війтові Комарівки і Старих Млинів не чинити перешкоди великобудиському сотникові Дмитрові Калачинському в користуванні маєтностями наданими йому гетьманом Іваном Скоропадським. 67

117. – 1710, березня 12. Москва. – Грамота Петра I вдові Любові Кочубей та її сином Василеві та Федорові на маєтності, що належали чоловікові і батькові генеральному судді Василеві Кочубею.	67
118. – 1718, серпня 30. – С.-Петербург. – Грамота Петра I Іванові Скоропадському про підтвердження за Кочубеями наданих їм маєтностей.	70
119. – 1730, серпня 20. Глухів. – Універсал Данила Апостола про повернення села Федорівка Василеві Кочубею.	73
Якова Черняка	
120. – 1690, серпня 3. Москва. – Грамота царів Івана Олексійовича та Петра Олексійовича про підтвердження за Леонтієм Черняком села Кам'янка і семи млинових колес, що на Стасівській греблі.	74
121. – 1712, листопада 5. Глухів. – Універсал Івана Скоропадського знатному військовому товаришеві Полтавського полку Якову Черняку на третю частину села Кам'янка.	76
122. – 1714, серпня 22. Глухів. – Універсал Івана Скоропадського полтавському сотникові Якову Черняку з підтвердженням прав на куплені ґрунти і будовані на них хати вихідцями з–за Дніпра.	77
Шурина його Івана Яковича Черняка	
123. – 1716, січня 27. Глухів. – Універсал Івана Скоропадського полтавському сотникові Якову Черняку про надання йому посполитих села Кам'янки, які до того належали його дядькові Олексієві Черняку.	78
Попа Світайла	
124. – 1718, січня 17. Глухів. – Універсал Івана Скоропадського полтавському священикові Іванові Світайлу на частину села Яковець, Патлаївку.	79
Петра Яковлєва	
125. – 1715, травня 10. Глухів. – Універсал Івана Скоропадського тростянецькому обиватилєві Петрові Яковлєву на село Яківці, за винятком Патлаївки.	79
Буцьких	
126. – 1689, січня 1. Батурин. – Універсал Івана Мазепи судді Полтавського полку Петрові Буцькому на село Мартинівка.	80
127. – 1690, вересня 20. Москва. – Грамота царів Івана Олексійовича та Петра Олексійовича судді Полтавського полку про підтвердження йому села Мартинівка гетьманом Іваном Мазепою.	81
128. – 1701, травня 8. Батурин. – Універсал Івана Мазепи про затвердження за Григорієм та Матвієм Буцькими села Мартинівки, яке було надане їхньому батькові Петрові Буцькому.	83
129. – 1709, грудня 4. Лебедин. – Універсал Івана Скоропадського про затвердження за Григорієм і Матвієм Буцькими половини села Гуджули, надану їхньому батькові	84
130. – 1716, травня 5. Глухів. – Універсал Івана Скоропадського полтавському полковому осавулові Григорієві Буцькому на половину села Лелюхівка.	84
Чуйкевичів	
131. – 1690, грудня 12. Батурин. – Універсал Івана Мазепи Олександрові Чуйкевичу, значковому товаришеві на село Пушкарівка.	85

132. – 1709, серпня 23. Глухів. – Універсал Івана Скоропадського полтавському полковому писареві Олександрові Чуйкевичу на село Пушкарівка і на половину байраку Сокилля.	86
133. – 1728, листопада 18. Глухів. – Універсал Данила Апостола знатному бунчуковому товаришеві Федору Чуйкевичу на село Пушкарівка, слобідку Грузька та ін.	86
Кованчиних	
134. – 1709, липня 17. Табір під Решетилівкою. – Універсал Івана Скоропадського знатному товаришеві Полтавського полку Петрові Кованці на половину села Рибці, двір Дороша в місті Полтаві та ґрунти Красноперича.	88
135. – 1718, липня 7. С.-Петербурґ. – Грамота Петра I козакам Полтавського полку братам Кованкам про підтвердження за ними половини села Рибці, двору Дороша в Полтаві та інших маєтностей, наданих гетьманськими універсалами.	89
Старицької	
136. – 1700, травня 26. Батурин. – Універсал Івана Мазепи значному товаришеві Полтавського полку Захарію Лукашевичу на село Горбанівка.	91
137. – 1721, липня 9. Глухів. – Універсал Івана Скоропадського вдові Катерині Старицькій про підтвердження за нею села Горбанівка, наданого гетьманським універсалом її чоловікові Захарію Лукашевичу.	92
Богаєвської	
138. – 1716, грудня 13. Гадяч. – Універсал Івана Скоропадського писареві Полтавського полку Григорієві Богаєвському на село Супрунівка.	93
139. – 1729, січня 17. Глухів. – Універсал Данила Апостола писареві полтавського полку Григорієві Богаєвському про підтвердження за ним села Супрунівка з належними до нього маєтностями і млином.	94
140. – 1721, липня 15. Глухів. – Універсал Івана Скоропадського про надання осавулові Полтавського полку Федорові Жибілевичу (Сибілевичу) на село Шостаки.	95
Нащинського	
141. – 1691, жовтня 5. Лубенський Мгарський монастир. – Універсал Івана Мазепи сотникові Полтавського полку Андрієві Нащинському на село Брусийівка, “до ласки військової”	96
142. – 1710, квітня 28. Глухів. – Універсал Івана Скоропадського хорунжому Полтавського полку Дорошу Нащинському на село Брусийівка і три млини “до ласки військової”.	96
Максименков	
143. – 1716, травня 4. Глухів. – Універсал Івана Скоропадського знатному військовому товаришеві Полтавського полку Максимові Левченку з підтвердженням за ним 15 дворів, що біля Старої Греблі.	97
Богдановичів	
144. – 1715, червня 2. Глухів. – Універсал Івана Скоропадського панові Богданові Марковичу на куплені ним млини і поселені біля них шість хат.	98

Василя Зелененкова

- 145. – 1710, вересня 17. Полтава. – Універсал полтавського полковника Івана Черняка переволочанському військовому дозорцеві Василеві Зелененкому на посесію у млинах і про дозвіл на купленому ґрунті осадити кілька хат. 99
- 146. – 1712, січня 14. Глухів. – Універсал Івана Скоропадського переволочанському військовому дозорцеві Василеві Зелененку про підтвердження його куплених ґрунтів, млинів і права поселити на своїх землях кілька посполитих. 100

Ждановичів

- 147. – 1711, травня 6. Глухів. – Універсал Івана Скоропадського новосанжарівському сотникові Павлові Ждановичу про підтвердження за ним половини села Лелюхівка, що під Новими Санжарами 101
- 148. – 1725, жовтня 28. Глухів. – Указ Генеральної військової канцелярії наказному полтавському полковникові Саві Таранусі про закріплення за Маланією Ждановичевою половини села Лелюхівка, наданої її чоловікові новосанжарівському сотникові Павлові Ждановичу 102

Клима Нащинського

- 149. – 1715, січня 13. Глухів. – Універсал Івана Скоропадського обозному Полтавського полку Климові Нащинському на село Комарівка. 103

Монастиря Полтавського

- 150. – 1678, червня 18. Табір на Бучках. – Універсал Івана Самойловича Полтавському Хрестоздвиженському монастиреві на село Петрівка. 104
- 151. – 1687, серпня 1. Табір над Шкловкою. – Універсал Івана Мазепи Полтавському Хрестоздвиженському монастиреві про “послушенство” жителів села Петрівка. 104
- 152. – 1704, лютого 15. Батурин. – Універсал Івана Мазепи Полтавському Хрестоздвиженському монастиреві про підтвердження прав на володіння селами Петрівка, Розсошинці, Вищі Вільшани, Нижні Вільшани, Тростянець, Лисогора, млинами тощо. 105
- 153. – 1705, травня 29. Батурин. – Універсал Івана Мазепи про повернення Полтавському Хрестоздвиженському монастиреві маєтностей, відібраних у нього полтавським війтом. 107
- 154. – 1709, жовтня 9. Глухів. – Універсал Івана Скоропадського Полтавському Хрестоздвиженському монастиреві на село Вакулинці, яким до того володіла пані Герцикова. 108
- 155. – 1709, жовтня 10. Глухів. – Універсал Івана Скоропадського про підтвердження прав Полтавського Хрестоздвиженського монастиря на маєтності, ліси, млини, рибні ловлі та інші угіддя. 108
- 156. – 1719, січня 30. Глухів. – Універсал Івана Скоропадського про підтвердження прав Полтавського Хрестоздвиженського монастиря на маєтності. 109
- 157. – 1719, червня 18. Глухів. – Універсал Івана Скоропадського про повернення Полтавському Хрестоздвиженському монастиреві села Вакулинці, яке було привласнене полтавським полковником Іваном Черняком, за винятком куплених ним ґрунтів і поселених на них людей. 110

158. – 1729, лютого 4. Глухів. – Універсал Данила Апостола про підтвердження прав Полтавського Хрестоздвиженського монастиря на села, ґрунти, млини та інші маєтності, надані універсалами гетьманів Самойловича, Мазепи і Скоропадського. 112

Монастиря Дівочого

159. – 1672, серпня 29. Батурин. – Універсал Івана Самойловича Великобудищанському Паненському жіночому монастиреві на два млини на річці Ворсклі, що на Будищанській греблі. 113

160. – 1688, січня 11. Батурин. – Універсал Івана Мазепи Великобудищанському Паненському жіночому монастиреві на село Чернецький Яр і на два млини, що на Будищанській греблі. 114

161. – 1690, вересня ... Москва. – Грамота царів Івана Олексійовича та Петра Олексійовича Великобудищанському Паненському жіночому монастиреві про підтвердження їх прав на володіння селом Чернечий Яр, млинами, лісами та орними землями. 115

162. – 1710, травня 10. Глухів. – Універсал Івана Скоропадського про підтвердження прав Великобудищанського Паненського жіночого монастиря на село Чернечий Яр і два млини, що на Будищанській греблі. 117

163. – 1730, серпня 1. Глухів. – Універсал Данила Апостола про підтвердження прав Великобудищанського Паненського жіночого монастиря на володіння селом Чернечий Яр і два млини на річці Ворсклі, що на Будищанській греблі. 117

Монастиря Нехворощанського

164. – 1719, листопада 11. Глухів. – Універсал Івана Скоропадського про підтвердження прав Нехворощанського Свято-Успенського Орільського монастиря на село Слобідка, на ґрунти і млини, що під містом і в селі Маячці . . 119

Ратуші Полтавської

165. – 1710, травня 24. Глухів. – Універсал Івана Скоропадського про закріплення за полтавською ратушою сіл Гуджулів, Тахтаулів і Павленки. 120

166. – 1718, жовтня 15. Глухів. – Універсал Івана Скоропадського про закріплення за полтавською ратушою сіл Іванчинці, Івашки і Грабинівка та частини села Осьмачки, які в свій час належали Іскрі. 121

167. – 1718, серпня 12. С.–Петербург. – Грамота Петра I Іванові Скоропадському про закріплення сіл Іванчинці, Івашки, Грабинівка і частини села Осмачка за містом Полтавою, а села Жуки – за Василем і Федором Кочубеями. 123

168. – 1717, січня 14. Гадяцький замок. – Універсал Івана Скоропадського кобеляцькому сотникові Саві Михайловичу з дозволом селити вихідців з-за Дніпра на куплених і пустуючих ґрунтах, що біля його греблі. 127

Примітки 129

Словник скорочень 146

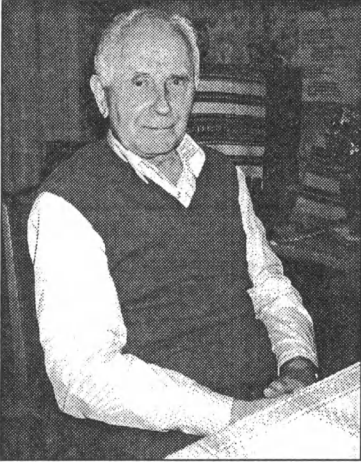
Словник застарілих і маловживаних слів 147

Предметний покажчик 154

Іменний покажчик 160

Географічний покажчик 168

СЛОВО ПРО УПОРЯДНИКА

Ця унікальна праця була підготовлена до друку відомим українським істориком-архівістом, археографом, кандидатом історичних наук Іваном Лукичем Бутичем ще у середині 1990-х років. Проте ні у Києві, ні у Рівному, ні в інших містах видати її тоді не вдалося. Причина доволі проста – не вистачало коштів. А здоров'я, щоб бігати й знаходити спонсорів, уже не було.

Тож, можливо, саме Боже провидіння вказало упорядникові на Полтаву і в цьому була своя логіка: сам він був родом із Полтавщини, постійно підтримував контакти із земляками та й книга мала досить промовисту назву “Генеральне слідство про маєтності Полтавського полку 1729–1730 років”. Де ж її тоді й видавати, як не у благословенній Полтаві?

На жаль, для упорядника ця книга стала вже помертвою. І редакційна колегія вбачає у цій ситуації і свою провину, оскільки не змогла вчасно виконати взяті на себе зобов'язання.

Іван Лукич Бутич народився 21 вересня 1919 р. у с. Усівка Пирятинського повіту Полтавської губернії у родині заможного селянина Луки Прокоповича Бутича. 1938 р. після закінчення середньої школи у м. Пирятині вступив на історико-архівний відділ історичного факультету Київського університету імені Т. Шевченка. Подальші його роки були невід'ємно пов'язані з Києвом. Але попри те, що покинув рідні місця у досить молодому віці, він завжди пам'ятав про своє коріння й упродовж наступних десятиліть не поривав зв'язків із земляками, підтримував їх, коли виникала така необхідність.

Ще перебуваючи на студентській лаві, він почав працювати науковим співробітником у науково-видавничому відділі Архівного управління МВС УРСР, відтоді архівна справа стала справою його життя.

Іван Лукич Бутич вже у молодому віці передбачав пріоритетні напрямки розвитку історичної науки, попри те, що був керівником, він залишався серйозним дослідником. Обіймаючи посаду начальника науково-видавничого відділу Архівного управління МВС УРСР (з квітня 1960 р. – при Раді Міністрів УРСР), він започаткував серію археографічних видань, брав безпосередню участь у підготовці їх до друку.

Від 1958 до 1971 рр. Іван Лукич Бутич виконував обов'язки відповідального редактора журналу “Архіви України”, який йому вдалося за досить короткий проміжок часу перетворити із вузьковідомчого видання на повноцінний науковий журнал. Коли І. Бутич очолював редколегію журналу “Архіви України”, наклад останнього зріс до

60 тисяч. Небачений наклад для такого спеціального видання! Тут періодично з'являлися публікації так званих неблагонадійних авторів – Івана Крип'якевича, Ярослава Дашкевича, Ярослава Ісаєвича, Олега Купчинського, Ореста Мацюка, Петра Ротача та ін.

У численних доповідях на республіканських нарадах керівних працівників архівних органів і державних архівів УРСР та власних публікаціях Іван Лукич пропагував необхідність дослідження української історії. Особливо хвилював його той факт, що у повоєнні роки в Україні не з'явилось жодної фундаментальної праці з допоміжних історичних дисциплін. Разом із своїм колишнім вчителем Федором Шевченком Іван Лукич був і серед тих, котрі “проштовхували” згоду партійної влади на проведення наукових історичних форумів, розширення видавничої діяльності. Саме вони й стали співзасновниками і співредакторами серійного видання “Історичні джерела та їх використання”.

І хоча згодом “Історичні джерела”, як і інші помітні наукові журнали, стали жертвою ідеологічного наступу на українство, видання й форуми, ініційовані та керовані Ф. Шевченком та І. Бутичем, свою справу зробили. Навколо них гуртувалися справжні вчені, орієнтовані на осмислення джерел, а не на жонгливання ідеологічними схемами.

Упродовж двадцяти років – від лютого 1971 до грудня 1991 учений працював у Головній редакції УРЕ, зокрема над підготовкою багатотомного видання “Історії міст і сіл Української РСР”. Як людина енциклопедичних знань і наукової принципності, фахівець з джерелознавства, він фактично став душею цього унікального видання. Герой України, академік НАН України П.Т. Тронько з великою повагою і теплотою згадує Івана Лукича Бутича, його знання, відданість справі, благородство і спільні роки праці над багатотомним літописом, починаючи від концепції, методологічних та методичних розробок.

Від 1991 р. він – провідний науковий співробітник Інституту української археографії та джерелознавства імені М.С. Грушевського. У останні роки працював наполегливо, з молодечим завзяттям, і в якійсь мірі фанатично. Навіть тоді, коли був уже тяжко хворим, намагався ознайомитися з останніми науковими публікаціями, давав цінні поради колегам.

Наукова спадщина вченого величезна, його бібліографічний реєстр нараховує понад 700 позицій. Він був ініціатором видання збірників документів про видатних діячів української культури – Т. Шевченка, І. Франка, Лесю Українку, про гайдамацький рух на Україні. Надзвичайну цінність для дослідників мають “Щоденник (1874–1885)” О.Ф. Кістяківського, трьохтомник “Кирило-Мефодіївське товариство”, археографічна серія збірників універсалів українських гетьманів – матеріалів до українського дипломатію.

Про високий авторитет ученого у науковому світі свідчить хоча б той факт, що 75-літньому ювілеєві Івана Лукича Бутича було присвячено спеціальний випуск “Збірника НТШ”, і присвята ця була лаконічною і вичерпною: “Великому науковому і патріотичному подвигу вченого присвячується цей том”.

Іван Бутич належить до когорти тих, хто складає інтелектуальне багатство українського народу. Його пошановує вся материкова Україна та діаспора, ім'я дослідника вписане у золоту сторінку української історичної науки. Він – лауреат Премії НАН України імені М.С. Грушевського, дійсний член Наукового товариства імені Т. Шевченка у Львові. Його нагороджено Грамотою Ради Міністрів України.

Коли ця книга знаходилася вже у видавництві, видатного історика-архівіста, якого друзі і колеги небезпідставно називали совістю української історичної науки, не стало. 9 травня 2007 р. Іван Лукич Бутич відійшов у вічність.

Тарас Пустовіт, заступник директора
Державного архіву Полтавської області.

ГЕНЕРАЛЬНЕ СЛІДСТВО ПРО МАЄТНОСТІ ПОЛТАВСЬКОГО ПОЛКУ

Пропонована увазі читачів книжка є останнім, десятим томом Генерального слідства про маєтності 1729–1730 років, яке майже до кінця XVIII ст. було правовим документом. Саме ця обставина змусила гетьманську адміністрацію після великої пожежі в Глухові, під час якої загинули і книги Генерального слідства, вживати енергійних заходів до того, щоб відновити втрачений документ. 1749 р. до Петербурга було відправлено канцеляриста для виготовлення копії з того примірника, який у лютому 1731 р. був надісланий до Колегії іноземних справ. Дізнавшись, що рукопис Генерального слідства разом з сенатським архівом перевезений до Москви, канцелярист їде туди й за спеціальною інструкцією організовує його копіювання¹.

Водночас це надзвичайно важливе джерело для вивчення народонаселення, соціально-економічних і суспільних стосунків у колишній Гетьманщині в другій половині XVII–30-х рр. XVIII ст. За свідченням дочки відомого історика О. Лазаревського теж історика і археографа Катерини Лазаревської, першим звернув увагу на цю правову пам'ятку український історик, етнограф, поет і музика-композитор Микола Маркевич, який зберігав у своїй колекції рукописів п'ять книг Генерального слідства (по Стародубівському, Чернігівському, Ніжинському, Переяславському і Прилуцькому полках). Згодом О. Лазаревський відшукав книги Генерального слідства про маєтності Стародубівського полку². Йому ж належить і перша оцінка Генерального слідства про маєтності як історичного джерела.

1888 р. в першому томі своєї праці “Описание Старой Малороссии” Олександр Лазаревський порушив питання про доцільність оприлюднення цієї пам'ятки в повному обсязі³. Більше того, 1891 р. він офіційно звернувся до Київської археографічної комісії з пропозицією приступити до втілення в життя цього задуму. Проте остання її відхилила, мотивуючи свій крок тим, що вона друкує документи з історії Правобережжя. Це змусило Лазаревського у 1892 р. за сприяння графа, історика і генеалога з старшинсько-шляхетського роду на Чернігівщині Григорія Милорадовича надрукувати Генеральне слідство про маєтності Чернігівського полку в “Черниговских губернских ведомостях” (без документів) й окремою відбиткою⁴. Згодом М. Василенко опублікував його повністю в “Черниговском земском сборнике” й окремо⁵.

До підготовки і видання наступних книг Генерального слідства О. Лаза-

ревський заохотив молодих істориків М. Василенка та В. Мякотина. Зокрема М. Василенко підготував до друку рукописи, що були в збірці О. Лазаревського, – Генерального слідства про маєтності Київського полку (скорочено і без документів)⁶, Генерального слідства про маєтності Гадяцького полку⁷ і Генерального слідства про маєтності Ніжинського полку⁸. 1895 р. В. Мякотин оприлюднив Генеральне слідство про маєтності Переяславського полку (без документів)⁹, а в наступному, 1896 р. – Генеральне слідство про маєтності Прилуцького полку¹⁰. 1912 р. В. Барвінський у “Трудах Полтавской ученой архивной комиссии” вмістив Генеральне слідство про маєтності Миргородського полку¹¹.

Напередодні Першої світової війни М. Василенко приступив до підготовки Генерального слідства про маєтності Стародубівського полку, яке мало видати Українське наукове товариство імені Шевченка у Києві. Ним була виготовлена копія з рукопису Слідства і передана до друкарні для складання, але тогочасні події не дозволили йому цю працю довести до кінця. І лише в другій половині 1920-х років К. Лазаревська на підставі чернетки, оригіналу та копії з оригіналу наново підготувала Генеральне слідство про маєтності Стародубівського полку¹². У передмові до цього видання вона, дякуючи залученню додаткових матеріалів, що збереглися лише по цьому полку, відтворила перебіг всіх подій, пов’язаних з ревізією.

Продовжуючи роботу над темою, К. Лазаревська через два роки оприлюднила Генеральне слідство про маєтності Лубенського полку¹³ і розпочала підготовку до видання Генерального слідства про маєтності Миргородського полку (як такого, що було видане з істотними хибамі) і Генерального слідства про маєтності Полтавського полку, але через репресії радянських властей на початку 1930-х років довести справу до кінця не змогла¹⁴.

Серед матеріалів Археографічної комісії ВУАН вдалося виявити лише копію Генерального слідства про маєтності Полтавського полку¹⁵, нотатки К. Лазаревської для передмови до двох слідств Миргородського і Полтавського, які передбачалося видати в одній книжці, а також обмін листами між видавництвом ВУАН та Археографічною комісією. З нотаток дізнаємося, що на початку 1930-х років у Полтавському архіві зберігалася копія з оригіналу, виготовлена 1749 р. (нині її немає – напевне загинула під час Другої світової війни, коли дуже потерпів Полтавський архів). Посилаючись на свідчення М. Василенка, К. Лазаревська нотує, що ще один примірник Генерального слідства Полтавського полку був у рукописній збірці О. Лазаревського, але відшукати його не вдалося. Не дали наслідків і сучасні пошуки. М. Василенко у передмові до Генерального слідства про маєтності Ніжинського полку, виданого ще за життя О. Лазаревського, повідомляв про наявність у бібліотеці О. Лазаревського уривків книги Генерального слідства про маєтності Полтавського полку¹⁶. До речі, в цей час О. Лазаревський збирав матеріали для четвертого тому “Описания Старой Малороссии”, присвяченого Полтавсько-

му полку. Він уже почав писати вступ до цієї праці, який обірвався напівслові через передчасну смерть ученого¹⁷.

Як свідчить листування Археографічної комісії ВУАН з видавництвом, текст Слідств був переданий до видавництва ВУАН, бо в червні 1932 р. останнє просило комісію прискорити надіслання передмови. 23 липня того ж року керуючий Археографічною комісією Микола Ткаченко писав: “Зазначені передмови підготовляються і своєчасно будуть передані. Археографічна комісія ВУАН вважає за невірну та недоцільну постановку питання щодо часу передачі передмов, тим більше, що до зазначених томів мають складатися покажчики після надрукування матеріалів. Тому археографічна комісія просить прискорити друк зазначених видань та надсилку корект”¹⁸. Як розвивалися події далі, встановити не вдалося. Ясно тільки те, що видання в той час світу не побачило.

При цьому слід застерегти, що названі публікації книг Генерального слідства про маєтності, за винятком книг Стародубівського і Лубенського полків, здійснено за копіями, що мають дефекти і не завжди, як уже відзначалося, в повному обсязі.

Природно, що водночас з публікацією книг Генерального слідства, розгорнулося й вивчення та використання цієї пам’ятки, зокрема О. Лазаревським¹⁹, М. Василенком²⁰, В. Мякотиним²¹, В. Барвінським²², А. Русовим²³, М. Астрябом²⁴, Є. Рудаковою²⁵ та іншими.

Найгрунтовнішим дослідженням про компути, ревізії і слідства в Гетьманщині, в т. ч. й 1729–1730 рр. є, безперечно, праця П. Клименка, що побачила світ під назвою “Компути та ревізії XVIII ст.”²⁶, в якій проаналізовані компути і ревізії кінця XVII – XVIII ст., зібрані і систематизовані відомості про історично-статистичні дослідження другої половини XIX – початку XX ст. Автор звертає увагу на те, що назви переписів мінялися, хоч вони переслідували одну мету – збільшення доходів у казну. До 1723 р. паралельно вживалися назви компут і реєстр для козаків, ревізія – для посполитих, причому, в різних полках одна і та ж категорія матеріалів називається по-різному. Спостерігаються відмінності в оформленні ревізійних книг різних полків. Так, якщо в Генеральному слідстві про маєтності Чернігівського полку 1729–1730 рр. наведені і дані офіцерської ревізії 1726 р., то в Генеральному слідстві про маєтності Ніжинського і Полтавського полків вони відсутні. Це говорить про те, що кожна полкова канцелярія самостійно вирішувала питання оформлення книг, хоч ревізії проводилися з відома, а то й з наказу гетьмана. До ревізій (переписів) потрапляли лише козаки, посполиті і міщани, тобто ті соціальні групи, які платили податки і відбували інші повинності; козацька старшина і духовенство рідко охоплювалися ревізіями.

У другій половині 60-х років московські історики В. Кабузан та Г. Махнова звернули увагу на матеріали Слідства як джерело, за допомогою якого можна встановити адміністративні кордони і чисельність населення²⁷. Хар-

ківський істоик М. Литвиненко випустила в світ синтетичну працю про джерела з історії України XVIII ст., в якій окремий розділ присвятила Генеральному слідству про маєтності 1729–30 рр.²⁸

Проводячи колонізаторську політику в Україні, російський уряд час від часу (з тактичних міркувань) йшов на деякі поступки козацькій старшині, що не полишала автономістичних тенденцій, щоб у такий спосіб перетягнути її на свій бік. Однією з таких поступок і був дозвіл 1726 р. обрати гетьмана. 1 жовтня 1727 р. ним став 73-річний миргородський полковник Данило Апостол.

На початку 1728 р. з нагоди коронації Петра II гетьман з групою старшин відправився до Москви, де подав у Таємну канцелярію прохання з 21 пункту про затвердження “статей” про потреби українського народу, які до цього завжди під час обрання нового гетьмана затверджував цар. 22 серпня 1728 р. Д. Апостол одержав відповідь на 20 пунктів (один з пунктів залишився без відповіді), які до кінця існування Гетьманщини були основною конституційною нормою. Ці пункти здебільшого ніщо інше, як переказ прохання Д. Апостола. Так виникли “Рѣшительные пункты”. Про договір України з російським урядом тут уже не згадується. Вони мають форму указу царя гетьманові з цілою низкою обмежень, які поставили останнього навіть у гірше становище, ніж те, в якому знаходився Іван Скоропадський. Хоч Гетьманщина й була передана з відання Сенату до Колегії іноземних справ, гетьман був позбавлений права підтримувати дипломатичні зносини з іншими країнами; число найманого війська обмежувалося трьома полками (крім реєстрових козаків). У військових справах гетьман підпорядковувався російському фельдмаршалові (раніше він підкорявся безпосередньо цареві). Обрання нового гетьмана могло бути проведене лише за згодою царя. Генеральний військовий суд перетворювався на колегіальну установу, де засідали три українці і три росіянина.

Тяжким ударом по автономії було і призначення окремого фінансового управління – “канцелярії зборів” з двома підскарб'їями – росіянином та українцем, що послаблювало фінансові прерогативи гетьмана. Полковників та генеральну старшину тепер мав призначати російський уряд. Уже 1727 р. щонайменше чотирма полками командували не українці: росіяни Богданов (Чернігівським), Пашков (Стародубівським), Хрущов (Ніжинським), серб Милорадович (Гадяцьким).

За цих умов Д. Апостол змушений був обмежити свою увагу лише на внутрішніх соціально-економічних питаннях.

Як відомо, за старим козацьким звичаєм, за кожним рангом, тобто урядом, була закріплена певна маєтність. Нею козацький старшина користувався доки займав відповідну посаду. Якщо ж він її залишав, то мусив уступити і маєтність, яка звалася ранговою. Вона переходила до його наступника на цій посаді, а він, якщо діставав іншу посаду, одержував і нову рангову маєтність. Отже, рангові землі були своєрідною платою, винагородою за виконання певних обов'язків і не могли залишатися у володінні, якщо козацький стар-

шина не мав посади; рангові землі не могли бути передані у спадок тому, що спочатку і всі надання носили тимчасовий (“до ласки войскової”) характер. Рангова маєтність у будь-який час могла бути відібрана і передана іншому.

З часом цей тимчасовий характер пом’якшувався. Маєтність після смерті господаря стала передаватися у користування дружині і дітям (чоловічої статі) з надією, що й вони будуть служити у війську. Це вносило певну плутанину в земельні відносини, особливо тоді, коли після тривалого перебування маєтності одного роду потрапляли до нового власника.

Боротьба козацької старшини за перетворення рангових земель на спадкові, що почалося ще за попередників Івана Мазепи, тривала й по ньому – за Івана Скоропадського, Павла Полуботка, Малоросійської колегії. Унаслідок цього фонд рангових земель вичерпався і малозабезпечені люди почали уникати посад, за які вони вже не могли дістати винагороду. На цьому ґрунті було немало зловживань. Так, удова Івана Скоропадського Настасія Маркович, користуючись протекцією російських можновладців, затримала за собою великі рангові маєтності, якими користувався гетьман.

Численні роздачі земель Іваном Скоропадським, здебільшого своїм родичам та прибічникам, викликали невдоволення і козацької старшини. Зачіпали вони й самого Д. Апостола, оскільки було роздано немало маєтностей, призначених “на булаву”.

Різде зменшення “вільних земель”, з яких прибутки йшли на військо та його потреби, і які творили фонд нагородження російських можновладців та їх прихильників, викликало незадоволення російських властей. Адже російський уряд ще за часів Богдана Хмельницького цікавився збиранням податків з українського населення. Посланці Москви таємно розвідували про гетьманські доходи, про податки з населення. Зразу ж після Переяславської ради царський уряд починає вживати заходи до того, щоб прибрати податки з українського населення у свої руки. Здійснити ці наміри йому спочатку не вдалося. Така можливість з’явилася згодом, коли Москва пильно придивилася до внутрішніх взаємин в Україні. Уміло використовуючи внутрішні суперечності, Московський уряд почав все наполегливіше вимагати передачі податків до своїх рук. Ще 1662 р. агент московського уряду Максим Филімонович (згодом ніжинський єпископ Мефодій) вів таємні переговори з Іваном Брюховецьким. Від імені царя він обіцяв йому підтримку в здобутті гетьманської булави, якщо той згодиться передати збирання податків до царської казни. Останній пообіцяв це зробити, коли стане гетьманом.

Здобувши булаву за допомогою Москви, Брюховецький почав зволікати виконання своєї обіцянки, посилаючись на руїну. На це царський посол Д. Башмаков відповів, що не завжди так буде. 1665 р. під час перебування в Москві, Брюховецький підписав т.з. Московські статті, які значно збільшили адміністративну і фінансову залежність України від Москви. Відмова від збирання податків була рівнозначна відмові від суверенності.

У відповідності з Московськими статтями було здійснено перепис 1666 р., який мав служити підставою для обкладання українського населення податками. Ту ж мету – збільшення надходжень до царської казни та задоволення власних потреб Росії переслідували і інші переписи. Зокрема, таку мету переслідувала ревізія 1726 р., проведена за розпорядженням Малоросійської колегії російськими офіцерами в обхід гетьманській адміністрації. Правда, через необізнаність російських офіцерів зі станом речей, ця перевірка не була вдалою, тому в “Рѣшительных пунктах” (8, 9, 10) знову було порушено питання про перевірку прав володіння маєтностями (Перша спроба оприлюднити наявність розданих і нерозданих маєтностей була зроблена 1720 р. Вимога до власників подати документи на маєтності вперше зафіксована в універсалі Павла Полуботка від 22 листопада 1722 р. Тоді ж збиралися відомості і про маєтності прибічників Мазепи (які, коли і кому віддані, скільки в них козацьких і посполитих дворів).

Спираючись на “Рѣшительные пункты”, Д. Апостол наказав провести слідство в усіх полках, щоб у такий спосіб домогтися повернення незаконно захоплених рангових земель, восьмим параграфом яких заборонялося відбирання в козаків та інших власників наданих і куплених маєтностей (“...имѣнный козацкихъ, за войсковые службы данных и купленных, и маєтностей, которые у женъ ихъ, покамисть они будутъ во вдовствѣ и дѣтей мужеска пола и всякого чина людей ничего, что кому по справедливости належитъ, не отнимать...”).

Хоч цей параграф сформульований так, що його можна було тлумачити по-різному, старшина, проводячи слідство, саме під цей пункт підвела заслужені і куплені козацькі маєтності, власники яких могли подати будь-які акти про надання, або підтвердження маєтностей (універсалами гетьманів чи полковників, царськими грамотами). Виняток становили лише маєтності, що надто виразно були надані на той чи інший уряд²⁹.

Отже, маєтності різного характеру (“в вѣчное владѣніе”, “в спокойное владеніе”, “в вотчину”, “до ласки войскової”) мали бути назавжди закріплені за приватними власниками, хоча гетьман у параграфі 8 залишав за собою право “прежнихъ гетманов унѣверсали конфѣрмовать”. Таким чином, порирався зв’язок з дотеперішньою традицією, за якою вся земля належала Війську Запорозькому, тобто державі. Генеральне слідство показало значне зростання монастирського землеволодіння, незважаючи на неодноразові спроби призупинити це зростання.

Маєтності, конфісковані у прибічників Івана Мазепи після Полтавської битви, були розподілені серед прибічників Петра І. Тим же восьмим параграфом царський уряд забороняв гетьманові роздавати маєтності в приватну власність (це мало бути прерогативою царського уряду). Проте Д. Апостол на це не зважав – він самостійно розпоряджався земельним фондом, який, правда, був на цей час надто обмежений. Тому то і його надання здебільшого були невеликими – вони не перевищували десяти дворів.

Параграф дев'ятий стосується маєтностей, призначених на утримання гетьмана. Пропонувалося провести розслідування і повернути гетьманові на булаву всі маєтності, що були неправильно роздані Скоропадським.

Десятий параграф торкався урядових і ратушних маєтностей. У ньому говорилося, що урядові і ратушні маєтності, роздані в приватне володіння, треба виявити і повернути урядові. Тут підкреслювалося, щоб рангові маєтності разом з ратушними селами “нікому отнюдь не давать, а быть оным при тех урядах всегда неотменно”. Генеральна старшина, полковники і сотники повинні мати на уряд ті рангові маєтності, які до того їм належали. Ті з них, що потрапили до приватних рук, мають бути повернуті на ранг. Цей зворот має статися після опису і ревізії саме рангових та ратушних маєтностей.

Для втілення в життя згаданих параграфів “Рѣшительных пунктов” і було проведено Генеральне слідство. Як свідчать джерела, готувалося воно ретельно. У Генеральній військовій канцелярії була розроблена спеціальна інструкція, як проводити слідство, що поширювалося лише на володіння маєтностями, тобто на заселені землі з правом на працю селян, що на них жили. Інструкцією, яку розіслали разом з екстрактом ревізії 1726 р., передбачалося запрошення до полкових канцелярій старожилів і власників маєтностей, які б засвідчили про час заснування населених пунктів, з якого часу, кому і на якій підставі вони належать.

Влітку 1729 р., коли в усі полки були надіслані канцеляристи, розпочалося Слідство. Переїжджаючи від села до села, вони збирали відомості про час та обставини заснування населених пунктів. Від власників вимагали подання до полкових канцелярій документів, які б підтверджували законність володіння.

Зібрані в такий спосіб матеріали були розібрані, перевірені і систематизовані в межах шести груп: 1) маєтності визначені на ранг старшини; 2) за грамотами та універсалами віддані у приватне володіння і на підставі восьмого параграфу мали залишитися у володінні попередніх власників; 3) ратушні маєтності; 4) вільні маєтності, з яких могла проводитися роздача на підставі параграфу “Рѣшительных пунктов”; 5) сумнівні маєтності, тобто такі, що могли викликати суперечки; 6) монастирські маєтності. Про кожний населений пункт була викладена суть свідчень старожилів, зроблені посилання на документи, включені дані про кількість посполитих дворів.

Такі книги, скріплені підписами полкової старшини і сотників (з доданням до них копій документів), 1730 р. були надіслані до Генеральної військової канцелярії. Тут вони розглядалися генеральною старшиною і полковниками. На підставі всіх документів виготовлялися в двох примірниках книги по кожному полку зокрема. Один з них у лютому 1731 р. був надісланий до Колегії іноземних справ у Петербурзі, а другий залишений для довідок у Глухові. До кожної книги Слідства були додані документи, які перед тим кілька разів перевірялися, звірялися з оригіналами, що служить певною гарантією від випадкових помилок, а то й навмисних підрбок. У матеріалах Слідства трапля-

ються посилання на документи, які на час перевірки були втрачені. Проте й ці копії заслуговують на увагу, бо саме за ними склалися як Слідство, так і вирок; вони були затверджені урядовими особами й набули правового значення. Інакше кажучи Генеральне слідство про маєтності є документом, який спочатку був затверджений генеральною старшиною, а потім і російською владою. У порівнянні з іншими документами Генеральне слідство має ще й ту перевагу, що в ньому зосереджені відомості про один і той же факт з двох—трьох, а то й більше джерел, до того ж зібраних в один і той же час, а тому піддаються зіставленню.

Отже, незважаючи на стислість, Генеральне слідство про маєтності важливе джерело для вивчення багатьох питань з історії України другої половини XVII—першої половини XVIII ст.

Текст Генерального слідства про маєтності Полтавського полку 1729–1730 рр. друкується за оригіналом офіційної книги, що в лютому 1731 р. була надіслана Генеральною військовою канцелярією до Колегії іноземних справ. Вона скріплена власноручними підписами полкової старшини. На відміну від слідств ряду інших полків у цій книзі матеріали ревізії 1726 р. відсутні³⁰.

У Колегії іноземних справ рукопис Полтавського полку набув дещо іншого зовнішнього вигляду. Насамперед він об'єднаний з рукописами Миргородського і Гадяцького полків в одну одиницю. Тепер це рукопис *in folio* в оправі з двома наклейками на спинці, де написано: “Дѣла Правительствующего Сената по Малороссійской экспедиціи 1730”. Внизу шифр № частн. 83/ общ. 1809. У середині книги на кожному аркуші штамп: “Московскій архивъ Мин. юстиціи”. Відкривається книга алфавітами населених пунктів, складеними в Колегії іноземних справ: “По алфавету званіе селамъ и деревнямъ Полтавского полку” (арк. 1–2 зв.); “По алфавету званіе селамъ и деревнямъ Миргородского полку” (арк. 2 зв.–3 зв.); “По алфавету званіе селамъ и деревнямъ Гадяцкого полку” (арк. 4–4 зв.). Проти назв населених пунктів дві графи, в першій з яких покликання на “листы по ревизии чиненной в полку”, в другій – на “листы по апробации генеральной старшины, полковников”. На арк. 5 заголовок: “№ 4. Полку Полтавского по статям расположена. Зделано”. Арк. 6 – це лист Полтавської полкової старшини, адресований генеральному обозному Якову Лизогубу³¹. Потім йдуть власне слідства в такій послідовності: Полтавського (арк. 7–111), Миргородського (арк. 112–169) і Гадяцького (арк. 170–244) полків.

Генеральне слідство про маєтності Полтавського полку складається з трьох частин: I. Книга полку Полтавського про всі маєтності, містечка, села, а саме: 1) Власницькі маєтності (35); 2) Монастирські села (7), 3) Рангові маєтності (4); 4) Сумнівні маєтності (10); 5) Вільні військові села (3); 6) 3 описних селища. Нижче в цій же частині наведені дані про сотенні міста (14). Всього 76 населених пунктів. II. Екстракт Полтавського полку. III. Документи, якими підтверджувалися володіння, зокрема універсали: українських

гетьманів: Івана Самоїловича за 1685 р. (103); 1678 р. (150); 1672 р. (159); Івана Мазепа за 1687 р. (104); 1691 р. (105); 1704 р. (107); 1689 р. (114); 1689 р. (126); 1701 р. (128); 1690 р. (131); 1700 р. (136); 1691 р. (141); 1687 р. (151); 1704 р. (152); 1705 р. (153); 1688 р. (160); Івана Скоропадського за 1711 р. (108); 1721 р. (110); 1721 р. (115); 1712 р. (121); 1714 р. (122); 1716 р. (123); 1718 р. (124); 1715 р. (125); 1709 р. (129); 1716 р. (130); 1709 р. (132); 1709 р. (134); 1721 р. (137); 1716 р. (138); 1715 р. (144); 1712 р. (146); 1711 р. (147); 1715 р. (149); 1709 р. (154); 1709 р. (155); 1719 р. (156); 1719 р. (157); 1710 р. (162); 1719 р. (164); 1710 р. (165); 1718 р. (166); 1717 р. (168); Данила Апостола за 1728 р. (109); 1730 р. (119); 1728 р. (133); 1729 р. (139); 1729 р. (158); 1730 р. (163); Павла Полуботка за 1723 р. (116); указ Генеральної військової канцелярії за 1725 р. (148); універсали полтавського полковника Івана Черняка за 1722 р. (111); 1710 р. (145); грамоти російських царів за 1693 р. (105); 1690 р. (112); 1690 р. (120); 1690 р. (127); 1690 р. (161); 1718 р. (113); 1710 р. (117); 1718 р. (118); 1718 р. (135); 1718 р. (167). Всього 66 документів, які, крім цього, мають і самостійне значення, як джерело для висвітлення заселення краю, про зростання старшинського землеволодіння, про наявність млинів, руд, інших промислів, про становище міст і міського населення.

Документи кожного власника в Колегії іноземних справ виділені заголовками – прізвищами власників, написаними великими літерами, про що в публікації зроблені застереження у підрядкових примітках. Текст Слідства написаний різними почерками, характерними для першої половини XVIII ст.

При передачі тексту в публікації допущено такі відступи від оригіналу: слов'янські літери, що вийшли з ужитку, замінені відповідними літерами сучасного українського алфавіту, за винятком “Ѣ”. Також залишені латинські літери (N, G, Z), що подекуди зустрічаються в тексті. Числа, написані слов'янськими знаками, в друці відтворені арабськими цифрами. Титла розкриті, виносні літери позначені курсивом. Номери документів та заголовки упорядника подані курсивом у квадратних дужках. Повтори одних і тих же слів оговорені в підрядкових примітках.

Текст Слідства супроводжується передмовою, примітками, в яких також використані матеріали ревізій 1718, 1726 і 1732 років³², словником маловживаних слів і покажчиками: предметним, іменним та географічним.

Упорядник висловлює подяку Ігорві Тесленку за виготовлення оригіналу на комп'ютері та складання іменного покажчика, Ганні Клінковій – за допомоги в науково-технічній роботі. У підготовці рукопису до друку брали участь Іван Дивний, Іван Забіяка, Мар'яна Миць.

Примітки

- 1 - Оригінал рукопису Генерального слідства 1729–1730 рр. всіх десяти полків (Гадяцького, Київського, Лубенського, Миргородського, Ніжинського, Переяславського, Полтавського, Прилуцького, Стародубівського і Чернігівського) нині зберігаються в Російському державному архіві давніх актів (далі РДАДА). – Ф. 248 – Оп. 1. – Спр. 1808–1814, а мікрокопія з оригіналу – в Центральному державному історичному архіві України у Києві (далі ЦДІАК). – КМФ 7. – Оп. 2. – Спр. 1–41.
- 2- Український архів. – Том I: Генеральне слідство про маєтності Стародубівського полку. – К., 1929. – С. I.
- 3- Лазаревский А. Описание Старой Малороссии. – К., 1888. – С. IX.
- 4- Генеральное следствие о маєтностях Черниговского полка (1729–1730) // Черниговские губернские ведомости за 1892 г. – Див. рецензію В. Мякотина в “Киевской старине”. – 1893. – Т. 42. – Кн. 8. – С. 309–315.
- 5- Генеральное следствие Черниговского полка (1729–1730). – Чернигов, изд. ред. “Земского сборника Черниговской губернии”. – 1902. – Кн. V–IX і окрема відбитка.
- 6- Василенко Н. П. Генеральное следствие о маєтностях Киевского полка 1729–1730 гг. // Чтения общества Нестора летописца. – 1892. – Кн. VI; 1893. – Кн. VII. Див. рецензію В. Мякотина // Киевская старина. – 1894. – Кн. 4. – С. 176–186.
- 7- Генеральное следствие о маєтностях Гадяцкого полка 1729–1730 гг. Подготовил к печати Н. П. Василенко / Изд. Полтавского губернского статистического комитета, Полтава, 1893. Див. рецензію: В. Мякотин // Киевская старина, 1891. – Кн. 4. – С. 176–186.
- 8- Генеральное следствие о маєтностях Нежинского полка 1729–1730 гг. // Черниговские губернские ведомости, 1900. – Кн. II–VIII, X–XII й окремо: изд. ред. “Земского сборника Черниговской губернии”, 1901.
- 9- Мякотин В. А. Генеральное следствие о маєтностях Переяславского полка с предисловием В. Мякотина // Сборник Харьковского историко-филологического общества. – Т.8. – X., 1896. – С. 244–288.
- 10- Генеральное следствие о маєтностях Прилуцкого полка (1729–1730 гг.) с предисловием В. Мякотина // Чтения в Историческом обществе Нестора летописца. – К., 1896. – Кн. XI. Отд. – С. 3–38.
- 11- Генеральное следствие о маєтностях Миргородского полка 1729–1730 гг. / Подготовил к печати В. Барвинский // Труды Полтавской ученой архивной комиссии. – Вып. IX. – Полтава, 1912.
- 12- Український архів. – Т.I. – К., 1929.
- 13- Український архів. – Т.IV. – К., 1929.
- 14- Національна бібліотека України, Інститут рукописів (далі НБУ. – IP). – X, 8477.
- 15- Там саме.
- 16- Генеральное следствие о маєтностях Нежинского полка 1729–1730 гг. – ... – С. VI.
- 17- Исторический очерк маєтности, составившей Полтавский полк, незакінчений рукопис О.М.Л. // Киевская старина. – 1903. – Кн. 4. – С. 97–107.
- 18- НБУ.– IP. – X, 8475.

- 19- Лазаревский А. Описание старой Малороссии. – Т. I: Полк Стародубский. – К., 1888; Т. II. Полк Нежинский. – Х., 1893; Т. III. Полк Прилуцкий. – К., 1901.
- 20- Василенко Н. Материалы для истории экономического, юридического быта Старой Малороссии. – Чернигов, 1901–1908. Тт. I–III.
- 21- Мякотин В. Очерки социальной истории Малороссии XVII–XVIII ст. // Русское Богатство 1912–1915; новое видання: Очерки социальной истории Украины XVII–XVIII ст. – Прага, 1925.
- 22- Барвинский В. Крестьяне на Левобережной Украине в XVII–XVIII ст. – Х., 1909.
- 23- Русов А. Описание Черниговской губернии. – Чернигов, 1898.
- 24- Астряб М. Население Малороссии по ревизиям 1729 и 1764 гг. // Труды Полтавской ученой архивной комиссии. – Вып. IX. – Полтава, 1912.
- 25- Раданова Е. О ревизиях в Малороссии в XVIII в. // Труды XI Археологического съезда в Киеве 1899 г. – М., 1902.
- 26- Клименко П. Компюти та ревізії XVIII ст. // Український археографічний збірник. – Т. III. – К., 1930.
- 27- Кабузан В. М., Махнова Г. П. Матеріали для “Історичного атласа України” XVIII ст., що зберігаються в Центральних архівах Москви і Ленінграда // Український історичний журнал. – 1967. – № 3. – С. 132–142.
- 28- Литвиненко М. Джерела до історії України XVIII ст. – Х., 1970. – С. 83–94.
- 29- Крупницький Б. Гетьман Данило Апостол і його доба (1727–1734). – Авгсбург, 1948. – С. 102–132.
- 30- РДАДА. – Ф. 248. – Оп. 58. – Спр. 1809. – Арк. 1–111; ЦДІАК. – КМФ 7. – Оп. 2. – Спр. 7, 8.
- 31- Вище названі матеріали див. у примітках.
- 32- Див. Компут Полтавського полку 1718 р. (НБУ.– ІР. – І, 54480). Ревізія 1726 р. (ЦДІАК. – Ф. 51. – Оп. 3. – Спр. 2183; Спр. 2204 – І); “Вѣденіе” 1732 р. (НБУ.– ІР. – Спр. 54335).

**ПОЛКУ ПОЛТАВСКОГО
ПО СТАТЯМ
РАСПОЛОЖЕНА**

[7]* [Книга полку Полтавського про всі маєтності, містечка, села...]

Книга

полку Полтавського о всѣхъ маєтностяхъ, мѣстечкахъ, селах и деревнях свободнихъ войсковихъ, кто и по якимъ крѣпостямъ они ми владѣеть и на какіе урады тіе маєтности прежде нынѣшнихъ владѣльцов належали и кто ими владѣль и по якимъ дачамъ, з ревѣзій полковой подлинной на четири статтях, кому з настоящихъ владѣльцовъ по справедливости прилично и належатиметь по силѣ осмого и девятого пунктовъ владѣть по указу ясневелможного его милосты пана Даниѣла Апостола Войск Запорожскихъ обоіхъ сторонъ Днѣпра гетмана при подписѣ рукъ старшини полковой и сотниковъ полку Полтавського справленна року 1730 февр[аля] 10¹//

[8] Стаття 1

[I. Власницькі маєтності Полтавського полку].

Полку Полтавського маєтности владѣеміе по високомилостивимъ монаршимъ жалованнимъ грамотамъ и унѣверсалам гетманскимъ, по которихъ настоящимъ владѣльцам по справедливости владѣть прилично по силѣ осмого рѣшительного пункта.

[1. Мильці. Вільшани]. Село Милцѣ, в которомъ дворовъ 103², да в селцѣ Олшаном 33 двора³ напред нынѣшнего владѣльца нѣ на якіе врады не належали, но были войсковіе под вѣденіемъ полковниковъ, якіе по унѣверсаламъ гетмана Мазепи, одном в року 1689 Прокопу Левенцу, обозному тогдашнему полковому полтавскому⁴, а другомъ 1691 году сыну его Івану Левенцу⁵, нынѣшнему бинчуковому** товарищу за давніе службы их наданно и монаршую блаженніе и вечнодостойніа памяти их царского величества Іоанна Алексѣе-

* У дужках виділений шрифтом вказано аркуші оригіналу документу.

** Тут явна помилка писаря. Правильно "Бунчуковому".

вича и Петра Алексѣвича грамотою в лѣто от сотворенія мира 7201 [1693] февраля 26 для вѣчного владѣнія ему, и потомству его стверженно⁶.

[2. *Нижні Млини*]. Село Нижніе Млины, в якомъ дворового чысла 100. Спачала было войсковое. Имѣль в своемъ владѣнїи Михайло Нащинскій⁷, обозній полку Полтавского, а в какой силе тое село держаль, неизвѣстно, а по смерти его в року 1704 од гетмана Мазепы Івану Левенцу, полковнику полтавскому, в посесію надано⁸. //

[8 зв.] При винницѣ Івана Левенца, бунчукового товарища, въ лѣсѣ Малишовскомъ 16 дворовъ поселенны на купленномъ власномъ его, Левенца, грунтѣ.

[3. *Гавронці*]. Село Гавронцѣ, в котромъ дворового числа 95⁹, напред нынешнего владѣльца нѣ на якіе радости не належало, но было войсковое, а за гетманства Мазепы по унѣверсалу его Леонтію Черняку¹⁰ за службы его надано и монаршою блаженніа и вѣчно достойніа памяти их царского величества Іоанна Алексѣвича и Петра Алексѣвича для вѣчного владѣнія (“буде спору” и челобытію в том ни од кого не будеть:), грамотою ствержено, якое в лѣто од Рождества Христова 1718 іюля 8 дня повторною блаженніа и вѣчно достойніа памяти его імператорского величества грамотою сыну его, Леонтіа, Івану Черняку, полковнику тогдашнему полтавскому¹¹, за службы его во владеніе ему, женѣ и дѣтем его по правамъ и привилеамъ войсковым конфирмовано, которимъ селомъ нынѣ сынъ его, Івана Черняка, Григорій Чернякъ, сотникъ полковій полтавскій владѣеть.

[4. *Васильківка*]. Слободка Василковка в сотнѣ Нехворощанской будучая, в какой дворовъ 78¹², На купленныхъ грунтахъ измѣнника Григорія Горцика* поселенна в року 1708, од гетмана Скоропадского Івану Черняку за разореніе от его измѣнника Герцика двора его, Черняка, и за долгъ 1000 талярей Надано гетманским унѣверсаломъ¹³ и монаршою блаженніа и вѣчно достойніа памяти его імператорского величества грамотою в свободное владеніе ему, Черняку, женѣ и дѣтем его ствержено.¹⁴//

[9] [5. *Крутий Берг. Кучерівка*]. В роцѣ Крутобережской при млинахъ Черняковскихъ 36 дворовъ и слобудка Кучеровка, в какой 19 дворовъ¹⁵ по унѣверсалу гетмана Скоропадского в року 1717 данномъ на власныхъ Івана Черняка купленныхъ грунтахъ поселенны¹⁶, якіе деревнѣ того ж году и монаршого блаженніа и вѣчнодостойніа памяти его імператорского величества грамотою конфирмованы ему, Черняку, для свободного владенія, которими деревнями нынѣ владѣють дѣти его, Черняка, а именно: Крутимъ Берегомъ – Григорій Чернякъ, сынъ, а Кучеровкою – дочь Мар’я Черняковна.

* Правильно Герцика.

[6. *Патлаївка*]. Село Патлаювка, войсковое, в якомъ 28 дворовъ¹⁷ напрод нынѣшного владѣльца было во владѣнній измѣнника Григорія Герцика, а по-чому онъ тимъ селомъ владѣль – не вѣдомо; а в року 1715 попу полтавскому Ивану Свѣтайлу, за учиненное в шведскую руйну дому его разорене унѣверсаломъ гетмана Скоропадского в спокойное владѣнне ствержено¹⁸.

[7. *Диканька*]. Село Диканка, в котормъ 463 двора¹⁹, прежде не было нѣ в чѣмъ владѣнній, Но было войсковое, и по указу блаженной и вѣчнодостойной памяти их царского величества Іоанна Алексѣевича и Петра Алексѣевича од гетмана Мазепы писару войсковому енералному за службы его Наданно и монаршою ихъ царского величества грамотою в лѣто от создания мира 7196 [1688] априля 28 ему, Василию Кочубею, женѣ его и дѣтемъ, внучатамъ и правнучатамъ утверждено и волно ту отчину продать, заложит, въ прида-не дать и всякіе крѣпосты укрѣпить послѣдователно же. //

[9 зв.] И в року 1710, марта 10 помянутое село Диканка повторноу блаженніа и вѣчно достойна памяти его імператорского величества грамотою Любовий, женѣ Кочубеевой и сынамъ ей Василию и Федору во владѣнне вѣчное конфѣрмовано²⁰.

[8. *Стасівці*]. Село Стасовцѣ, в якомъ дворовъ 124²¹, прежде было войско-вое, которое надано было от прежнихъ гетмановъ бывшему полковнику полтавскому Павлу Герцику, и по немъ наслѣдственно тимъ селом владѣль измѣнникъ Григорій Герцикъ, а в року от рождества Христова 1710, марта 12 монаршою блаженіа и вѣчнодостойна памяти его імператорского величества грамотою в вѣчное владѣнне Василию Кочубею, знатному бунчуковому товаришу, утвержденно²².

[9. *Локощина*]. Село Локощина, в которм 44 двора²³, на грунтах куплен-ныхъ Федора Жученка, полковника полтавского, осажденное и по духовной его, Жученка, оддано внуку Василию Кочубею и монаршого блаженніа вечно-достойна памяти его імператорского величества в року 1710 марта 12 грамо-тою ему, Василию Кочубею, в вѣчное владѣнне неподвыжно ствержено²⁴.

[10] [10. *Жуки*]. Село Жуки, в якомъ дворовъ 122²⁵, прежде было войско-вое і нѣ на якіе врады не было Наданно, но за службы многіе Федора Жучен-ка, полковника полтавского, од блаженніе и вѣчнодостойна памяти их цар-ского величества Іоанна Алексѣевича и Петра Алексѣевича // в лѣто от соз-данія мира 7198 [1690] септевіа 20 ему, Жученку, монаршою грамотою во вѣчнне годы утвержденно²⁶, а по духовной его, Жученка, опредѣлено: зятю его Василию Кочубею, судій войсковому енералному, а по смерти его наслѣ-дственно женѣ его з дѣтми Василием и Федоромъ монаршого блаженніа и вѣчнодостойна памяти его імператорского величества грамотою во вѣчное владѣнне утвержденно в року 1710 марта 11²⁷.

[11. *Новомлинська гребля*]. При Новомлинской греблѣ на рецѣ Ворсклѣ в сотнѣ Великобудиской пайдучойся 30 дворовъ на власних купленных грунтах полковника полтавского господина Кочубея поселенно.

[12. *Кам'янка*]. Село Камянка, войсковое и нѣ на якіе вряди не належало, а по унѣверсаламъ прежнимъ гетманским и по жалованной монаршой блаженніа вѣчнодостойніа памяти их царского величества Іоанна Алексѣевича и Петра Алексѣевича грамотѣ в лѣто от созданія мира 7198 [1690] Леонтію Черняку, енералному войсковому асаулу, за давніе его службы в вѣчное владѣніе (:буде спору не будеть:), утверждено²⁸. А по смерти его, Черняка, наслѣдственно тое село Камянка почасты сынам его Филипу, Алексію и внуку Якову Черняку, сотнику полковому во владѣніе досталос и гетмана Скоропадского унѣверсаломъ част села того Камянки Якову Черняку, сотнику, 1712 году²⁹ и другую Алексіа Черняка, дядка его, за проступство отобранную, ему же, Якову, в року 1716 во владѣніе опредѣлено, которым селомъ нынѣ жены их, Якова Черняка и Филипа, з дѣтми владѣють, в яких частех села дворовъ: в Яковишиной 26, в Филипишиной 13³⁰.

[10 зв.] [13. *Якова Черняка слобідка*]. Слободка Якова Черняка, в которой дворовъ 17 по унѣверсалу гетмана Скоропадского в року 1714 данном на купленных его, Черняка, грунтах осажена, якою тепер жена его з дѣтми владѣеть³¹.

[14. *Тахтаулівка*]. Половина села Тахтаулова, войкового, в якому дворовъ 18, прежде нѣ на якіе вяды не належала, а в року 1691 по унѣверсалу Мазепы, гетмана, Івану Черняку за службы во владеніе ствержена³². А нынѣ того села половиною, по дачѣ оного Черняка, зять его Дмитро Колачинский, товаришъ бунчуковій, владѣеть³³.

[15. *Комарівка*]. Слободка Комаровка в сотнѣ Великобудиской найдучаяся, в которой дворовъ 10 на власних купленных грунтах Дмитра Колачинского, товариша бунчукового, з вѣдоска и по унѣверсалу позволительномъ гетмана Скоропадского в року 1721 данном, поселенно³⁴. //

[11] [16. *Мартинівка*]. Село Мартиновка, в яком дворового числа 70 нѣ на якіе вяды не належало, но было войсковое, а в року 1689 от гетмана Мазепы Петру Буцкому, судій полку Полтавского, за службы его падано³⁵ и монаршою блаженніа и вѣчнодостойніа памяти ихъ царского величества Іоанна Алексѣевича и Петра Алексѣевича грамотою в вѣчное владѣніе, (:буде спору не будеть:) ствержено в лѣто од созданія мира 7198 [1690]³⁶, яким селом нынѣ наслѣдственно сынъ его Матвѣй Буцкій и братовая его, Григоріева з дѣтми владѣють.

[17. *Рибци*]. Половина села Рибцовъ, войкового, в которой дворов 32, прежде сего нѣ на якіе вряди не належала, а в року 1693 од гетмана Мазепы

Івану Черняку, тогда бывшому писару полковому, за службы его надана, которая в подтвержденіе и от Скоропадского, гетмана, в року 1709 ему, Черняку, конфірмована и монаршою блаженніа и вѣчнодостойніа памяти его імператорского величества грамотою по вышеписаннымъ гетманскимъ унѣверсаломъ ствержена, якою села половиною, нынѣ наследственно внукъ его Семень Чернякъ владѣеть. Другою половиною села Рибцовъ войскового, в якої 26 дворовъ, якую во владѣніи своемъ имѣль измѣнникъ Дорошъ, обозній полку Полтавского, а в року 1709 од гетмана Скоропадского оная половина Петру Кованцѣ, судій полку Полтавского, за службы его и разореніе господарства од шведовъ учиненное, в посессию до ласки войскової // наданна³⁷ и монаршою блаженніа и вѣчнодостойніа памяти его імператорского величества грамотою сынамъ его, Кованки, 1718 году во владѣніе по гетманскимъ унѣверсаломъ ствержено³⁸.

[11 зв.] [18. *Пушкарівка*]. Село Пушкарровка, в котормъ дворового числа 16, войсковое, прежде нѣ на якіе врады не належало, яке оддано его гетманскимъ унѣверсаломъ Мазепы³⁹ и Скоропадского⁴⁰ Александру Чуйкевичу, писаревѣ бывшому полковому полтавскому, которимъ нынѣ сыны его, Чуйкевича, владѣють⁴¹.

[19. *Головач*]. Село Головачъ, в якомъ дворовъ 33 з вѣдома и по унѣверсалу гетмана Скоропадского в року 1716 на купленнихъ власнихъ своихъ грунтахъ на врочищѣ Головачѣ Івань Чернякъ, бывший полковникъ полтавскій, осадиль, на яке и монаршая блаженной и вѣчнодостойной памяти его імператорского величества грамота року 1718 в потверженіе ему дана для владѣніа самому, женѣ и дѣтямъ его⁴²: яке село тепер во владѣніи жены его, Ирины и внука Семена Черняка.

[20. *Горбанівка*]. Село Горбанювка, в котормъ 20 дворовъ, войсковое, нѣ на якіе врады прежде не належало, якого од всей старшины полтавской Луцѣ Старицкому, протопопѣ полтавскому, за власную его купленную землю в форваркахъ Полтавскихъ лежащую в замѣну оддано, которое и гетманскимъ унѣверсаломъ Мазепы в року 1703, а Скоропадского в року 1721-м⁴³ // во владѣніе ствержено, якимъ и нынѣ невѣстка его протопопы Захаркина Старицкая з синомъ владѣеть.

[12] [21. *Супрунівка*]. Село Супруновка, в котормъ 35 дворовъ, войсковое, прежде сего владѣльца нѣ на якіи вряд не належало и нѣ в чіемъ не было владѣніи, яке в року 1716 нынѣшному писару полковому полтавскому Григорію Богаевскому по унѣверсалу гетмана Скоропадского Надано⁴⁴ за войсковіе услуги на встарте войску его, которое и нынѣшного гетмана господина Апостола унѣверсаломъ конфірмовано⁴⁵.

[22. *Брусія*]. Село Брусѣя, войсковое, в которомъ дворовъ* 18, прежде сего нѣ На якіе врады не належало, яке Андрею Нащинскому, бывшему сотниковѣ полковому в року 1691-м од гетмана Мазепы за службы до ласки войсковой наданно⁴⁶, а за гетманства Скоропадского сынъ его Дорошъ Нащинскій на владѣніе того села повторний одержаль унѣверсаль⁴⁷, а по смерти его, Дороша, братъ его и сынъ Дорошъ нынѣ владѣють.

[23. *Демидівка*]. Селце Демидовка в сотни Решетилівской будучое, в якомъ дворовъ 33, прежде бывшимъ полковникомъ полтавскимъ Павломъ Герцикомъ на купленномъ грунѣ осажено, которое потомъ Іванъ Іскра купиль в его, Герцика, и по смерти Искри владѣла жена его, а послѣ смерти, в наслѣдство по родству сестрѣ ея Любовій Василювой Кочубеевой з сынами Василюемъ и Федоромъ в року 1716, сентабра 16 гетмана Скоропадского ствержено унѣверсаломъ и грамотою блаженніа и вѣчно достойніа // памяти его імператорского величества, якая до покойного гетмана Скоропадского в року 1718 прислана в непремѣнное конфѣрмовано владѣніе⁴⁹.

[12 зв.] [24. *Старосанжарівські млини*]. При мелницахъ Старосанжаровскихъ на купленныхъ у полковника Івана Черняка грунтахъ Богданомъ Марковичомъ поселенными людьми, якихъ 17 дворовъ по унѣверсалу гетмана Скоропадского в року 1715 данномъ, Наслѣдственно сынъ его, Богдана, Іванъ Богдановичъ по смерти отческой владѣеть⁵⁰.

[25. *Черняківка*]. Село Черяноквка, в которомъ дворовъ 144 на купленной землѣ Івана Черняка, бывшего полковника полтавского, по унѣверсалу гетмана Скоропадского позволительномъ в року 1712 данномъ, поселенна и названна прозваніемъ его, Черняковка, которое и монаршею блаженніа и вѣчно достойніа памяти его імператорского величества грамотою в року 1718 ствержено в спокойное владѣніе ему, Черняку, женѣ и дѣтемъ его, якимъ нынѣ сынъ его Григорій Чернякъ, сотникъ полковий полтавскій, владѣеть⁵¹.

[26. *Іскрівка. Ровенська слобідка*]. Село Іскровка, в которомъ дворовъ 27, и Ровенская Слободка, в якой 77 дворовъ, на власныхъ купленныхъ Івана Искри грунтахъ поселены, якіе по смерти его, Искри, и жены его Параскевій, по природной сукцессій и свойству од гетмана Скоропадского в року 1716 іюня 18 Любовій Василювой Кочубеевой, сестрѣ жены Искры, унѣверсаломъ во владѣніе ствержены, и монаршею его імператорского величества грамотою 1718 году в непремѣнное ей, Кочубеевой и дѣтей ей владѣніе конфѣрмовано⁵². //

[13] [27. *Ташлик*]. Деревня Ташликъ, в якой дворовъ 28, на власныхъ купленныхъ грунтахъ Федора Жученка осажена, якая, по смерти его, внуку его же Іва-

---

* Слово «дворовъ» написано над рядкомъ.

ну Залескому во владѣніе опредѣлена, а по смерти его, Залеского, по свойству Наслѣдственно брату его, Василю Кочубею, досталось. При винницѣ полковника миргородского пана Павла Апостола в сотнѣ Великобудиской 11 дворовъ людей поселены на власной купленной землѣ.

[28. *Сави Таранухи гребля*]. При греблѣ Савы Таранухы, сотника кобеляцкого, на речѣ Ворсклѣ будучой, поселеніе на грунтѣ его и пустовскомъ люде 28 дворовъ по унѣверсалу гетмана Скоропадского в року 1719 во владѣніе ему, Таранусѣ, ствержены.

[29. *Брусївські ґрунти*]. На купленныхъ власныхъ грунтахъ Брусѣвскихъ Василя Зелененкого, Нынѣшного судій полку Полтавского з вѣдома и по унѣверсалу гетмана Скоропадского в року 1712 селце остѣло и нынѣ во владѣніи оногo Зелененкого обрѣтається, в котормъ дворовъ 27⁵³.

[30. *Великобудиська слобідка*]. Слободка законниковъ монастыра Лубенского, в сотнѣ Великобудиской при лѣсу будучая на купленныхъ монастырскихъ грунтахъ поселенна, в которой дворовъ 16. //

[13 зв.] [31. *Лучки. Хонделїївка*]. Села Лучки, в котормъ дворовъ 80⁵⁴ и Ханделеевка, в якомъ дворовъ 31⁵⁵, прежде сего были полковіе уезду сотни Кишѣнской и нѣ на якіе вряды не належали, а в прошломъ 1709 году по указу гетмана Скоропадского отданы до дворца Переволочанского гетманского.

[II. *Монастирські села*].

Села монастирськіє.

[32. *Петрівка*]. Село Петровка, в котормъ дворовъ 71, прежде сего было войсковое и нѣ на якіе вряды не належало, а за гетманства Самуїловича в року 1678, іюня 8 у оноє село гетманскимъ унѣверсаломъ Полтавской обывтелѣ⁵⁶ послѣдователно же од Мазепы⁵⁷ и Скоропадского⁵⁸ ствержено.

[33. *Яр*]. Село Черницѣ Великобудскихъ войсковое, называемо Яр, в котормъ дворовъ 221, прежде сего нѣ на якіе вряды не належало, а за гетмана Самойловича в року 1672, августа 29 по гетманскомъ унѣверсаломъ Надано тоє дѣвичой обывтелѣ до послушенства⁵⁹, якое село и монаршою блаженніа и вечностойніа памяти ихъ царского величества Іоана Алексїевича и Петра Алексїевича грамотою в року от созданія мира 7198 [1690] для вѣчного владѣніа ствержено⁶⁰.

[34. *Розсошинці*]. Село Росошинці, в котормъ дворовъ 53 на власныхъ монастыра Полтавского грунтахъ поселенно, якое гетманскимъ Мазепи унѣверсаломъ в року 1704 для владѣніа Обывтелѣ Полтавской ствержено⁶¹. //

[14] [35. *Тростянець. Буланове*]. Село Тростянець, в котромъ 144 дворов, и Буланова, в якомъ 18 дворовъ, на грунтахъ монастырскихъ поселенны и унѣверсаломъ гетмана Мазепы в року 1704 во владѣніе законникамъ полтавскимъ ствержены⁶².

[36. *Коломацькі ровні*]. В Ровняхъ Коломацкихъ Слободка, в якій 32 двора, на власныхъ купленныхъ грунтахъ монастыра Полтавского вновь недавно поселенна.

[37. *Слобідка*]. Село, прозиваемое Слободка, монастыра Нехворощанского, в якомъ дворового числа 49 на грунтахъ монастырскихъ поселенное* по унѣверсаламъ гетмановъ Мазепы и Скоропадского тоей обывтелѣ законники в своемъ содержать владѣніи⁶³.

Обозний полковий полтавский Лаврентий Никитов.
Польку Польтавского судія Василий Зелененкий.
Григорий Богаевский, писар полковий польтавский.
Ивань Левенець, асаул полковий полтавский.
Михайло Руденко, асаул полковий полтавский.
Павло Гарасимов, хоружий полковий полтавский. //

[15] С т а т т я 2

[III. *Рангові маєтності Полтавського полку*].

Полку Полтавского маєтності, которіе по силѣ десятого пункта належать На влады.

[38. *Решетилівка*]. Городок Решетилівка, в котромъ дворовъ 558⁶⁴, почавши од Жученка, полковника полтавского, якій за гетманства Богдана Хмельницкого былъ полковникомъ и за прежнихъ всѣхъ полковниковъ палежал На власть полковническую.**

[39. *Комарівка*]. Село Комаровка, войсковое, в сотнѣ Бѣлицкой будучое, в якомъ дворового числа 96 (?)⁶⁵ здавна палежало на владъ обозничества полкового полтавского.***

[40. *Лелюхівка*]. Половина села Лелюховки в сотнѣ Новосанжаровской будучого, в которой дворовъ 34, прежде сего нѣ На кого не належала и нѣ в чі-

---

* Слово «поселенное» написано надъ рядкомъ.

** Праворучъ написано: «Сіе мѣстечко Решетилівка и нынѣ по тому же во владѣніи пастоящего полковника пана Кочубея».

*** Праворучъ написано: «Село Комаровка потому же подъ вѣденіе на рангѣ в нынѣшнего обозного Лаврентія Никитова обрѣтається».

емъ не была владѣній, а в року 1716 судій полковому полтавскому Григорію Буцкому на врад судейства по універсалу гетмана Скоропадского Надана⁶⁶, которого по смерти его, Буцкого, жена его з дѣтми владѣла*. //

[15 зв.] [41. *Шостаки*]. Село Шостаки в сотнѣ второй полковой будучое, в якомъ дворовъ 15, прежде сего нѣ на якіе влады не належало, а было войсковое, и от гетмана Скоропадского в року 1721 Федору Сѣбѣлевичу на врад полкового полтавского асаулства⁶⁷ надано.**

А на протчіе ранги, а именно полкового писарства, второго полкового асулства и двух хоружих полковых и на сотнические влады жадних сель в полку Полтавскомъ нѣтъ.

Обозний полку Полтавского Лаврентий Никитовъ.

Польку Польтавского судія Василий Зелененкий.

Григорий Богаевский, писар полковий полтавский.

Иван Левенец, асаул полковий полтавский.

Михайло Руденко, асаул полковий полтавский.

Павло Герасимов, хоружний полковий пол[тавский]. //

Стаття 3

[16]. [IV. *Сумнівні маєтності Полтавського полку*].

Полку Полтавского маєтності сумнителніе отложеніе в рассмотреніе вышшое, кому оними по силѣ осмого и десятого пунктковъ владѣтъ Належитиметь

[42. *Івашки. Грабинівка*]. Село Івашки, в якомъ дворовъ 101, и село Грабиновка, в которомъ дворового числа 22, войсковіе прежде нѣ в чіемъ не были владѣній и нѣ на якіе влады не належали, а за гетманства Мазепы бывшому полковнику полтавскому Івану Іскрѣ за службы его во владѣніе Наданны⁶⁸, которые по смерти его, Іскры, и женѣ его повторнимъ гетмана Скоропадского універсалом в року 1708, потвержены⁶⁹.

[43. *Івончинці*]. Село Іванчинцѣ в сотнѣ полковой обрѣтаючоеся, войсковое, в которомъ дворовъ 51⁷⁰, здавна нѣ в чіемъ не было владѣніи и нѣ на жадніе влады [не] належало. Показанному Іскре за многіе его службы од гетмана Мазепы в лѣто от сотворенія мира 7199 [1691] паданно и того ж году монаршою грамотою ему, Іскрѣ, женѣ и дѣтем его вроди неподвыжно для вѣчное владѣнія утверждено, и оніе всѣ три села, Івашки, Грабиновка и

* *Праворуч написано:* «и нынѣ ся половина села Лелоховки на рангѣ во владѣніе полковому судій Василю Зеленскому наданы».

** *Праворуч написано:* «Сее селце по тому ж порядку належитѣ и нынѣ на врад полковому асаулу Івану Левенцу».

Іванчинцѣ, по смерты жены Іскрыной по родству в Наслѣдство сестрѣ ей Любовий женѣ Кочубеевой з сынами во владѣніе одданы, якіе по челобыту бывшего полковника Черняка в 1718 году по указу монаршомъ до города Полтавы отобраны и оних без указу его величества отдавать нѣкому не веле-но⁷¹. //

[16 зв.] [44. *Яківці*]. Село Яковцѣ войсковое, в якомъ дворовъ 31⁷², прежде сего было во владѣніе Павла Герцика, полковника полтавского, а по смерти его владѣла онимъ жена его, когда же сынъ его, Герцика, з Мазепою гетманомъ змѣнили, то оное село по листу свѣдѣлнѣшого государственного канцлера графа господина Гаврила Івановича Головкина до гетмана Скоропадского писанномъ Петру Яковлеву, въ полку Ахтирскомъ мешкающому, во владѣніе одданное в року 1715 и унѣверсаломъ гетмана Скоропадского в року 1718 ствержено⁷³.

[45. *Старі Млини*]. В селѣ Старих Млинах сотни Великобудиской од гетмана Скоропадского сотникамъ бывшимъ тамошнимъ Максиму Левченку⁷⁴ и Дмитру Колачинскому⁷⁵ определено во владѣніе до ласки войсковой по 15 человекъ, з которыхъ теперъ одною половиною Колочинского владѣть сотникъ настоящій великобудискій Іванъ Сулима, а другою – жена Левченка, а помянутое село здавна было войсковое и токмо тамошніе посполитіе прежде бывшимъ сотникамъ великобудискимъ послушали в привезеню дров и сѣна.

[46. *Лелюхівка*]. Половина села Лелюховки в сотнѣ Новосанжаровской будучого, в которой дворовъ 47. Прежде нѣ на якіе врады не належала, а в року 1716 бывшому сотниковѣ тамошному Павлу Ждановичу од гетмана Скоропадского до ласки войсковой оддано⁷⁶, якимъ селомъ и нынѣ по смерти его жена владѣть⁷⁷, а другая половина на урядъ судейский належить. //

[17] [47. *Вакулинці*]. Село Вакулинцѣ, в которомъ дворового чысла 40, войсковое, на жадніе урады не належало и нѣ в чіємъ не было владеній, а за гетманства Мазепи владѣль онимъ полковникъ бывший Павло Герцикъ, а по смерты его было оное во владѣніи в жены его до измѣны Мазепиной, которое в року 1709 од Скоропадского Надано монастиру Полтавскому до войско-вой ласки⁷⁸.

[48. *Полтавське підмонастир'я*]. Подмонастир'е Полтавское, в якомъ 55 дворов, прежде нѣ на якіе урады не належало, но прислушало до города Полтавы, а в року 1719 гетмана Скоропадского унѣверсаломъ во владѣніе обытели Полтавской наданно⁷⁹.

[49. *Федорівка*]. Слободка Федоровка, в которой 17 дворовъ на купленыхъ грунтахъ Федора Жученка⁸⁰, бывшего полковника полтавского, поселена, якую за живота своего оддалъ внуку своему Івану Залескому во вѣчное

владѣніе, а по смерты его, Івана Залеского, гетманъ Скоропадскій в родство по наслѣдію Жученка, не отдавши оной слободки, писменно приказаль полковнику Черняку в року 1721 оддать оную тогда будущому полковому асаулу, нынѣшному обозному Никиткѣ* во владѣніе до ласки войскової⁸¹, которою слободкою и нынѣ онъ, обозный, кромѣ опредѣленного ему на рангъ села, владѣеть, в какой слободцѣ по родству дѣда своего Жученка и по наслѣдію тепер спорить панъ Кочубей, полковникъ полтавскій чрез подданую челомбытную⁸². //

[17 зв.] [50. *Нехвороща. Шедѣе*]. В городѣ Нехвороштѣ 153 двора из селомъ Шедѣвом, в котормъ дворовъ 38⁸³. Прежде сего Нѣ в чіемъ не были владѣнній нѣ на якіе вради не опредѣлись, но з другими сотнями ровно до полку Належали, а в року 1709 Івану Черняку, товаришовѣ войсковому, за разореніе од непріятели шведа в добрахъ понесшое од Скоропадского, гетмана, по унѣверсалу одданы до времени, и по тому ж гетманскому унѣверсалу оній городокъ Нехвороща з Шедѣвомъ и монаршою блаженнія и вѣчнодостойніа памяти его імператорского величества грамотою по правамъ и привилеам войсковымъ до ласки войскової ему, Черняку, ствержены⁸⁴, а по смерты его, Черняка, тамошніе люде, не хотя подданической одбувати повинности, по прежному до полку, якъ и другіе сотнѣ, привернулись. Тако ж в томъ и по чолобытю их, нехворощанъ, до нынѣшного гетмана ясневелможного господина Апостола указомъ его гетманским по прежному до полку опредѣлены.

Обозный полку Полтавского Лаврентий Ныкитовъ.

Польку Полтавского судія Василий Зелененкій.

Григорій Богаевскій, писар полковой полтавскій.

Іванъ Левенець, асаул полковий полтавскій.

Михайло Руденко, асаул полковий полтавскій.

Павло Гарасимов, хоружий полковий полтавскій //.

[18]. Стаття 4

[V. *Вільні військові села Полтавського полку*].

Полку Полтавского села войсковіе свободніе владѣлцамъ не розданіе, з которихъ обыкновенно опредѣляется достойнимъ персонамъ в пагражденіе за службы их войсковіе и на урад, якіе нынѣ при городѣ Полтавѣ пайдуются зъ опредѣленія гетмана Скоропадского в року 1710-м на прошеніе мѣщанъ полтавскихъ

[51. *Мачухи*]. Село Мачохи, в котормъ дворового числа 352, войсковое, прежде не в чіемъ не было владѣнній и на жодніе вради не належало⁸⁵.

* Написано над рядком.

[52. *Гожули*]. В селѣ Гжулах, войсковомъ, якое пред симъ на жадніе врады не належало и нѣ в чіемъ владѣнній не было. Дворов 46⁸⁶.

[53. *Тахтаулове*]. В селѣ Тахтауловѣ войсковомъ, войсковомъ, которое прежде нѣ на якіи вради не належало и нѣ в чіемъ не было владѣнній – 33 двора.

[54. *Павленки*]. Село Павленки, в якомъ дворовъ 19, войсковое, пред сим на жадніе вради не належало и нѣ в чіемъ не было владѣнній⁸⁷.

Обозный полку Полтавского Лаврентий Никитовъ.

Полку Полтавского судія Василий Зелененкий.

Иванъ Левенець, асаул полковий полтавский. //

[19] [VI. *З описних сіл, що в роздачі*].

Из описних сѣлъ в розздачѣ

[55. *Куклинці*]. Село Куклинцѣ, в которомъ дворовъ 24. Прежде было войсковое, на жадніе вради не належало, а за гетманства Самуйловича в року 1685 Прокопу Левенцу за службы паданно⁸⁸ и монаршою блаженніа и вѣчнодостоинія памяти их царского величества Іоанна Алексѣевича и Петра Алексѣевича грамотою в лѣто от сотворенія мира 7201 [1693] сыну его Івану, асаулу полку Полтавского ствержено⁸⁹, якое за гетманства Мазепинога отнято и одано Красноперичу, судій полковому полтавскому, а по измѣнѣ его з Мазепою, гетманом Наданно было Василию Сухому на врад асаулства полкового по унѣверсалу гетмана Скоропадского, якое по смѣрты его, Сухого, послѣдователно на урад асаулства Лаврентію Никитову, нынѣшному обозному унѣверсаломъ гетмана Скоропадского ствержено. И по челобитію Івана Левенца, паки оно село по жалованной монаршѣй грамотѣ ему ж, Левенцу, по листу гетмана Скоропадского в року 1721, до полковника Черняка писанномъ, во владѣніе привернено⁹⁰, а в року 1722, когда по указу его імператорского величества з измѣнничих сѣлъ его превосходителству господину генералу – аншефту фонъ Вѣйзбаху на 500 дворовъ велено опредѣлити, в то время повелено по указу Войсковой енеральной канцелярій правителей тое село на его превосходителство отобрати.

[56. *Дві слободи фон – Вейзбаха*]. Двѣ слободи од его превосходителства господина генерала–аншефта фонъ Вѣйзбаха вНовъ теперь поселенны на Грунтах измѣнника Красноперича, судій полкового полтавского, а по якой дачѣ и по якому указу, и что у них дворовъ – известія при полкових дѣлех неимѣется.

Обозный полку Полтавского Лаврентий Никитовъ.

Польку Полтавского судія Василий Зелененкий. //

[20] [VII. Відомості про сотенні міста, що не належали і не належать на уряди].

Вѣденіе городовъ, сотенъ полку Полтавского, якіе з начала на жадніе вради не надлежали и не надлежатъ и нѣ в чіемъ не были владѣнній, но под вѣденіемъ полковниковъ всякую в государственнихъ войсковихъ и гражданскихъ интересахъ отбываютъ повинность, а сколько у якомъ дворового числа значитъ ниже сего:

	Число дворовъ
Городъ Полтава ⁹¹	607
Городокъ Старій Санжаровъ ⁹²	598
Городокъ Новій Санжаровъ ⁹³	670
Городъ Бѣлики ⁹⁴	705
Городъ Кобелякъ ⁹⁵	810
Городокъ Соколка ⁹⁶	467
Городокъ Кишѣвка ⁹⁷	502
Городокъ Переволочна ⁹⁸	313
Городъ Кереберда ⁹⁹	499
Городокъ Маячка ¹⁰⁰	116
Городокъ Царичанка ¹⁰¹	480
Мѣстечко Китайгород ¹⁰²	376
Городокъ Орель ¹⁰³	314
Городокъ Великіе Будища ¹⁰⁴	643

[20 зв.] Мы, Нижеподписавшіеся, даемъ сіе вѣденіе в Войсковую енералную канцелярію в томъ, что болшь в полку Полтавскомъ маетностей, городовъ, мѣстечок, сель и деревень, кроме ж описаннихъ в сей // ревѣзійной книзѣ, не имѣется и на томъ росписуемся*

Обозній полку Полтавского Лаврентій Никитовъ.

Польку Полтавского [судія] Василій Зелененкій.

Писар полковій полтавскій Григорій Богаевскій.

Іван Левенець, асауль полковій полтавскій.

Михайло Руденко, осауль полковій полтавскій.

Павел Гарасимовъ, хорунжий полковій полтавскій.

Григорій Черняк, сотникъ полковій полтавскій.

Герасим Кованка, сотникъ полковій полтавскій.

* Ця ревізійна книга, починаючи з аркуша 8 і до цього місяця, скріплена підписом: «Писар полковій полку Полтавского Григорій Богаевскій».

Вмѣсто великобудиского сотника Івана Сулими тоей же сотнѣ писар Яковъ Івановъ подписался по его веленію.

Іванъ Гаевскій, сотникъ решитиловскій.

Іванъ Левенець, сотникъ старосанджаровскій.

Димитрій Левенець, сотникъ новосанджаровскій.

Вмѣсто бѣлицкого сотника Василя Евфимова тоей же сотнѣ писар, по его веленію, подписался Александръ Кириловъ.

Вмѣсто Савы Таранухи, сотника кобеляцкого, по его повеленію Максимъ Яновичъ руку приложилъ.

[21] Федоръ Федоровъ, сотникъ соколскій. //

Вмѣсто Івана Лишевского, сотника калеберданского, тоей жь сотнѣ писар Дмитирий Худолѣй руку приложилъ, по его приказу.

Вмѣсто Павла Вакуленка, сотника переволочанского, тоей же сотнѣ писар Леонтий Івановъ, по его веленію, подписался.

Вмѣсто кишинского сотника Григорія Потоцкого, писар тоей сотнѣ по его веленію Динь Лузка подписался.

Вмѣсто Іосифа Яковлевича, сотника орлянского того ж городка обивател, по его приказу, Іван Стефанов подписал.

Вмѣсто Іерофея Семеновича, сотника китагородского тоей жь сотнѣ писар, по его повеленію, Гаврило Івановъ подписался.

Василь Балясний, сотникъ царичанскій.

Андрій Прийма, сотникъ Маяцкій.

Вмѣсто Гордѣя Савича, сотника нехворощанского, тоей же сотнѣ писар Каленик Прокопиев, по его веленію, подписался. //*

[22] Полку Полтавского в сочиненномъ о маетностях слѣдствей всѣхъ листовъ двадцать два.** //

[22 зв.] [Экстракт Полтавського полку]

Экстрактъ полку Полтавского

[24] [VIII. Рішення генеральної старшини і полковників про рангові маетності].

По указу ея імператорского величества мы, ниже подписавшиися, старшина енеральная и полковники, слушав, приговорили: согласно которие маетности приналежати мѣють на чины полковника, старшини полковой и сотниковъ, а которые по заслугах, и которые в вѣдомствѣ ратуша найдутся, а інные суть свободніе и на чины приличествующіе в докладъ принадлежат, ниже слѣдующим образом:

* Перед цим закреслено: “пятнадцать”.

** Все “Слѣдство о маетностях” обгорнєне листом полтавської старшини до Генеральної канцелярії. Лист має печатку “города Полтави” і таку адресу: “Его імператорского пресвѣтлого величества Войска Запорожского обозному енеральному велможному его милости пану Якову Лизогубу нашему милостивѣйшому добродѣевѣ”. //

[57. *На уряд полковника*].

На урядъ полковнику:

Городокъ Решетилровка, начавши *от* прежнего полтавского полковника Жученка, который былъ полковником до гетмана Богдана Хмельницкого, за всѣхъ здавна полковниковъ належал на уряд полковничества и нынѣ потому же владѣній полковника Василя Кочубея имѣется.

[58. *На уряд обозного полкового*].

На урядъ обозничества полкового:

Бѣлицкой сотнѣ село Комаровка здавна на урядъ полтавского полкового обозничества надлежащее, которымъ по унѣверсалу гетмана Скоропадского прежний обозний Климъ Нащинский владѣль, и нынѣшний обозний же Лаврентий Никитовъ владѣеть.

[59. *На уряд асаула полкового першого*].

На урядъ асаулства полкового первого:

Новосанжаровской сотнѣ села Лелюховка, половина прежнему полковому асаулу Григорию Буцкому на урядъ отдана унѣверсаломъ гетмана Скоропадского¹⁰⁵. //

[24 зв.] [60. *На уряд асаула полкового другого*].

На урядъ асаулства полкового второго:

Полтавской полковой второй сотнѣ селце Шостаки полковому прежнему асауловѣ Федору Сибѣлевичу унѣверсалом гетмана Скоропадского отдано на уряд асаулства¹⁰⁶.

[61. *На уряд сотника Новосанжарівського*].

На уряд Новосанжаровского сотництва:

Новосанжаровской сотнѣ села Лелюховки половина унѣверсалом гетмана ж Скоропадского тамошному прежному сотниковѣ Павлу Ждановичу дани до ласки войсковой¹⁰⁷, почему нынѣ приличествуєт оногo половина села на урядъ сотнический.

[62. *На уряд сотника Великобудищанського*].

На урядъ сотництва Великобудиского:

В Великобудиской сотнѣ частю сѣлца Старих Млиновъ, якъ прежде, бывшіє великобудиские сотники по урядамъ своимъ владѣли¹⁰⁸, такъ послѣдовательно и нынешний сотник Иванъ Сулима владѣеть. //

[25] [IX. *Вільні маєтності Полтавського полку, що можуть бути надані на уряд*].

Маєтностей Полтавського полку свободніє, надлежащіє в доклад, приличествующіє на уряды, а именно:

[63. *На уряд судді полкового*].

На урядъ судейства полкового:

Нехворощанской сотнѣ село Шадѣвъ, войсковое, свободное, прилично нынѣ опредѣлить на уряд судейства, понеже на тотъ урядъ иного села в полку Полтавскомъ не имеется.

[64. На уряд писаря полкового].

На урядъ полкового писарства:

Село Вакулинцѣ, бывшее во владѣнїи полковника Герцика, отдано Полтавскому Воздвиженскому монастиревѣ гетмана Скоропадского унѣверсалами до ласки войсковой¹⁰⁹, которое ныне приличествуетъ дано быти на уряд полкового писарства, понеже на тотъ чинъ иного села свободного в полку Полтавском не имѣется.

[65. На уряд хорунжого полкового].

На урядъ хоружого полкового:

В сотнѣ первой полковой село Бруствя в владенїи хоружого давнего полкового Дороша Андрѣва, бывшее, которымъ братья оногo Дороша владѣть по унѣверсаламъ прежнихъ гетмановъ до ласки войсковой, прилично ныне отдать на уряд хоружества полкового.

На урядъ хоружого полкового второй маетности нѣтъ. //

[25 зв.]. Мѣстечко Нехвороща за гетмана Скоропадского 1718 году отдано во владѣнїе полтавскому полковнику, умершему Черняку, монаршою грамотою¹¹⁰ по унѣверсалу оногo гетмана до ласки войсковой¹¹¹, якому мѣстечку прилично нынѣ сочислятися в полковыхъ свободныхъ городкахъ. //

[26] [X. Маетности, що мають залишатися за власниками навѣчно].

Маетности в полку Полтавскомъ за владѣльцами по крѣпостямъ имѣючіеся и на купленныхъ земляхъ поселенїе, которые по рѣшителному всепресвѣтлѣшого імператорского величества пункту осмому надлежать за тѣми жъ владѣльцами бити во вѣчномъ владенїи, а именно:

[66. Мильці. Куклинський яр]. Полтавской полковой второй сотнѣ селомъ Милцами владѣть полковникъ Иванъ Левенець по унѣверсаламъ гетмановъ Самойловича в 1685 году, да отъ Мазепы в 1687 и 1691-мъ годѣхъ даннимъ, которое село Милцѣ, такожъ Куклинский Яр по Мачоский мостъ и жалованною монаршою грамотою 7201 [1693] году за вѣрнїе и знатнїе службы утверждено ему жъ, Левенцю, женѣ и дѣтемъ ево во вѣчное владѣнїе¹¹². Токмо помянутимъ Куклинскимъ Яромъ владѣть ныне господинъ генераль-аншефтъ фонъ Вейзбахъ, а по якимъ крѣпостямъ, в полковой канцелярїи извѣстїя не имѣется.

[67. Нижні Млини]. В той же сотнѣ селомъ Нижними Млинами владѣть онъ же, Левенець, а оное село в 1704 году унѣверсаломъ гетмана Мазепы надано ему, Левенцю, за услуги и працѣ воиннїе в спокойное владѣнїе¹¹³ и в 1728-мъ году отъ нынѣшняго господина гетмана Апостола ему жъ, Левенцю, во владѣнїе конфѣрмовано унѣверсаломъ¹¹⁴. //

[26 зв.] [68. Гавронці]. В сотнѣ первой полковой село Гавронцѣ имѣется во владеній полтавского полкового сотника Григорія Черняка, которое село пожалованно монаршой грамотой 7198-го [1690] году дѣдовѣ его, Леонтию Черняку, за вѣрніе и радѣтельные службы, утверждено ему, женѣ и дѣтем его, внучатам и правнучатамъ увѣчное владѣніе, буде спору не будетъ¹¹⁵.

[69. Васильківка]. В сотнѣ Нехворощанской слободка Василковка на грунтахъ измѣнника Грыгорія Герцика посаженная, прошлого 1718 году монаршою грамотою отдана выше помянутого сотника Григорія Черняка отцу, полтавскому полковнику Ивану Черняку за разореніе и разграбленіе двора его от означенного Герцика и за обыду от него на тысячу талярей, учиненную во владѣніе оному Черняку¹¹⁶, женѣ и дѣтям его без помѣшателства.

[70. Рыбці]. Сотнѣ второй полковой села Рыбцовѣ половина жалованного выше объявленною грамотою в 1718-м году, даной за вѣрніе службы оному жѣ полковнику Ивану Черняку, женѣ и дѣтемъ его во владѣніе без всякого от других помѣшателства¹¹⁷, которого села Рыбцовѣ половиною владѣть ныне ввукъ реченного полковника, значковий товаришь Семень Чернякъ. //

[27] [71. Головач. Черняківка. Крутий Берег. Кучерівка]. Слободка Головачь, Черняковка, Крутий Берегъ з Кучеревкою на купленныхъ грунтахъ означенного Черняка поселеніе, выше объявленнаго ж жалованною грамотою [1]718 году потверденни оному полковнику Черняку, женѣ и дѣтем его во владѣніе и ныне оними слободками владѣют жена его, полковника, да синь Григорий Черняк и дочь Мар'я Черняковна.

[72. Тахтаулове]. Полтавской полковой первой сотнѣ села Тахтаулова част половинная по унѣверсалу гетмана Мазепи 1689¹¹⁸ году дана во владеніе пререченному полковнику Ивану Черняку за войсковіе услуги, которого половинного по отдаче оного Черняка, владѣть зять его бунчуковий товариш Дмитро Калачинский.

[73. Комарівка]. Деревенка Комаровка на купленныхъ Дмитра Колачинского грунтахъ поселенная по унѣверсалу гетмана Скоропадского 1721 году за нем же, Калачинским, во владеній потвержденна¹¹⁹.

[27 зв.] [74. Диканька. Нові Млини. Стасівці. Жуки. Локощина. Іскрівка. Демидівка]. Село Диканка, слободка Новіе Млини да села Стасовци, Жуки и Локощина, также слободки Іскровка, Демидовича жалованными // монаршими грамотами 1710-го и 1718 годов утвержденни Василию Кочубею¹²⁰, нынѣшнему полковниковѣ полтавскому, за многіе значніе вѣрніе и усердно радѣтельны дѣла его, полтавского прежнего полковника Феодора Жученка, и отца, енералного судій, Василия Кочубея и его самого службы во вѣчное и неподвижное владѣніе по прежним жалованным грамотам.

[75. Федорівка]. В сотни Бѣлицкой деревенька Федоровка, поселена на купленныхъ Грунтахъ полковника Федора Жученка, а ныне оною деревенкою владѣть по наследству ввукъ его Жученковъ Василий Кочубей, настоящий

пулковник полтавский; и на тоє владѣніе по атестату старшины сотенной бѣлицкой 1730-го году унѣверсал господина гетмана Апостола ему выданъ¹²¹.

[28] [76. *Кам'янка*]. Полковой первой сотнѣ село Камянка бывшему войсковому асауловѣ Леонтію Черняку за мужественные и вѣрніе его службы жалованною монаршою грамотою 7198 [1690] году дано во вѣчное владѣніе, в род неподвѣжно и в отчину, буде какова спору не будетъ¹²². //

По смерти же означенного Леонтія, владѣли тим селомъ сини его Филипъ да Алексѣй, да внукъ Яковъ Черняки, на три части, а по нѣкотором Алексѣевом преступлении, остались оногo села двѣ части во владѣніе помянутому Леонтію Черняку внуку Якову и унѣверсаломъ гетмана Скоропадского оние двѣ части ему, Якову Черняку, 1716 году потвержденно¹²³, и нынѣ тие двѣ части имѣются во владѣній жены оногo Якова Черняка з детми; а третою того села частью владѣеть выше реченогo Филипа Черняка жена, которая живеть в слободском Харьковском полку.

[77. *Якова Черняка слобідка*]. Слободка умершого полкового сотника Якова Черняка противъ села Петровки на Огиринском грунтѣ, купленном, поселенна по унѣверсалу гетмана Скоропадского 1714 году¹²⁴ и ныне оногo по смерти мененогo Черняка, владѣеть жена его с дѣтми.*

[28 зв.] [78. *Патлаївка*]. В Полковой первой сотнѣ село Патлаювка по унѣверсалу гетмана Скоропадского прошлаго 1718 году в спокойное владѣніе дана полтавской // Преображенской церкви попу Івану Свѣтайлу за разореніе дому его во время нашествія шведского¹²⁵.

[79. *Яківці*]. Тоей же сотнѣ село Яковцѣ в 1715 году дано по унѣверсалу гетмана Скоропадского Слободского Ахтирского полку тростянецкому обывателевѣ, Петру Яковлеву во владѣніе за прислугу его и за донесеніе ее царскому величеству о покойном пану Кочубею¹²⁶.

[80. *Мартинівка*]. Полковой второй сотнѣ села Мартиновка под Гджулами унѣверсалом гетмана Мазепи прошлаго 1689 году дано за вѣрніе службы Полтавского полку суд'и, умершему Петру Буцкому, во владѣніе¹²⁷ и в року 7198-м [1690] жалованною грамотою оноє село утвержденно ему, Буцкому, женѣ его и дѣтем, внучатамъ и правнучатам во вѣчное владѣніе, буде споръ не будетъ¹²⁸. И ныне онымъ селом, владѣють наслѣдственно** помянутого Петра Буцкогo невѣстка, а сына его Григорія жена з дѣтми своими, да другий оногo жь Петра Буцкогo синъ Матвѣй по унѣверсалам гетманов Мазепи в 1701 и Скоропадского въ 1708 годѣхъ данним¹²⁹ //.

[29] [81. *Пушкарівка*]. Полтавской полковой второй сотнѣ село Пушкаров-

---

* В урывку "жена его с дѣтми" було написано спочатку "з дѣтми", але потім "з" затерто і виправлено "с дѣтми".

** "наслѣдственно" написано по затертому.

ка знатному товаришовѣ Александру Чуйкевичу в 1690-м году унѣверсалом гетмана Мазепи данно до волѣ и ласки гетманской¹³⁰, а в 1709 году от гетмана Скоропадского¹³¹ да в 1728 году настоящего гетмана господина Апостола унѣверсалами помянутого ж села Пушкаровка сину оного Александра Федору Чуйкевичу, бунчуковому товаришу, во владѣніе потверженно¹³².

[82. *Рибци*]. Полковой второй сотнѣ села Рыбцовъ половина Петру Кованцѣ, знатному Полтавского полку товаришевѣ унѣверсалом гетмана Скоропадского 1709 году данна в посессию, до ласки войсковой респектом остатного его от шведов разоренія¹³³, а в 1718 году она ж села Рыбцовъ половина жалованною монаршою грамотою синам помянутого Кованки Герасиму с прочийми утверженна въ свободное владѣніе¹³⁴.

[29 зв.] [83. *Горбанівка*]. Село Горбанювка, в сотнѣ второй полковой найдуючаяся, от старшины полковой полтавскому // протопопу Луцѣ Старыцкому, въ замѣну за купленную его землю въ полтавских фолваркахъ лежащую, дано и в 1700-м году унѣверсалом гетмана Мазепи сину оного протопопи Захарію Лукашевичу, значковому полку Полтавского товаришевѣ¹³⁵, а по смерти его в 1721-м году, женѣ его з дѣтми унѣверсалом гетмана Скоропадского конфѣрмовано респектомъ войсковихъ его Захарій услугъ¹³⁶.

[84. *Супрунівка*]. В той же сотнѣ село Супруновка въ 1710-м году по унѣверсалу гетмана Скоропадского опредѣленно было в прислушаніе полтавской ратуши¹³⁷, а в 1716 году унѣверсалом оного ж гетмана Скоропадского дано писаревѣ полковому полтавскому, умершему Григорию Богаевскому, за войсковіе услуги¹³⁸, и в прошлом 1729-м году унѣверсалом нынешнего гетмана господина Апостола ему, Богаевскому, конфѣрмовано¹³⁹, котрым селом владѣеть тепер жена его вдова Богаевская з дѣтми.

[85. *Старі Млини*]. В сотнѣ Великобудиской част селца Старих Млиновъ унѣверсалом гетмана Скоропадского в 1716 году дана значковому козаку Левченку¹⁴⁰. //

[30] [86. *Вища Гребля*]. В сотнѣ Старосанжаровской Приворскляной Вишшой Греблѣ на купленном грунтѣ полтавского мещанина Богдана Марковича поселеніе шест хатъ унѣверсалом гетмана Скоропадского в 1715-м году ствержени оному Богдану, до ласки войсковой¹⁴¹, якими людми по тому ныне синѣ его Иванѣ Богдановичѣ, мѣщанинѣ полтавский, владѣеть.

[87. *Брусія*]. При селе Брусѣй у млиновъ на купленной землѣ судий полкового полтавского Василя Зелененкого нѣсколко хатъ по листу позволительному бывшего полковника полтавского Івана Черняка, в 1710-м году данным, поселени¹⁴², а в 1712 году унѣверсалом гетмана Скоропадского оныя ж хати конфѣрмованни ему, Василю Зелененкому, во владѣніе¹⁴³.

[30 зв.] [88. *Петрівка*]. Полтавской полковой первой сотнѣ село Петровка в року 1678 унѣверсалом гетмана Самуйловича надано Полтавского Воз-

движенского монастыря законникам, до ласки войсковой¹⁴⁴, а в 1687 и 1704-м годѣхъ¹⁴⁵ от гетмана да Мазепи да в 1709 и 1719-м годѣхъ от гетмана Скоропадского оное ж село Петровка зъ частью того ж села, прозиваемого Семеновкою, помянутому монастыревѣ во владение подтверждено¹⁴⁶, да и нынѣшного господина гетмана унѣверсалом 1729-го году конфѣрмовано¹⁴⁷.

[89. *Розсошинці*]. Село Россошинцѣ до слободки Тростянец или Согорка, Вишшая и Нижшая Олшаніе на грунтах Полтавского Воздвиженского монастыря поселение, в 1704-м году унѣверсалом гетмана Мазепи вышеписанному монастыревѣ во владение вѣчистое ствержени¹⁴⁸ и унѣверсалами гетмана Скоропадского¹⁴⁹ так же и нынѣшного господина гетмана вишепоказанними конфѣрмовани¹⁵⁰.

[90. *Поділ*]. При городѣ Полтавѣ поселившіеся люде близ монастыря Воздвиженского, в Подолѣ понад рѣчкою Rogoznoю у мосту, унѣверсалом гетмана Мазепи в 1705 году¹⁵¹, а около того ж монастыря поселившіеся люде, в 1719-м году унѣверсалом гетмана Скоропадского оному. Полтавскому монастыревѣ у спокойное владѣніе ствержени¹⁵² //.

[31]. [91. *Чернечий Яр*]. Под городом Великими Будищами село Черничий Ярѣ в 1672 году гетманѣ Самуйлович унѣверсалом надал Великобудискому дѣвичому монастыревѣ¹⁵³, а в 1688 году унѣверсалом гетмана Мазепи оное ж село к помянутому монастырю конфѣрмовано¹⁵⁴, а в лѣто от созданія мира 7198-го [1690] монаршою жалованною грамотою во вѣчное владение утверждено¹⁵⁵ и по тому унѣверсалами 1710 году от Скоропадского¹⁵⁶, а 1730-го году от нынешнего господина гетмана¹⁵⁷ конфѣрмовано.

[92. *Чернеча слобідка*]. Слободка под Нефорощанским Успенским монастырем Чернечая в року 1719-м унѣверсалом гетмана Скоропадского ствержена оному Нехворощанскому монастыревѣ во владение по прежнему унѣверсалу, який страченѣ в руину шведскую¹⁵⁸.

[93. *Таранухи слобідка*]. В Кобеляцкой сотнѣ у млинов сотника умершего Таранухи на купленых его грунтах поселена слободка по позволительному гетмана Скоропадского унѣверсалу 1717 году¹⁵⁹, которою владѣть тепер, по смерти оного сотника его вдова з дѣтми. //

[31 зв.] [94. *Ташлик*]. Деревня Ташликѣ на власных купленных землях Федора Жученка, полковника, осажена, которая, по смерти его, внуку его жъ Ивану Зелѣнскому во владение досталась по Залѣском же, безпотомку умершом, оная деревенька зостаєт наслѣдственно ныне во владѣніи брата его, теперешного полковника полтавского Василия Кочубея.

[95. *Слобідка Павла Апостола*]. В Великобудиской сотнѣ при мелницах Миргородского полковника Павла Апостола на купленной его землѣ люде поселение, в его ж // владений и ныне найдуются.

[32] [96. *Слобідка Лубенського монастиря*]. В той же Великобудиской сотнѣ слободка законниковъ монастира Лубенского на купленнѣх ихъ грунтахъ поселенная при лѣсу в ихъ же, законниковъ, владѣннѣи и нынѣ застаѣтъ.

[97. *Ровні Коломацькі*]. Полтавского Воздвиженского монастира законники в купленних своихъ грунтахъ лѣснихъ, называемыхъ Ровнѣ Коломацкіе, поселили вновѣ слободку // для владѣннѣи тому жѣ монастиреву своему.

[32 зв.] [98. *Лучки. Хандаліївка*]. Уезду городка Кишѣнки, села Лучки и Хандалеевку гетманъ Скоропадский отъ помянутого городка привернулъ къ дворцу гетманскому Переволочанскому, до которого и нынѣ, по тому реченнѣи села належать и имѣются во владѣннѣи настоящего господина гетмана.

[99. *Слобідки фон-Вейзбаха*]. Его высопревосходителство господинѣ генерал-аншефъ и кавалер фон Вейзбахъ на грунтахъ измѣнника Красноперича, бывшого суд'и полтавского, поселил во владѣннѣи себѣ двѣ слободки, а по якомѣ оніе указу поселены, вѣдомости о томъ в Полтавской канцеллярїи не имѣются, а поселеннѣи оныя слободки – една в Орчику, а другая – в Коломаку. //

[33] [100. *Мачухи. Гуджули. Тахтаулове. Павленки*]. Подъ выдѣннѣемъ ратуши полтавской села: Мачохы, половина Гуджуловъ и Тахтаулова и Павленки в 1710-мъ году унѣверсаломъ гетмана Скоропадского во владеніе ратуши полтавской за разореніе во время шведского нашествїя ставшогося, опредѣленнѣи¹⁶⁰, которіе и нынѣ суть при ратуши.

[101. *Івончинці. Івашки. Грабинівка*]. Село Івончинцѣ, Івашки, Грабыновка в року 1718-мъ по челобыттю полтавской старшины грамотою монаршою и гетмана Скоропадского* унѣверсаломъ, отнявши отъ владѣннѣи Василя и Федора Кочубеевъ и привернени къ городу Полтавѣ, которихъ сѣль по означенной грамотѣ отъ города безъ указу отнята и никому отдаватъ не велено¹⁶¹. //

[34] [102. *Вільні міста Полтавського полку*]. Города, какъ мѣстечка Полтавского полку свободнѣи, в которихъ посполитіе обыватели, нѣкому во владѣннѣи на уряды и за заслуги не были отданы и нынѣ никто з владѣлцовъ на оніе крѣпостей не имѣеть, но подъ полковимъ вѣденіемъ надлежащую в государственныхнѣи войсковихъ и гражданскихъ интересахъ отбувають повинностъ, а именно:

Полковий городъ Полтава.

Сотеннѣи городки и мѣстечка:

Старый Санжаровъ, Новый Санжаровъ, Бѣлики, Кобелякъ, Соколка, Кишинка, Переволочна, Кереберда, Орел, Китайгородъ, Царычанка, Маячка, Великие Будища.

---

* “Скоропадского” написано по затертому.

[34 зв.] В выше писанних во всѣхъ сотенних городках обрѣтаются сотники з урядниками городовими прежде сего посполитих обывателей на вспоможене домовъ // своихъ, употребляли для кошени в лѣтѣ на зиму лошадям их сѣна и рады возки дровъ. А нынѣ тое указами всепресвѣтлѣйшого императорского величества отставленно. Помянутие же сотники з урядниками, не имѣючи на данних себѣ на уряди и за услуги жадных во владѣніе маестностей, ибо оних над выше описанніе роздание болшей в тѣхъ сотнях и не имѣется, просятъ всѣ обще превысочайшей монаршой милости, чтоб им в тих же сотенних городках, в яких они живут, определено было по певному числу дворовъ посполитих обывателей для кошени по вишеписанному у лѣтѣ сѣна и рады возки дровъ и протчей ж домовой прислуги, з чего б им было отпраповывать должніе войсковіе ея императорскому величеству служби.*

Сіе слѣдствие о маестностях полку Полтавского по крепостям владѣльческим составленное, старшина енеральная и полковники слушали и подписались:

Яковъ Лизогубъ, енеральный обозный.

Бунчужный енеральный Иван Бороздна.

За Енерального писаря правящий Михайло Турковский.

Асаул войсковий енеральный Иван Мануйловичъ.

Асаулъ войсковий енеральный Федор Лисенко.

Хоружий енеральный Якимъ Горленко.

Ігнатій Галаганъ, полковникъ прилуцкий, во мѣсто его полковий прилуцкий писарь Федоръ Галенковский, по его веленію, подписался.

Михайла Богданов, полковникъ черниговский.

Полковник нѣжинский Иванъ Хрущовъ.

Антонъ Танский, полковникъ киевский.

Григорій Грабянка, полковник гадяцкий.

Александръ Дуровъ. //

[35] Василь Томара, полковникъ наказный переяславский.

Обозный полковий чернѣговский Ігнатій Сахновский.

Обозный полковий полтавский Лаврентій Микитовъ.

Обозный полковий киевский Федоръ Ханенко.

Обозный полковий прилуцкий Михайло Огроновичъ т.р.

Обозный полковий старод[убский] Афанас Есимонтовский.

Обозный полковий миргородский Василій Радзянка.** //

---

*Цей екстракт, починаючи з аркуша 24, скріпив своїм підписом полтавський полковник: "К сему екстракту руку приложилъ полтавский полковникъ Василий Кочубей".

** На 36-му аркуші міститься засвідчувальний запис: "Полку Полтавского в сочиненномъ о маестностяхъ екстрактѣ всѣхъ листовъ тринадцат".

ДОКУМЕНТИ

[37]

Прокофѣя Левенця*
Копій
з крѣпостей пана Левенця

[103. – 1685, травня 11. Батурин. – Універсал Івана Самойловича бунчуковому товаришеві Прокопові Левенцю з сином Іваном на село Мильці].

Іоанъ Самойловичъ, гетманъ з Войскомъ их царского пресвѣтлого величества Запорожскимъ.

Ознаймуемъ симъ нашимъ писаніемъ пану полковниковѣ полтавскому, всему старшому и меншому того полку товариству и кождому, кому в томъ вѣдати належит, поневаж и в антецессоровъ наших покойних гетмановъ Войска Запорожского тое дѣлалося, же годній и заслужоній в войску особы значност свою и порядки пристойніе маючие, окриваны были рейментарскою звѣрхностю, и для оздобы и для поваги рейментарской хожували въ военных оказиях под бунчукомъ рейментарским. Теды и мы тепер старинного в полку Полтавскомъ мужа и заслужонного в войску товариша пана Прокопа Левенця з синомъ Иваномъ з полкових службъ и повинностей виймуем и заховуем при особливой нашей гетманской оборонѣ прилучаемъ его до особъ инших, которій под знакомъ нашимъ рейментарскимъ ходят, ижъ бы оный за указомъ звѣрхности нашей ставаль навсегда по оказияхъ всяких при боку нашомъ, и чиниль услугу, которая ему по нашей волѣ указана будетъ; при какой оборонѣ нашей мает онъ панъ Прокопъ Левенець з сыном, яко власнихъ [37 зв.] своихъ, яко отчистих и набытихъ власнихъ добръ // такъ и наданя нашего, мено вите села Милецъ¹⁶², звиклимъ обычаемъ, подлугъ першого унѣверсалу, заживати без жадной уймы. А такъ мѣти хочемъ и приказуемъ, абы якъ панъ полковникъ полтавский, такъ и жаденъ з старшого и меншого товариства найменшое ему не чиниль зневаги и пониженя и не увоймоваль годное части, якую мы при немъ щитимъ и бороним. Особно варуемъ тое виразною волею нашою, абы в справы припадковые, якіе розсудку потребують, тамъ в Полтавѣ его пана Левенця не сужено, але до насъ, гетмана, заношено скарги, а мы розсудкомъ нашимъ такіе справи рознавати и декретавати будемъ. І если его, пана Левенця, поткала бы от кого ураза, а не учиненно бы тамъ

* Написано інішим почерком великими літерами; напевне в Петербурзі.

справѣдливости, теди до насъ оный удаватися мает. Прето такой волѣ нашой, абы нѣхто не былъ противень и повторе приказуем.

Данъ в Батуринѣ, мая 11, року 1685*.

В подлинномъ подписано тако:

Звышменованный гетман, рукою власною. //

Копій з крѣпостей пана Івана Левенця, бунчукового товариша.

[104. – 1687, липня 27. Табір біля Коломака. – Універсал Івана Мазепи полтавському полковому обозному Прокопові Левенцю на село Мильці].

[38] Іоанъ Мазепа гетманъ з Войскомъ ихъ царского пресвѣтлого величества Запорожским.

Ознаймуемъ симъ нашимъ писаниемъ кождому, кому о томъ вѣдати належить, тепер и на потомъ будучимъ всей старшинѣ и чернѣ Войска ихъ царского величества Запорозкого и всѣмъ обще полку Полтавского обывателемъ, иж з волѣ всемогущого Бога вступивши мы на уряд гетманства, маючи в респектѣ нашомъ и в повазѣ годним в войску пради и заслуги пана Прокопа Левенця, обозного полкового полтавского, яко на сем нашом на уряд гетманский вступѣ, за слушност быти уважилисмо явнимъ знакомъ оказати ему ласку нашу, такъ skutкомъ тое виполняючи, надаемо ему село Милци в ключу Полтавском лежащее зо всѣми належностями до него прислушаючими из Хухринским двором по Мачоский мость, яковою маетностью пререченною позволяем ему владѣти тепер и в потомные часы, обещаючи то по насъ и по сукцессорам нашим, же в томъ наданю не учиним ему жадное перешкоды, и сего унѣверсалу нашего не нарушимъ, мѣти теди хочемъ и приказуемъ, абы жадень з старшини и чернѣ в тое село не втручался и ему, пану Прокопу Левенцю, в отбыраню з него належитостей наименшее не важился чинити перепоны, под войсковим каранем.

Данъ в таборѣ над Коломакомъ, іюля 27, 1687 року.

А тут приказуем, абы станцах войсковим людям в том селѣ нихто не показавъ.**

В подлинномъ подписано тако:

Звышменованный гетман, рукою власною. //

[Івана Левенця]

[38 зв.] [105. – 1691, червня 20. Батурин. – Універсал Івана Мазепи полтавському сотникові Іванові Левенцю про підтвердження за ним села Мильці з Хухлинським Яром, яке було надане його батькові Прокопові Левенцю].

Пресвѣтлѣших и державнѣйших великих государей ихъ царского пресвѣтлого величества Войска Запорожского гетманъ Іванъ Мазепа.

* Внизу сторінки дрібно написано: “На селце Милцѣ з Куклинским Яром”.

** Внизу написано: “На Милцѣ”.

Ихъ же царского пресвѣтлого величества Войска Запорожского пану полковниковѣ полтавскому, старшинѣ его полковой, и кождому, кому о том вѣдати належить, ознаймуемъ, ижъ просиль насъ панъ Иван Левенець, сотникъ полтавский, абысмо ему потвердыли нашимъ гетманским унѣверсаломъ село Милцѣ в ключу Полтавскомъ лежащее, отцевѣ его небожчику Прокоповѣ Левенцевѣ з ласки нашей наданное. Теды мы, гетман, респектуючи на значные отца его в Войску Запорожскомъ роненныя услуги, до которых видячи и его пана Ивана способност, по прошений его, ствержаемъ ему тое село Милцѣ из Куклинскимъ Яромъ¹⁶³ под Мачоскій мость, и позволяемъ ему тымъ селом владѣти, и всякіе з него отбирати от посполитих людей пожитки, вѣдаючи прето о таковой волѣ нашой, абы ему нѣхто з старшини и чернѣ въ владѣню того села, и в отбыраню з него належитих пожитковъ не важлиис чинити перешкоды мѣти хочем и рейментарско приказуемъ. А войтъ того села Милец з посполитими, тяглими людми (:опрочъ козаковъ:), жебы ему належитое послушенство и дорочную повинност отдавали.

Данъ в Батуринѣ: іюня 20 д[ня], року 1691. А тут же докладаем и приказуемъ, жебы, отдавши, он п. Иванъ Левенець за тое свое село сто золотихъ грошей с полковой рати, былъ в арендѣ волень*

В подлинномъ подписано тако:

Звишменованный гетман, рукою власною. //

[106. – 1693, лютого 26. Москва. – Грамота царів Івана Олексійовича і Петра Олексійовича осавулові Полтавського полку Іванові Левенцю про підтвердження його прав на село Мильці].

[39] Божею милостию мы пресвѣтлѣшіе и державнѣйшіе великіе государи цари и великіе князи Іоанъ Алексѣевичъ, Петръ Алексѣевичъ [п.т.] пожаловали Полтавского полку ясаула Ивана Левенця, велѣли ему дать сію нашу, великихъ государей, нашего царского величества жалованную грамоту на село Милцу и с Куклинскимъ Яромъ по Маческой мость и с людми в томъ селѣ посполитими живущими, в Полтавскомъ же уезде обрѣтающееся. Для того в нынѣшнемъ в 201 [1693] году былъ челомъ намъ, великимъ государемъ нашему царскому величеству, онъ, Иванъ, в прошлыхъ де годѣхъ служилъ отцу, нашему великихъ государей блаженніа памяти великому государю царю і великому князю Алексѣю Михайловичу всея Великія и Малія и Бѣлія Россіи самодержцу, отецъ ево, Ивановъ, а брату нашему блаженніа ж памяти великому государю царю и великому князю Феодору Алексѣевичу всея Великія и Малія и Бѣлія Россіи самодержцу, также и нам, великимъ государемъ нашему царскому величеству служить он, Иванъ, со всякимъ усердіемъ и за тѣ ево // [39 зв.] службы по нашему великихъ государей нашего царского величества указу подданой нашъ Войска Запорожского обоихъ сторонъ Днѣпра гетманъ

* Внизу написано: “На Милцѣ”.

Ивань Степановичъ Мазепа подтвердилъ ему, Ивану, листомъ своимъ в нашихъ царского величества Малороссийскихъ городѣхъ, в Полтавскомъ уезде село Милецъ с людьми посполитими и с Куклинскимъ Яромъ по Мачоской мость, которое село прежде сего дано было отцу ево, Иванову, Прокофѣю, а наше де, великихъ государей нашего царского величества, жалованной грамоти на то село ему не дано, и чтобъ мы, великіе государи наше царское величество, пожаловали ево, Ивана, велѣли ему на то село с людьми посполитими дать нашу царского величества жалованную грамоту. А в листу подданого нашего Войска Запорожского обоихъ сторонъ Днѣпра гетмана Ивана Степановича Мазепи, каковъ он, Иванъ, объявилъ в пресказе Малія Россіи написано: іюня в 20 д [ень] прошлаго 199 [1691] году по нашему, великихъ государей нашего царского величества указу, смотря онъ, гетманъ, на знатніе Войску Запорожскому службы отца ево Иванова, умершего Прокофья Левенца, к которимъ службамъ, выдя ево, Иванову способност, по прошенію ево, подтверждаемъ ему село Милецъ в езде Полтавскомъ обрѣтающееся и с Куклинскимъ Яромъ по Мачоский мость и поволить ему тем селомъ владѣть и всякіе с него употреблят с посполитихъ людей пожитки и дабы ему никто з старшини и черни во владѣніи того села и в отбѣраніи с него належащихъ пожитковъ не дерзалъ чинити помѣшки, а войтъ того села Милецъ с посполитими // тяглими людьми [40] (:опрочъ козаковъ:), чтобъ ему надлежащее послушаніе и годовую повинност отдавали¹⁶⁴. І мы, пресвѣтлѣшіе и державнѣшіе великіе государи цари и великіе князи Иванъ Алексѣевичъ, Петръ Алексѣевичъ всея Великія і Малія и Бѣлія Россіи самодержцы, наше царское величество, слушавъ того ево, Иванова, челобытя и подданого нашего Войска Запорожского обѣихъ сторонъ Днѣпра гетмана Ивана Степановича Мазепи листа, пожаловали ево, Ивана, за ево к нам, великимъ государемъ, нашему царскому величеству, вѣрніе и радѣтелніе службы, велѣли ему тим селомъ Милцами с посполитими людьми (:кромъ козаковъ:) и с Куклинскимъ Яромъ по Мачоский мость владѣть и доходи на пополненіе себѣ для нашего царского величества войсковою службою употреблят, на что и сию нашу жалованную грамоту дать ему указали на память впредъ будущимъ роду ево. И то мы, великіе государи, наше царское величество сію сей нашей царского величества жалованной грамоты ему, Ивану, и женѣ ево и дѣтямъ и роду ево укрѣпляемъ и утверждаемъ, что быти тому вишеписанному селу со всѣми угодій за нимъ в отчинѣ, потому что онъ ту нашу царского величества милость и жаловане получилъ за свой вѣрніе и знатніе к намъ, великимъ государемъ, нашему царскому величеству, службы и чтобъ впредъ, смотря на тѣ ево службы и вѣрное радѣнѣе, дѣти ево и внучата и правнучата, и кто по немъ роду его будетъ, также намъ, великимъ государемъ, нашему царскому величеству и нашимъ государскимъ наслѣдникомъ служили; и ему, Ивану, и женѣ ево и дѣтямъ и внучатамъ и правнучатамъ // [40 зв.] тѣмъ селомъ Милцами ис Куклинскимъ Яромъ по Мачоской мость, владѣть и всякіе доходи имат. А для вящегоъ утвержденія нашей царского величества милости и вѣчного владѣнія тѣмъ селомъ со всѣми угодій ему, Ива-

ну, и женѣ ево и дѣтямъ его сию нашу, великих государей нашего царского величества жалованную грамоту утвердить нашою царскою величества печатю повелѣли.

Писана сия наша царского величества жалованная грамота в нашемъ царствующемъ величемъ граде Москвѣ, лѣта от созданія мира 7201-го [1693], месяца февраля 26-го дня государствованія нашего 16 году Великих государей их царского величества.

Дякъ Алексѣй Никитов.

На оборотѣ грамоти подписано тако:

Божією милостію пресвѣтлѣшіе и державнѣшіе великіе государи цари и великіе князи Іоанъ Алексѣевичъ, Петръ Алексѣевичъ всея Великія і Малія и Бѣлія Россіи самодержцы.* //

[107. – 1704, листопада 24. Батулин. – Універсал Івана Мазепи полтавському полковнику Іванові Левенцю на село Нижні Млини].

[41] Пресвѣтлѣйшаго и державнѣйшаго великого государя его царского священѣшого величества Войска Запорожского гетман и славного чина святого апостола Андрея кавалер Іоанъ Мазепа.

Усѣмъ вовець и кождому зособна, кому бы колвекъ о томъ вѣдати належало, тепер и в потомніе часи будучимъ, всякого чину и достоинства людемъ, а особливе Войска его царского пресвѣтлого величества Запорожского старшому и меншому полку Полтавского товариству и всему тамошнему началному и подначалному посполитому народовѣ, симъ унѣверсалнымъ писанемъ нашимъ ознаймуемъ. Иж просилъ насъ панъ Іванъ Левенець, полковникъ полтавский о надане себѣ села Нижнихъ Млиновъ¹⁶⁵ в уездѣ Полтавскомъ лежачого. Мы, теде, гетман, мѣючи особливий нашъ респектъ на значніе в Войску Запорожскомъ не тилко отческіе лечь и его самого пана Івана Левенця, полковника полтавского, такъ пред урядомъ полковничимъ роненіе, яко и на самомъ томъ урядѣ отважне без пощадѣнія здоровья, ронячіеся услуги и праці военные, надаемъ ему в посесію мощь, владзу и державу помянутое село Нижніе Млини, з всѣми до него приналежитостями угодіями, млинами, лѣсами, полями и сѣножатми, позволяючи оному тимъ селомъ владѣти, послушенство и повинности належитіе от людей тамошнихъ посполитихъ, а з млиновъ, з кгрунтовъ и з всякихъ до него прислушающихъ угодій користи, пожитки и [41 зв.] приходи // отбирати без жадной найменшой от старшого и меншого полку Полтавского товариства и посполитого народу перешкоди, шкоди, до легливости и перенагобаня. Войтъ зас тамошного села Нижнихъ Млиновъ [со] всѣми посполитими людами (:опрочъ козаковъ:), абы ему, пану Левенцю, полковниковѣ полтавскому, належитое отдавали послушенства и обыкліе повинности, повагою сего унѣверсалу нашего приказуемъ.

* Внизу написано: “На Милцѣ з Куклинскимъ Яром”.

В Батуринѣ, року 1704, ноеврия 21.

В подлинномъ подписано тако:

Звишменованный гетман и кавалер, рукою власною.

[108. – 1711, листопада 20. Гадяч. – Універсал Івана Скоропадського значному військовому товаришеві Іванові Левенцю про взяття його під особливу гетьманську протекцію і підтвердження за ним маєтностей, якими він володіє].

Пресвѣтлѣйшого и державнѣйшого великого государя его царского священѣйшого величества Войска Запорожского обоихъ сторонъ Днѣпра гетманъ Іоанъ Скоропадский.

Его ж царского пресвѣтлого величества Войска Запорожского пану полковниковѣ полтавскому, старшинѣ его полковой, сотником, а особливе урядовим полтавскимъ, же и кому–колвекъ о томъ вѣдати належить, симъ нашим унѣверсалом ознаймуемъ, ижъ презентовал намъ панъ Іванъ Левенець, значний товаришъ войсковий унѣверсаломъ антецессора нашего, бывшего гетмана славной памяти Іоана Самойловича себѣ виданный, за которимъ онъ [42] законним отцем своимъ в особливой гетманской заставал // протекцій¹⁶⁶ и просилъ нашего на тое потверженія, за чимъ мы, гетманъ, слушному тому пана Івана Левенця товариша значного войскового, не отмовивши прошенія, а стосуючися до волѣ помянутого антецессора нашего, респектомъ давних и значных его, пана Левенця, войскових услугъ, видаемъ ему сей нашъ унѣверсаль, которимъ взялисмо оногo в нашу гетманскую оборону и протекцію и заховалисмо при немъ всѣ кгрунта его отческіе и маетности, и млины, якими он прежде сего спокойне владѣль и тепер владѣть. Мѣти прето хочемъ и рейментарско приказуемъ, абы такъ самъ панъ полковникъ полтавский з старшиною своею, яко и нѣхто з войскових и посполитих людей, жадной до дому его не мѣючи претенсий в кгрунтах его, млинахъ и маетностях чинити перешкоди и задавати трудности не важилися. Онъ зас панъ Левенець, застаючи под нашею протекцією гетманскою и походи военніе войсковіе не под полкомъ, але при боку нашем же под бунчукомъ, и всякіе войсковіе услуги, якіе ему от насъ назначени будут, маєть отпраовати. А если бы хто от него, пана Левенця, в чомъ себѣ узнавалъ обыду, таковий з скаргою не до полкового суду, лечь до нас, гетмана, и до суду войскового Енерального удаватися и апеліовати повинен.

Данъ в замку нашемъ Гадяцкомъ, ноябрия 20, року 1711.

В подлѣнномъ подписано тако:

Звишменованный гетман, рукою власною.* //

---

* Внизу дописано: “Пану Левенцю на протекцію и маетности”.

[109. – 1728, листопада 16. Глухів. – Універсал Данила Апостола полтавському полковникові Іванові Левенцю про підтвердження за ним села Нижні Млини та інших маєтностей].

[42 зв.] Его імператорского всепресвѣтлѣйшого величества Войска Запорожского обоихъ сторонъ Днепра гетман Данииль Апостоль.

Пану полковниковѣ полтавскому з старшиною полковою тамошнею, сотникамъ и всѣм войскового и посполитого стану того ж полку обывателемъ, також кому–колвекъ о томъ вѣдати надлежить, симъ нашим [гетманским].* ознаймуемъ унѣверсалом, іжъ панъ Іванъ Левенець, полковникъ, презентовав нам при супплѣци своей антецессоровъ нашихъ бывших гетмановъ унѣверсами одинъ в року 1704 ноеврия 21 д[ня] на владѣніе села, прозиваемого Нижніе Млини¹⁶⁷, в уездѣ Полтавском найдуючогося з всѣми до него принадлежними угодѣями, млинами, лѣсами, полями и сѣножатми; другий року 1711 ноеврия 23 д[ня]¹⁶⁸ на владѣніе грунтовъ его отческихъ и маєтностей и млиновъ, якими он прежде сего спокойно владѣль и тепер владѣеть. Противъ которих гетманских унѣверсаловъ, просиль онъ, панъ Левенець, на тое всей нашей конфирмацій. Мы прето, гетманъ, по силѣ данной намъ монаршой его імператорского величества жалованной грамоти, имѣючи власт всякіе воинскіе и гражданскіе в Малой Россіи устроиват порядки, а респектуючи на вѣрніе и знатніе его, пана Левенця, от давнихъ лѣтъ в разнихъ войсковихъ походахъ служби и поднятіе праці, велѣли, сей нашъ з Войсковою Енеральной канцелярії видати унѣверсаль, которим помянутое село Нижніе // Млини зо [43] всѣми до него принадлежностями, такожъ грунта его отческіе и маєтности и млини, якими он прежде сего спокойно владѣль и тепер владѣеть, в безпрепятное владѣніе утверждаемъ; и дабы панъ полковникъ полтавский з старшиною полковою и сотники також и нѣхто инные помянутому пану Івану** Левенцю во владѣній того села Нижнихъ Млиновъ и кгрунтовъ к тому селу принадлежнихъ, також в отбѣраню з млиновъ всякихъ размѣровихъ приходовъ и заживаню другихъ всѣхъ его отческихъ грунтовъ и угодий не важился чинити трудности и препятствія. Войтъ зас предреченного села Нижнихъ Млиновъ зо всѣми посполитими людьми (:кромѣ козаковъ, которій при свойхъ волностяхъ мѣютъ быть захованы безъ нарушенія:), ему ж пану Івану Левенцю, яко своему державцу, отдавали б надлежащее послушенство и повинност, рейментарско упоминаемъ и приказуемъ.

Данъ в Глуховѣ, ноеврия 16, року 1728***.

В подлинномъ подписано тако:

Звишменованный гетманъ, рукою власною. //

---

* Пошкоджено.

** “Івану” дописано надъ рядкомъ.

*** Унизу дописано: “На село Нижніе Млини”.

[110. – 1721, грудня 9. Глухів. – Лист Івана Скоропадського до полтавського полковника Івана Черняка з пропозицією село Куклинці повернути знатному військовому товаришеві Іванові Левенцю, а полковому осавулові Лаврентію Никитичу надати село Федорівку, яким володів покійний полковий писар Залеський].

[43 зв.] Мой ласкавий приятелю пане полковнику полтавский.

Будучи тутъ, в Глуховѣ, панъ Иванъ Левенець просиль насъ о привернене себѣ села Куклинець, которое и в покойного отца его было владѣній и самому ему монаршою царскою пресвѣтлого величества грамотою ствержено, а теперъ имъ владѣеть асауль полку в. мстиного Лаврентий Никитичъ. Мы прето любо вѣдаемъ, же если бы от того села мененному асауловѣ отказать, было б ему не безобидно, бо тое село оному на уряд асаулства опредѣлено од насъ, поневаж вѣстно намъ учиніло, же Иван Залеский, который перед сим писарем полковим в полку в. мстином был, преставился, по немъ зас наследника жадного нѣтъ, а село Хведоровка войсковое, имъ же владѣнное, осталось. Того ради предлагаем в милости мененное село Хведоровку отобрати, иж бы за одестемъ тепер села Куклинець пану Левенцю, вмѣсто оногo предреченному асауловѣ полку в мстиного тое небожчика Залеского опредѣлити¹⁶⁹. При сем зичим в. милости доброго от господа Бога здоровья.

З Глухова, декабра 9, року 1721.

В. милости зичливий приятел.

В подлинном подписано тако:

Іван Скоропадский, гетманъ Войска его царского пресвѣтлого величества Запорожского.

К симъ копѣямъ бунчуковий товаришь полку Полтавского [руку приложил]. //

[111. – 1722, січня 8. Полтава. – Універсал полтавського полковника Івана Черняка з оголошенням волі гетьмана про повернення знатному військовому товаришеві Іванові Левенцю села Куклинці і надання полковому осавулові Лаврентієві Никитичу села Федорівка].

[44] Его імператорского всепресвѣтлѣйшого величества Войска Запорожского полковникъ полтавский Іоанъ Чернякъ.

Пану сотниковѣ нашому полковому сотнѣ второй, и кому–колвекъ о томъ вѣдати будет надлежало, симъ нашим объявляемъ унѣверсалом, иж за волею ясневелможного добродѣя его милости пана гетмана село Куклинцѣ, которое пану Лаврентію Никитичу, асауловѣ нашому полковому на уряд было надано, а тепер во мѣсто оногo другое село Федоровку по небожчику пану Івану Залескому позосталое, на уряд асаулский ему ж пану Никитичу отведено, впредь маем его милости пану Івану Левенцю, знатному Войска Запорожского товаришевѣ, за чимъ всякъ вѣдаючи о таковой волѣ рейментарской и нашей полковничой, абы нѣхто з старшини и черни в спокойном того села Кук-

линець заживаню жадной не дерзаль ему, пану Левенцю, до ласки войскової чинити перепони и трудности, войть зас куклинский з посполством тамошним (:кромѣ козаковъ:) должны будут поданическое по возможности своей пану Ивану Левенцю отдавати послушенство и повиновеніе пилно приказуем.

Дан в Полтави, генваря 8, року 1722.

В подлинном подписано тако:

Его імператорского всепресвѣтлѣйшого величества полковникъ полтавский Иванъ Чернякъ.

Иванъ Левенець руку приложил.

Григорій Занковский полтавский. //

[45]

Григорія Черняка*

Копій з крѣпостей пана Григорія Черняка.

[112. – 1690, жовтня 3. Москва. – Грамота царів Івана Олексійовича та Петра Олексійовича про підтвердження за Леонтієм Черняком наданих йому гетьманом Іваном Мазепою села Гавронці та млина у Миргородському полку, що на річці Псел на Омельницькій греблі].

Божією милостію мы, пресвѣтлѣйшіе и державнѣйшіе великіе государи цари и великіе князи Іоанъ Алексѣевич, Петр Алексѣевич [п.т.] пожаловали Леонтія Черняка, велѣли ему дать сию нашу, великих государей нашего царского величества, жалованную грамоту на ево маестности, на село и на мельници и на озера и на всякіе угодія, для того сего настоящего от создания мира 7198 [1690] году биль челом намъ, великим государемъ, нашему царскому величеству, он, Леонтий, что в прошлыхъ годѣхъ служиль он, Леонтий, отцу нашему государскому блаженнія и вѣчнодостойнія памяти великому [45 зв.] государю царю и великому князю Алексею Михайловичу всея // Великія и Малія и Бѣлія Россіи самодержцу, также и брату нашему блаженія ж и вѣчнодостойнія памяти великому государю царю и великому князю Феодору Алексѣевичу всея Великія и Малія и Бѣлія Россіи самодержцу, также и ныне служитъ намъ, великим государем, нашему царскому величеству, не щадя здоровья своего противъ неприятелей Креста святого и в Чигиринских¹⁷⁰ и в иных во многих, также и в прошлых во 195 [1687] и во 197 [1689] годѣхъ, в обоих кримскихъ походехъ¹⁷¹ былъ, по нашему, великих государей нашего царского величества, указу подданой нашъ Войска Запорожского обойхъ сторонъ Днепра гетманъ Иванъ Степановичъ Мазепа за многіе ево, Леонтіеви, прежніе и нынешніе Кримскихъ походовъ радѣтелніе к намъ, великим госуда-

* Написано великими літерами інішим почерком.

ремь, к нашему царскому величеству, службы, которіе в тѣхъ походехъ знатно оказал, даль ему, Леонтію, для владѣнія село Гавронци¹⁷² в Полтавском уезде с людми посполитими и с трема колесами мелничными со всѣми к нимъ приналежностями и угодіи, за которіе службы ево и мелници ево подлинніе в полку Миргородскомъ на рекѣ Пслѣ, на плотине Омелницкой стоящей, со всѣми пожитки. А нашей, великихъ государей, нашего царского величества жалованной грамоти, на то ево вишеписанное село и на мелници и на всякіе угода не дано; и чтобъ мы, великіе государи, наше царское величество пожаловали ево, Леонтія, за ево вѣрніе и радѣтелніе службы, повелѣли ему, на тѣ ево прежніе дачи, на село и на мелници и на всякіи угоди дати нашу, великихъ государей, нашего царского величества, жалованную грамоту. А в листу [46] подданого нашего Войска Запорожского обоихъ сторонъ Днепра // гетмана Івана Степановича Мазепи прошлаго 195 [1687] году написано, по нашей великихъ государей, нашего царского величества указу, даль он, подданой нашъ, гетманъ ему, Леонтію, село Гавронцы в Полтавском уезде с людми посполитими и с трема колесами мелничными пожитками ево построенными и со всѣми к нимъ приналежностями и угодіи для ево вѣрныхъ и многихъ служеб, также и мелници в полку Миргородскомъ на рекѣ Пслѣ на плотине Омелницкой стоящей со всѣми пожитки. И тѣмъ селом и мелницами и озерами и всякими угодіи владѣть ему и всякіе пожитки употреблят. А иной ни хто в томъ владѣній ему, Леонтію, никакой трудности и перепони чинити не дерзаетъ. Мы, пресвѣтлѣйшіе і державнѣшіе великіе государи цари и великіе князи, Іоанъ Алексѣевич, Петр Алексѣевичъ, всея Великія і Малія России самодержци, наше царское величество, слушава подданого нашего, гетмана Івана Степановича Мазепи, даного листа и ево, Леонтіева, вишеписанного челобытя, пожаловали ево, Леонтія, и жену ево и сына Івана, повелѣли имъ тѣмъ селом и мелницами и всякими к нимъ належащими угодіи, которіе по нашему, великихъ государей, нашего царского величества указу даль ему, Леонтію, подданой нашъ, Войска Запорожского обоихъ сторонъ Днепра гетман Іванъ Степанович за ево службу и томъ ево, подданого нашего, листѣ написано, село Гавронцы [46 зв.] со всѣми к нимъ приналежностями // и угодіи и мелницами в Миргородскомъ полку на рекѣ Пслѣ, на плотине Омелницкой стоящей со всѣми пожитки, какъ всей нашей царского величества жалованной грамоте изображено выше сего, владѣть и всякіе пожитки употреблят, на что и сію нашу, великихъ государей нашего царского величества, грамоту дать повелѣли; что онъ ту нашу, великихъ государей нашего царского величества, милость и жалованне получил за свой вѣрніе и радѣтелніе и знатніе службы и чтобъ впредь, смотря на ево службы и вѣрное радѣніе, синь ево Іванъ и внучата и правнучата такъ же намъ, великимъ государемъ нашему царскому величеству і нашимъ государскимъ наследникомъ, служили и више имянованному Леонтію Черняку и женѣ ево и сину и внучатамъ и правнучатамъ тѣми вышеимянованными вот-

чинами, селомъ Гавронцом в Полтавском уезде с людьми посполитими и с тремя колесами мелничими, пожитками ево построенными со всѣми к нимъ принадлежностями и угодіи и мелницами ж в Миргородскомъ полку на рецѣ Пселѣ на плотине Омелницкой стоящими со всѣми пожитки владѣть, какъ изображено в сей нашего царского величества жалованной грамоте, буде спору и челобитію в том ни от кого не будетъ. А для вящего утверженія нашей царского величества милости и вѣчного владѣнія тѣмъ селом и мелницами со всѣми угодіи ему, Леонтію, сей нашу царского величества жалованную грамоту утвердить нашею царскою величества печатію повелѣли.

Дана ся наша, царского величества жалованная грамота государствованія нашего во дворѣ в царствующемъ велицѣмъ граде Москвѣ лета от создания // [47] мира 7198 [1690] мѣсяця октября 3 дня государствованія нашего 8 году.

В подлинномъ подписано тако:

Великихъ государей ихъ царского величества дьякъ Прокофей Возницинъ.

Божією милостію пресвѣтлѣшіе и державнѣшіе великие государи цари и великие князи Іоан Алексѣевич, Петр Алексѣевич всея Великія и Малія и Бѣлія Россіи самодержцы*.

Івана Черняка**

[113. – 1718, березня 7. С.–Петербург. – Грамота Петра I полтавському полковникові Іванові Черняку про підтвердження наданихъ йому і купленихъ маєтностей з селами, слободами, хуторами, млинами тощо].

[47 зв.] Божією поспѣшествующаго милостію, мы, пресвѣтлѣшій и державнѣшій великий государь цар і великій князь Петр Алексѣевич [п.т.] пожаловали Войска нашего Запорожского полтавского полковника Івана Черняка, за ево вѣрніе и усердно радѣтелніе к нам, великому государю к нашему царскому величеству, службу повелѣли ему дать сию нашу, великого государя нашего царского величества, жалованную грамоту, для того в нинѣшнемъ 1718 году былъ челомъ намъ, великому государю нашему царскому величеству, он, полтавскій полковникъ Іванъ Чернякъ, что служилъ он намъ, великому государю, во всякой вѣрности, Крымскихъ, Кази–Керменскихъ, в Нарвскихъ и во [48] всѣхъ полскихъ походехъ¹⁷³, а наипаче*** // в змѣну проклятого Мазепи, не склоняся к ево прелести, но в ту змѣну послан билъ от нас, великого государя, из Лебедина с указомъ нашего царского величества к запорожцамъ и к хану крымскому со объявленіемъ о подданномъ нашемъ гетмане Скоропадскомъ и там в Крыму, исполнивъ наказанное ему дѣло, возвратяс в Сѣчь Запорож-

* Унизу дописано: “На Гавронци”.

** Написано великими літерами інішимъ почеркомъ.

*** Слово “наипаче” написано двічі.

скую, гдѣ измѣнникъ Костя Гордѣнко*, взявъ ево, былъ и мучилъ чють не на смерть и, заковав в кайдали, отослал ево к измѣнному проклятому Мазепе в Шведцкое войско, гдѣ пропалъ даже до счастливой Полтавской баталии, и завезен до Переволочной, и там, когда Крейць и Левенгеуптъ с войском нам, великому государю преклонился, тогда и ево, Ивана, во всем томъ запорожском узилище генералу нашему фельт-маршалу, свѣтлѣшому князю Александру Даниловичу Меншикову отдали, за что он по нашей государской милости пожалован полковником полтавским. А по нашой государской милости имѣеть онъ в разных местех купленніе кгрунта и слоботки со всѣми к ним принадлежностями, на что нашего царского величества подданого гетмана Ивана Іллича Скоропадского и унѣверсали имѣеть, а нашего царского величества жалованною грамотою не подтвержены, и дабы мы, великий государь наше царское величество, пожаловали ево за тѣ ево вѣрніе службы и за полное терпѣніе, на помянутіе ево маетности в подтверженіе гетманских универсалов, повелѣли дать нашу царского величества жалованную [48 зв.] грамоту. // А при том онъ, полковник, объявилъ подданого нашего Войска Запорожского обоихъ стор[он]ѣ Днѣпра гетмана Ивана Іллича Скоропадского подлинние унѣверсали, ему данніе, в которых написано:

В 1: прошлого 1708 году, декабра 2 дня объявляет он, гетманъ, что Иванъ Чернякъ, знатный полку Полтавского товаришь имѣеть в уезде Полтавском по ласке войсковой данніе полтара села, имянно: село Гавронце с мелницею о дву колесах и другова села, называемого Рябцовъ, половину тако ж с мелницею, да в полку Миргородскомъ мельницу о трехъ колесах нашего царского величества грамотою, и прежнего гетмана универсалами утверженніе, просилъ на оніе потвержательного универсалу и онъ, гетман, подражая нашей царского величества грамотѣ, на помянутіе добра ему, Ивану Черняку, данной какъ бес всякого нарушенія разсмотреніемъ годних в Войску Запорожском заслугу наданніе вишепомянутіе села с куренемъ козаков в тѣхъ же селах житіе свое имѣющих, для услуги до походу военного приданных с мельницами, дворами, и со всѣми до нихъ принадлежащими кгрунтами, ему, Черняку, силою своего уневерсала утвердилъ.

Въ 2-м, данном того ж 1708 году декабра 6 дня, что он, гетман, за учиненную обыду и разореніе Ивану Черняку, знатному войсковому товаришу от измѣнника Григория Герцика, тысячи талярей и за порубленны мелничніе шесть колесъ и за разграбленіе ево, Иванова, двора, по прошенію ево, даль ему оставшуюся, измѣнника Герцика слободу више Нехворощи, Василровку, дворець со всѣми грунтами и мельници двѣ с четверма колесами на речке Ореле будучіе со всѣмъ во владѣніе и послушаніе.

В 3-м, данномъ прошлого 1711 году ноября 1 дня по прошенію

---

* "Гордѣнко" написано по затертому.

[49] полковника // полтавского Івана Черняка у вспоможеніи разоренному ево господарству дасть до ласки войсковой местечко Нехворощу с приналежащими до него угодіями, также част войсковую мелницъ под городомъ будущих, опричь млиновъ законников Нехворощанских, налѣжную и лѣсъ Крутобережский *измѣнника Герцика* ему, полковнику полтавскому, в полное владѣніе, повелѣвая ему с того местечка належащіе *от* людей тяглих *отбирати* послушаніе и повинности, с мелницъ *розмѣровѣ* войсковой части приходи и с лѣса обикновенніе пожитки (:опрочъ тамошних козаков, которіе при обиклихъ войскових волностях соблюдени бити їмѣють:) должны ему, полковнику Івану Черняку, *отдавати* послушаніе и повинности.

В 4-м, данномъ прошлаго 1712-го году, іюля 1 дня, что Іванъ Чернякъ, полковникъ полтавскій, объявлял ему, гетману, купчіе записи на вряде полтавскомъ справленные на грунта повних собою владѣміе, імянно: на лѣсъ в Ровнях Коломацких в межи Кабаковой сѣчи *обрѣтающійся от* Данила Вертелецкого купленных, крило с лѣсомъ на Кабаковой Долинѣ, с плесом Коломацким *от* Андрѣя Шали проданное там же крило, а в байраку Кабаковском с лесом, плесом, луками и інними ловлями, на долинѣ Кабаковской от Непрененковъ крило на старой сѣчи с лѣсом, и Данилу Кабаковскую с сеножатми *от* Василя Сягайла там же и на крило, в тѣхъ же ровнях Коломацких, в байраку Кабаковском с лѣсомъ и с сѣнокосами на Долинѣ Кабаковской будучими, *от* Якова Динисенка купленніе, и просил его гетманского потверже[49 зв.] нія, // того ради он, гетман, далъ ему сей унѣверсал и потвердилъ в полное ему владѣніе, чтоб в томъ никто з старшини и черни войскових и посполитих людей нималой обиди, перешкоди и препони ему чинит не дерзаль, а понеже в тѣхъ вишеписанных грунтах, как доносилъ он же, полковникъ полтавскій, *обрѣтается* сколько земли, на которой возможно слободку осадити, того, для он, гетман, по его прошенію, повелѣваетъ тѣм же унѣверсалом людей захожихъ, колконатцят хать поселити, с таким докладомъ, дабы тѣмъ поселеніемъ грунтах иних людей, тамъ прилеглим не било* обиди.

В 5-м, данном в прошлом 1715 іюня пятого дня, что Іван Чернякъ, полковникъ полтавскій, набивши купчимъ правомъ за пятсот рублевъ, *от* Василя Жураковского, асаула войскового генералного греблю старую пустую, прозиваемую Крутобережскую, при селѣ Грабиновцѣ будущую. Чрез его ж, асаула, за долг в той же ценѣ *от* Павловой Герциковой взятую, с рощею до раченя потретную, и со всѣми, как в записи купчей ему, гетману, объявленно изображено с приналежностями и, постройвъ на оной мелници, просилъ на то ево гетманской конфирмаціи** с тѣмъ предложеніем, чтобы с них и части войсковой *розмѣрових* пожитковъ на обиход двору своему употреблять, и он, гетман, по прошенію ево, Черняка, помянутіе мелници на купленной гребле построение, своим унѣверсалом в свободное владѣніе *потверждает*, повелѣ-

* "Не било" написано над рядком.

** "И плесомъ" вписано над рядком.

ѣвая с них всякіе розмѣровіе и войсковою части отбѣрати пожитки и приходи так, даби никто з старшини и черни того полку, а особливо дозорца мельницъ ево, гетманских, в том же полку обрѣтающійся, никакой нималой, ему, полковнику, во владѣній построенних на той с рощею и с иными приналежностями купленной гребле мельницъ и во отбираніи всяких розмѣрових [50] пожитковъ // не дерзаль чинити трудности, препони и препятія.

В 6-м, данном в прошлом 1716-м году мая 14 дня, что Іванъ Чернякъ, полковникъ полтавский предявлялъ ему, гетману, правые купчіе писма уряду в Полтавѣ учиненніе, на грунта там же в Полтавском уезде на урочищи Головачу у разних тамошних людей за доброволних ихъ извозом купленніе, а имяно: у Івана Шила лѣсъ с пасѣкою с юзомъ и со всѣми до его приналежностями и угодіями подлинними знаками обведенными, і в той же от него, Шила, данной купчей ясно описанными, у Романа, Назара и Гарасима Омелченков част лѣса с езами и плесом* к тому Жиловскому кгрунту смежно у Яска Клетного, зятя. Лѣсъ по признакамъ взявши от рѣчки Головача дорогою Крести, по дереву в межу Супруновского и Мазуровского грунту, и малой частки Лѣса Никоноваго, будучи у Дмитра Моргуленка, також лѣсъ между грунтом, с одной стороны, на Коновскомъ**, а з другой, Насти Василихи понад дорогою положение свое имѣючи у того ж Дмитра Моргуленка и брата ево, Мелешка, лѣсъ смежний от Афанасенковаго грунту до Рижноватаго озера у Яроша Стеценка, жителя Нижомлинского. Лѣсъ там же на урочищу Головачу стоячий, какъ ест ограничен стародавніе по дереву крести и внов знаками починенніе признаками с надлежащими до него всѣми угодіями, в купчей от того ж Яроша Стеценка ему, полковнику, данный виразне описанными, на которіе купленніе грунта он же, полковник, просиль ево гетманского потверженія универсала и позволенія, что б ему в томъ же грунте для обереганія // [50 зв.] оногo сколько хат людми не з околичних городов или сель полку Полтавского, но дабы из-за границы или бо и за Днепра захожих осадит того для он, гетман, дает свой унѣверсаль в подтвержденіе више изображенних имъ купленних на Головачу положеніем обрѣтающихся грунтовъ и полную власт, какъ в помянутих купчихъ ясно ест изображено с оних всѣхъ всякіе користи и пожитки отбирати, також и людей, сколько можно хат из заграници или из за Днѣпра захожих в том же грунте поселити.

В 7-м, данном в прошлом 1717-м, мая 15 дня, что пред симъ в награжде-ніе долгу трех тысячей трехсотъ золотих без тридцати на Старой Герцичке Павловой и на сине ей Григоре рукоданних обликах свѣдителейуемого определил он, гетманъ, Данилу Апостолу, полковнику миргородскому грунтов ея ж Герциковских в полку Полтавском будучих на Герасимовской гребле два ко-

---

* "И плесомъ" вписано над рядком.

** "На Коновскомъ" вписано над рядком.

ла млива с сѣнокосними при оних луками, також *от* верха, взявъ част роци с людьми на оной живущими, садом Кучеровском там же прилеглим даже по пустую старую Вакулинскую Греблю и лѣсъ Крутобережский с полями пахатними, окопом обведенних с отчизним Петра Кованки лѣсомъ смѣжний, однакж помянутой полковникъ миргородский, доброволно отобравъ *от* Ивана Черняка, полковника полтавского сполна помянутих денегъ сумму, уступилъ ему во владеніе всѣхъ тѣхъ Герциковскихъ за долгъ себѣ определенныхъ грунтовъ и належитую в томъ приняли здѣлку, того для он, гетман, по прошенію ево, полковника полтавского, в конфирмацію тои ихъ здѣлки, дасть универсалъ свой, яко при томъ и выше имянованіе Герциковскіе, перво [51] полковнику миргородскому *отданніе*, а потомъ *от* него* // за отобраніе денегъ уступленіе грунта в полное и спокойное ему, Черняку, полковнику полтавскому, и потомству его владѣніе утверждаетъ, повелевая со всего того грунту всякіе по своей воли користи и пожитки, особно с мелничнихъ двухъ колахъ размѣровѣ и с войсковою частю *от* болясной коль там же будучими *отбѣрати* и *от* людей на роци живущихъ обыкное имѣти послушаніе и повинность.

В 8-м, данномъ в Москвѣ нинѣшного 1718 году, февраля 25 дня, что объявлялъ ему, гетману, полковникъ полтавский Иванъ Чернякъ купчіе записи на мельницахъ в сотняхъ Царичанской о пяти колесахъ и в Старосанжаровской о чотирехъ колесахъ с полступами будучіе, того ради он, гетман, тѣ вышеписанніе мельници с приналежащими до нихъ грунтами в спокойное владѣніе универсаломъ своимъ утверждаетъ, повелѣвая с онихъ всякіе *отбирати* користи и приходи.

В 9-м – данномъ в Москвѣ сего ж 1718 году февраля 25 дня, что объявлялъ ему, гетману, Иванъ Чернякъ универсалъ прежнего гетмана, в которомъ братевъ ево и иныхъ ево сродниковъ маетности, его ж Гавронцяхъ и в Тахтауловѣ живущихъ, а имяно Алексѣя Савина, Черняка, Халимоновскихъ, Матвѣя Павленка, Прядку, Сохацкихъ, Койношовъ, Бабанскихъ, Чиколовъ и Кирила Яворенка в куренемъ, какъ сродниковъ для *отбивания* военныхъ походовъ опредѣлено, того ради он, гетман, по прошенію ево, полковника, унѣверсаломъ своимъ потверждаетъ, при немъ всѣхъ вишепомянутихъ его сродниковъ, даби при ономъ войсковую в походахъ отправовали службу, такъ силою више помянутихъ унѣверсаловъ утверждаетъ, даби какъ во владеніи вишепомянутихъ маетностей, мельницъ и грунтовъ и всякихъ ко онимъ приналежащихъ угоди и по *отправленіи* // [51 зв.] при немъ сродниковъ ево войсковихъ службъ никто з старшины малоросійской войсковою и посполитой обиди и трудности чинить не дерзаль и мы, пресвѣтлѣшій и державнѣшій великий государь царь и великий князь Петръ Алексѣевичъ всеа Великія и Малія и Бѣлія Россіи самодержецъ, наше царское величество, пожаловали его, полковника полтавского Ивана Черняка, за ево к намъ, великому государю нашему царскому величеству, вѣрніе и усер-

* Слова "А потом от него" написано двічі.

дно радѣтелнїя в Войску нашом Запорожскомъ службы, повелели ему тѣми вишепомянутими, данними и купленными маестности, селами, слободками, грунтами, мельницами, полями, лугами, пашенными землями, хуторами, рибними ловлями и всякими к онимъ принадлежащими угодїи по правамъ и привелиямъ войсковим владѣть ему и женѣ ево и дѣтямъ свободно без всякого от других помѣшателства, какъ о том вишеизображенних ему гетманских данних унѣверсалех изображено. И для вящего утверженїя данна ему сия нашего царского величества жалованная грамота за нашею государственною печатю.

Писан в Санкт-Петербургѣ, лѣта от рождества Христова 1718, марьця 7 дня. Государствованїя нашего 37 году.

В подлинной подписано тако:

Государственной канцлер Графъ Гаврило Головкинъ*

К симъ копѣямъ Григорїй Чернякъ, сотник полковой полтавский, руку приложил тр. //

[52]

Калачинского**

Копїи з крѣпостей пана Калачинского.

[114. – 1689, вересня 13. Батурич. – Універсал Івана Мазепи знатному товаришеві Полтавського полку Іванові Черняку на частину села Тахтаулів].

Его царского пресвѣтлого величества Войска Запорожского гетманъ Іоанъ Мазепа.

Всеї старшинѣ и чернѣ Войска его царского пресвѣтлого величества Запорожского полку Полтавского тут же и п. сотниковѣ полковому полтавскому и кождому, кому–колвекъ о том вѣдати надлежит, симъ нашимъ объявляем унѣверсалом, изъ п. Іоанъ Чернякъ, знатный товаришь полку тамошнего Полтавского, презентовал нам унѣверсал пана полковника своего на част села Тахтаулова близъ дворца своего, в которой для вспартя домового господарства опрѣделено ему в послушенство, на якіе просиль нашего себѣ потверженїя. Прето мы, гетманъ, прошенїю его пана Іоана не отрекши, а респектуючи на его жъ войсковїе неленївїе ранячіеся услуги, яко помянутого честю в спокойное владѣнїе симъ нашимъ ствержаем унѣверсаломъ од политическихъ пѣших и тяглих людей всякое одбирати повинованїе и користи, такъ аби нѣхто з старшини и чернѣ того полку, а особливе п. сотникъ полковий полтавский в одбираню з преречоннихъ людей подданской повинности жадной ему, п. Черняку, вѣдаючи в таковой волѣ нашой не важилися чинити трудности и препятствїя. Тие зас вижей намѣненнїе тяглие и пѣшіе людие должны будутъ ему ж, яко державци своему, належитое отдавати послушенство, що

* Унизу дописано: «На Гавронци, на половину Рїбцов, на Нехворощу зѣ угодѣями, на Черняковку, Крутий Берег, на Головачѣ, на Васковку».

** Написано великими літерами інішим почерком.

тежь зверхъ, кромѣ помененной части пану Черняку в томъ селѣ Тахтауловѣ [52 зв.] найдуючіеся люде всѣ повинни // до города Полтави належати, мѣти хочем и рейментарско приказуем.

Дань в Батуринѣ, сентеврія 15, року 1689*

В подлинном подписано тако:

Звишменованный гетман, рукою власною.

[115. – 1721, травня 12. Глухів. – Універсал Івана Скоропадського великобудищанському сотникові Дмитрові Калачинському про підтвердження за ним двох куплених млинів, що на річці Багачці і восьми хат, поселених біля них].

Великого государя нашего его царского священѣшого величества Войскъ Запорожскихъ обоихъ сторонъ Днепра гетман Іоанъ Скоропадский.

Пану полковниковѣ полтавскому, пп. старшинѣ его полковой, особливе старшому и меншому сотнѣ Великобудиской товариству и кому о томъ вѣдати надлежатиметь, объявляем симъ нашим унѣверсаломъ, иж панъ Димитрий Колачинский, сотникъ великобудиский, мѣючи неподалецѣ города Великих Будищъ два млини о чтирохъ колах з ступником и валюшами на рѣчцѣ Богатцѣ, з лѣсами, полями, садомъ и йзами за певную сумму куплею набитие, где при его дворцѣ и хать осмъ з мѣрочникомъ поселенних наидуется, на якую свою куплю при показаню купчих записовъ на урядѣ великобудискомъ перед симъ справленних просиль нашой конфѣрмаціи. Теды мы, гетманъ, прошенію его пана Колачинского, давши у себе мѣстце, яко сим нашим унѣверсаломъ преречонніе купленніе два млини з ступником и валюшами на рѣчцѣ Богатцѣ стоячіе з йзами, лѣсами, полями подлугъ урочищъ признакъ і границъ в купчомъ записѣ на великобудискомъ урядѣ прошлого сѣмьсотъ осмогонадцять року справленного вираженних з осмю хатами там же найдучимися, в спокойное владѣніе ему ствержаемъ, такъ повагою оног варуемъ, абы панъ полковникъ полтавский, старшина тамошня полковая и нѣхто [53] инший жадной // ему, пану сотниковѣ великобудискому, и наименшой в отбѣраню з помянутих млиновъ розмѣрових на себе користей и во владѣнній в намѣненних осми хатах мешкаючих людей не важился чинити трудности и препятія. Тилко того накрѣпко варуемъ, чтобы онъ, панъ Колачинский, над вижей помененніе осмъ хатъ там построенія къ поселенію людскому не разширал и слободи не заводиль, що все абы не иначе было содержено, мѣти хочемъ и рейментарско приказуемъ.

Дань в Глуховѣ, мая 12, року 1721.

* У тексті помилково: "1681".

В подлинном подписано тако:
Звишменованний гетманъ, рукою власною.

[116. – 1723, травня 31. Глухів. – Наказ Павла Полуботка вїтові Комарівки і Старих Млинів не чинити перешикоди великобудищанському сотникові Дмитрові Колачинському в користуванні маєтностями, наданими йому гетьманом Іваном Скоропадським].

Его імператорського пресвѣтлого величества Войска Запорожского полковникъ чернѣговский и наказний гетманъ Павелъ Полуботокъ и старшина енеральная.

Тебѣ, войту села Комаровки и Старих Млиновъ, маєтностей пана Дмитра Колачинского з людми посполитими тамошними нехай будетъ вѣдомо, иж предложилъ намъ чрез супплѣку свою он, п. Колачинский, жебы, взявши пред себе яковуюсь проживност, его, п. Колачинского, не хочете по прежнему, подлугъ унѣверсалу покойного пана гетмана Скоропадского¹⁷⁵, слухати и подданского повеновенія ему отдавати. Прето мы, яко вамъ таковий [53 зв.] легкомислный поступокъ ганимъ, такъ пишно // приказуем, абысте по прежнему ему, пану Колачинскому, надлежащую отдавали повинность и послушенство, подлугъ унѣверсалу покойного его милости пана гетмана, а если би хто з вас сему нашому указу чинился противним и не мѣлъ подданского по прежному послушенства свѣдчити, таковий знатного не уйдетъ наказанія.

Данъ в Глуховѣ, мая 31 д[ня], року 1723.

В подлинном подписано тако:

Звишменованний полковник и наказний гетманъ, рукою власною.

Судія енералний Іванъ Чарнишь.

Енералний писарь Семень Савичъ.

К симъ копиямъ, вмѣсто Димитрія Колачинского, товариша бунчукового, зять ево Іванъ Цурька, значковий полку Полтавского, руку приложилъ.

Полковник полтавский Занковскій. //

[54]

Кочубѣвой*

Копія

грамоти его царского всепресвѣтлѣшого величества вдовѣ Любові Кочубеевѣ и синамъ ей Василію и Федору Кочубеямъ, данной [на] маєтности и всѣ кгрунты и угодія ихъ до вѣчное владѣніе ствержающей. Року 1710.

[117. – 1710, березня 12. Москва. – Грамота Петра I вдові Любові Кочубей та її синам Василеві та Федорові на маєтності, що належали чоловікові і батькові генеральному судді Василеві Кочубею].

* Написано великими літерами іншим почерком.

Божією милостію пресвѣтлѣйшій и державнѣйшій великий государь царь и великій князь Петръ Алексеевичъ [п.т.] пожаловали Войска нашего Запорожского, бывшего генерального судій Василя Кочубея, жену ево Любовь Федорову, дочь и дѣтей ево, Василя да Феодора Кочубеевъ, повелѣли имъ *дат* сію нашу, великого государя нашего царского величества, жалованную грамоту. Для того сего настоящего 1710 году, марта в 3 день намъ, великому государю нашему царскому величеству, были челомъ оны, вдова Любова и Василій и Феодоръ Кочубей, что по нашей царского величества милости имѣют оны во владѣнніи маетности после умершего вдовина мужа, а ихъ отца, данніе по нашимъ, великого государя нашего царского величества, [54 зв.] жалованнимъ грамотамъ, а имянно: // село Ярославецъ, село Дубовичи, хуторъ Ретикъ з кгрунти, купленними, и с мелницами и со всякими угодіѣ, селцо Зметневъ, селцо Тиница з кгрунтами, слободку Улицу, Знобовку з пущами и с мелницами своймъ коштомъ построенніе, село Диканку з кгрунтами купленними, слободку Новіе Млины с мелницами и из другими кгрунтами и со всякими к тѣмъ вишепомянутимъ селамъ приналежащими угодіѣ; и которіе де отецъ их имѣль, на тѣ села и маетности наши, великого государя, жалованніе грамоти и крѣпости и преждних гетмановъ унѣверсали тѣ всѣ воръ и измѣнникъ Мазепа забралъ к себѣ, токмо нинѣ получили оны на тѣ вновь унѣверсали Войска нашего Запорожского гетмана Івана Іллѣча Скоропадского, да по нашему великого государя указу даны ему, Василю Кочубею, вновь села Кунашевка с мелницами за Бѣлиными, да село Стасовцѣ с мелницами измѣнничихъ Герцикових з кгрунтами и со всѣми к тѣмъ селамъ належащими угодіѣ да под духовной отца ей вдовина, и ихъ Василиева и Федорова дѣда Федора Жученка село Жуки да слободка, прозиваемая Локощина на власних ево, Федора Жученка, купленних кгрунтах поселенная и дабы нам, великому государю нашему царскому величеству, пожаловат их, вдову Любовь и Василя и Федора Кочубеевъ повелит на тѣ всѣ вишеписанніе маетности со всѣми приналежащими угодіѣ, для владѣнія тѣми вперед *дат* нашу царского величества жалованную грамоту, а в жалованних наших, великого государя нашего царского величества, грамотах, данних генералному писарю Василю Кочубею в прошлом 198 [1690] году, написано: жаловали мы, великій государь, наше царское величество ево, Василя Кочубея, повелѣли ему владѣть на рекѣ Сейму, да в Кролевецкомъ уйзде, на речке Рете мелницами, построенными со обойми той речке Рете около ставу и ниже плотины берегами, да в Полтавѣ дворомъ и лавками, тако ж кгрунтами на Коломаку и на Орѣли будущими, с которых ему всякіе пожитки *отбѣрат*. Да в нашей же, великого государя, жалованной грамотѣ, какова дана бывшему полтавскому [55] полковниковѣ Федору* // Жученку в том же 198 [1690] году написано: пожаловали мы, великій государь, его, Федора Жученка, повелѣли ему владѣть в Полтавскомъ полку селомъ Жуками с людьми посполитими и со

* Им'я "Федору" написано двічі.

всѣми приналежащими к нему угоди и с тѣхъ всякіе ему доходи имат. А [в] унѣверсалах, подданого нашего, Войска Запорожского обоихъ сторонъ Днѣпра гетмана Ивана Иллѣча Скоропадского данних в Лебединѣ в прошломъ 1708 году декаврія в 15 ден, каковы нинѣ в приказѣ Малія Россіи объявилъ Василій Кочубей, написано: объявляетъ подданный нашъ гетманъ Войска Запорожского обоихъ сторонъ Днѣпра всей старшинѣ и чернѣ Войскъ нашихъ царского величества Запорожских, а имяно: полковникомъ полтавскому и нѣжинскому, старшинамъ полковимъ, сотникам, атаманомъ, войтомъ, бурмистром и обоего войскового и посполитого чина старшимъ и меншимъ тих полковъ обрѣтающимся и каждому, кому о томъ вѣдати належит, что умершого Василя Кочубея, кгрунта, то ест мелницы, дворы и всѣ хуторы со всѣми во онихъ обрѣтающимися пожитки, в непремѣнное женѣ его вдовѣ Любове и дѣтемъ ей Василю и Феодору привращает и утверждает владѣніе, так и маетности тѣ, которіе онъ, умершой, по заслугамъ своимъ имѣль, а имянно: село Диканку в полку Полтавскомъ, да в полку Нѣжинскомъ села Ярославецъ, Дубовичи и слободку Ретикъ, а з другой стороны села: Зметневъ, Тиницу да над Днѣпромъ село Рудяковъ, хутор на той сторонѣ Днѣпра в селѣ Стайкахъ обрѣтающейся и село Будку и слободку прозываемую Улицу, в полку Стародубовскомъ лежащіе со всѣми до онихъ сельъ належащими угоди, в первобытное подданское послушаніе дает, такжеже, усмотря он, гетманъ, и сына его Василя жъ Кочубея, знатного войскового товарища, до услугъ войсковихъ способного и до онихъ охочего, далъ ему вновь в подданское владѣніе село Стасовцѣ в Полтавскомъ полку обрѣтающееся, котормъ селомъ прежь сего [в]ладѣль воръ и измѣнникъ Герцикъ, да село Кунашевку [55 зв.] в Нѣжинскомъ полку в сотнѣ Борзенской лежащее со всѣми до тѣхъ сел // належащими мелницами, лѣсами, полями пахотными и іними угодіями. Того ради, дабы во владеніи тѣхъ прежнихъ вишеписанихъ маетностей, и вновь даннихъ и к нимъ належащихъ кгрунтовъ и всякихъ угодей и во отбираніи с нихъ обьклихъ приходовъ и пожитковъ, а отъ людей посполитихъ в тѣхъ маетностяхъ живущихъ послушаніе и повинностъ отдавать и никто б и с полковниковъ и всей старшинѣ войсковихъ и посполитихъ людей не смѣль и не дерзаль оной вдовѣ и дѣтемъ ей ни малой чинитъ обыди и препятія и войти тѣхъ сель со всѣми посполитими людми имѣютъ и повинни будутъ всякое подданское безъ всякихъ противностей и отговорокъ ей и дѣтямъ ея послушаніе и повинностъ отдават, кромъ казаковъ в тихъ вишеписанныхъ селахъ при своихъ козацкихъ волностяхъ обрѣтающихся. Да в духовной Федора Жученка прошлого 1709 года, августа 3 дня, какову в приказе Малія Россіи объявилъ онъ же Василій Кочубей за его Федорового и за свѣдѣтелевыми роками написано: онъ, Федоръ Жученко, отходя сего свѣта, по смерти его, учреждаетъ всѣ свой пожитки и отеческіе кгрунта и маетности и с которихъ маетностей село імянно Жуки с принадлежащими к тому селу кгрунтами, которое еще при животѣ умершого зятя своего Василя Кочубея, суддѣ генералного, обѣщаль датъ слободку, Локвишиное зовомое, далъ во вѣчное владѣніе унуку своему Василю Кочубею.

И мы, пресвѣтлѣйшій и державнѣйшій великий государь цар и великий князь Петръ Алексѣевич всея Великія и Малія и Бѣлія Россіи самодержецъ наше царское величество, слушаль прежних нашихъ, великого государя, жалованных грамотъ и унѣверсаловъ подданого нашего гетмана Ивана Іллѣча Скоропадского и духовной Федора Жученка и челобыття их вдови Любви и дѣтей ей Василя и Федора Кочубеевъ, пожаловали повелѣли им вишеписанными маетностями, селами Диканкою, Ярославцемъ, Дубовичи и слободкою [56] Ретиком да селами ж Зметневим, Тиницами, Рудяковым Хуторомъ // в селѣ* Стайках, слободкою называемою Улицею, да селами ж Стасовцами, Кунашевкою, мельницами, кгрунтами и всякими ко онимъ приналежащими угоди, какъ писано в сем нашей, великого государя, нашего царского величества, жалованной грамотѣ више сего владѣт и всякіе належашіе пожитки употреблят и битъ з оними вѣчно и неподвижно, чего ради сію нашу, великого государя нашего царского величества, жалованную грамоту дат и печатію нашею утвердит повелѣли.

Дана сія ныша царского величества жалованная грамота в нашем царствующемъ велицем градѣ Москвѣ лѣта от рождества Христова спасителя нашего, року 1710 месяца марта 12 дня, государствованя нашего 28 году.

Государственной канцлер графъ Гаврило Головкинъ**. //

[118. – 1718, септя 30. – Санкт-Петербург. – Грамота Петра I Іванові Скоропадському про підтвердження за Кочубеями наданих їм маетностей].

[56 зв.] Божією милостію от пресвѣтлѣшого и державнѣйшого государя цара и великого князя Петра Алексѣевича всея Великія и Малія и Бѣлія Россіи самодержца и многих государствъ и земель восточних и западных и сѣверних отчича и дѣдича и наслѣдника и государя и обладателя нашего царского величества подданому Войска Запорожского обоих сторонъ Днѣпра гетману Івану Іллѣчу Скоропадскому и всему Войску Запорожскому наше царского величества милостивое слово.

Намъ, великому государу нашему царскому величеству, были челом Войска нашего малоросійского знатніе войсковіе товарищѣ Василей и Феодоръ Кочубей, что по смерти тетки их Параскевій Искриной, грунта ихъ собственными трудами нажитіе, нѣкоторые по свойству, а ініе по долгу и за многое истощеніе ихъ денегъ на помилованіе какъ самого умершого Искры, такъ и той тетки ихъ имъ отданни и дабы намъ, великому государю, повелѣть тѣ грунта и маетности утвердить нашего царского величества грамотою. А в нашей, великого государя, жалованной грамоте, данной в Москвѣ вдовѣ Любовѣ Василюевой женѣ Кочубея и детямъ ей Василю да Феодору в прошломъ 1710 году, марта 12 дня¹⁷⁶, написанно: велѣно по прежней нашей царского вели-

* Слова «в селѣ» написано двічі.

** Унизу дописано: «На Диканку, Новіє Млини, Стасовцѣ, Жуки, Локощину и на другіе в нихъ полкахъ Кочубеевъ маетности».

чества жалованной грамоте, данной вдовину мужу, а ихъ отцу Василию Кочубѣю 198-го [1690] году и по гетманскомъ унѣверсалу 1708-го году владѣть ей, вдовѣ, з дѣтми в Полтавскомъ полку селомъ Диканкою, да у Нѣжинском полку селами Ярославцем, Дубовичи и слободкою Ретикомъ, а з другой стороны селами Зметневом, Тиницею в том же полку Нѣжинскомъ, да над Днѣпром селомъ Рудяковомъ хутором на той сторонѣ Днѣпра в селѣ Стайках и слободою, называемою Улицею, в Стародубовскомъ полку лежащею, селомъ Стасовцемъ в Полтавском полку, бывшее измѣнника Герцика, [57] селом же Кунашевкою в Нѣжинском полку, мельницам, грунтам и всякими // принадлежащими* к нимъ угодїи и быт за ними вѣчно и неподвижно. В той же нашей, царского величества, жалованной грамоте написано, что Василей Кочубѣй явиль в приказе Малїя Россїи духовную Федора Жученка за ево, Федоровою, и за свѣдителями руками, а в ней написано: Онъ, Федоръ Жученко, отходя сего свѣта, по смерти ево, учреждает всѣ свой пожитки и отеческіе кгрунта и маенности, ис которых маенностей село имянно Жуки с приналежащими к тому селу кгрунтами (:каторїе еще при животе умершего зятя ево Василя Кочубея, судїи енерального, обѣщаль дат:), а слободку, Локовщиною зовомую, даль во вѣчное владѣніе внуку своему Василию Кочубею. Да ныне при челомбите своемъ, Василей и Федоръ Кочубеи объявляли в приказѣ Малїя Россїи данніе имъ твои, подданого нашего, гетмана, унѣверсали, и ис тѣхъ в одномъ 1716 году, іюня 14 дня написано, что Василюва жена Кочубѣя, имѣя подлинній и немалїй долгъ на умершомъ Искре и умершей женѣ ево, а ей сестрѣ, а к тому и близкое свойство, просила, дабы всѣ оставшіе их добра власною, их умершихъ трудами и куплею доставшіяся, в Полтавском полку обрѣтающїяся, во всецѣлую поссесїю ей утвердити; и ти, подданий нашъ, принявъ тоей Кочубеевой прошенїе, для того долгу, а паче ради свойства, зная оную природнимъ правомъ ближайшую тѣхъ всѣхъ оставшихъ добръ (:бо инаго такого сукцессора нѣтъ:), бити наслѣдницею всѣ купленніе и власним коштом, ево, умершаго, обмежованніе грунта, а имянно: дворъ в самомъ городе Полтаве, на ринку, хуторъ, прозиваемїй Трибовскїй з греблею на Ворскле при немъ будучею, слободку, имянуемую Искровкою, на купленныхъ земляхъ осаженную, с лѣсами и сѣножатми там же обрѣтающимися, луги, сеножати особливїе на речце Коломаце, прозиваемїе Кучеловскїе лѣси [57 зв.] в Ровняхъ // Коломацкихъ з слободкою при нихъ осаженною, полтора колеса мелничнихъ, на гребле Ворскляной Петровской, слободку, прозиваемую Демидовку, на купленныхъ тако жъ грунтахъ поселившуюся з двѣма греблями и сеножатми, подлинною границами обведенными, грунта на Орчику обрѣтающїяся, называемїе Млинскими, и Орелскїе, Гладковскїй, Мажаровскїй и Мазичевскїй, особливо там же на Орелѣ будучїе, Герциковскїе, помянутой умершой Искриной за разграбленїе Герцикомъ на сколко десят тысячъ, имѣнія ей доставшіяся грунтъ займицкїй Таволжное, Дубовїе Гряди и Терны, се-

---

* Слово "принадлежащими" написано двічі.

ножати при Тагамлику застаючіе и прочіе лежачіе и стоячіе, какіе би могли найтися подлинніе и никому не заведенніе ей, умершей Искриной добра, в спокойное всегдашнее владѣніе конфѣрмоваль, приказывая помянутой Кочубеевой женѣ всякіе с тих належашіе обирати користи и приходи и дабы никто из старшини и чернѣ войскових и посполитих людей, а паче полковникъ со старшиною своею, вѣдая о томъ імянно, никакой найменшой в держаніе свободном и заживаню всѣхъ више спецѣфѣкованных природною сукцессією оставих кгрунтовъ ей, Кочубеевой, и отбыраній с них приходящихъ пожитковъ не дерзаль чинити трудности и развращенія.

В другомъ твоёмъ же, подданного нашего гетмана, унѣверсалѣ 1714 году, сентября 17 дня написано, что Василей Кочубей, знатній войскової товаришъ, объявилъ тебѣ, подданому нашему, что тетка ево Параскевѣя Искрина даровала ему дворъ Герциковский на ринку в Полтаве стоячий с приналежащими до него каморами, и другими за полпятитисячи долгу на немъ, Герцику, будучому и ей, Искриной, от тебе, подданного нашего, отданній и [58] унѣверсаломъ утвержденній // и объявилъ* тотъ твой, гетманский унѣверсаль и письмо ей, Искриной, на тотъ дворъ ему, Кочубею, данное и просилъ твоего, подданного нашего, себѣ подтвержденія. И ти, подданній нашъ, тотъ Герциковъ дворъ с коморями, в Полтавѣ будучій, с ними до него приналѣжними грунтами во владѣніе ему, Василю Кочубею, женѣ и потомкамъ ево утвердилъ, приказывая тѣмъ яко хочетъ владѣть, и дабы полковникъ полтавский з старшиною и ниhto з жителей того полку нималой в спокойномъ владѣніи одного двора с приналѣжностями ему, Кочубѣю, женѣ и потомкомъ ево не дерзали чинити трудности и препятія. И сего 1718 году іюля в 8 день по нашему великого государя указу велено селу Жукамъ с приналѣжащими къ оному грунтами и слободкѣ Локовщиною по духовной умершого полковника Жученка и купленнымъ умершаго Искри грунтамъ, мелницамъ и всякимъ угодіямъ по наслѣдству и двору Герцикову в Полтавѣ по отдаче имъ за долгъ быть за ними, Васиіемъ и Федоромъ Кочубѣй, во владѣніи непремѣнно. И тебѣ, нашего царского величества подданному Войска Запорожского обойхъ сторонъ Днепра гетману Івану Іллѣчу, Василю и Федору Кочубѣямъ, селомъ Жуками с приналѣжащими къ оному грунтами и слободкою Локовщиною по духовной умершого полковника Жученка да купленными умершаго Искры грунтами, дворомъ, мелницами и всякими угодіи по наслѣдству и дворомъ Герциковимъ в Полтавѣ по отдаче за долгъ, какъ в више объявленныхъ духовной и [58 зв.] твоихъ, подданного нашего, гетмана // унѣверсалѣхъ написано: велѣть владѣть непременно.

Данъ в нашемъ царствующомъ граде Санктъ-Петербурке, лѣта отъ рождества Христова 1718, августа во 30 день, государствованія нашего 37 году.

---

* Слова "и объявилъ" написано двічі.

В подлинной подписано:
Секретарь Петръ Курбатовъ*. //

[119. – 1730, септя 20. Глухів. – Універсал Данила Апостола про повернення села Федорівка Василеві Кочубею].

[59] Ея імператорского величества Войска Запорожского обоихъ сторонъ Днѣпра гетманъ Данииль Апостол.

Всѣмъ, кому о томъ вѣдати надлежитъ, а меновите пп. старшинѣ полковой полтавской, а особливо сотниковѣ бѣлицкому з урядом, симъ нашим ознаймуем унѣверсалом, изъ панъ Василиій Кочубей, полковникъ полтавский, суппликовал до нас, что покойний дѣдъ его, прежде бывший полковникъ полтавский, Федоръ Жученко, з вѣдома антецессоровъ наших, населивши на грунтахъ своихъ куплених в Полтавском полку при мелницѣ своей же в городку Бѣликах, на греблѣ вишшой на рецѣ Ворсклѣ будучой, слободку, назвал оную од имени своего Федоровского, которую в своем владѣнїи чрез многіе годи имѣючи, отдалъ внуку своему, а его, пана полковника, братовѣ Ивану Залескому з тамошнею мелницею в посессию, а по смерти его, Залеского, же не осталось по нем потомства, помянутую слободку, которая по роду наслѣдственно ему, пану полковниковѣ, в сукцессию належало, покойний полковникъ Чернякъ по писменному покойного гетмана Скоропадского приказаню, дал во владѣнїе тогдашнему своему асауловѣ, а нынѣшняму обозному полковому пану Лаврентію Никитину и просил он, панъ полковникъ полтавский, дабы мы помянутую слободку Федоровку, которая по дѣду и брату его наслѣдственно на его ж спадает, опредѣлили ему во владеніе. А в объявленномъ нам от его ж пана Василия Кочубея, полковника полтавского, данномъ ему прошлаго 1729 году од сотника бѣлицкого з старшиною, тоей же сотнѣ за ихъ руками атестать, также по справце в слѣдствїи полку Полтавского о [59 зв.] маетностях // за руками всей того полку старшини и сотниковъ показано, что село Федоровка поселено на купленихъ грунтахъ Федора Жученка, якое он же, Жученко, за живота своего отдалъ внуку своему Ивану Залескому во вѣчное владѣнїе, а по смерти его, Залеского, неведомо з якого респекту, гетманъ Скоропадский в средстве по наслѣдию Жученка оное не отдавши, писменно приказаль полковнику Черняку в року 1721 отдалъ оное тогда будущому полковому асаулу Лаврентію Никитину¹⁷⁷. Теды мы по тому оной сотнѣ Бѣлицкой аттестату и по вишепоказанному слѣдствїю о маетностяхъ в полку Полтавском, поданному, разсмотрѣвши, что помянутое село Федоровка по родству пану Василию, полковниковѣ полтавскому, належное, неслуш-

* Унизу дописано: «На Диканку, Стаевцѣ, Жуки, Искровку, Демидовку и другіе въ полкахъ рейменту гетманского будучіе Кочубейские маетности».

не от него отдалено. Имѣючи же власт по милости монаршей всякіе в Малой Россіи устрояват порядки, приворочаем оное ему, пану полковниковѣ полтавскому, в спокойное и безпрепятственное владѣніе, на что велѣли ему видати сей нашъ унѣверсаль, чрез который предлагаем, абы нѣхто з старшини, а особливе панъ Лаврентій Никитин, обозний полковий полтавский во владѣній означенного села Федоровки оному пану Василію Кочубею, полковниковѣ полтавскому, жадной не смѣли и не важилися чинити трудности и препятствія. Войтъ зас того села Федоровки з посполитими людми (:кромѣ козаковъ, которіе при своихъ волностяхъ должны бит ненарушени:) отдавали бы ему, пану полковниковѣ полтавскому, всякое поданическое послушенство и повинност и повторе рейментарско приказуем.

Дат в Глухов, августа 20 дня, року 1730.

В подлинном подписано:

Звышменованный гетманъ, рукою власною. //

[60]

Якова Черняка*

Копій

з крѣпостей Яковой Черняковой на село Камянку.

[120. – 1690, серпня 3. Москва. – Грамота царів Івана Олексійовича та Петра Олексійовича про підтвердження за Леонтієм Черняком села Кам'янка і семи млинових колес, що на Стасівській греблі].

Божією милостию мы, пресвѣтлѣйшіе и державнѣйшіе великие государи цари и великіе князи Іоанъ Алексѣевичъ, Петръ Алексѣевичъ [п.т.] пожаловали бывшего войскового ясаула Леонтія Іванова, сына Черняка, велѣли ему дать сию нашу, великих государей нашего царского величества, жалованную грамоту на село Камянку, которое близ старого ево села Кгавронецъ, дана подлинніе ево семь колес мелничних, на гребле Стасовской, со всѣми к нимъ приналежащими угодій для того, во нинѣшном в 198-м [1690] году бил челомъ намъ, великимъ государемъ, нашему царскому величеству, онъ, Леонтий, что в прошлых годехъ служилъ отецъ ево Іванъ отцу нашему блаженніе и вѣчно достойніе памяти великому государю цару і великому князю Алексѣю Михайловичу всея Великія и Малія и Бѣлія Россій самодержцу и брату [60 зв.] нашему блаженіе ж // і вѣчно достойніе памяти великому государю цару и великому князю Феодору Алексѣевичу всея Великія и Малія и Бѣлія Россіи самодержцу, ихъ царскому величеству, такъ же нинѣ и нам, великимъ государем, нашему царскому величеству, служить со всякимъ усердіемъ и в прошлых Чигиринских и в инихъ во многих, так же и в лѣто 7195 [1687], и в лѣто 7196 [1688], во обоихъ кримскихъ походѣхъ былъ; і с неприятели турски-ми и с кримскими людми бился, не щадя головы своей, и на тѣхъ службахъ ра-

* Написано великими літерами іншим почерком.

нень; и за тѣ ево службы по нашему, великих государей нашего царского величества, указ, подданной нашъ, Войска Запорожского обоихъ сторонъ Днѣпра гетманъ Иванъ Степановичъ Мазепа, даль ему, Леонтію, село Камянку¹⁷⁸ близъ старого ево села Гавронецъ, со всѣми к нему принадлежащими угодіи, да ему жъ подтверждаетъ семь колес мелничнихъ, на гребли Стасовской обрѣтающіяся, а нашей де, великих государей, нашего царского величества, жалованной грамоти во утверждѣніе того всего на вѣчное владѣніе ему и женѣ и дѣтямъ ево надано. І чтобъ мы, великіе государи наше царское величество, пожаловали ево, Леонтія, велѣли на то ево село Камянку, и на семь колес мелничнихъ на гребле Стасовской, дать нашу, великих государей нашего царского величества, жалованную грамоту. А в листу подданого нашего, Войска Запорожского обоихъ сторонъ Днѣпра гетмана Ивана Степановича Мазепи нинѣшняго 198 [1690] году написано: по нашему, великих государей, нашего царского величества указ, видя онъ многие к намъ, великим государемъ [61] // нашему царскому величеству, службы бившого генералного войскового ясаула Леонтия Черныяка, которіе онъ из младихъ свойхъ лѣтъ имѣлъ, и впредь отправляти имѣть со всякою вѣрностію, даль ему село Камянку близъ прежнаго ево старого села Кгавронецъ, со всѣми к нему принадлежащими угодіи; также подтверждаетъ в вѣчное владѣніе, подлиннихъ ево семь колесъ мелничнихъ на гребле Стасовской; і ему, Леонтію, тѣмъ селомъ Камяною владѣть и отъ людей посполитихъ, опричь козаковъ, послушаніе и повинностъ имѣть, а с семи колес мелничнихъ, размѣровіе доходи збирать, а до козаковъ ему, которіе войсковіе службы служатъ, дѣла нѣтъ; и чтобъ ему в томъ владѣніи никто из старшины и черны нинѣ и впред не имѣли никакіе чинити перепоны, а войтъ того села з людми посполитими во всемъ были ему послушни. І мы, пресвѣтлѣйшіе и державнѣйшіе великіе государи цари і великіе князи Іоанъ Алексѣевичъ, Петръ Алексѣевичъ всея Великія и Малія и Бѣлія Россіи самодержцы, наше царское величество, слушавъ подданого нашего Войска Запорожского обоихъ сторонъ Днѣпра гетмана Ивана Степановича, данного ему листа, і ево, Леонтіева, вишеписанного челобытя, пожаловали ево, Леонтія, за вѣрніе и радѣтелніе и мужественніе службы к намъ, [61 зв.] великимъ государемъ, к нашему // царскому величеству, отца ево и за ево, велѣли ему тѣмъ селомъ Камяною со всѣми к нему принадлежащими угодіи, которое по нашему, великих государей нашего царского величества, указу написал и подтвердилъ ему вишеписаннымъ листомъ своймъ подданной нашъ Войска Запорожского обоихъ сторонъ Днѣпра гетманъ Иванъ Степановичъ, также и на гребле Стасовской семью колесами мелничними, владѣть и всякіе отъ нихъ обыкліе подати и пожитки употреблять, буде отъ кого спору какова не будетъ. На что и сию нашу, великих государей, нашего царского величества, жалованную грамоту, дать ему указали, на память впредъ будущимъ роду ево. И то все мы, великіе государи наше царское величество, силою сей

нашей царского величества жалованной грамоти ему, Леонтію, укрѣпляемъ и утверждаемъ, и быти тому селу и семи колесам мелничнымъ, со всѣми угодий за нимъ в отчине, потому что онъ ту нашу, царского величества, милость и жаловане получили за свой вѣрніе и радѣтелніе и мужественніе к намъ, великим государемъ к нашему царскому величеству службы, і в Войску Запорожском служить он давно, и чтоб вперед, смотря на тѣ ево службы и вѣрное радѣніе дѣти ево, и внучата, и правнучата, и кто по нем роду ево будетъ, также нам, великим государем нашему царскому величеству, и нашимъ государским наслѣдникомъ служили и ему, Леонтію Черняку, и женѣ ево и дѣтямъ, тѣмъ селомъ, и на гребле Стасовской, сем'ю колами мелничными владѣть и всякіе пожитки употреблят по сей нашей царского величества жалованной [62] грамоте, опрочъ // козаков, которіе в том селѣ живутъ и наши, великих государей, службы служатъ и то вишеписанное село и мельници, с належащими к ним угодий, ему, Леонтію, и женѣ ево, и дѣтям, и внучатам, и правнучатам в роди их неподвижно и волно им тѣ вотчини, продать и заложить и в приданіе дать и во всякіе крѣпости укрѣпить. А для вящаго утверженія нашей, царского величества, милости и вѣчного владѣнія тѣмъ селомъ, и на гребле Стасовской семи колесами со всѣми к ним належащими угодий ему, Леонтію, и женѣ ево и дѣтям сей нашу великих государей, нашего царского величества жалованную грамоту, утвердить нашею царского величества печатію повелѣли.

Писана ся наша царского величества жалованная грамота, в нашемъ царствующем велицем градѣ Москвѣ лѣта от созданія мира 7198 [1690] месяца августа 3 дня.

В подлинной подписано тако:

Великих государей их царского величества дякъ Борисъ Михайловъ*

Божією милостію пресвѣтлѣйшіе и державнѣйшіе великіе государи цари и великіе князи Іоанъ Алексѣевичъ, Петръ Алексѣевичъ всея Великія и Малія и Бѣлія Россіи самодержци. //

[121. – 1712, листопада 5. Глухів. – Універсал Івана Скоропадського знатному військовому товаришеві Полтавського полку Якову Черняку на третю частину села Кам'янка].

[62 зв.] Его царского пресвѣтлого величества Войска Запорожского обоихъ сторонъ Днѣпра гетман Іоанъ Скоропадский.

Пану полковниковѣ Войска его ж царского пресвѣтлого величества Запорожского полтавскому, старшинѣ его полковой и всему старшему и меншому того полку товариству и кождому, кому–колвекъ о том вѣдати належить, сим нашим ознаймуемъ унѣверсалом, ижъ панъ Яковъ Лаврѣновичъ Чер-

* Унизу дописано: “На Камянку”.

някъ, значний полку Полтавского товаришь, презентоваль намъ унѣверсаль пана полковника своего на третую част з людьми и пустовскими пляцами села Камянки з людьми роздѣленного монаршого царского величества грамотою небожчиковѣ дѣду пану Леонтію Черняковѣ и ссукъцесором его утвержденного над войском, в полку Полтавском будучого, и просил нашего на тое потвержателного унѣверсалу. Мы прето, гетманъ, слушному его пана Якова Черняка прошенію не отмовивши, а заохочуючи до далшихъ в Войску Запорожскомъ услугъ, помянутого того села Камянки третую част з вишше вираженними до него приналежитостями в спокойное ствержаем владѣніе. Зачимъ абы нѣхто з старшины и чернѣ войскових и посполитих людей, а особливе дядки пп. Филипъ и Алексѣй Черняки, ему, пану Якову, в свободномъ помянутого села належной части заживаню жадной наименшой не чинили трудности и препятія, мѣти хочемъ и рейментарско приказуемъ. Люде зас тоей третой части села Камянки повинни всякое ему ж пану Якову отдавати послушанство.

Дан в Глуховѣ, ноевр[ія] 5 д[ня], року 1712*

В подлинном подписано тако:

Звишменованный гетман, рукою власною. //

[122. – 1714, серпня 22. Глухів. – Універсал Івана Скоропадського полтавському сотникові Якову Черняку з підтвердженням прав на куплені ґрунти і будовані на них хати вихідцями з-за Дніпра].

[63] Его царского пресвѣтлого величества Войскъ Запорожских обоихъ сторонъ Днѣпра гетманъ Іоанъ Скоропадский.

Всей старшинѣ и чернѣ полку Полтавского и кому–колвек о томъ вѣдати надлежит симъ нашим унѣверсалом ознаймуем, изъ панъ Яковъ Лаврѣновичъ Чернякъ, сотникъ полковий полтавский, презентовал намъ пана полковника тамошнего данный собѣ унѣверсаль хать десять людей захожих з того боку Днепра [в] власном своемъ купленномъ кгрунтѣ, называемом Окгирувским, противъ села Петровки будучом, осадити позволяючи и просилъ нашого на тое подтверженя. Теди ми, гетманъ, тому помянутого пана сотника полтавского прошенію, давши у себе мѣстце, яко видаемъ сей нашъ ствержателный унѣверсаль, позволяючи ему непремѣнно на предреченном своемъ купленномъ Окгирувскомъ кгрунтѣ для спартя его дому хатъ десятъ людей з-за Днѣпра захожих, а не з полку Полтавского и не з иншихъ якихъ городовъ, поселити, такъ, абы в томъ ему ж, пану сотниковѣ, нѣхто з войсковихъ и посполитихъ людей, вѣдаючи о таковой волѣ нашей, жадной не смѣлъ чинити трудности, перешкоди и перепони, мѣти хочемъ и рейментарско пилно приказуем.

---

* Унизу дописано: “На част Каменки Якову Черняку копѣямъ во мѣсто моеї Яковой Черняковой Василій”.

Данъ в Глуховѣ, августа 22, року 1714*

В подлинном подписано тако:

Звишменованный гетман, рукою власною. //

Юринъ ею Иванъ Яковлевъ Чернякъ**

[123. – 1716, січня 27. Глухів. – Універсал Івана Скоропадського полтавському сотникові Якову Черняку про надання йому посполитих села Кам'янки, які до того належали його дядькові Олексієві Черняку].

[63 зв.] Пресвѣтлѣйшого и державнѣйшого великого государя его царского священѣйшого величества Войскъ Запорожских, гетманъ Іоанъ Скоропадский.

Пану полковникови Войска его ж царского пресвѣтлого величества Запорожского полтавскому старшинѣ его полковой и всѣмъ, кому бы колвекъ о томъ вѣдати надлежало, симъ нашим унѣверсаломъ ознаймуемъ, иж панъ Яковъ Чернякъ, сотникъ полковий полтавский, просиль нас, абисмо ему частку людей посполитих в селѣ Камяницѣ будучих, од дядка ево Алексѣя Черняка за проступство одобранних, надали во владѣніе. Теды мы, гетманъ, респектуючи на услуги его, пана сотника, охочо в Войску Запорожском раненіе и вперед ронитися мѣючіе, а до того взираючи на тое, же онъ есть дому их же пановъ Черняковъ, яко потому его ж пана сотника прошенію, надаемо всѣхъ тих камянских посполитих людей, которих помянутий дядко его уживаль, в зуполное владѣніе. Такъ повагою сего унѣверсалу нашего варуем и рейментарско приказуем, абы панъ полковник полтавский з старшиною полковою и нѣхто инший з войскових и посполитих полку того обивателей ему ж, пану Якову Черняку, сотникови полковому полтавскому, в спокойном тих людей владѣнніи, а в одбираню од онихъ належитого послушенства и повинности жадной не смѣли чинити перешкоди, перепони и трудности. Предреченніе зас камянскіе люде во владѣнніи Алексѣя Черняка бившіе, должны уже будутъ ему, сотниковѣ пану Якову Черняку, якъ державци своему, всякое отдавати послушенство и повинност, упоминаем.

Дан в Глух[овѣ], януария 27, року 1716***

В подлинном подписано тако:

Звишменованный гетман, рукою власною. //

К симъ копѣямъ вмѣсто Маріи Яковой Черняковой, я, синъ ея Иванъ Яковлевъ Чернякъ, руку приложил.

* Унизу дописано: "На слободку Якова Черняка против Петровки".

** Написано великими літерами іншим почерком.

*** Унизу дописано: "На Камянку".

Крѣпост попа Спаского Свѣтайла.

[124. – 1718, січня 17. Глухів. – Універсал Івана Скоропадського полтавському священникові Іванові Світайлу на частину села Яковець Патлаївку].

Великого государя нашего его священѣйшого величества Войскъ Запорожских обоих сторонъ Днѣпра гетман Іванъ Скоропадский.

Пану полковниковѣ Войска его царского пресвѣтлого величества Запорожского полтавскому, старшинѣ его полковой, особливе пану сотниковѣ полковому тамошнему з урядомъ, кому–колвек о том вѣдати належить, симъ нашимъ ознаймуемъ унѣверсаломъ, иж, мѣючи ми взгляд на честного отца Іоана Свѣтайла, священника полтавского, барзѣй респектуючи на всегдашний его у престола Божія при безкровнихъ офѣрахъ за достоинство царское, за насъ, гетмана, и за все Войско Запорожское приносимие молитви и на ставшее под час шведского в тоей полкъ нашествія, дому его разоренія, ствержаем ему отцу Іоану села Яковець част, прозиваемую Патлаювку, симъ нашимъ унѣверсаломъ в спокойное владѣніе, в котором абы панъ полковникъ тамошний и старшина его полковая, особливе панъ сотникъ полковой з урядомъ и нѣхто инший жадной и найменшой ему не важился чинити трудности и перешкоди. Люде зас посполітіе тоей части аби всякое ему, яко державци [64 зв.] своему, отдавали во всемъ повиновение // и послушаніе** рейментарско приказуемъ.

Данъ в Глуховѣ, генвара 17, 1718***

В подлинномъ подписано:

Звишменованный гетман, рукою власною.

К сей копії полтавский свято–преображенский презвитер Іоаннъ Свѣтайло руку приложил.

[125. – 1715, травня 10. Глухів. – Універсал Івана Скоропадського тросцянецькому обиватилеві Петрові Яковлеву на село Яківці, за винятком Патлаївки].

Его царского пресвѣтлого величества Войска Запорожского обоих сторонъ Днѣпра гетман Іоанъ Скоропадский.

Пану полковниковѣ Войска его царского пресвѣтлого величества Запорожского полтавскому, старшинѣ его полковой, а особливе пану сотниковѣ тамошнему полковому и всѣм, кому о том вѣдати надлежить, симъ нашимъ

* Написано великими літерами інішим почерком.

** Слова “и послушание” написано двічі.

*** Унизу дописано “На Патлаювку”.

**** Написано великими літерами інішим почерком.

ознаймуемъ унѣверсаломъ, ижъ панъ Петро Яковлевичъ, обыватель тростянецкий, просиль насъ о надане для *вспартя* своего зруйнованого господарства, села Яковцовъ, в сотнѣ полковой Полтавской будучого. Теды мы, гетманъ, респектуючи на прислуги его, Петрову, в донесеню до царского пресвѣтлого величества о покойномъ пану Кочубею учиненную через сей нашъ з канцелярій войсковою виданный унѣверсаль, надаемъ мененному Яковлевичу помянутое село Яковцѣ [во] владѣніе, не займаючи помѣжъ сидячого селця Патлаевки, опредѣленной отцу Свѣтайлу, священнику спаскому Полтавскому, которим селом Яковцями позволяем ему, пану Петровѣ, яко державци, кромѣ више вираженной Патлаевки, спокойне владѣти. Войтъ зас того села Яковцувъ должень ему, Яковлевичу, з тамошними людьми всякое послушенство отдавати (:опрочъ козаковъ, якіе при своихъ давнихъ волностяхъ мѣють [65 зв.] ненарушне заставати:), в яком теди помянутого села Яковецъ // владѣнія* аби такъ самъ панъ полковникъ полтавский, яко и нѣхто з старших и менших того полку обывателей, жадного и найменшого ему, пану Петрови, не важился чинити перепятія, трудности и перепони повагою сего ж нашего унѣверсалу пилно варуем и сурово упоминаем.

Данъ в Глуховѣ, мая 10, року 1715.

В подлинном подписано:

Звишенованный гетманъ, рукою власною.

К сей копіи Петръ Яковлевъ руку приложил**

[66]

*Буцкихъ****

Копіи з крѣпостей Буцкихъ на село Мартиновку.

[126. – 1689, січня 1. Батурин. – Універсал Івана Мазепи судді Полтавського полку Петрові Буцькому на село Мартинівка].

Пресвѣтлѣшихъ и державнѣшихъ великихъ государей царей и великихъ князей Іоана Алексѣевича, Петра Алексѣевича і великой государини благовѣрной царевны и великой княжны Софіи Алексѣевны всея Великия і Малія и Бѣлія Россіи самодержцевъ ихъ царского пресвѣтлого величества подданный Войска Запорожского обойхъ сторонъ Днѣпра гетман Іоанъ Степановичъ Мазепа.

Ознаймуем симъ унѣверсаломъ нашимъ всей старшинѣ и чернѣ Войска ихъ царского пресвѣтлого величества Запорожского, а именовите пану полковниковѣ полтавскому, обозному, асауломъ полковимъ, сотникомъ и всѣмъ, кому о томъ вѣдати належить, ижъ з волѣ всемогущего Бога а по милости-

* Слово “владѣнія” написано двічі.

** Унизу дописано: “На Яковцѣ”.

*** Написано великими літерами інішим почерком.

вомъ монаршом пресвѣтлѣйших и державнѣйших великих государей и великой государинѣ их царского пресвѣтлого величества указу, маючи мы, гетман, власт в Малой Россіи всякіе строить и справовати порядки, респектуючи на здавна раненіе услуги у Войску Запорозском пана Петра Буцкого, суд'ї полкового полтавского надаем ему село Мартиновку под Гуджулами в ключу Полтавском лежачое зо всѣми до него принадлежащими угодами; яко теде дозволяем ему тимъ селомъ владѣти и всякіе пожитки отбирати от посполитих людей, такъ приказуемъ пилно: абы ему жаденъ з старшини и чернѣ войсковой и з мѣщанъ и посполитих людей нѣхто наименшее не чинил перешкоди, козаки однакъ в том селѣ мешкаючіе, а у войску працюючіе, жебы были заховани при надлежитих своихъ войскових волностях. А войтъ села оного з посполитими людми жеби ему во всемъ былъ послушенъ, о тое пилно приказуемъ.

[66 зв.] Дан в Батуринѣ, януарія 1 д [ня], року 1689*. //

В подлинномъ подписано тако:

Звишменованный гетманъ, рукою власною.

[127. – 1690, вересня 20. Москва. – Грамота царів Івана Олексійовича та Петра Олексійовича судді Полтавського полку про підтвердження йому села Мартинівка гетьманом Іваном Мазепою].

Божією милостию мы, пресвѣтлѣйшіе и державнѣйшіе великіе государи цари и великіе князи Іоанъ Алексѣевичъ, Петръ Алексѣевичъ [п.т.] пожаловали Войска Запорожского Полтавского полку судію Петра Буцкого повелѣли ему дати сию наших, великих государей нашего царского величества, жалованную грамоту на данное ему село и на всякіе угодія для того: сего настоящего от создания мира 7198-го [1690] году былъ челомъ намъ, великимъ государемъ, нашему царскому величеству, онъ, Петръ, что в прошлых годѣхъ служилъ он отцу нашему государскому блаженнію і вѣчно достойнія памяти великому государю царю и великому князю Алексѣю Михайловичу всея Великія и Малія и Бѣлія Россіи самодержцу, также и брату нашему, блаженнію ж и вѣчно достойніе памяти великому государю царю и великому князю Феодору Алексѣевичу всея Великія и Малія и Бѣлія Россіи самодержцу многіе годы, также і нинѣ служатъ намъ, великимъ государемъ нашему царскому // [67] величеству, не щадя здоровья своего противъ неприятелей Креста святого і в Чигиринскихъ и в иных во многих, также и в обоихъ Кримскихъ походахъ, в прошлых во 195-м [1687] и во 197-м [1689] годѣхъ былъ и по нашему, великих государей нашего царского величества указу, нашего царского величества подданной Войска Запорожского обойхъ сторонъ Днепра гетманъ Іванъ Степановичъ Мазепа за многіе ево, Петрови, прежніе и нинѣшніе Кримскихъ по-

* Унизу дописано: "На село Мартиновку под Гуджулами".

ходовъ радѣтелніе к намъ, великимъ государемъ, к нашему царскому величеству, службы, которіе в тѣхъ походехъ знатно оказаль, даль ему, Петру, в Полтавскомъ уезде село Мартиновку¹⁷⁹ под Гуджулами со всѣми принадлежащими угодіѣи, а нашей де, великихъ государей, нашего царского величества жалованной грамоти на то ево данное село и на всякіе угодія ему не дано; и чтобъ мы, великіе государи, наше царское величество, пожаловали ево за ево вѣрніе и радѣтелніе службы повелѣли ему на то ево село и на всякіе угодія дати ему нашу, великихъ государей, нашего царского величества жалованную грамоту. А в листу подданного нашего, Войска Запорожского обоихъ сторонъ Днѣпра гетмана Івана Степановича, прошлаго 197 [1689] году написанно: по нашему, великихъ государей, нашего царского величества, указу дано ему, Петру, в Полтавскомъ уѣзде село Мартиновку под Гуджулами со всѣми принадлежащими угодіѣи и тимъ селомъ и всякими угодіѣи ему, Петру, владѣть и всякіе пожитки употреблять, а иной нѣхто в томъ владѣніи ему никакой трудности и перепони чинити не дерзаетъ. І мы пресвѣтлѣйшіе и державнѣйшіе великіе государи цари и великіе князи Іоанъ Алексѣевичъ, Петръ Алексѣевичъ всея Великія и Малія і Бѣлія Россіи самодержцы, наше царское величество, слушавъ подданного нашего, гетмана Івана Степановича, данного листа и ево, Петрова, вишеписанного челобытя пожаловали ево, Петра, повелѣли ему тѣми данними селами и мельницами и всякими належащими к ним [67 зв.] угодіѣи; // которыми по нашему, великихъ государей, нашего царского величества, указу даль ему, Петру, подданой наш, Войска Запорожского обоихъ сторонъ Днѣпра гетманъ Іванъ Степанович, за ево службы в Полтавскомъ уезде село Мартиновку под Гуджулами со всѣми принадлежащими угодіѣи, какъ в сей нашего царского величества жалованной грамоте написано више сего, владѣть и всякіе пожитки употреблять, на что и сію нашу, великихъ государей нашего царского величества, жалованную грамоту дать повелѣли; что он тую нашу, великихъ государей, нашего царского величества милость и жаловане получилъ за свой вѣрніе и радѣтелніе и знатніе службы и чтобъ впредъ, смотря на ево службы і вѣрное радѣніе, дѣти ево, и внучата, и правнучата, и кто по немъ роду ево будетъ, также намъ, великимъ государемъ, нашему царскому величеству, и нашимъ государскимъ наслѣдникомъ служили и вишей менованному Петру Буцкому, и женѣ ево, и дѣтямъ, и внучатам, и правнучатамъ, тѣмъ вишеименованнымъ селомъ в Полтавскомъ уезде со всѣми угодіѣи владѣть и всякіе доходи имать, какъ изображено в сей нашей царского величества жалованной грамоте, буде спору не будетъ. А для вящаго утверженія нашей, царского величества, милости и вѣчного тимъ со всѣми угодіѣи владѣнія ему, Петру, сію нашу, царского величества, грамоту утвердить нашею царского величества печатію повелѣли.

Дана сія наша, царского величества, жалованная грамота государствія нашего в дворѣ царствующемъ велицѣмъ граде Москвѣ лѣта отъ созданія мира 7198 [1690] году, мѣсяця сѣнтября 20 дня царствованія нашего 8-го году.

В подлинной подписано тако:

Великихъ государей ихъ царского величества

Дякъ Борисъ Михайловичъ*

[68]. Зѣначковий полку Полтавского. //

На оборотѣ грамоти написано тако:

Божією милостію мы пресвѣтлѣйшіе и державнѣйшіе великіе государи цари и великіе князи Іоанъ Алексѣевичъ, Петръ Алексѣевичъ всея Великія і Малія и Бѣлія Россіи самодержцы.

[128. – 1701, травня 8. Батурин. – Універсал Івана Мазепи про затвердження за Григорієм та Матвієм Буцькими села Мартинівка, яке було надане їхньому батькові Петрові Буцькому].

Пресвѣтлѣйшого и державнѣйшого великого государя его царского пресвѣтлого величества Войска Запорожского гетман и славного чина святого апостола Андрея кавалер Іоанъ Мазепа.

Пану полковникови полтавскому зо всею тамошнею старшиною и всему старшому и меншому Войска его царского пресвѣтлого величества Запорожского того полку товариству и кождому, кому–колвекъ о томъ вѣдати належитъ, симъ унѣверсаломъ нашимъ ознаймуемъ, ижъ яко зейшлому небожчик[ов]и пану Петру Буцькому, судій полковому полтавскому, взглядомъ в военныхъ оказіяхъ роненнихъ его услугъ надали селце, прозиваемое Мартиновку и унѣверсаломъ нашимъ ствердили¹⁸⁰, по которимъ онъ небожчикъ на тоє селце в великого государя нашего его царского пресвѣтлого величества, его ж монаршую, за вѣдомомъ нашимъ, потвержательную виправиль грамоту¹⁸¹, такъ и его, небожчиковскимъ позосталимъ синамъ пп. Григорію и Матвѣю Буцькимъ, видячи ихъ до войсковихъ услугъ быти способнихъ, тоє преречное селце Мартиновку симъ унѣверсаломъ нашимъ ствержаючи, заховуемъ при немъ, позволяючи онимъ такъ, якъ небожчикъ, родичъ ихъ, владѣль и всякіе пожитки отбѣратель, владѣти и диспонувати тимъ селцемъ. Мѣти прето хочемъ и симъ унѣверсаломъ нашимъ пилно варуемъ, абы имъ пп. Буцькимъ в держанню того селца нѣхто з старшихъ и меншихъ жадной и найменшой не важился чинити перешкоди.

Данъ в Батуринѣ, мая 8 дня, року 1701**

В подлинномъ подписано тако:

Звишменованный гетманъ, рукою власною. //

* Унизу дописано: “На Мартиновку под Гуджулами” .

** Унизу дописано: “На село Мартиновку” .

[129. – 1709, грудня 4. Лебедин. – Універсал Івана Скоропадського про затвердження за Григорієм і Матвієм Буцькими половини села Гуджули, надану їхньому батькові].

[68 зв.] Пресвѣтлѣйшого и державнѣйшого великого государя нашего его царского пресвѣтлѣйшого величества Войска Запорожского Іоанъ Скоропадский.

Его жъ царского пресвѣтлого величества Войска Запорожского пану полковниковѣ полтавскому, старшинѣ полковой, сотником, атаманѣ городской и курѣнной зо всѣмъ старшим и меншим товариствомъ, войтомъ, зо всѣми посполитими людьми в том полку мешкаючими, симъ нашимъ ознаймуемъ унѣверсаломъ, иж супплѣковали до нас панъ Григорий и Матвѣй Буцкий, доносячи, что небожчикови отцevi ихъ половина села, прозиваемого Куджули* надана за праці и услуги в Войску Запорожскомъ вѣрне и статечне роненіе от антecessора нашего бывшего гетмана и яко унѣверсаломъ, такъ и монаршую его царского пресвѣтлого величества грамотою утверждена, на якое половина того села владѣніе поменное полку Полтавского, товариство просили нашего гетманского потвержательного унѣверсалу. А так мы, гетман, стосуючися до монаршой, его царского величества, грамоти и унѣверсалу бывшего гетмана Мазепи, по прошенію ихъ, мененних пановъ Буцких, для их же впрѣд мѣючихся вѣрне и статечне в Войску Запорожскомъ ронитися услугъ, ствержаемъ симъ нашимъ унѣверсаломъ того села Гуджули половину з фолварками и ихъ власними¹⁸², позволяючи им з посполитих людей (:кромѣ козаковъ, которых волность мѣветъ быти ненарушне захована:) отбирати належитое послушенство и повинност, до ласки нашей войсквой, вѣдаючи прето старшина полку Полтавского о такой волѣ нашей, абы имъ, пану Григорию и Матвѣю Буцким, в владѣнію половини того села и в отбиранию з посполитих тамошних людей не важилися жадной чинити трудности, турбаціи и перешкоди повагою сего унѣверсалу нашего рейментарского варуемъ: Войтъ зас половини того села Гуджули повинне з посполитими людьми належитое отдавати послушенство, под войсковим каранемъ приказуемъ.

[69] Данъ в Лебединѣ 4 декемрия 1709**. //

В подлинномъ подписано тако:

Звишменованный гетман, рукою власною.

[130. – 1716, травня 5. Глухів. – Універсал Івана Скоропадського полтавському полковому осаулові Григорієві Буцькому на половину села Лелюхівка].

Его царского пресвѣтлого величества Войска Запорожского гетманъ Іоанъ Скоропадский.

* У тексті: “Куджули”.

** Унизу дописано: “На половину Гуджуль”.

Пану полковниковѣ Новосанжаровскому з пп. старшиною его полковою, тут же и пану сотниковѣ Новосанжаровскому з урядом тамошним и всѣмъ, кому–колвекъ о том вѣдати надлежитъ, симъ нашимъ ознаймуемъ унѣверсалом, ижъ п. Григорий Буцкій, асауль полковой тамошний полтавский, мѣючи половину селця Лелюховки в сотнѣ Новосанжаровской на уряд асаулства полкового себѣ данную, просиль нашего на тое потверженія. Прето мы, гетман, на прошеніе его пана Буцкого склонившися, а респектуючи на его *ж* войсковіе услуги, значне на урядѣ того ж асаулства роняючися, ствержаемъ ему тую помянутого селця половину в спокойное владѣніе¹⁸³, позволяючи оттоль всякое подданское з посполитихъ людей отбирати повиновение, зачимъ абы нѣхто з старшини и чернѣ того полку в свободномъ пререченной половине того селця заживанню ему, п. Буцкому, жадной не чиниль перепони и препятія. Тягліе зась тамъ на половинѣ мешкаючіе люде повинни належитое ему, яко державцѣ своему, отдавати послушенство, мѣти хотимъ и рейментарско приказуемъ.

Данъ в Глуховѣ, мая 5, 1716.

В подлинномъ подписано тако:

Звишменованный гетманъ, рукою власною. //

[66 зв. – 69] К симъ копиямъ значковий полку Полтавского товариш Захарий Буцкій руку приложил*.

[70]

*Чуйкевичевыхъ***

Копіи крѣпостей Чуйкевичевыхъ на село Пушкаровка.

[131. – 1690, грудня 12. Батурин. – Універсалъ Івана Мазепи значковому товаришу Олександрові Чуйкевичу на село Пушкаровка].

Ихъ царского пресвѣтлого величества Войска Запорожского гетманъ Іванъ Мазепа.

Ихъ же царского пресвѣтлого величества Войска Запорожского пану полковниковѣ полтавскому и кождому, кому о томъ надлежитъ вѣдати, ознаймуемъ, ижъ, видячи мы, гетман, унѣверсалъ вашъ полковничий пану Александру Чуйкевичу значному товаришу войсковому на селце Пушкаровка, для отбирания отъ посполитихъ людей послушенства даный, позволяемъ и мы ему для его зичливихъ к намъ рейментаровѣ и Войску Запорожскому услугъ тимъ селцемъ Пушкаровою владѣти¹⁸⁴ и всякое отъ людей посполитихъ послушенство и повинностъ отбирати до волѣ и ласки нашей гетманской. Зачимъ жадаемъ в милости, пане полковнику, абисъ з стороны своей того постерѣгалъ, яко бы ему

* Унизу дописано: “На половину Леляховки”.

** Написано великими літерами інішимъ почеркомъ.

пану Чуйкевичу в владѣнню того селца нѣ от кого не дѣялас жадная прик-
рост и перешкода, мѣти того хочемь и приказуем.

Дан в Батуринѣ, декабря 12, року 1690.

Звишменованный гетман, рукою власною.

[132. – 1709, серпня 23. Глухів. – Універсал Івана Скоропадського полтав-
ському полковому писареві Олександрові Чуйкевичу на село Пушкарівку і на
половину байраку Сокилля].

Пресвѣтлѣшаго и державнѣшаго государя его царского священѣйшого
величества Войска Запорожского обоихъ сторонъ Днепра гетман Іоанъ Ско-
ропадский.

Его ж царского пресвѣтлого величества Войска Запорожского пану пол-
ковниковѣ полтавскому, старшинѣ ево полковой, сотником, атаманом и все-
му старшому и меншому того ж полку товариству, и каждому, кому бы кол-
векъ о том вѣдати належало, симъ нашимъ ознаймуемъ писаніемъ, иж пре-
зентоваль намъ панъ Александер Чуйкевичъ, писар полковой полтавский, ан-
тецессора нашего бившого гетмана, данный ему на селце Пушкарровку и на
[70 зв.] половину байрака, прозиваемого // Соколле з сѣножаткою в обоихъ
концахъ будучую, унѣверсаль¹⁸⁵ и просиль у нас крѣпостного себѣ на тое
потверженя. Мы прето, гетман, давши его прошенію у себе мѣстце, а респек-
туючи на давніе его пана Чуйкевича войсковіе услуги и прислуги казалисмо
з канцелярії нашої войсковою сей видати унѣверсал, которою моцю и пова-
гою, яко ствержаем, позволяючи ему тим селцемъ владѣти и всякое послу-
шенство и повинност тамошнихъ людей посполитих на себе отбѣрати и бай-
ракъ з частю змѣнника, бившого обозного полкового полтавского Дороша
Дмитровича, из сѣножаткою до того байрака прилеглою в своем владѣнни
держати. Так мѣти хочемъ и рейментарско пилю приказуем, абы нѣ панъ
полковникъ полтавский, зо всею тамошнею старшиною и ништо иний в влад-
ѣнню того селца и в держанню байраку жадной и найменшой не важилис ему,
пану Чуйкевичу, кривди, трудности и перешкоди чинити. Войтъ зас селца
Пушкарровки з тамошними посполитими людми, аби належитое во всем под-
данское отдавали ему ж, пану Чуйкевичу, послушенство.

Дан в Глуховѣ, августа 25, року 1709.

У подлинного печат гетманская и подпись таковой:

Звишменованный гетман, рукою власною.

[133. – 1728, листопада 18. Глухів. – Універсал Данила Апостола знатно-
му бунчуковому товаришеві Федору Чуйкевичу на село Пушкарівку, слобідку
Грузьку та ін.].

Ея імператорского всепресвѣтлѣйшого величества Войска Запорожского
обоихъ сторонъ Днѣпра гетман Данииль Апостоль.

Всей старшинѣ и чернѣ Войска его ж імператорского величества Запо-

розского, а особливе панам полковникам полтавскому, миргородскому и [71] нѣжинскому, з старшинами полковими и сотниками тѣхъ же // полковъ, також всѣмъ, кому бы о томъ вѣдати надлежало, ознаймуемъ симъ нашим унѣверсаломъ, знатний товаришъ бунчуковий панъ Федор Чуйкевичъ, имѣючи во владеніи своем нижей вираженніе добра, унѣверсалами антецессоровъ нашихъ, бывших гетманов, опредѣленіе и купленіе, а іменно в полку Полтавском село Пушкаровка еще за полковництва Федора Жученка в року 1690 декабря 12, покойному отцу его Александру Чуйкевичу наданное¹⁸⁶, потом от покойного гетмана Скоропадского двома унѣверсалами: единым в року 1709, другим в 1711 подтверженное и тепер при нем застаючое¹⁸⁷, также войсковий байракъ Соколлѣй з сѣножатю в року 1707 януарія 11 д[ня], отцевѣ его наданный, потом от покойного гетмана Скоропадского в року 1709, августа 25 д[ня] подтверженный и по указу в прошлом 1724 году юня 5 д[ня] з канцелярії войсковой Енеральной между гетманством виданному, копцами ограниченній; в полку Миргородском при городку Манджелѣвцѣ млины на рецѣ Пслѣ куплею чрез отца его набитіе о шести колах трома унѣверсалами: одним 1696, другим 1699, третим 1705 годовъ з войсковими частми розмѣрових приходовъ, також з покабанщиною и покательщиною при отцу его захованніе, потом от покойного гетмана Скоропадского в 1709 унѣверсалом, а от нас 1710 году за полковництва миргородского откритим листом з уволенемъ мѣрочника и мѣркою от всяких посполитих тягостей настоящего и впред будущаго подтвержденные, в полку Нѣжинском в сотнѣ Кролевецкой в селѣ Подоловѣ част людей посполитих на Дулевцѣ мешкающих слободку Грузкую з боромъ и со всѣми посполитими людми, два млины з частми войсковими – еден под мѣстом Кролевцемъ на рецѣ Свиднѣ о двох колах вешняк, другой в селѣ Застрику на рецѣ Ретѣ о трох колах – двох лучних, а одномъ ступном, [71 зв.] со всѣми к ним принадлежащими угодіями покойному Ивану // Маковскому, дѣдовѣ жени его пана Феодора Чуйкевича, монаршого блаженнія и вѣчнодостойнія памяти великих государей царя Іоана Алексѣевича и Петра Алексѣевича, імператора, само держцевъ всероссийских грамотою 7199 [1691] году укрѣпленніе, а от него, Ивана Маковского, тестевѣ его пана Чуйкевича Демяну Маковскому чрез ліегацію доставшеся от покойного гетмана Скоропадского в року 1708, декабря 20 д[ня] подтверженніе, а нынѣ во владѣніе ему, пану Федору Чуйкевичу, по женѣ доставшіеся ж. Презентовал намъ помянутую монаршую грамоту и гетманскіе унѣверсали и другіе крѣпости на оніе добра служачіе, против яких просил и нашой унѣверсалной конфѣрмаціи. Мы прето, гетман, по силѣ данной намъ високо монаршой его імператорского величества грамоти, имѣючи власт, всякіе в Малой Россіи войнскіе и гражданскіе устраевать порадики, респектуючи, же навѣрно радітелніе многіе покойного отца его пана Феодора Чуйкевича войсковіе заслуги да и на самого его недавно в Персидских походах¹⁸⁸ килколѣтно отправленную службу призирая до других також тепер и впред войскових услугъ усматрѣвая в немъ всякую згодност и охоту велѣли видать сей нашъ з войсковой Енеральной

канцелярії ун^ѣверсал, которімъ яко помянутіе село Пушкаровку, слободку Грузкую, в сел^ѣ Подолов^ѣ част людей посполитих на Дулевц^ѣ мешкаючих, всякими до них приналежностями, и вс^ѣ вишеозначенніе наданніе и купленніе Грунта и млини з частми войсковими з поколюсчиною и покабанщиною ему, пану Федору Чуйкевичу, знатному товаришов^ѣ бунчуковому, в спокойное и безпрепятственное ствержаем влад^ѣніе, так, жеби никто з старшини и черни войскового и посполитого чину помянутих полковъ обивателей не см^ѣль чинити ему ж влад^ѣніи тих вс^ѣхъ добр жадной трудности и перешкоди. [72] Войти зас пушкаровский и грузкий // с посполитими людми тамошними також и в Подолов^ѣ на Дулавц^ѣ мешкаючіе люде (:опрочъ козаковъ при своихъ давностях непорушно зоставати им^ѣючихъ:) отдавали б ему ж, пану Федору Чуйкевичу, яко державци своему, обыклое подданское послушенство и повинност, упоминаем и рейментарско приказуем.

Дан в Глухов^ѣ, ноеврія 18 д[ня], року 1728*

У подлинного печат гетманская и подпись таковой:

Звишменованный гетман, рукою власною.

К сим копіямъ бунчуковий товаришь Григорий Чуйкевичъ руку приложилъ.

Полковникъ полтавский Занковскій.

Кованчинихъ**

Копіи кр^ѣпостей Кованчиних на половину села Рибцовъ.

[134. – 1709, липня 17. Табір під Решетилівкою. – Універсал Івана Скоропадського знатному товаришеві Полтавського полку Петрові Кованьці на половину села Рибці, двір Дороша в місті Полтаві та ґрунти Красноперича].

Пресв^ѣтл^ѣйшаго и державн^ѣйшого великого государя его царского величества Войска Запорожского гетманъ Іоанъ Скоропадскій.

Пану полковникови Войска его ж царского пресв^ѣтлого величества Запорожского полтавскому, пп. старшин^ѣ полковой и всякой годности и кондицій, якъ войсковим, такъ и посполитим того полку обивателем и кождому, кому бы колвекъ о томъ в^ѣдати належало, симъ ун^ѣверсаломъ нашим ознаймем, ижъ п. Петро Кованка, знатний полку Полтавского, товаришь, пострадавши первой чрез ненавист изм^ѣнника Мазепи своїх набитковъ, а потом и крайное понесши господарства своего от неприятелей шведовъ розореніе, просиль насъ, гетмана, чрез суппл^ѣку свою, абысмо ку подпоможению оного, надали ему половину села, прозиваемого Рибцовъ¹⁸⁹, под Полтавою лежачого, которімъ перед симъ, н^ѣмъ до изм^ѣнничой стороны не привязался, влад^ѣль Дорошъ, бывший обозний полковой полтавский, а просиль также и

* На аркушах 70–72 збоку написано: «На Пушкаровку».

** Написано великими літерами інішим почерком.

о двор его, Дорошовъ, в самом мѣстѣ Полтавѣ будущий, и особенно о нѣко-
торіе измѣнника Красноперича, бывшего полкового судій полтавского ж
кгрунта, именно о байраки Махничовскій, о част пастѣки Полтавченковой в
Берестовой заведенной и о част лѣса в Свинковцѣ будущого, прекладаль
свое прошеніе. Мы прето, маючи взгляд на остатное его, п. Кованки, розо-
рненіе и крайное спустошеніе господарства его, а респектуючи на значніе его
в полку Полтавском роненіи, праці и услуги, яко помененного села половину
зо всѣми до него принадлежностями, надаем в зуполное оному владѣніе,
позволяючи от людей тамошних в половинной части ему наданной
обрѣтающихся всякій належитій подданскій обѣрати повинности (:опрочъ //
[72 зв.] козаковъ, которых волности не маюти бити нарушенни:), такъ вишь
помененный Дорошовский двор и всѣ Красноперечовскій выжей специфика-
ваній байраки, част Берестовской пастѣки и Свинкувского лѣса ему ж у со-
вершенную, до ласки войсковой подаемъ посессію, попускаючи оному з
всѣхъ тих угодій, ку вигодѣ господарства своего, употреблять пожитки.
Якую волю нашу симъ унѣверсаломъ нашимъ утвержаючи, пилно онимъ же
варуем и приказуем, абы никто з старшини и черни полку Полтавского ему,
п. Кованцѣ, в владѣню половины реченного села, Дорошовского двора и о
иних вираженних кгрунтовъ найменшой не важилис чинити перешкоди. По-
лови́на зас села Рыбцовских посполитих обивателей, повинни ему всякое под-
данское отдавати послушенство, приказуемъ.

Данъ в таборѣ под Решетиловкою, іюля 17, року 1709*

В подлинномъ подписано тако:

[73] Звишменованный гетманъ, рукою власною. //

[135. – 1718, липня 7. С.-Петербург. – Грамота Петра I козакам Полтав-
ського полку братам Кованькам про підтвердження за ними половини села
Рибців, двору Дороша в Полтаві та інших маєтностей, наданих гетьман-
ськими універсалами].

Божією поспѣшествующею милостию мы пресвѣтлѣйший и державн-
ѣйший великий государ цар и великий княз Петр Алексѣевичъ [п.т.] // по
[73 зв.] жаловали Войска нашего Запорожского Полтавского полку козаков
Мирона, Павла, Гарасима и Матвѣя, Остапа, Ивана и Ивана ж Кованковъ по-
велѣли имъ дат сію нашу великого государя нашего царского величества жа-
лованную грамоту, для того в нинѣшнемъ 1718 году, мая в 16 д[ень], намъ, ве-
ликому государу, нашему царскому величеству, были челом онъ, Мирон з бра-
тиями, что служилъ нам, великому государу, нашему царскому величеству,
отець ихъ Петр Кованка болше штидесяти лѣтъ вѣрно, и по милости нашей
царского величества имѣють оны част селця Рыбцовъ измѣнничого и нѣко-
торіе грунта, на которіе и унѣверсали гетманскіе имѣють¹⁹⁰, а нашей царско-

* Збоку дописано: “Половина Рибцов”.

го величества жалованной грамоти имъ не дано, и дабы мы, великий государь, наше царское величество, пожаловали их, повелѣли на оную част селца и грунта *дат* нашу, царского величества, жалованную грамоту. А при том челобите своем у нашей государственной Посолской канцеляріи объявили они подданого нашего Войска Запорожского обоихъ сторонъ Днѣпра гетмана Ивана Иллѣча Скоропадского два подлинніе унѣверсали, данніе отцу их Петру Кованцѣ, в которыхъ написано: в первомъ, данномъ в таборе под Решетилковкою прошлаго 1709 году іюля 17 дня, объявляет онъ, гетман, полковнику полтавскому и старшинѣ полковой и всякого чина людемъ, какъ [74] войсковим, такъ и посполитимъ того // полку жителем и кому о том вѣдати надлежитъ, что Петро Кованка, товаришь знатный полку Полтавского крайне понес дому своего от неприятелей шведовъ разореніе, и для того просиль ево, гетмана, чрез челобытную свою, чтобы *дат* ему ку вспоможенію дому его половину села, прозываемого Рыбцовъ, под Полтавою лежащего, которим напред сего владѣль измѣнникъ Дорошъ, бывший обозный полковий полтавский, також и од дворѣ его, Дорошове, в самом мѣсте Полтавѣ будучимъ, и особно о нѣкоторих измѣнника Красноперича, бившого полкового судіи полтавского кгрунтах, а именно: о байраки Махничанскій, о части пасѣки Полтавченковой в Берестовой заведенной и от части лѣса в Свинкувцѣ будучемъ, и онъ, гетманъ, имѣя сожаленіе о ево, Кованки, разореніи и крайнемъ спустошеніи дому его і напомяая на знатніе его у полку Полтавском показанніе труды и услуги, помянутого села половину со всѣми до него приналежностями даль ему, позволяя от людей тамошних у половинной части, ему данной, обрѣтающихся всякіе подданскіе отбирати повинности (:опрочъ козаковъ, которыхъ волности не имѣють быти нарушены:), а вышепомянутой Дорошовский двор и всѣ Красноперичевскій вишеизображенніе байраки, част Берестовской пасѣки и Свенковского лѣса до воли войсковой, повелѣвая такожде со всѣхъ тих угодий и вспоможенію дому его употреблять пожитки, и чтоб нихто из старшини и черни полку Полтавского во владѣніи ему половины реченного села Дорошовского двора и иных объявленных грунтовъ найменшого не дерзаль чинити препятія, а половины села Рыбцовских посполитих [74 зв.] обивателей ему всякое // подданское отдавати послушаніе; во втором, данном в Глухове генвара в 17 [день] 1715 году, объявляет он, гетманъ, полковнику полтавскому, [с] старшиною полковою и всякому, кому вѣдати надлежитъ, что предлагаль ему, гетману, Петру Кованка, судія полку Полтавского универсал прежнего бывшего гетман[а], данний на часть Сокол'его байрака, трудами и денгами умершего тестя его Кости Кублицкого, окопанних, а другой унѣверсаль покойного Ивана Искри, полковника полтавского на бор под Свинковкою, подле своего власного лѣсу волный занятий окопанный и просиль на то его, гетманского, подтверженія і он, гетманъ, по его прошенію, рассмотрая на его войсковіе знатніе услуги, тое част Сокол'его байрака и бор, занятых под Свинковою, в спокойное ему владѣніе утвержа-

еть, позволяя оними користоватися и всякіе пожитки *отбирати*, дабы никто в томъ никакой ему суд'е не чинилъ помешателства и трудности, включая то, чтоб волно чагорнику край своего окопанного, также и выпуску людемъ с товаром он, судя, нимало не боронилъ. И мы пресвѣтлѣйшій и державнѣйшій великій государь цар и великий князь Петр Алексѣевичъ всея Великія и Малія и Бѣлія Россіи самодержецъ, наше царское величество пожаловали их, повелѣли имъ по вишеписанних подданого нашего гетмана Ивана Іллѣча Скоропадского, универсалом половиною села, прозиваемого Рыбцовъ, под Полтавою и дворомъ в Полтавѣ и грунтами, о байраки Махничовскій, частію пастѣки Полтавченковой в Берестовой заведенной и частью лѣса и в Свинкувце и частью Сокол'его Байрака, з боромъ под Свинковкою владѣть имъ [75] свободно и всякіе // пожитки употреблять, какъ о том вишеписанних подданого нашего гетмана универсалех написано. И для нашего утверженія дана им сия наша, царского величества, жалованная грамота за нашею государственною печатю в нашем царствующем граде Санк-Пѣтербурхе лѣта от рождества Христова 1718 году іюля в 7 день, государствованія нашего 37 году.

В подлинной подписано тако:

Государственной канцлѣрь графъ Гаврило Головкинъ.

К сим копиям Герасим Кованка, сотникъ полковий полтавский, руку приложил*

*Старицкой***

Копіи з крѣпостей вдовы Старицкой

[136. – 1700, травня 26. Батурин. – Універсал Івана Мазепи значному товаришеві Полтавського полку Захарію Лукашевичу на село Горбанівка].

Пресвѣтлѣйшого и державнѣйшого великого государя нашего его царского пресвѣтлого величества Войска Запорожского гетман и славного чина святого апостола Андрея кавалер Іоанъ Мазепа.

Всей старшинѣ и чернѣ Войска ево царского пресвѣтлого величества Запорожского, а особливе пану полковникови полтавскому зо всею старшиною полковою тамошною и кому бы колвекъ о том вѣдати належало, симъ универсалом нашимъ ознаймуем, иж презентоваль намъ панъ Захарій Лукашевич, знатний полку Полтавского товаришь, универсаль отвержателний небожчикови родичови его, велебному в Богу господину отцу Луцѣ Самеоновичу, зешлому протопопѣ полтавскому на село, прозиваемое Горбанювку¹⁹¹ за власний его куплений кгрунтъ у футорах полтавских лежащий з людами за вѣдомом и позволеніемъ нашим рейментарским на оном осаженными з об-

* Унизу дописано: "На половину Рыбцов".

** Написано великими літерами інішим почерком.

ради всей старшины полтавской *отмѣною* ему данное *от* нась, гетмана, виданий и просиль нась, абысмо его *от* помененого села не *отдаляючи*, в спокойное ему владѣне гетманским нашим оное ствердили унѣверсалом. Мы теди, видячи его быти *найблизшого по отцу* своем добрь *отчизною* сукцессора природнимъ правом на него, яко сина, спадающих, а до того, вѣдаючи, же тое село, з совѣту старшины полтавской, родичови его пришло у посесію, кгрунтъ его куплений вижейменений, *тут же* респектуючи на услуги его войсковіе, працовати в полку Полтавскомъ роненіе, яко при немъ, пререченое село ку *вспартю* господарства его заховуемъ и симъ унѣверсаломъ нашим [76 зв.] ствержаемъ, позволяючи // ему* оним владѣти и всякое *от* людей посполитих тамошних (:опрочъ козаковъ, которых волность никогда не мает бити нарушена:) имѣти послушенство, такъ мѣти хочемъ и рейментарско приказуемъ, абы нѣхто з старшины и черни, а меновите панъ полковникъ полтавский з своею старшиною полковою, владѣню того помененного села ему, п. Захарій Лукашевичу, жадной *найменшой* не важилися чинити перешкоди.

Данъ в Батуринѣ, мая 26, року 1700.

В подлинном подписано тако:

Звишменованный гетман, рукою власною.

[137. – 1721, липня 9. Глухів. – Універсал Івана Скоропадського вдові Катерині Старицькій про підтвердження за нею села Горбанівки, наданого гетьманським універсалом її чоловікові Захарію Лукашевичу].

Великого государя его царского священѣйшого величества Войскъ Запорожских обоихъ сторонъ Днѣпра гетман Іоанъ Скоропадский.

Его ж царского пресвѣтлого величества Войска Запорожского, полковниковѣ полтавскому, старшинѣ его полковой, всему старшому и меншому того полку товариству, и всѣмъ, кому о том вѣдати надлежатиметь, объявляем симъ нашим унѣверсаломъ, *иж* презентовали нам вдовствующая панѣ Екатерина Захаріева Старицкая унѣверсаль *антецессора* нашего покойному мужевѣ своему на село Горбанювку¹⁹², в замѣну купленного его кгрунту *отческого* под Полтавою будучого, на яком слободка Протопоповка осѣла, данных, [77] которое теперъ // *найдуется* под велебним *отцемъ* протопопою полтавским, и просила нашего в том рассмотренія и намененное село Горбанювку собѣ конфѣрмацій, прето любо помянутое село *отдано* во владѣніе велебному *отцу* протопопѣ полтавскому з того респекту, же якобы оное и *прежде* сего протопопам полтавским, прислушало, однак *извѣстившися* тепер з унѣверсалу *антецессора* нашего и *од* полчанъ полтавских, же тое село не на *власт* протопопскую хожувало, и не для того покойного мужа ей *отцеви* бы-

---

* Слово “ему” написано двічі. Внизу дописано: “На Горбанювку”.

ло надано, же он былъ протопопоу полтавским, але в замѣну куплених кгрунтов под городом Полтавою будучих природною сукцессією по отцевѣ на его покойного Захарія и на дѣтей его спадающих (:якъ и в унѣверсалѣ антецессора нашего выражено:) з общего согласія всей старшины полтавской уступленное мужевѣ ей по отцевѣ было ствержено, до якого она, Старицкая, з дѣтми своими по мужу всяким правомъ ближшая ест, нежели отецъ протопопъ полтавский; к тому памятаючи и на покойного мужа еи войсковіе услуги, до которых и дѣтей еи видячи быти згодних, яко мененное село Горбанювку ей, Екатеринѣ Старицкой, з дѣтми еи во владѣніе по прежнему приворочаем, такъ мѣти хочемъ и рейментарско повелѣваемъ, абы панъ полковникъ полтавский старшина его полковая и нѣхто инший в свободном того [77 зв.] села Горбанювки // владѣніи жадного юѣ Старицкой, и наименшого не важился чинити препятія и перепони. Воить зас того села з посполитими людьми (:кромѣ козаков якіе завше при свойхъ волностях ненарушно повини быти содержаніи:) должны юѣ, Старицкой, всякое подданское отдавати послушенство и повиновение.

Данъ в Глуховѣ, іюля 9 д[ня], року 1721.

В подлинном подписано тако:

Звишенованный гетман, рукою власною.

К сим копиямъ Иванъ Старицкій, значковій товаришъ полку Полтавского, руку приложилъ*. //

[78]

Бѣгаевской**

З крѣпостей вдови писаревой Богаевской

[138. – 1716, грудня 13. Гадяч. – Універсал Івана Скоропадського писареві Полтавського полку Григорієві Богаєвському на село Супрунівку].

Его царского пресвѣтлого величества Войска Запорожского гетманъ Іоанъ Скоропадский.

Его царского пресвѣтлого величества Войска Запорожского паномъ старшинѣ полковой полку Полтавского, пану сотниковѣ полковому тамошнему, всему старшому и меншому того ж полку товариству, особливе п. войтовѣ полтавскому ж з урядомъ и всѣмъ, кому–колвекъ о томъ вѣдати надлежить, симъ нашимъ ознаймуемъ унѣверсаломъ, иж панъ Григорій Богаевский, писар полковий полтавский, мѣючи селце, прозванное Супрунукву¹⁹³, на вспарте себѣ за позволенемъ нашимъ од пана полковника своего наданное в сотнѣ тамошней полковой найдуючаяся, просилъ нашей же гетманской на

* Унизу дописано: “На Горбанювку”.

** Написано великими літерами іншим почерком.

тое конфѣрмаціѣ, за чимъ мы тому его, пана писара, прошенію давши у себе мѣстце, а респектуючи на услуги оногo нелениво на урядѣ писарства роняючієся, яко помянутое селце Супруновку з угодіями к нему приналежними, в спокойное владѣніи симъ нашим унѣверсалом, позволяючи ему одтоль всякіє приходячіє одбѣрати користи и послушенства, такъ абы нѣхто в свободномъ того селця держаню жодной ему ж, пану писаревѣ полковому, не дерзаль чинити трудности и препятія, войть зас пререченного селця Супруновки з поспульством, кромъ козаков, долженъ будетъ всякое подданское оному, яко державци своему, отдавати повиновеніє, мѣти хочемъ и рейментарско приказуемъ.

Дан в Гадячом, декаврия 13, року 1716.

В подлинном подписано тако:

Звишменованный гетманъ, рукою власною*. //

[139. – 1729, січня 17. Глухів. – Універсал Данила Апостола писареві полтавського полку Григорієві Богаєвському про підтвердження за ним села Супрунівки з належними до нього маєтностями і млином].

[78 зв.]. Его імператорского всепресвѣтлѣйшого величества Войска Запорозского обоихъ сторонъ Днѣпра гетманъ Данииль Апостоль.

Пану полковниковѣ полтавскому з старшиною полковою, а особливе сотниковѣ полковому тамошнему и всѣмъ, кому о том вѣдати надлежит, симъ на[ши]мъ ознаймуем унѣверсалом, иж писар полковой полтавский панъ Григорій Богаевский призентоваль намъ при суплѣцѣ своей антецессора нашего покойного гетмана Скоропадского унѣверсал, в року 1716, декаврия 13, данный ему на владѣніє селця, прозиваемого Супруновка¹⁹⁴, в сотнѣ полковой Полтавской найдуючоєся, с угодіями к нему приналежними, а при том обявиль купчую запис на млин у жителя великобудиского Василя Павлова, куплений на вишшой греблѣ Бѣлицкой на рецѣ Ворсклѣ о двох колах будучій, по которому антецессора нашего унѣверсалу и на тую купчую просиль он, панъ Богаевскій, нашей конфѣрмаціѣ. Мы прето, гетман, по силѣ данной намъ високомонаршой его імператоского величества жалованной грамоти, имѣючи власть всякіє войнскіє и гражданскіє в Малой Россіи устроєват порядки, а респектуючи на его, пана Богаевского, войсковіє служби прежде при антецессорѣ нашемъ в Енеральной войсковой канцеллярій, потомъ на урядѣ полкового писарства полтавского доселѣ отправуєміє, велѣли видат сей нашъ унѣверсал, чрез которий помянутое селце Супруновку со всѣми до оногo приналежностми и куплений его млинъ в спокойное владѣніє утвержаемъ. И дабы панъ полковникъ полтавский з старшиною полковою, а особ-

* Унизу дописано: “На Супруновку”.

ливе сотник полковий тамошний и нѣхто инный помянутому пану Богаевскому во владѣнїи того селца Супруновки, також в отбыраню з оного млина [79] купленного его всякихъ // розмѣрових приходоу, жадной не чинили трудности и препятствїа; войть зас того ж селца Супруновки з посполитими людьми (:кромѣ козаковъ, которїи при своихъ волностях мѣють быть заховани без нарушенїа:) ему жъ, пану Григорию Богаевскому, писаревѣ полковому полтавскому, яко державцѣ своему, отдавали б надлежащее послушенство и повинност, рейментарско упоминаемъ и приказуемъ.

Дан в Глуховѣ, генваря 17 дня, року 1729.

В подлинном подписано тако:

Звишенованный гетман, рукою власною.

К симъ копѣямъ вмѣсто Григориевой Богаевской вдоствующой писаревой полковой полтавской Анны Кондратовны подписокъ полковий полтавский Иванъ Рашпол руку приложилъ.

Кочубей, Григорий Занковский*. //

*Сабилевича***

[140. – 1721, липня 15. Глухів. – Універсал Івана Скоропадського про надання осавулові Полтавського полку Федорові Жибілевичу (Сибілевичу) на село Шостаки].

[79 зв.] Великого государя нашего царского священнѣйшого величества Войскъ Запорожскихъ обоихъ сторонъ Днѣпра гетманъ Иванъ Скоропадский.

Пану полковниковѣ полтавскому, пп. старшинѣ и сотником полковим тамошним, також всѣм, кому о том вѣдати надлежитъ, ознаймуемъ симъ нашимъ унѣверсалом, иж заохочуючы мы до нелѣностныхъ услугъ войсковихъ пана Федора Жибѣлевича, асаула полкового полтавского, надаемъ ему респектомъ того асаулского ураду село Шостаки¹⁹⁵ в сотнѣ полковой Полтавской будучое, и позволяемъ отъ людей посполитихъ, в немъ мешкаючихъ, належитое одбѣрати повинности. Вѣдаючи прето всякъ о таковой волѣ нашей, особливо панъ полковникъ полтавский з старшиною и сотниками полковими, абы ему, пану осавулу полковому, в спокойномъ мененного села Шостаковъ владений и в отбыраню од посполитихъ людей звичайной належитости, жадного не чинити препятїа и трудности; войть зас того села Шостаковъ з всею громадою тамошною (:опрочъ козаковъ при волностяхъ войсковихъ ненарушно заховатися мѣючыхъ:) долженъ ему, пану Сибѣлевичу, асауловѣ полковому полтавскому, яко державцѣ своему, всякое подлугъ званїа своего послушенство и повиновенїе обиклыхъ тягlostей отдавати, рейментарско мѣти хотимъ и приказуемъ.

* Унизу дописано: “На Супруновку”.

** Написано великими літерами інішим почерком.

Дань в Глух[овѣ], д[ня] 15 іюля, року 1721.
Звишъменованный гетманъ, рукою власною.
К сей копѣи Семень Чернякъ руку приложивъ* //

[80]

Нащинского**

Копіи крѣпостей пана Нащинского на село Брусѣвку

[141. – 1691, жовтня 5. Лубенський Мгарський монастир. – Універсал Івана Мазепи сотникові Полтавського полку Андрієві Нащинському на село Брусійвка (Брусія), до ласки військової].

Іх царского пресвѣтлого величества Войска Запорозкого гетманъ Іоанъ Мазепа.

Ознаймуемъ нашимъ писанемъ кождому, кому о томъ вѣдати належить, а особливе пану полковниковѣ полтавскому, старшинѣ его полковой, сотником, атаманомъ и всему старшому и меншому товариству, иж, принявши мы прозбу пана Андрея Нащинского, сотника полкового полтавского, и углядаючи на его уставичное праці в Войску Запорозкомъ, ронячіе, надаемъ ему на вспартѣе его господарства домового село Брусѣвку, позволяючи ему до ласки наше от людей в ономъ селѣ мешкаючих всякіе належитія отбѣрати повинности, в чомъ абы ему нѣхто з старшини и чернѣ жадной найменшой не важился чинити перешкоди. Козаки однакъ в томъ селѣ мешкаючіе, абы были при належитой захованы волности козацкой, мѣти хочемъ и приказуемъ.

Дань в монастиру Мгарском Лубенскомъ, октоврія 5 дня, року 1691.

В подлинномъ подписано тако:

Звишъменованный гетман, рукою власною. //

[142. – 1710, квітня 28. Глухів. – Універсал Івана Скоропадського хорунжому Полтавського полку Дорошу Нащинському на село Брусійвка (Брусія) і три млини до ласки військової].

[80 зв.] Пресвѣтлѣйшаго и державнѣйшаго великого государя его царского священѣйшаго величества Войска Запорозжского обоихъ сторонъ Днепра гетманъ Іоанъ Скоропадский.

Пану полковникови Войска его ж царского пресвѣтлого величества Запорозжского полтавскому з старшиною полковою, всѣмъ кому бы колвекъ з войскових и посполитих того полку обивателей о томъ вѣдати належало, симъ унѣверсаломъ нашимъ ознаймуемъ, иж презентоваль намъ панъ Дорошъ Андрѣевичъ Нащинский, хоружий полковий полтавскій, отъ антецессора нашего прошлого гетмана потвердителный небожчикови отцеви его зейшлomu сот-

* Унизу дописано: “На Шостаки”.

** Написано великими літерами інішимъ почеркомъ.

никовѣ полковому полтавскому, едень на владѣне села Брусѣвки¹⁹⁶, а другой на отбирание в млинѣ его власном купном на рецѣ Ворсклѣ на греблѣ Брусѣй о двох колах будучомъ при нихъ належныхъ ему розмѣрахъ и войсковою части, данный унѣверсали и просиль нас, яко на заживаніе оногo ж села, такъ и на отбирание в томъ своем млинѣ части войсковою, приходовъ унѣверсального себѣ нашего потверженя. Мы теде, гетманъ респектуючи на значніе небожчика отца его войсковиі заслуги, и особливий маючи взглядъ на его самого п. хоружого полкового полтавского нелениво в Войску Запорожском роняючіеся пради и службы, до которих и впред оногo, яко способного заховуючи, помененное село Брусѣвку в зуполное владѣне до ласки войсковою при [81] немъ заховуемъ и 3 млина // его пререченного при инихъ ему належачихъ приходахъ, части войсковою заживати совершенную моць конферруемъ, позволяючи оному людами посполитими села оногo владѣти а всякій тягліій от нихъ належачій отбирати повинности, а в млинѣ всѣми розмѣрами, безъ плаченя поколющини и покабанщини, пожитковати. Для чого к лучшей крѣпости видалисмо оному сей нашъ рейментарский потвержателный унѣверсал, в которомъ пишно мѣти хочемъ и рейментарско варуемъ, абы никто з старшини и черни ему, помененному хоружому полковому полтавскому, [в] владѣню оногo села найменшой не важился чинити трудности и перешкоди, а в собираню части войсковою в млинѣ дозорца млиновъ нашихъ в полку Полтавскомъ будучихъ, не чинилъ жадной ему перепони. Войтъ засъ брусѣвский з людами посполитими тамошними повинни всякое подданское отдавати оному послушенство, приказуемъ.

Данъ в Глуховѣ, априля 28, року 1710.

В подлинномъ подписано тако:

Звишменованный гетманъ, рукою власною.

К симъ копіямъ вмѣсто Івана Нащинского, значкового полку Полтавского товариша, по его прошенію полтавский городовий писаръ Василъ Тимофѣевъ руку приложилъ*. //

[82]

Максименковъ**

Копія з крѣпости Максименковъ будискихъ

[143. – 1716, травня 4. Глухів. – Універсал Івана Скоропадського знатному військовому товаришеві Полтавського полку Максимові Левченку з підтвердженнямъ за нимъ 15 дворів, що біля Старої Греблі].

Его царского пресвѣтлого величества Войска Запорожского гетманъ Іоанъ Скоропадский.

Всеи старшинѣ и чернѣ Войска его ж царского пресвѣтлого величества

* Унизу до цього і попереднього універсалів дописано: "На Брусѣю Нащинского".

** Написано великими літерами іншимъ почеркомъ.

Запорожского полку Полтавского, тут же и п. сотниковъ великобудискому з урядомъ тамошним и кождому, кому—колвекъ о томъ вѣдати надлежитъ, симъ нашимъ ознаймуемъ унѣверсаломъ, иж п. Максимъ Левченко, знатный полку Полтавского товаришь, презентоваль намъ унѣверсаль пана полковника своего на пятнадцат дворовъ близко Греблѣ Старой низшой Великобудиской найдуючихся для вспартя домового господарства послушенство ему опредѣлених, себѣ даних и просил нашего на тое себѣ жь подтверженя. Мы прето, гетман, прошенію его п. Максима Левченка давши у себе мѣстце, а респектуючи на знач[н]іе его ж услуги и прислуги в Войску Запорожскомъ не лениво з давнихъ лѣтъ роняючіеся, яко помянутіе пятнадцат дворовъ, в спокойное владѣніе до ласки нашей войсковою сым унѣверсалнимъ ствержаемъ писаніемъ, позволяючи од посполитих в тих дворахъ мешкаючихъ людей всякое одбирати послушенство. Такъ абы нѣхто з старшини и чернѣ того полку, а особеливе п. сотникъ великобудиский в отбыраню з пререченихъ людей поданской повинности жадной ему, п. Левченку, вѣдаючи о таковой волѣ нашей, не важился чинити трудности и препятія. Тіе зас вижей мененіе тягліе люде должны будутъ ему ж, яко державци своему, належитое отдавати послушенство и повиновеніе, мѣти хотимъ и рейментарско приказуемъ.

[82 зв.] Дан в Глуховѣ, // мая 4, в року 1716.

В подлинномъ подписано тако:

Звишменованный гетман, рукою власною.

К сей копіи Иван Максимович, значковий полку Полтавского товаришь руку приложилъ*.

[83]

*Богдановичей***

Копія унѣверсалу Богдановичовѣ

[144. – 1715, червня 2. – Глухів. – Універсал Івана Скоропадського панові Богданові Марковичу на куплені ним млини і поселені біля них шість хат].

Его царского пресвѣтлого величества Войска Запорожского обоихъ сторонъ Днѣпра гетманъ Іоанъ Скоропадский.

Пану полковниковѣ Войска его ж царского пресвѣтлого величества Запорожского полтавскому, пп. старшинѣ его полковой, тутъ же и п. сотниковѣ старосанжаровскому, а особливе п. дозорци нашему млиновъ, в томъ полку будучих, и всѣмъ, кому—колвекъ о томъ видат надлежитъ, симъ нашимъ ознаймуемъ унѣверсаломъ, иж пп. Богданъ Марковичъ, обывателъ тамошний полтавский презентоваль намъ купчий запис од пана полковника своего даний на млини на Ворскляной Вишней Греблѣ Старосанжаровской о трехъ колахъ мучных, а четвертомъ ступномъ з фалюшнями стоячіе и на инніе кгрунта, именно в томъ же купчомъ записѣ вираженіе, и просилъ нашего на тое подтверженя и

* Унизу дописано: “На част Старих Млинов”.

** Написано великими літерами іншим почерком.

на одбѣране з тих купленних коль войскової части розмѣрових приходовъ, з тим предложеніємъ, чтобы при помянутой куплѣ поселеніе *шест хат* до него прислушали. Мы прето, гетман, прошенію его п. Богдана, давши у себе мѣстьце, а респектуючи на понесенное во время наступленія шведского под Полтаву в господарствѣ его *ж* разореніе, яко пререченіе чотири колѣ млива з валюшнями и з иншими кгрунтами, симъ нашим унѣверсалам в спокойное владѣніе ствержаем, позволяючи з них всякіе розмѣровіе и войскової части [83 зв.] до ласки нашей отбѣрати користи // и приходи и людей в тих шести хатах тамъ поселенних до послушенства употреблять. Такъ, абы нѣхто з старшини и чернѣ того полку, а особливе п. дозорца млиновъ наших в полку Полтавском найдуючихся, жадной в одбираню з вишмененних млиновъ войскової мѣрочки и в держаню тих хат шести при помянутой Старосанжаровской греблѣ будучихъ ему, Богдану, не чинили трудности, перепони и препятія, мѣти хочем и рейментарско приказуем.

Данъ в Глуховѣ, іюня 2, року 1715.

В подлинномъ подписано тако:

Звишменованный гетманъ, рукою власною.

К сей копіи Іванъ Богдановичъ руку приложил*

[84]

*Василья Зелененкова***

[145. – 1710, вересня 17. Полтава. – Універсал полтавського полковника Івана Черняка переволочанському військовому дозорцеві Василеві Зелененкому на посесію у млинах і про дозвіл на купленому ґрунті осадити кілька хат].

Его царского пресвѣтлого величества Войска Запорожского полтавский полковникъ Іванъ Чернякъ.

Паном старшинѣ нашей полковой и городової полтавской, товариству войсковому, и кому бы колвек вѣдати належало о семъ, всѣмъ нехай будетъ вѣдомо, иж склоняючися мы, полковникъ, ку волѣ самого рейментара нашего ясневелможного всѣхъ обще мыл. добродѣя его милости пана Івана Іл'йча Скоропадского обойхъ сторонъ Днепра, гетмана по предложенню нам од его мил. рейментарского войскового дозорци переволочанского пана Василя Зелененкого о трех колах млина на греблѣ Кондратовской, а на юзѣ, зовемой Сягайловьской, в Брусѣй, селѣ уезду Полтавского будучих, и о тамошнихъ кгрунтах власним коштомъ и працею, то *ест* куплею паном Зелененким набутих, о которіе жадал нас, абы як в тих мливах без жадного препятія мѣль нешкодливу посесію, так и на своем купленом кгрунтѣ также хать скилко ку помощи моглъ посадити, далисмо ему наше позволене. Зеховавши мы,

* Унизу дописано: "Слободка Богдановича".

** Написано великими літерами інішим почерком.

полковникъ, своею особою к Брусѣй и разсматрѣвши тих пана Зелененкого купленних млиновъ и грунтов, уважали за самую слушност тое его нам предложене и респектуючи совершенно узнали, якъ тим купленимъ млиномъ, такъ и кгрунтомъ мѣть, не узнаючи нѣ од кого перешкоди, владѣти, ку помощи [84 зв.] теж и вспоможеню, вѣдаючи праци горливіе вѣрне // и зичливе в Малой Россіи ку рейментарови нашему од его, пана Зелененкого, роняючіеся, позволилисмо, сколько можно будетъ хать, на своемъ ему купленномъ земномъ грунтѣ пану Зелененкому посадити, чого яко панъ Дорошъ Нащинский, хоружий полковий, владца Брусѣвский, не маеть пречиты, такъ и з старшини нашей, полковой, городовой, и нѣ од кого наименшее перепони въ томъ намѣреніи своемъ его мил. панъ Зелененкий, абы не узнавалъ, для того сей лист нашъ одкрытий при подписи власное руки наше полковничой и з притисненемъ печати полковой ему, пану Зелененкому, до рукъ видаем.

В Полтавѣ, сентеврія 17 дня, 1710 року.

Вишей написанный Полтавский полковникъ рукою.

[146. – 1712, січня 14. Глухів. – Універсал Івана Скоропадського переволочанському військовому дозорцеві Василеві Зелененку про підтвердження його куплених ґрунтів, млинів і права поселити на своїх землях кілька посполитих].

Пресвѣтлѣйшаго и державнѣйшаго великого государя его царского священѣйшаго величества Войскъ Запорожскихъ обоихъ сторонъ Днепра гетманъ Іоанъ Скоропадский.

Всѣмъ, кому бы колвекъ о томъ вѣдати належало, а особливе старшинѣ и чернѣ полку Полтавского, симъ нашимъ унѣверсаломъ ознаймуем, ижъ презентовалъ намъ п. Василь Зелененкий, дозорца нашъ Переволочанский унѣверсаль пана полковника полтавского куплю свою трохъ коль млива на греблѣ Кондратовской на юзѣ, зовемой Сягайловской, в сели Брусѣй уезду Полтавского найдуючийся, ствержающихъ и позволяющихъ на власномъ его купленномъ грунтѣ, тамъ же ведле Брусѣй будучомъ, людей хатъ сколько посадити, и на тое яко просилъ нашего гетманского потверженя. Такъ мы, гетманъ, прошеніе его пана Зелененкого принявши за слушност, велѣли ему видати сей нашъ унѣверсаль, которого повагою ствержаемъ в зуполное его владѣне тые купленніе три колѣ млива и позволяемъ ему на помянутомъ кгрунтѣ его зможности людей захожихъ, безъ перешкоди, однакъъ людемъ околичнымъ кгрунта свой тамъ мѣючимъ, поселити, пилно упоминаючи и рейментарско приказуючи, аби ему, пану Зелененкому, нѣхто з старшини и чернѣ войсковой и посполитихъ людей во владѣний помянутихъ трехъ коль млива и осаженю на предреченомъ [85] купленномъ грунте захожихъ людей жадной перешкоди // и перепони* чинити не важился.

* Слова "и перепони" написано двічі.

[85] Данъ в Глуховѣ, януаря 14, року 1712.

Тутъ же позволяемъ ему, пану Зелененкому, плецъ измѣничей Чичилньювский в Переволочной межи его дворами купленными найдующийся, обняти и в свое зуполное одобрати владѣніе, в котором жеби не узнавалъ нѣ от кого перешкоди, варуемъ.

В подлином подписано тако:

Звишменованный гетман, рукою власною.

Василий Зелененкий руку приложилъ*. //

[86]

*Ждановичей***

Копіи з крѣпостей вдови сотниковой Ждановичовой

[147. – 1711, травня 6. Глухів. – Універсал Івана Скоропадського новосанжарівському сотникові Павлові Ждановичу про підтвердження за ним половини села Лелюхівки, що під Новими Санжарами].

Великого государя нашего его царского священѣйшого величества Войскъ Запорожских обоихъ сторонъ Днепра гетман Іоанъ Скоропадский.

Всей старшинѣ и чернѣ Войска его ж царского пресвѣтлого величества Запорожского, а особливе атамановѣ новосанжаровскому з урядомъ тамошним и всѣмъ войсковим и посполитимъ полку Полтавского, обивателем и кому бы колвек о томъ вѣдати належало, сим унѣверсалом ознаймуем, иж яко за вѣдомом нашим панъ полковникъ полтавский опредѣлил пану Павлу Ждановичу, сотнику Новосанжаровскому, для вспартя дому его половину села Лелюховки¹⁹⁷ под Новим Санжаровом будучого; такъ и мы тепер респектом его ж пана сотника значних у Войску Запорожском заслуг, которіе всеавгустѣйшему его царского священѣйшого величества імператорскому маестату вѣрне, горливе и зичливе ронил и впрעד оніе на урядъ сотником зостаючи, статечне оказовати мѣть і нам, гетмановѣ, являл свою належетую поволност повелѣлисмо с канцелярий войсковою видати сей нашъ унѣверсал, которим помянутого села Лелюховки половину з приналежними до тоей половини кгрунтами и угодіями в споконое владѣніе ему, пану Павлу Ждановичу, сотниковѣ новосанжаровскому ствержаем, позволяючи ему од посполитих тамошних людей всякіе належашіе послушенства и повинности до ласки нашей и войсковою отбѣрати. Зачим пилно мѣти хочем и рейментарско [86 зв.] приказуем, абы панъ полковникъ полтавский, полковіе урядники // и нѣхто з войскових и посполитих полку того обивателей не смѣли и не важился в том ему, пану Ждановичу, жадной чинити трудности и перепони. Людей зас половина пререченного села Лелюховки (:опроч козаков:) должны ему,

* Унизу до цього і попереднього універсалів дописано: "На Брусѣю".

** Написано великими літерами іншим почерком.

пану Павлу Ждановичу, сотниковѣ новосанжаровскому, яко державци своему, всякое отдавати послушенство и повиновение грозно упоминаем.

Данъ в Глуховѣ, року 1711, мая 6.

В подлинном подписано тако:

Звишменованный гетманъ, рукою власною*

[148. – 1725, жовтня 28. Глухів. – Указ Генеральной вѣйськової канцелярїї наказному полтавському полковникові Саві Таранусі про закріплення за Меланією Ждановичевою половини села Лелюхівки, наданої її чоловікові новосанжарівському сотникові Павлові Ждановичу].

Указ ея імператорского величества самодержци всероссийской з войсковою Енеральной канцелярїи, наказному полковниковѣ полтавскому господину Савѣ Таранусѣ объявляется:

Подала на имя ея ж імператорского величества в Енеральную войсковую канцелярїю челобытнующую Меланія Семеновна Ждановичова, вдовствующая сотникова новосанжаровская; в которой выражено: прошлого 1715 году по именному блаженнїи и вѣчно достойнїи памяти его императорского величества указу; муж ея Павель Ждановичъ будши в Москвѣ, возвратился де з прелющнѣйшою его ж величества грамотою до покойного гетмана господина Скоропадского, в якой де изображено, дабы за вѣрност и службы оногo [87] мужа ея дать ему на сем боку Днѣпра якую сотню. По якуму указу // реченнїи господинъ гетман писал до полковника тогдашнего полтавского Ивана Черняка, дабы ея, Семеновни мужа, в том полку, в Новосанжарове, где он и самъ желал, определѣно сотником и потому он, полковникъ Чернякъ, супплѣкуючи, мужа определѣлил в Новосанжарове сотником, да под тѣм же городком и половину села Лелюховки прозиваемого людей, которую прошлогo 1716 году он, покойнїи господинъ гетман, унѣверсаломъ своимъ, с принадлежащими до тоей половини грунтами и угодіями, потвердилъ; якими реченной Меланїи Семеновни муж Ждановичъ чрез девят лѣт владѣлъ; а сего 1725 году муж, суппликуючи, умер, и просила она такового в Енеральной войсковою канцелярїи респекту и помилованїи дабы, яко умершому мужевѣ, так бы по нем поосталой ея синомъ, показанною половиною села Лелюховки повелено было, подлуг унѣверсалу означенного гетманского, владѣть. Симъ прето указомъ вамъ предлагается, абысте вы нарочного з зъначкового, якогo товарища отправили в реченное село Лелюховку; которѣй бы приказаль, чтоб обрѣтающїеся в половинѣ того села люде, ея Меланїи Семеновни Ждановичовой, жадной не показуючи противности, надлежащее, подлуг унѣверсалу гетманского, отдавали послушанїе, а мѣлъ бы хто з них якувою против

* Унизу дописано: “На половину Леляховки Ждановичевою”.

оной Ждановичовой показоват противност и ослушаніе, такового мѣете вы, призвавши пред себе, яко противника пристойного, наказати карою.

Дан в Глуховѣ, октеврія 28, року 1725.

В подлином подписано тако:

Енералной войсковой канцеллярїи правители Иван Левенець;

Федор Потребичь-Гречаний;

Старший канцеляриста Данило Покорский;

Канцеляриста Матвѣй Себастиановичь.

К сим копиям вмѣсто вдовы Меланїѣ Семянновни Павловой Ждановичовой сотниковой сынъ ей Антонъ Ждановичь руку приложил*. //

[88]

*Клима Нащинского***

Копія

[149. – 1715, січня 13. Глухів. – Універсал Івана Скоропадського обозному Полтавського полку Климові Нащинському на село Комарівка].

Его царского пресвѣтлого величества Войска Запорожского обоих сторонъ Днепра Іоанъ Скоропадский.

Всѣмъ обще войскового и посполитого чина полку Полтавского людем, а меновите пп. старшинѣ тамошной полковой, тут же сотниковѣ бѣлицкому з урядом и кому–колвек о том вѣдати належитиметь, сим нашим ознаймуем унѣверсалом, иж презентоваль нам панъ Клима Нащинский, обозный полковий полтавский, унѣверсаль пана полковника своего на село Комаровку¹⁹⁸ в сотнѣ Бѣлицкой будучіе, якое здавна на уряд обозництва прислушаетъ и просил нашего на оное потверженя. Мы прето, гетманъ, давши его, пана обозного прошенію мѣстце, а к тому респектуючи на его зъдавна значніе войсковѣе роняючіеся услуги, помянутое село Комаровку на уряд обозництва належное, в спокойное владѣніе сим нашим унѣверсалом ствержаемъ, позволяючіе оному з того всякіе належачіе повинности одбирати, зачим аби ему п. обозному в содержаню того села Комаровки и в одбираню з людей тамошних послушенства жадного никто з войскових и посполитих людей и старшини не чинил трудности и перешкоди. Войтъ зас того пререченного села зо всѣма посполитими тамошними обивателями (:кромѣ козаков, которіе ненарушне при своихъ волностях повинни найдоватися:), мѣють ему, пану обозному, яко державцѣ своему, всякое належитое подданское без найменшой противности послушенство отдавати, пилно мѣти хотим и рейментарско приказуемъ.

Данъ в Глуховѣ 13 дня януар[ія], року 1715.

Звишменованный гетман, рукою власною.

К сей копїи Яким Нащинский, руку приложилъ***. //

* Унизу дописано: “На половину Леляховки Ждановичовой”.

** Написано великими літерами інішим почерком.

*** Унизу дописано “На Комаровку”.

Копія з крѣпостей монастыра Полтавского Воздвиженского

[150. – 1678, червня 18. Табір на Бучках. – Універсал Івана Самойловича Полтавському Хрестоздвиженському монастыреві на село Петрівку].

Іоанъ Самойловичъ, гетмонъ з Войскомъ его царского пресвѣтлого величества Запорозскимъ.

Ознаймуем симъ нашим писаніем пану полковниковѣ полтавскому, обозному судій, асауломъ, сотником, атаманом, войтом, всему старшому и меншому того полку товариству, и кождому, кому о том вѣдати належить, ижъ село Петровку в полку Полтавскомъ лежачое зо всѣми приналежностями, изъ млинами, из звиклими от людей тяглих повинностями, якосмо прежде монастыра Полтавского отцомъ законникомъ писмами нашими до ласки войсковое в спокойное владѣне потвердили, так и симъ нашим виразним унѣверсаломъ тую ж волю нашу ствержаючи, позволяемъ превелебному в Богу господину отцу Лазареву Бузкевичову, ігуменову помененного монастыра Полтавского и братіи ево, приречоним селом Петровцами владѣти и такъ з млиновънихъ и з иныхъ угодий пожитки на вспарте оной обители привлащати, яко и от людей посполитих повинное отбирати послушенство. В чомъ абы так п. полковникъ полтавский, яко и ниhto инший ему, отцу ігуменову помененному з братією, найменное не чиниль перешкоди, а люде посполитіи [89 зв.] петровскіе, абы в повинномъ послушенствѣ** // неотмовне оному повиновалися, мѣти хочемъ и приказуемъ.

Данъ в таборѣ на Бучкахъ противъ Лукомля, року 1678¹⁹⁹, іюня 18 д[ня].

В подлинномъ подписано тако:

Звишменованный гетманъ, рукою власною.

[151. – 1687, серпня 1. Табір над Шкловкою. – Універсал Івана Мазепи Полтавському Хрестоздвиженському монастыреві про “послушенство” жителів села Петрівка]²⁰⁰.

Іоанъ Мазепа, гетманъ з Войскомъ ихъ царского пресвѣтлого величества Запорозскимъ.

Вамъ, войтови и всѣмъ жителемъ села Петровки, ознаймуемъ симъ нашимъ писаніемъ, ижъ з волѣ всеправующаго Бога и по указу монаршомъ ихъ царского пресвѣтлого величества, такъ же всего Войска Запорозского згодними голосами. Мы, гетманъ, зоставивши обраннимъ на урядъ рейментарский, не нарушаемъ ничіего права. За чимъ приказуемъ вамъ, абисте якъ передъ тимъ належи-

* Написано великими літерами інішимъ почеркомъ.

** Тут і після наступного універсалу написано: “На Петровку”.

тое послушенство превелебному в Богу *господину отцу* Лазару Бузневичови, ігумену монастира Полтавского, и его братіи отдавали, такъ и тепер в такой же належитости послушанія, без всякой отмовки и упору найдовалися: кгда жь ми неотмѣнне той святой обытели, наданое *от* антецесоровъ наших, право заховуем и заховати обѣцуюемъ²⁰¹. //

[90] При томъ * Вам всѣмъ щасливого зичим помешкання.

Данъ в таборѣ над Шкловкою, августа 1, року 1687.

В подлинном подписано тако:

Звишменованный гетман, рукою власною.

[152. – 1704, лютого 15. Батурин. – Універсал Івана Мазепи Полтавському Хрестоздвиженському монастиреві про підтвердження прав на володіння селами Петрівка, Розсошинці, Вищі Вільшани, Нижні Вільшани, Тростянець, Лисогора, млинами тощо].

Пресвѣтлѣйшого и державнѣйшаго великого государя его царского пресвѣтлого величества Войска Запорожского гетманъ и славного чина святого апостола Андрея кавалер Іоанъ Мазепа.

Ознаймуем симъ нашимъ унѣверсаломъ всей старшинѣ и чернѣ Войска его царского пресвѣтлого величества Запорожского, а меновите пану полковниковѣ полтавскому з старшиною полковою и всяким начальникам и подначальникам войскового и посполитого чина того полку, обивателем и каждому, кому бы колвекъ о том вѣдати надлежало, иж превелебнии в Богу господинъ отецъ Ефремъ Шацкий, ігумень общежителного монастира Полтавского презентоваль намъ два потвердителнии унѣверсали на село Петровку з млинами: одинъ *от* антецесора нашего славной памяти небожчика пана Івана Самойловича, а других *от* нас, гетмана, на свободное оногo владѣне тому монастиревѣ виданни²⁰² и на иніи три села на своихъ власних кгрунтах // [90 зв.] осаженіи** а именно на Рошошинци и Вишшую Олшаную и Нищую Олшаную показовал нам по крѣпости, то *ест* купчій правній записи: едень на Росошинскій и Вишое Олшаной Грунта, од Микити и Михайла Росошенковъ, а другий – на Низшой Олшаной землѣ и угодія *от* Клима и Козара, жителей старосанжаровских своей обителы куплений; так же и на села Тростянець и Лисогорку за лѣсомъ монастирским будучую з нѣсколкими челоуиками людцовъ там сидячихъ з виразной волѣ и указу нашего тому их монастиревѣ наданній листи потвержателній *от* пана Федора Жученка, бывшего полковника полтавского, написанній покладаль пред нами, а освѣдчал намъ и на иній монастирскій грунта и млини купним способомъ набитій купчій писма *от*

* Слово “притом” написано двічі.

** Слово “осаженіи” написано двічі.

продавцовъ тих же грунтов своей обители подаваній едно от Михайла Григориевича, мельника и жителя полтавского на млин на рецѣ Ворсклѣ на греблѣ старинной о чотирох колах стоячій зъ двором, огородами и пастовником там же будучими, другое от Тимоша Литвина, зятя Туболчишиного, жителя полтавского ж, на млин на той же рецѣ Ворсклѣ, на урочищи, прозываемом Булановой Луцѣ, о чотирох колах найдующихся; третое от Демяна Гуджула, товариша полку Полтавского, на млин також на рецѣ Ворсклѣ на урочищи Булановом о чотирох колах будучих з кгрунтами, сѣнокосними [91] пахатними // и лѣсовими* до одного приналежними, на яких то грунтах нѣсколко и людей поселилося. И звишь того подаваль нам еще два листи: еденъ купчий запис на грунтъ в Сторожовом урочищи лежащий з сѣножатми, луками, байраками, плесами йзками и иними тамошними угодами от вдови Патикувни купленних, а другое поступное писане от Яреми Динисенка, полку Полтавского села Рибцовъ обывателя, на сѣчь свою на Коломацѣ в Сторожевой близ пасѣки монастирской будучую, от его ж монастиревѣ их данную. И просил нас игуменем всей своей братіи такъ на село Петровку з млинами и на села Росошинцѣ, Низшую и Вишую Олшаній и Тростянець, яко и на всѣ вишписанній млини зо всѣми до них належными грунтами и на них посажованными людскими поселеніями, нашего гетманского потвержательного унѣверсалу. Мы теды, яко до инших святых обителей, никогда нашим не отмовлялисмо респектов, такъ и ку тому старожителному монастиревѣ Полтавскому, где немалое собраніе братіи богоугодное провадят житіе, изявляючи нашу горливість, видалисмо сей нашъ потвержетелний унѣверсаль, которим, яко всѣ помянутій села Петровку, Росошинцѣ, Низшую и Вишую Олшаній, Тростянець и Лисогорку ствержаем, позволяючи ему, отцу игумену, з братією якъ своими власними владѣти и всякіе послушенства и обикліи дабелы от людей тамошних отбѣрати, такъ и млини всѣ помянутіе з грунтами [91 зв.] и на грунтах поселившимися людми монастира // в вѣчистое владѣніе умоцняем, позволяючи тако ж з млиновъ всякіе розмѣровіе приходи, з грунтовъ пожитки и от людей там осѣлих вшелякое послушенство имѣти, да и грунтами на Коломаку и в сторожовом врочищи зо всѣми до их приналежитостями крѣпост подаемъ им, якъ своимъ купленим добромъ, владѣти и пожитковат, в яком преречоних сѣль владѣню и отбираню от людей тамошних тяглих повинностей, также и в пожиткованю з млиновъ тих свойхъ розмѣровихъ приходовъ и в заживаню всѣхъ вишь вираженних кгрунтов и в обладаню людей там осѣлих нѣхто з старшини и черни и з посполитих всякого чина людей полку Полтавского обывателей не смѣль и не важилса той обители святой Полтавской жадной наносити трудности и перешкоди, пилно властію нашою гетманско варуемъ и приказуемъ.

---

* Слова “и лѣсовими” написано двічі.

Дань в Батуринѣ, февруарія 15, року 1704.

В подлинном подписано тако:

Звишменованный гетманъ и кавалер, рукою власною*. //

[153. – 1705, травня 29. Батурин. – Універсал Івана Мазепи про повернення Полтавському Хрестоздвиженському монастиреві маєтностей, відібраних у нього полтавським війтом].

[92] Пресвѣтлѣйшого и державнѣшаго великого государя нашего его царского величества Войска Запорожского гетманъ и славного чину святого апостола Андрея кавалер Іоанъ Мазепа.

Его ж царского пресвѣтлого величества Войска Запорожского пану полковниковѣ Полтавскому зо всею старшиною полковою, сотникомъ, атаману городовому з товариством и войтовѣ тамошнему полтавскому ж з мешчанами, и кому–колвекъ о том вѣдати належить, ознаймуем: поневаж з достовѣрнѣи инквѣзації чрез пана бунчучного енерального войскового, которий на розыск от нас в Полтаву для розыску былъ ординован, учиненной явне показалос, иж люде, мѣючи свои поселенія по том боку монастира Полтавского, в Подолѣ понад рѣчкою Рогозною, поколь шлях городовой идет, през мост тоей же рѣчки Рогозной за Ворсклюю близ монастирского кгрунту живучіе, з давних времен под област тамошнего монастира Полтавского належали, а за тим не слушне войтъ полтавский неправеднимъ своимъ донесенем, виправивши нашъ гетманский унѣверсаль, тих людей здавна до монастира прилеглых, отторгнуль былъ от обители тамошней и привлащиль до города. Прето мы, гетманъ, уважаючи и заховуючи самую истенную слушност, яко тот чрез войта полтавского на отняте тих монастирских людей ку мѣсту подступне, а тим самимъ неважне виправленних унѣверсаль, абы во всѣхъ свойхъ пунктах и клявзулях не мѣль моци, касуемъ, такъ повагою сего унѣверсалу нашего, подлугъ слушних уже документовъ, з канцеллярій нашей войсковою виданних** тих всѣхъ людей, которіе пред тим були прилеглій до монастира Полтавского, знову по прежнему до монастирской Крестовоздвиженский // [92 зв.] области проворочаем и властю гетманскою оних монастиревѣ тамошнему належних в потомний вѣкъ ствержаемъ. О чомъ вѣдаючи, жебы всѣ тіе жителѣ близ вишереченних монастирских кгрунтовъ понад рѣчкою Рогозною мешкаючій издавна до держави монастирской належній, впред всяким звиклим послушенством повиновалися тоей обители. Абы панъ полковникъ полтавский з старшиною, такъ же и нѣхто иньшый, а особливе войтъ полтавский з подручными своїми, в потомніе часи до помянутих людей монастирских не

* Унизу дописано: “На Петровку, Росошинцѣ, Вишшую и Низшую Олшаніе, Тростянець и Лисогорку”.

** Збоку написано: “На людей при мосту Ро[го]зной осѣлых”.

имѣли дѣла и святой обители тамошней Полтавской в совершенной державѣ оным наименшой не важился чинити перепони, пилно мѣти хочем и рейментарско приказуем.

Данъ в Батуринѣ 29 мая, року 1705*

В подлинном подписано тако:

Звишменованный гетманъ и кавалер, рукою власною. //

[154. – 1709, жовтня 9. Глухів. – Універсал Івана Скоропадського Полтавському Хрестоздвиженському монастиреві на село Вакулинці, яким до того володіла пані Герцикова].

[92 зв.] Пресвѣтлѣйшого и державнѣйшого великого государя его царского священѣйшого величества Войскъ Запорожских обоихъ сторонъ Днепра гетманъ Иоанъ Скоропадский.

Пану полковниковѣ Войска его ж царского пресвѣтлого величества Запорожского полтавскому з старшиною полковою и каждому, кому–колкевъ о томъ вѣдати надлежитъ, симъ унѣверсалним писанемъ нашим ознаймуемъ, ижъ просиль насъ превелебный в Богу отецъ Ефремъ, ігумень монастира Полтавского з братією, абисмо имъ надали село Вакулинцѣ²⁰³ пред симъ в [93] владѣніи Павловой Герциковой // будущее близко монастира их найдуючоеся. Мы теды, гетманъ, склонившися на ихъ прошеніе, а до того респектуючи, что тая Полтавская обитель под час нашествія неприятелского шведского зъ всего имѣнія зодрана и огнемъ вѣнѣвечъ спалена, и разорена, яко тое село Вакулинцѣ, до волѣ монаршой его царского священѣйшого величества и нашей ласки войсковою ему, отцу игумену, з братією въ владѣніе надаемо, позволяючи од тамошнихъ посполитихъ людей всякіе повинности и послушенство отбирати, такъ абы панъ полковникъ полтавский з старшиною полковою и никто з войсковихъ и посполитихъ того полку обывателей не смѣлъ и не важился наименшой в томъ чинити трудности, пилно приказуемъ.

Дан в Глуховѣ, октоврія 9, року 1709**

В подлинном подписано тако:

Звишменованный гетманъ, рукою власною.

[155. – 1709, жовтня 10. Глухів. – Універсал Івана Скоропадського про підтвердження прав Полтавського Хрестоздвиженського монастиря на маєтності, ліси, млини, рибні ловлі та інші угіддя].

Пресвѣтлѣйшого и державнѣйшого великого государя его царского священѣйшого величества Войскъ Запорожских обоихъ сторонъ Днѣпра гетманъ Иоанъ Скоропадский.

* Дописано: “виданого”.

** Збоку дописано: “На Вакулинцѣ”.

Всей старшинѣ и чернѣ Войска его царского пресвѣтлого величества Запорожского, а именовите пану полковниковѣ полтавскому з старшиною полковою и всякимъ начальним и подначальним войсковим и посполитим того [93 зв.] полку обывателем и кождому, кому – // колвекъ о томъ вѣдати надлежитъ, симъ унѣверсалом нашимъ ознаймуем, ижъ презентоваль намъ превелебный в Богу отецъ Ефремъ Шацкий, ігумень общежителного монастыра Полтавского з братією унѣверсалами антецессоровъ нашихъ, бывшихъ гетмановъ: едень славной памяти Петра Дорошенка на отбирание части войскової розмѣрових приходов в млинах Петрувских; другой унѣверсаль Іоана Самойловича – на Рудное, на лѣсъ; другой его ж, Самойловича – на усте Орелѣ з выраженемъ до монастыра тонь и озер, от мѣстечка Китая до реки Днепра; унѣверсаль Мазепа – на млини под Царичанкою будучіе; унѣверсал Самуйловичовъ – на села двѣ Семионовку и Петровку данних; унѣверсаль Мазепин – на всѣ хуторѣ записи, млини и на людей под монастыром и на Лисогорѣ мешкаючих; также унѣверсаль запрѣтителный, абы люде, под монастырем мешкаючіе, не до мѣста, лѣчь до монастыра отдавали послушенство, и просил на оніе нашего потверженя. Мы теди, гетманъ, з побожной горливости нашей, яко до иныхъ святых обывателей наших, не отмовлялисмо респектомъ, такъ и ку тому старожитному монастыревѣ Полтавскому, где немало братій богоугодное провадятъ житіе, а для того респектуючи, же тая обывель зъ всѣхъ имѣний от неприятелей шведов зодрана и огнем внивечь зруйнована и спалена, обявляючи респектъ, росказалисмо видати сей нашъ унѣверсал, которим, яко всѣ маетности, поля, лѣси, млини, рибніе ловлѣ, кгрунта и [94] всякій угодія ствержаем в спокойное владѣніе, позволяючи // ему превелебному отцу ігумену з братією всякіе отбирати пожитки, въ чомъ абы нхто найменшой не важилса чинити трудности и перешкоди, пилно повагою сего унѣверсалу нашего приказуемъ.

Данъ в Глуховѣ, октоврія 10, року 1709.

В подлинном подписано тако:

Звишменованный гетманъ, рукою власною.

[156. – 1719, січня 30. Глухів. – Універсал Івана Скоропадського про підтвердження прав Полтавського Хрестоздвиженського монастиря на маєтності].

Пресвѣтлѣйшого и державнѣйшаго великого государя нашего его царского священѣйшаго величества Войскъ Запорожскихъ обоихъ сторон Днѣпра гетманъ Іоанъ Скоропадский.

Всей старшинѣ и чернѣ Войска его царского пресвѣтлого величества Запорожского, а меновите пану полковниковѣ полтавскому з старшіною полковою и всякимъ начальнимъ и подначальнимъ войсковимъ и посполитим того полку обывателем и кождому, кому–колвекъ о том вѣдати надлежитъ симъ

нашимъ ознаймуемъ унѣверсалом, иж презентоваль намъ превелебный в бозѣ отецъ Ефремъ Шацкій, ігумень общежителного монастыра Полтавско-го, унѣверсалы антецессоров наших, бывших гетмановъ: едень славной памяти Іоана Самойловича на Рудное, на лѣсъ; другий Мазепинъ – на млини под Царичанкою будучіе; унѣверсаль Самойловичовъ на села двѣ Семіоновку і Петровку данний; унѣверсаль Мазепинъ – на всѣ хуторѣ, записи на людей [94 зв.] под монастырем и на Лисогорѣ мешкаючихъ, так же унѣверсаль // запрѣтителный, абы люде под монастырем жиучіе не до мѣста, леч до монастыра отдавали послушенство, а до того на тонѣ Орѣлскіе взявши от Китай-Городка, на низъ до устя Орелѣ рѣкою в четверть милѣ, и на двѣ озери, называеміе Кривцѣ, едень давний монастырскій, а другуй пана Василя Жураховского, асаули енералного, розискомъ до помянутого монастыра слушне привернених, особливе на кгрунтъ покойним Ротковским до мененной обители лекгованний, также между тими тонями, якъ в духовницѣ и в купчих Роткувского правах виражено, не повинни законники пререченного монастыря. Мреж через Орѣль пересипати, а нѣ переметовъ становити, также лузь и лукъ сѣнокосних людских, городовъ орѣлских около помянутих тонь будучи[х], присвояти знову, когда рѣка наполнится весняною водою, и риба вгору уступатимет, не мѣют тіе жъ законники людям в тихъ своихъ кгрунтах в[ъ]ятерами и сѣтми забороняти рибу ловити, на остатокъ на власних своихъ монастырских полпята камня млива з частми войсковими на греблѣ Петрувской будучими. И просиль менованный отецъ ігумень полтавскій на тіе всѣ монастырскіе добра нашего потверженя. Мы прето, гетман, з побожной горливости нашей, яко до иных святых обывателей, не отмовлялисмо, респектовъ наших, такъ и ку тому старожитному монастыреви Полтавскому, где немало братій богоугодное провадят житіе, а до того респектуючи, же тоя обитель зо всѣхъ имѣней от неприятелей шведовъ здрани и огнем внѣвечъ зруйнована и спалена, розказалисмо, сей нашъ видати унѣверсаль которим яко маетности, поля, лѣси, млини, рыбные ловлѣ, кгрунта и всякій вижей вираженніе угодія конфѣрмуемъ в споконое владѣніе, позволяючи ему, превелебному отцу ігумену з братією, всякіе отбирати пожитки, такъ абы нѣхто в том найменшой не важился чинити трудности и перешкоди, пилно крѣпостію и повагою сего нашего унѣверсалу варуемъ и рейментарско приказуем.

Данъ в Глуховѣ, генвара 30, року 1719.

В подлинном подписано тако:

Звишенованный гетман, рукою власною*.

[157. – 1719, червня 18. Глухів. – Універсал Івана Скоропадського про повернення Полтавському Христоздвиженському монастиреві села Вакулинці, яке було привласнене полтавським полковником Іваном Черняком, за винятком куплених ним ґрунтів і поселених на них людей].

* Унизу дописано: “На Петровку зъ Семянковою, на Подмонастире, на Лисогор и на всѣ маетности”.

[95 зв.] Великого государя нашего его царского пресвѣтлого величества Войскъ Запорожскихъ обѣихъ сторонъ Днѣпра гетманъ Іоанъ Скоропадскій.

Ознаймуемъ симъ унѣверсаломъ нашимъ пп. старшинѣ полковой полтавской, сотникамъ, отаманнѣ и всему старшому и меншому полку того товариству и посполству и кождому, кому о семь вѣдати надлежатимет, ижъ превелебний в Богу его милость отецъ Ефремъ Шацкій, ігумень общежителного монастыря Святого Воздвиженского Полтавского, з братією доносилъ нам, что панъ Іванъ Чернякъ, полковникъ полтавскій, посплачовавши пану полковниковѣ миргородскому и пану Жураховскому, асаулови нашему войсковому енералному, Герциковскіе кгрунта з людми на купленной Герциковской же землѣ – Роща называемой при селѣ Вакулинцях, поселеніе свое мѣючими, заехалъ былъ собѣ во владѣніе и самое село Вакулинцѣ еще по руйнѣ шведской од нас той обители наданное, о которое любо он, панъ полковникъ полтавскій, первой насъ просиль, а монастыревѣ иное село в замѣну перед нами ж дати поступилъ былъ, однакъ того не исполнилъ, и Вакулинецъ уже уступити не хотѣлъ. Сего ради его превелебностъ отецъ ігумень з братією просиль насъ, абы помянутое село Вакулинцѣ знову било до монастыря ихъ приверненно. Зачимъ мы, гетманъ, вѣдаючи тую обитель под часъ неприятельского шведского зде[съ] в Малой Россіи бытія знатне зруйнованную и разоренную, бо и доселѣ безъ належитой ограды стоитъ, а хотячи и все усердно от мѣстца нашего гетманского желаючи, абы оная в первобытное свое прийшла украшеніе, приворочаемъ чрезъ сей нашъ унѣверсаль, по прошенію отцовъ [96] законниковъ Святовоздвиженского Полтавского, // знову тое село Вакулинцѣ до ихъ монастыря в прежнее владѣніе, такъ якъ предъ тимъ оное напередъ Герцикового владѣнія и до ратуша Полтавского належало и позволяемъ отъ людей посполитихъ тамъ мешкающихъ (:которихъ всѣхъ за вѣдомомъ пана Жураховского, асаула нашего войскового енералного тогда въ Полтавѣ резидовавшего, чрезъ постороннихъ опошнянскихъ жителей именныхъ споряжень реестр и рукою нашего онихъ закрѣпилисмо:) всякое поданическое отбирати послушенство и повинностъ. В чомъ абы нѣхто з войсковихъ и посполитихъ полку Полтавского обивателей, особливе панъ полковникъ тамошний, жадной приреченной обители не чинилъ перешкоди и трудности, мѣти хочемъ и рейментарско приказуемъ. Варуемъ однакъ, же що тамъ при селѣ Вакулинцяхъ есть у пана полковника полтавского купленного кгрунту, и якіе люде на власной Герциковской купленной землѣ Роща, называемой Сутъ поселени, до тихъ взаимне помянутіе отцеве законники монастыря Полтавского жадною мѣрою интересоватися и во владѣніи онихъ добръ пану полковниковѣ перешкожати не повинни.

Данъ в Глуховѣ, іюня 18, року 1719.

В подлинномъ подписано тако:

Звишменованный гетманъ, рукою власною*.

---

* Унизу дописано: “На Вакулинцѣ”.

[158. – 1729, лютого 4. Глухів. – Універсал Данила Апостола про підтвердження прав Полтавського Хрестоздвиженського монастиря на села, ґрунти, млини та інші маєтності, надані універсалами гетьманів Самойловича, Мазепи і Скоропадського].

[96 зв.] Его імператорского всепресвѣтлѣйшаго величества Войска Запорожского обойхъ сторонѣ Днѣпра, гетманѣ Даниль Апостоль.

Всей старшинѣ и чернѣ Войска его ж імператорского величества Запорожского, а особливе пану полковниковѣ полтавскому з старшиною полковою, сотником, також всѣмъ того полку обыватилем и кому–колвекъ о том вѣдати надлежит, симъ нашим ознаймуемъ унѣверсаломъ, ижъ превелебний в Богу отецъ Варлаамъ Городелский, ігумень общежителного монастиря Полтавского, з братією презентоваль нам при супpliciѣ своей прежнихъ бывшихъ гетмановъ, антецессоровъ нашихъ, унѣверсали: единъ Самуйловича 1679 году, декабра 10 д[ня], на млини на греблѣ Остаповской мѣской на рецѣ Пслѣ стоячіе, з полями, сѣножатми, луками, озерами и лѣсом, межи скиткомъ, где церковь святого Великомученика Георгія под Балаклѣю лежачимъ од преосвященного Герасима, митрополита Видинского, тому монастиревѣ легованніе; другий – Мазепи 1704 року, февруарія 15²⁰⁴ д[ня] на село Петровку з млинами и на села жъ, осаженніе на власнихъ ихъ монастирскихъ ґрунтахъ купленнихъ, Росошинцѣ, Вишшую Олшаную и Низшую Олшаную, да на Тростянець и Лисогорку, за лѣскомъ монастирскимъ будучую з нѣсколкома чловѣками людей там поселеннихъ наданніе, такъ же на млини на рецѣ Ворсклѣ купленніе от полтавскихъ жителей од Михайла Григоријева, о чтирехъ [97] колахъ з двором, огородами и пастовником, тамъ же будучими // от Тимоша Литвина, зятя Тулбочишиного, на урочищи, прозиваеомъ Булановой Луцѣ, о чтирохъ же колахъ, да на Булановомъ же урочищи от Демяна Гуджула, товариша полку Полтавского, тож о чтирохъ колахъ з ґрунтами, сѣнокосами, пахатними и лѣсовими, до оногъ приналежними, на якихъ ґрунтахъ нѣсколко и людей поселилос, и на ґрунтъ же купленний от вдови Патиковни в Сторожевомъ урочищи лежачий, з сѣножатми, луками, байраками, плесами, йзками, и инними угодіями, такожъ на сѣчъ в Сторожевой на Коломацѣ близъ пасѣчки монастирской будучую, от Яреми Динисенка полку Полтавского села Рибцовъ обывателя монастиревѣ ихъ наданную; третій в року 1709 октоврия 10²⁰⁵ на отбиране части войскової розмѣровихъ приходовъ в млинахъ Петрувскихъ на Рудное, на лѣсѣ, усте Орелѣ з вираженемъ до монастиря тонь и озеръ от мѣстечка Китая до реки Днѣпра; также на млини под Царичанкою будучіе, на село Семеновку даннихъ, и всѣ футори, млини и людей под монастиремъ и на Лисогорѣ мешкаючихъ, подлугъ гетмана Мазепи унѣверсалу во владѣнніе тому монастиревѣ Полтавскому ствержаючий; четвертий в року 1719 іюня 18²⁰⁶ на село Вакулинець, наданное оному монастиревѣ в прежніе владѣне; пятій о томъ же 1719 году, іюня 13, на ґрунтъ в Сторожовѣ лежачий, сею и

тоєю стороною Коломака зо всѣми до его приналежними озерами, лугами и протчїими угодиї од покойного пана полковника полтавского Ивана Черняка до монастыра уступленним. На которіе всѣ више прописанніе села, млини, грунта и протчіе угодія просиль онъ, отецъ Городелский, игумень монастыра Полтавского з братіе нашей конфермаціи. Мы прето, гетманъ, по силѣ [97 зв.] данной намъ високомонаршей его імператорского // величества жалованной грамоти, имѣючи власть в Малой Россіи устраевать, порадки всякіе воинскіе и гражданскіе, стосуочис, же до прежних антицессоровъ нашихъ унѣверсалов, велѣли сей нашъ з канцеляриї войсковои Енеральной видамъ унѣверсаль, чрез который помянутіе села, млини, гай, сѣножати, луки, байраки, йзи, и всѣ вишепрописанніе грунта – подлугъ означеннихъ антецессоровъ нашихъ унѣверсаловъ помянутому общежителному Полтавскому монастыревѣ во владѣніе утверждаем, тако жъ и част войсковую в млинахъ Петрувскихъ на оный монастыр отбирати позволяем. Зачимъ абы панъ полковникъ полтавский з старшиною полковою и нѣхто иный во владѣніе оному монастыревѣ вишеписаннихъ селъ и в отбираню з онихъ сель и млиновъ и грунтовъ надлежащихъ користей жадной не важился чинити трудности и препятствія. Войти зас о нихъ сель з посполитими людми (:кромѣ козаковъ, которіи и при своихъ волностяхъ мѣють быть заховани:) отдавали би поданническую повинност и послушенство рейментарско приказуем.

Данъ в Глуховѣ, февруария 4 д[ня], року 1729.

В подлинномъ подписано тако:

Звишменованный гетман, рукою власною* //

[98] *Монастиря Дѣвичьего***

Копіи

Крѣпости монастыра Дѣвичего Велико-Будиского на село Чернечий Яр

[159. – 1672, серпня 29. Батурич. – Універсалъ Ивана Самойловича Великобудиському Паненському жіночому монастыреві на два млини на річці Ворсклі, що на Будищанській греблі].

Иванъ Самуиловичъ, гетманъ з Войскомъ его царского пресвѣтлого величества Запорожскимъ.

Ознаймуемъ тимъ писанемъ нашимъ пану полковниковѣ Войска его царского пресвѣтлого величества Запорозского полтавскому, сотниковѣ, атаманови городовому з товариствомъ, особливе атаманови и войтови з посполствомъ будищенскимъ, и кому–колвекъ того вѣдати потреба укажетъ, ижъ видячи мы оскудность великую монастыра всемилостивого Спаса Паненского Полтав-

* Унизу дописано: “Конфѣрмація на всѣ маетности монастырскіе”.

** Написано великими літерами інішимъ почеркомъ.

ского, з побожности наше честной госпожи Александрѣ Жуковнѣ прере-
ченного монастыра Паненского Полтавского ігуменій з ей сестрами млини
два на рецѣ Ворсклѣ на греблѣ Будиской стоячіи шутиковъ и крупчишинъ з
колами чотирма мучними, и двома ступними зо всѣми з тих млиновъ прихо-
дячими пожитками до ласки войскової надаем и цале з тихъ млиновъ вишеи-
менных двѣ мѣрочки на войско припадающих, кром третіе мелничее, в спо-
койное заживане отбирать позволяем. В чомъ абы так панъ полковникъ пол-
тавский, яко и старшина будиская и нѣхто инший госпожи ігуменій з сестра-
ми ей не важился быти и найменшою перешкодою, пилно жадаемъ и прика-
зуем. Селяне теж Чернецкого Яру под послушенством зостаючіе войтовим
честной госпожи ігуменій помененного монастыра Полтавского звиклоє зъ се-
бе, абы отдавали послушенство и повинность, сурово приказуемъ.

Писан в Батуринѣ, августа 29 дня, 1672.

В подлинном подписано тако:

Іван Самойловичъ, гетман Войска его царского пресвѣтлого величества За-
порозкого, рукою.

К симъ копіямъ*. //

[160. – 1688, січня 11. Батурин. – Універсал Івана Мазепи Великобудиско-
му Паненському жіночому монастиреві на село Чернецький Яр і на два мли-
ни, що на Будищанській греблі].

[98 зв.]. Іоанъ Мазепа, гетман з Войскомъ их царского пресвѣтлого вели-
чества Запорозским.

Ознаймуемъ симъ нашимъ унѣверсалом всей старшинѣ и чернѣ Войска
ихъ царского пресвѣтлого величества Запорозкого, особливе пану полковни-
ковѣ полтавскому и всѣмъ товариству и посполитимъ того полку, обивате-
лемъ и кождому, кому о томъ вѣдати належить, иж бывши тут у насъ в Ба-
туринѣ велебная госпожа Александра Жуковна, ігуменія монастыра всеми-
лостивого Спаса Велико-Будиского девичего суппиковала до насъ, просячи
респекту нашего, жеби тое село Чернецкий Яр, и млини два на рецѣ Ворсклѣ
на греблѣ Будиской стоячіи шутиковъ и крупчошин з чотирма колами мучни-
ми, а двома ступними ствержени были нашим гетманским унѣверсаломъ, ко-
торого то села и млиновъ она велебная госпожа ігуменія з сестрами своїми
респектомъ нужних монастыра того потребъ, з ласки войсковое антецессо-
ровъ наших заживала, иж по сіє часи. Зачимъ, принявши мы тую ей госпожѣ
игуменій горячую прозбу и давши мѣстце в себе оная, жичачи в отправаѣ на-
боженства и о тых милостовъ помноженя імени всемогущего Бога хвали; за-

---

* Вказівка на те, хто підписався у тексті відсутня.

ховуем тоє село Чернецкій Яр²⁰⁷ зо всѣми принадлежностями и млыни з частю войсковою, на нас належную, и ствержаем симь нашимъ унѣверсалом гетманскимъ при обытели помененной, яко теди позволяемъ ей, госпожи ігуменіи, з сестрами тимь селом зуполне владѣти и повинност дорочную, а послушенство належитое отбирати и з млиновъ частю войсковою розмѣровъ на всперте монастирскихъ потребъ свойхъ отбираючи, користовати. Такъ мѣти хочемъ и приказуем, жеби имъ, госпожи ігуменій з сестрами, ни хто з старшини и чернѣ жадное и наименшое перешкоди, трудности чинити не важился [99] и жебы тихъ селянъ нѣ до Полтави, анѣ до Будищъ не потягано // нѣ до якихъ повинностей, под войсковимъ каранемъ. Войтови зас того села з посполитими, строкго приказуемъ, жеби имъ во всякомъ послушаній и в отдаваню належитой повинности, без жадной спреки, были поволними.

Данъ в Батуринѣ, генвара 11, року 1688.

В подлинномъ подписано тако:

Звишменованный гетман, рукою власною.

[161. – 1690, вересня ... Москва. – Грамота царів Івана Олексійовича та Петра Олексійовича Великобудиському Паненському монастиреві про підтвердження їх прав на володіння селом Чернечий Яр, млинами, лісами та орними землями].

Божією милостію мы пресвѣтлѣйшіе и державнѣйшіе великіе государи цари і великіе князи Іоанъ Алексѣевичъ, Петръ Алексѣевичъ [п.т.] пожаловали монастира всемилостивого Спаса Полтавского Велико-Будиского ігуменію Александру с сестрами и хто впред по ней, ігуменій и сестри в томъ монастирѣ будутъ, повелѣли имъ дать сію нашу, великихъ государей нашего царского величества, жалованную грамоту на монастирскіе ихъ вотчини на село Черничий Яр и на мелници и на всякіе угода для того прошлого госпожи [99 зв.] ігуменій Авраамій от // созданія [мира] в 7197 [1689] году била челом намъ, великимъ государемъ, нашему царскому величеству, она, ігуменія з сестрами, что имѣють они даннія себѣ в монастир на пропитаніе от бывшихъ гетманов и нинешного, подданого нашего, Войска Запорозского обоихъ сторонъ Днепра гетмана Івана Степановича Мазепи, село Черничий Яр, да двѣ мелници, шутикову и крупчишину, на рецѣ Ворсклѣ на плотине мѣской Будиской стоячіе, да к тому монастиру лѣсъ и пахотніе землѣ, а нашае, великихъ государей нашего царского величества, жалованной грамоти на то ихъ монастирское село и на мелници им не дано, и чтобъ мы, великіе государи, наше царское величество, пожаловали ей, ігуменію, с сестрами, повелѣли имъ на то село и на мелници, на лѣсъ и на пахотное поле и на всякіе к тому монастиру и селу належачіе угодія, дать нашу, великихъ государей, нашего царского величества, жалованную грамоту а в листу подданного нашего, Войска Запорозского обоихъ сторонъ Днѣпра гетмана Івана Степановича Мазепи,

прошло[го] 196 [1688] году ноября во 11 день, написано: подтверждает онъ, подданной нашъ, монастира всемилостивого Спаса Полтавского Велико-Будиского ігуменю Александру с сестрами село Черничей Яр да двѣ мельницы на рецѣ Ворсклѣ на греблѣ Будиской стоящіе шутикову и крупчишину з четырма колами мучными да з двома ступними, которим селомъ и мельницами она, ігуменія, с сестрами для нужд монастира того пропитаніе употребляти имѣть, дабы для отправленія божественнїя служби то село со всѣми принадлежностями и мельницами и частію войскового належащих розмѣровъ при обители вишеписанной ей, ігуменїи, с сестрами обрѣталосѣ, а никто б ис старшини и черни нималой трудности и перепони имѣ чинити не дерзаль и тѣхъ жителей в Полтаву и в Будище ни в какихъ повинностяхъ не допускати под запрещеніемъ войскового права; а войт того села с посполитими людми, чтобъ [100] имѣ во всякомъ послушанїи монастира і в отдаванїи // належащихъ повинностей, безъ всякойъ противности, были послушни. І мы, пресвѣтлѣйшїе и державнѣйшіе великіе государи цари и великіе князи, Іоанъ Алексѣевичъ, Петръ Алексѣевичъ всея Великія и Малїя и Бѣлія Россїи самодержци, наше царское величество, слушаеъ подданого нашего, гетмана Івана Степановича Мазепи, данного листа і ей, ігуменїи Александри, с сестрами вишей писанного челобитѣя, пожаловали ей, ігуменїю, с сестрами и, хто по ней впредъ в томъ монастирѣ ініе ігуменїи ис сестри обрѣтатисѣ будутъ, повелѣли на село Черничий Яр да на двѣ мельницы на рецѣ Ворсклѣ на греблѣ Будиской стоящіе, шутикову и купчишину, с четырма колами мучными, да з двома ступними, тако ж на лѣсѣ ихъ монастирскїи и на поле пахотное и со всѣми к нимъ принадлежащими угодіи, дать имъ нашу, великихъ государей нашего царского величества, потвержателную грамоту, по которой она, ігуменія, с сестрами і по нихъ будущїи тѣмъ селомъ и мельницами имѣють вѣчно, безъ всякого препенїя, владѣти, какъ изображено в сей нашей, царского величества, жалованной грамотѣ више сего. А для вѣщшего утвержденїя нашїе царского величества милости и вѣчного владѣнїя тѣмъ селомъ и мельницами с лѣсомъ, с полемъ пахотнымъ и со всѣми угодіи ей, ігуменїи Александре, с сестрами, тако ж и впредъ по ней в томъ монастирѣ будущимъ ігуменїямъ и сестрамъ сію нашу, царского величества, жалованную грамоту утвердити нашего царского величества печатю повелели.

Дана сія наша царского величества жалованная грамота государствїя нашего во дворѣ в царствующемъ велицемъ градѣ Москвѣ в лѣта от созданїя [100 зв.] мира 7198, сентабра ... дня // государствования нашего 8-го году.

В подлинномъ подписано тако:

Великихъ государей ихъ царского величества

Дїакъ Прокофей Возницинъ*

---

* Унизу дописано: “На Чернечий Яр”.

Божією милостію мы, пресвѣтлѣйшіе и державнѣйшіе великіе государи цари и великіе князи Іоанъ Алексѣевич, Петр Алексѣевичъ всея Великія и Малія и Бѣлія Россіи самодержецы.

[162. – 1710, травня 10. Глухів. – Універсал Івана Скоропадського про підтвердження прав Великобудищанського Паненського жіночого монастиря на село Чернечий Яр і два млини, що на Будищанській греблі].

Пресвѣтлѣйшого и державнѣйшого великого государя его царского священѣйшого величества Войскъ Запорожскихъ обоихъ сторонъ Днепра гетманъ Іоанъ Скоропадский.

Пану полковниковѣ полтавскому, старшинѣ полковой, сотником и кому бы колвекъ о томъ вѣдати належало, а особливе сотниковѣ великобудискому, атаманови городовому и войтови тамошнему симъ унѣверсаломъ нашимъ ознаймуем, иж честная госпожа Тавифа, ігуменія Полтавского монастиря Великобудиского презентовала нам премошную монаршую его царского пресвѣтлого величества жалованную грамоту, также и унѣверсали бывших гетмановъ, антецессоровъ наших на село, зовемое Черничий Яр, и на два млини о чотирех колах мучних, а двох ступних, стоячіе на греблѣ Будиской на рецѣ Ворсклѣ и просила нас о потвержене того села и млиновъ. Мы теды, гетман, мѣючи горливість ку обѣтели святой Великобудиской дѣвичой, а барзѣй послѣдуючи монаршой его царского* пресвѣтлого величества грамотѣ, [101] // стосуючися унѣверсаломъ антецессоровъ наших, яко мененное село, зовемое Чернечий Яр, з млинами о двох колах ступних, а чотирохъ мучних будучими на греблѣ Будиской, симъ унѣверсаломъ нашим вышереченной обители святой ствержаемъ, так абы никто з войскових и посполитихъ великобудиских и всего полку Полтавского обывателей ей госпожи ігуменій з сестрами и по ней будучой владѣнію помененного села и в отбираню з млиновъ розмѣрових приходовъ з частю войсковою, жадной найменшой не важился чинити перепони, трудности и перешкоди; повагою унѣверсалу нашего грозимъ, пилно жадаем и рейментарско приказуемъ. Войть теж того села повинен ей, госпожи ігуменій всякую обыклую (:опрочъ козаковъ:) подданскую отдавати послушност и повинностъ, повторе и подесеате приказуемъ.

Данъ в Глуховѣ, мая 10, року 1710**

В подлинном подписано тако:

Звишменованний гетманъ, рукою власною.

[163. – 1730, серпня 1. Глухів. – Універсал Данила Апостола про підтвердження прав Великобудищанського Паненського жіночого монастиря на володіння селом Чернечий Яр і два млини на річці Ворсклі, що на Будищанській греблі].

* Слово “царского” вписано над рядком.

** Збоку написано: “На Чернечий Яр”.

Ея імператорского величества Войска Запорожского обоихъ сторонъ Днѣпра гетман Данииль Апостоль.

Пану полковниковѣ полтавскому з старшиною полковою, а особливе пану сотниковѣ великобудискому з урядомъ и всѣмъ кому–колвекъ о томъ вѣдати надлежатиметь, симъ нашимъ объявляемъ унѣверсаломъ, ижъ честная госпожа Авраамія, ігуменя, з сестрами монастыря Дѣвичого Великобудиского Спаса в полку Полтавскомъ под городомъ Великими Будищами обрѣтающогося при [101 зв.] поданной своей супплѣцѣ презентовала // намъ примощнѣйшую ихъ, царского величества, блаженнія и вѣчнодостойнія памяти великихъ государей и самодержцовъ всероссійскихъ Іоана Алексѣевича и Петра Алексѣевича грамоту, также при унѣверсали антецессоровъ нашихъ, бывшихъ гетмановъ Самойловича и измѣнника Мазепи да Скоропадского, даніе на село, прозванное Черничий Яр, да на части войсковіе в двохъ мельницахъ, шутишину и крупчишину, прозваеміе на рецѣ Ворсклѣ на греблѣ Будиской о чотириохъ колахъ мучнихъ и двохъ ступнихъ стоячіе, до оного ихъ монастыра наданіе, на что и нашей просила конфирмацій. Мы прето, гетманъ, імѣючи горливість ку обителі святой Великобудиской дѣвичой конфирмуячися, же до примощнѣйшой високомонаршой жалованной грамоти также стосуючися до унѣверсаловъ антецессоровъ нашихъ бывшихъ гетмановъ, означенное село Черничий Яр з двома млинами со взиманиемъ частей войсковихъ в вышепоказаннихъ двохъ млинахъ крупчишинихъ и шутишинскихъ, на рецѣ Ворсклѣ на греблѣ Будиской будучими, по силѣ оной ей монаршой жалованной грамоти и гетманскихъ, антецессоровъ нашихъ, унѣверсаловъ помянутому монастыру Дѣвичому Великобудискому во владѣніе ствержаемъ симъ нашимъ унѣверсаломъ, по которому абы нѣхто з войсковихъ и посполитихъ всякого званія полку Полтавского людей ей, госпожѣ ігуменій, и по ней будучой, зоставали во владѣніи оного села и в отбиранію з показаннихъ млиновъ розмѣровихъ приходовъ частей войсковихъ жадного и наименшого не важилися чинити препятствія и трудности, а войтъ того села з посполитими (:кромѣ козаковъ при своихъ волностяхъ непорушно мѣющихъ зоставати:) долженъ ей, госпожѣ ігуменій, всякое обыклое подданическое отдавати послушенство и повинностъ рейментарско, приказуемъ.

Дан в Глуховѣ, августа 1, 1730 году.

В подлинномъ подписано тако:

Звышменованій гетманъ, рукою власною.

На арк. 98 – 101 зв.: К симъ копіямъ по прошенію госпожи игуменіи Аврааміи монастыра дѣвичого Великобудиского руку приложилъ писаръ ратуши Полтавской Івань Кущинскій. //

[164. – 1719, листопада 11. Глухів. – Універсал Івана Скоропадського про підтвердження прав Нехворощанського Свято–Успенського Орільського монастиря на село Слобідка, на ґрунти і млини, що під містом і в селі Маячці].

Пресвѣтлѣйшаго и державнѣйшого великого государя его царского священѣйшого величества Войскъ Запорожскихъ обоихъ сторонъ Днѣпра гетманъ Іоанъ Скоропадский.

Всей старшинѣ и чернѣ Войска его царского пресвѣтлого величества Запорожского, а особливе пану полковниковѣ полтавскому з старшиною полковою, также сотниковѣ нехворощанскому з тамошнимъ урядомъ, и кождому, кому–колвекъ о томъ вѣдати надлежить, симъ унѣверсаломъ нашимъ ознаймуемъ, ижъ честний отецъ Феодосий Нестеровичъ, ігумень монастиря Нехворощанского, з братією, стративши под сюю руйну недавню унѣверсал антецессора нашего бывшего гетманана село, прозиваемое Слободку²⁰⁸ под монастиремъ будучое и на кгрунта купчій записи и писма, а именно: на млини нижей мѣстечка Нехворощи²⁰⁹ стоячіе, на млинь в мѣстечку Маячцѣ²¹⁰ стоячий з хутором, и озер двѣ, едно, прозиваемое Круглое, а другое – Кошуроватое, на озеро за тим же лѣсомъ, прозиваемое Порубѣжное, з лукою, на лѣсь в урочищи Краснополском, з луками и полемъ пахарним и границею посеред озера опредѣленный на лѣсь нижей Нехворощи из йзами и сѣножатю, из луками, из озерами, вишей садок и хату в мѣстѣ стоячую, подварокъ за мѣстомъ и полем пахотнимъ от Василя Евхименка, жителя Бѣлицкого легкованный, а приведши тепер от пана полковника полтавского причинний, за собою листъ, которимъ свѣдѣтельствуеть, же они помянутим селом и [102 зв.] кгрунтами владѣли // просиль нашего потверженія. Мы tedy, гетман, по горливой нашой ку той святой обители, яко село, прозиваемое Слободку, ствержаемъ, позволяючи от томошних посполитих людей всякіе повинности и послушенства отбирати, такъ и всѣ вираженніе кгрунта, и млини под городомъ и в Маячцѣ будучіе заховуемъ при них, позволяючи всякіе розмѣровіе приходи отбирати, зачимъ пилно варуемъ, абы нихто з млинов ихъ честныхъ отцовъ поколющии и показанщии не бралъ и не вимогаль и владѣнію тих всѣхъ кгрунтовъ жадной найменшой не чиниль трудности, а особливе панъ Іванъ Чернякъ – жаднихъ розмѣровъ з тих ихъ млиновъ брати не важился, пилно пилно приказуемъ.

Данъ в Глуховѣ, ноеврія 11, року 1719.

В подлинномъ подписано тако:

Звишменованный гетманъ, рукою власною.

* Написано великими літерами іншим почерком.

Нехворощанского Орѣлского Святоуспенского монастыра ігумень Гавриль Шишацкій к сей копіи руку приложилъ.

Григорій Занковскій. //

[103]

*Ратуши Полтавской**

Копіи з крѣпостей ратуши Полтавской.

[165. – 1710, травня 24. Глухів. – Універсал Івана Скоропадського про закріплення за полтавською ратушою сіл Гуджулів, Тахтаулів і Павленки].

Пресвѣтлѣйшого и державнѣйшаго великого государя его царского величества Войска Запорожского обоихъ сторонъ Днѣпра гетманъ Іоанъ Скоропадскій.

Пану бунчучному Войска его *ж* царского пресвѣтлого величества Запорожского, енералному на сей час уряд полковництва полтавского правячому, а впредъ совершенному тамошному пану полковникови, пп. старшинѣ полковой и всякого чина начальним и подначальним войсковим и посполитим того полку обывателем, и кому бы колвекъ о том вѣдати належало, симъ нашим ознаймуем унѣверсалом, понеже *от* давна за антecessоров наших прошлых гетманов села, именованно: Мачохи²¹¹, Супруновка²¹², Шостаки²¹³, половина Кгуджуловъ²¹⁴, Тахтауловъ²¹⁵ и Павленки²¹⁶, ратушови мѣста Полтави²¹⁷ прислушали и ку общому городовому подпоможеню всякій тяглій *отдавали* туда повинности. Теди и мы, гетманъ, давних тот в цѣлости своей заховуючи порядокъ по занесенномъ до нас *от* урядових тамошних полтавских именованъ всѣхъ обще гражданъ тамошних, же посполитих прошенію и з особливою на их нинѣшное чрез нашествіе неприятельское разореніе респекту, яко всѣ оніе помянутіе села в прежнему владѣнію при ратушу их заховуем, подаючи урядови тамошному мѣскому зуполную моць тими селами владѣти и всякій [103 зв.] *от* посполитих тамъ // мешкающих людей на общую городовую потребу в звиклих податках всяких и работизнахъ *отбѣрати* повинности, такъ симъ унѣверсаломъ нашим тую волю нашу подтверждаючи, мѣсти *хочем* и пилно варуемъ, абы аны самъ панъ полковникъ тамошній полтавскій з старшиною полковою, а ништо инший з тамошних урядових на свой приватній потребности людей преречоних сель обывателей посполитих *отнюд* не важился потягати и жадной до оних не мѣли претенсіи, также чтобы и старшина мѣская нѣчого з пожитковъ з тих сель приходячих не дерзали себѣ привлащати, але на общую бы мѣскую выгоду тіе оборочали. Посполитій зас вишеспецификованных сель жители повинны всякое тяглое помянутому ратушови *отдавати* послушенство, тут же приказуем.

---

* Написано великими літерами іншим почерком.

Дань в Глуховѣ, мая 24, року 1710.

В подлинум подписано тако:

Звишменованный гетман, рукою власною. //

[166. – 1718, жовтня 15. Глухів. – Універсал Івана Скоропадського про закріплення за Полтавською ратушою сіл Іванчинці, Івашки і Грабинівка та частини села Осьмачки, які в свій час належали Іскрі].

[104] Пресвѣтлѣшаго и державнѣшаго великого государя нашего его царского величества Войскъ Запорожских обоихъ сторонъ Днѣпра гетманъ Іоанъ Скоропадский.

Всеі старшинѣ и чернѣ под рейментом нашим обрѣтаючоїся, а зособна пану Іоану Черняку, полковниковѣ Войска его царского пресвѣтлого величества Запорожского полтавскому, зо всѣми того полку урядниками и прочіими войсковими и посполитими людми, и каждому, кому бы колвекъ о том вѣдати надлежало, симъ унѣверсалом нашим ознаймуем, иж прислана до нас премошнѣйшая царского пресвѣтлого величества грамота з тим виразним обявленіємъ, же вся обще пп. старшина полковая полтавская и войтъ тамошний з мѣщанами подавали в великом градѣ Москвѣ в государственном малоросійскомъ приказѣ чоломбитную до его царского величества написанную, прекладая, что город Полтава под час змѣни Мазепиной од наступленія неприятельских шведскихъ войскъ знатную понесъ тяжесть, и особливе тогда ж на войска его величества по изчисленію суммы на килка тысячей золотихъ взято одтоль провіанту, и военныхъ припасовъ немало, чего ради, просили оны, старшина, его ж монаршой милости и респекту, дабы в награждніе того привернени были до Полтави преждніе ратуша тамошнего села во владѣнній покойнихъ Искры и жоны его, Искриной, бывшіе, а по них, яко жадного [104 зв.] потомства не мѣючихъ, свойственнымъ // ихъ же паней Василюевоі Кочубеевоі и синовѣ ея, пану Василію достова[в]шіеся, именно: Івончинцѣ, Івашки и Грабиновку, такожъ частъ села Осмачки²¹⁸, називаемоую самоизвольне од ратуши полтавской Федоромъ Жученкомъ, на той часъ в полку Полтавскомъ полковниковавшомъ, в заживене собѣ одобранную и ими, панами Кочубеями, доселѣ владѣемую, отдано бы было знову до мѣста, и жебы з паней Кочубеиноі и ей синовѣ маетностей в полку томъ знайдуючихъ, належитая в общенароднихъ налогахъ и повинностяхъ, якъ и з прочийхъ державскихъ сѣль, чинена била помощь, особливе козаки в тихъ же маетностяхъ мешкаючіе под властью полковника и сотниковъ зоставали бы, а панъ Кочубей онихъ под свое начало не приворочал и не интересовался бѣ до ихъ, коньтектуячися тими двадцатма козаками, которіе ему по указу нашомъ, гетманскомъ, опредѣлены; противъ якого ихъ помянутой пп. старшини полтавской чоломбита, любо того ж времени в томъ же Малоросійскомъ государственномъ приказѣ на Москвѣ пп. Василь и Федоръ Кочубеи подавали свою до царского пресвѣтлого величества чоломбитную, просячи взаемне на себе его монаршого призрачїя, иж бы тая

полтавская старшина в своемъ желаніи не получила skutku, предлагаючи, что предреченные села Искровскіе по тютцѣ их, Кочубеевъ, Искриной имѣют оны ж, Кочубей, во владѣнній респектомъ своего разоренія. А куть близъ [105] села // Жуков, именуемый Осмачки, покойный тот их дѣдъ Жученко, полковникъ полтавский, вѣрно заслужилъ, а не сам собою од ратуша отнялъ, козаки зас еще тому ж дѣдовѣ их, Жученку, по унѣверсалу гетманскомъ на лежали, для чого и онъ, панъ Кочубей, содержитъ их в своей власти, а о маетностях доносили, же якобы нѣгде того в Украинѣ не ведется, чтоб державци своими подданными чинили якую вислугу; однак сятелнѣшіе господа министрѣ, государственный великий канцлѣрь и кавалер его милост графъ Гаврииль Ивановичъ Головкин, государственный вице-канцлер его милост баронъ Петръ Павловичъ Шафаровъ, вислухавши того з обоихъ сторонъ пп. старшины полтавской и од пп. Кочубеевъ, предложенного дѣла по разсмотренію и разсужденію их же сятелства, его царское пресвѣтлое величество милостиво призирая на город Полтаву, же оный в змѣну Мазепину под час осади од войскъ шведскихъ неприятельскихъ не меншую, якъ више выражено, узналъ тягость, и на войска его величества видаль провиантъ, и военніе припаси, повелѣлъ именнымъ своимъ монаршимъ указомъ в помянутой премощнѣйшой до насъ присланной грамотѣ изображеннимъ, дабысмо реченіе Искровскіе села Иванчинцѣ, Ивашки и Грабиновку, також и част села Осмачки, называемую на всегдашное прислушаніе, до города Полтави отдали; козакамъ всѣмъ в маетностяхъ их, Кочубеевскихъ, обрѣтающимся по презжнему [105 зв.] в полку // под властью полковничюю и сотниковъ бити повелѣли и подданныхъ бы своихъ оны пп. Кочубей до висвѣдченя городу зарувно з прочими державскими селами в приключаяющихся общихъ войнскихъ и гражданскихъ повинностяхъ помощи не боронили. Мы прето, гетман, тоей виразнене намъ предложенной царского пресвѣтлого величества по должности нашей, чинячи за досит, опредѣляемъ вовся симъ унѣверсаломъ мененіе села Ивончинцѣ, Ивашки и Грабиновку, а к тимъ и част села Осмачки, до ратуши мѣской Полтавской в прислушаніе, и козаковъ всѣхъ, в маетностяхъ пп. Кочубеевъ мешкающихъ, в полкъ под властью полковничюю и сотниковъ по презжнему приворочаем, и яко приказуемъ войтамъ ивончинскому, ивашковскому, грабиновскому и осмачковскому со всѣми посполитими людьми до города Полтави всякое отдавати послушенство и повинност, такъ докладаемъ, абы в томъ владѣнній пп. Василъ и Федоръ Кочубей жадной ратуши Полтавской не чинили перешкоди и помѣшки, а особливе до козаковъ, которіе в ихъ пп., Кочубеевъ, маетностяхъ живут, нѣякого не имѣли дѣла и власнихъ своихъ подданныхъ не заступали, леч бы оніе подданніе подлугъ именного его царского величества указу зарувно такую городови в бивающихъ общенародныхъ налогахъ и повинностяхъ, чинили помощь, якъ и прочіе тамошніе державскіе села оную отбувают, пилно мѣти хочемъ и рейментарско упоминаемъ.

[106]. Данъ в Глуховѣ, октоврїа 15, // року 1718.

Прилагаемъ теж и сіе и пилно варуемъ, абы панъ полковникъ полтавский,

старшина полковая и войтъ з прочими урядники тамошними з тих искровских до ратуши нынѣ з частю села Осмачками приверненних людей посполитчх на роботу для своей приватной потребы не чепали и не притягали, чрез що бы они лишняя не причинялася трудност и долегливост.

В подлинном подписано тако:

Звишменованный гетманъ, рукою власною. //

[167. – 1718, серпня 12. С-Петербург. – Грамота Петра I Іванові Скоропадському про закріплення сіл Іванчинці, Івашки, Грабинівка і частини села Осмачка за містом Полтавою, а села Жуки – за Василем і Федором Кочубеями].

[106 зв.] Божією милостию от пресвѣтлѣйшого и державнѣйшаго великого государя царя и великого князя Петра Алексѣевича всея Великія и Малія и Бѣлія Россіи самодержца и многих государствъ и земель восточних и западныхъ и сѣверних отчича и дѣдича и наслѣдника и государя и обладателя нашего царского величества подданому Войска Запорожского обоихъ сторонъ Днепра гетману Івану Іллѣчу Скоропадскому и всему Войску Запорожскому наше царского величества милостивое слово.

Намъ, великому государю нашему царскому величеству, были челом города Полтави жители, полковая и городова старшина, обозний Климиъ Нащинский, писар Григорий Богаевский, да асаули Григорий Буцкий, да Лавринъ Никитин, да сотники полковіе полтавскіе Яков Черняк, да Димитрий Самарский, да хоружіе Павелъ Герасимов, да Михайло Руденко, да войтъ полтавский Иван Кирилов з бурмиистрами и все полтавскіе мещане и присланніе од того города к Москвѣ подали в приказѣ Малія Россіи челомбитную за руками, пунктами, в которих написано:

Первой. Что три села Івонченце, Івашки и Грабиновка издревле належали до города Полтави; а потом Мазепа отдал бывшему полтавскому полковнику [107] Искре, и нынѣ Кочубей // притягают себѣ по тетке, Искриной женѣ, а и с тѣхъ одно село Івончинце и нашего, царского величества, грамотою ему, Искре, утвержено с таким прилогом, буде спору не будетъ; а прочіе два унѣверсалами Мазепиними и твоимъ, подданого нашего, и чтоб тѣ села отдат по прежнему к ратуше.

Второй. Что бывшему полтавскому ж полковнику Федору Жученку дано от гетмана Самойловича село Жуки²¹⁹ и грамотою оное ему утвержено, но он, Жученко, будучи полковником, без гетманского унѣверсалу взял насилно част градского села, называемого Осмачки, и тѣмъ нынѣ Кочубей ж напрасно владѣют и, дабы ту част села Осмачки к Полтавѣ по прежнему отдат.

Третьей. Изменникъ Григорий Герцикъ, забрав градских денег триста шестьдесят рублевъ, ушел за Мазепою, и дабы [за] тѣ денги дат имъ к ратуше

двор ево, Герциков, в Полтавѣ противъ ратуша стоящей, которимъ владѣют Кочубей ж, ибо они, Кочубей, кром того двора, владѣют Герциковим селом Стасовцями, мелницами и іными грунтами и разними угодій.

Четвертой. Тот же Кочубей з материю своею, имѣя в Полтавском полку болши десяти сель, не велит подданимъ своймъ общих войскових и градских повинностей, как и другие, отдават и чтоб не велѣть ему тѣхъ своихъ подданих од тѣхъ повинностей заступат, также чтобы онъ казаковъ, которіе в [107 зв.] маетностях // ево живут, под власт свою не принималь, кромѣ двадцати, которіе ему по твоему, подданого нашего гетмана, унѣверсалу опредѣлени.

Пятой. Во время осади Полтавской по писму свѣтлѣшаго князя Александра Даниловича Меншикова, генерала нашего фелтъ-маршала, кавалѣра ордина святого Андрея и іних, взятом у них хлебних, харчевих и военных запасов на тысячу на шестсот на семдесят рублевъ и по обѣщанію не заплачено, и что б ныне им какого нашего царского величества милостию то наградит.

Шестой. Взято у них полкових мѣдних двадцят одна пушка в полтавской гарнизонъ, и чтоб тѣ пушки имъ отдать.

Седмой. Чтоб за их службу во время Полтавской осади всѣ тѣ пункта нашего царского величества жалованною грамотою потвердить. И противъ того их, полтавской старшины, чоломбытя, на Москвѣ в приказѣ Малія Россіи, Василей и Федор Кочубей подали свою челомбитную, в которой на первой пунктѣ, что маетности тетки их Искриной даны им на вспоможеніе их разоренія и тѣ деревнѣ уже болши двадцати лѣтъ до ратуши не надлежать и полтавской полковникъ Черняк, отнявъ сих времянь од ратуши села раздаваль, а іменно: село Супруновку – писару Бугайцову*, второе селце – ясаулу Коновалову, третее – у брата ево Алексѣя Черняка отнято за вину и к ратуше не отдано, но племяннику ево, полковникову Якову, сотнику полковому; четвертое [108] селце // Павленки в самих Подварках под Полтавою войту отдано, а обозному полковому город Соколку в подданство отдалъ, и село Комаровку, отнявъ от ратуша Бѣлицкого, а тот обозной многіе воровства дѣлалъ, посылаючис за указом для промислу за границу публичного вора и разбойника Коляду, да зятю своему Калачинскому далъ он, полковникъ, людей, од города Будищъ отнявъ, а брат того Калачинского и доныне в ізмѣне есть.

На второй к селу Жукам прилеглий Куть, называемий Осмачки, дѣдъ их Федор Жученко не насилно взял, но служба вѣрою болши шестидесят лѣтъ получили, и о томъ никто при нем и послѣ до сего времени не упоминался, толко он, полковникъ Чернякъ, гоня их с своими единоишленники, того доходит. На третий двор Герциковъ отданъ Искриной женѣ за долгъ, за девятсот рублев, а по смерти ей имъ, Кочубеям, твоймъ, подданом нашего, гетмана унѣверсаломъ утвержень, а ежели тот Герцикъ, что ратушского забралъ,

---

* Мас бути: “Бугаевскому”.

то можно имъ о дворѣ старого Герцика, которой и до нынѣ пуст просить, а полковникъ Чернякъ без причины и долгу имѣть их, Герциково, село Василевку с премногими кгрунтами, мельницами и рыбными ловлями и иніе.

На четвертой козаки еще при дѣде ево по унѣверсалу обрѣталися и ему, Кочубею, под команду отдани и тѣхъ хотят у него отнят. Также бют челом, чтоб их деревни и мѣста чинили услугу (:чего нѣгдѣ в Украйне не водитца:), хотя их себѣ в подданство заневолит, ибо мало еще что полковіе козаки на него, полковника, и старшину работают, а особливо // племѣнникъ [108 зв.] ево Яков, сотникъ нестерпиміе козакам чинит обиды, что явно может быть, когда б о том розискат. На пятой – взятіе хлѣбних запасов мог бы полковникъ Чернякъ городу нагородити, понеже он получа чинъ полковничества, колко сот людей, которіе од шведского наступленія за Днепръ вийшли, но он то все себѣ забралъ, к тому ж колко сотъ куфъ горелки не токмо на посполитихъ и козаковъ, но и на поповъ накидалъ и тѣмъ безмерно обогатился, а людей обнищаль и в разореніе привел. На седмой. Чтоб тѣ вишеписанніе маетности не били у них отняти, но за служби отца и родственниковъ их, паки нашего царского величества жалованною грамотою были утвержены. И от города Полтави присланніе челомбитчики, и з другой стороны, Василий и Федор Кочубей обявляли в приказе Малія Россіи к тому своему челом битю твой, подданного нашего, гетмана, унѣверсали и письмо, в которых написано: В 1708-м году, декабра в 18 день, по смерти Івана Искри, бывшого полтавского полковника, маетности ево, в которых вишейменованніе три села Іванчинце, Івашки и Грабиновка даны женѣ ево Искриной в належитое подданство по прежнему; В 1715-м году, сентабря 14. Писал ты, подданной, нашъ, к полковнику полтавскому, что, хотя по розиску чрез посиланного от тебя, подданого нашего, гетмана, явилось что гораздо болши людей грабиновских на грунтах к городу Полтавѣ належащих умершого Искрѣ людей не жели на ево купленних, поселилось, однакож, понеже от прежнего гетмана ему, Искре, на владѣніе того села Грабиновки дан унѣверсаль, и от тебя, подданого нашего, женѣ ево потвержень, а к тому и от двора нашего царского величества о том писано, того ради позволил ты, подданной нашъ, гетман, ей [109] Искрихе тѣмъ селом по смерть ей владѣть; В 1716-м // году июня в 7 де[нь] по поступному писму жени Искриной, а Василя Кочубея тетки, село Івончинци з дворцомъ, с полями из слободкою при купленних кгрунтах даны ему, Василю Кочубею, во владѣніе в том же 1716-м году июня в 14 де[нь], по смерти той Искриной жени, а по челомбытю Василиевой жены Кочубея, дани ей села Івашки и Грабиновка до предбудущей воли и диспозиціи твоей, подданого нашего, а протчіе все купленніе умершого Искри грунта, двори, мельници со всякими угодѣ даны ей же, Кочубеевой, за долгъ и по свойству, что ближе ей к тому и нас нѣтъ и учиненна она тѣмъ добрам наслѣдницею и той утвержено особымъ твоим, подданого нашего, гетмана, унѣверсалом вишеписанного ж 14 июня 1716 году; В 1714 году, сентабря в 17 де[нь] числѣ по поступной жени Искриной ей за долгъ заполнять тысячи, в Полтавѣ Герциков

двор с приналежащими до него коморами и кгрунтами, *отданъ* Василию Кочубею самому, женѣ ево и потомству. В 1715-м году, мая 27 числа, по прошенію Василя Кочубея, опредѣлено село Жуков козаком, сколько их тамо *ест*, быт ему, Василию, послушним, в домѣ пребывающему для посилокъ а в военном походе бытностью в курены ево, понеже при бывшему гетмане и умершому дѣду ево, Федору Жученку, *тож* было опредѣлено к полковнику и старшине полковой тѣхъ козаков до наименшихъ повинностей не употреблят. В 1717 году, ноября 28 дня по челомбитю разныхъ мѣсть атаманов велено Кочубею тим толко доволствоватись козаками, которіе при умершом Жученке, дѣде ево, в курени били числом двадцят, болших ни до кого не имѣтъ интересу и всѣмъ козакомъ, живущим в местностях ево, бытъ к сотнѣ и ему, Кочубею, их уступить; да в писмахъ свѣтлѣйшаго князя Александра Даниловича [109 зв.] Меншикова из обозу од Полтави, мая 16; да июня 6 дня 1709 году // к наказному полтавскому полковнику и к старшинс полковой написано, чтоб они на войско наше царского величества, вездѣ по ямам искали и собирали хлеб, что имъ *будет* заплачено, и за вѣрную прислугу получают милость. И на спорное челомбите Василя и Федора Кочубеевъ посланной от города Полтави хоружей артилерний Иван Гаевский в своей челомбытной написал: село Супруновка писару полковому Бугаевскому на уряд писарства дано по твоему, подданого нашего, унѣверсалу; селце ясаулу Коновалову по смерти ясаула Василя Сухова послѣдовательно на уряд ясаулства дано; селца Камянки част брата полковничего Алексѣя не била ратушная, но от давнихъ лѣтъ старому Черняку, за службу его грамотою потвержена, Якову Черняку, полковому сотнику, наслѣдіем досталася; селце Павленки не войту, но до ратуши прислушает; город Соколка обозному не *отданъ*, толко полковникъ свой тамо Ярмонковіе доходи на время *отбирают* позволиль; а селом Комаровкою, по твоему, подданого нашего, гетмана унѣверсалу он, обозний, владѣеть. Калачинскому, полковникъ самовластно от города Будищъ, людей не отдавалъ, но ти, подданой нашъ, своймъ унѣверсаломъ опредѣлилъ ему на время несколько человекъ. И сего 1718 іюля в 8 де[нь], по нашему, великого государя, указу государственный наш канцлѣрь и кавалеръ графъ Гаврииль Иванович Головкин и государственный нашъ подканцлѣрь тайний совѣтникъ, баронъ Петръ Павлович Шафиров, слушав челомбитя Полтавской полковой и городовой старшины и данний имъ твоих, подданного нашего гетмана, унѣверсалов, и челомбитя ж Василя и Федора Кочубеевъ, и даннихъ имъ унѣверсалов же, [110] приговорили: // трем селам Ивончинцу, Ивашку и Грабиновки быт по прежнему к городу Полтавѣ для того, что напред сего тѣ села к городу належали, какъ и сами Василей и Федор Кочубей в челомбите своем объявляют, но бывшей полковникъ Искра, будучи на том урядѣ полковничества, тѣ села себѣ чрез дачу от измѣнника Мазепи присвоиль, и женѣ ево, Искриной, позволиль ты, подданой нашъ, гетманъ тѣми сели владѣть, толко по смерти ея, какъ о томъ в писмѣ твоем, подданого нашего, гетмана, 1715 году сентабря

14 дня к полтавскому полковнику імянно написано; а в наслѣдство по родству по смерти Искриной жени дани их, Кочубеевой матери, купленніе того Искри кгрунта, двори, мелници со всякими угоди, а город Полтава в осадное сидѣніе от войскъ шведских понес тягост и на войска наши царского величества, видалъ провіантъ и военніе припасы, и в нагороду того всего, о чьемъ они нынѣ бют челом тѣ три села их прежде бывшіе и нынѣ виморочніе, к тому городу отдать, и впред у оногo без нашего царского величества указу не отнимат, и никому не отдават. Також и част села, называемого Осмачка, которую полтавский же полковникъ Жученко, их Кочубѣевъ свойственникъ, взялъ себѣ од города Полтави и они, Кочубеи, в челомбыте своемъ на то никаких дачъ и крѣпостей не явили, а владѣют толко потому, что тот их родственникъвладѣль, отдад к городу ж Полтавѣ по прежнему. И казаком, которіе сун в маетностях их Кочубеевихъ быт в козацкой службѣ под виденіемъ полковника и сотников, а имъ, Кочубеем, і иним никому нигдѣ козаков в подданство и в работу себѣ не привлекат и дѣла до них не имѣть; но быт [110 зв.] имъ по прежнему // нашим царского величества милостивим даннымъ всему малоросійскому народу привилеям при свойхъ правах и волностях не нарушимо. Да и подданныхъ свойхъ имъ, Кочубеем, од общихъ войнскихъ и гражданскихъ повинностей не боронить, но тако ж де быт им равно в такомъ порядке, какъ и другіе. А селу Жукам, с принадлежащими к оному грунтами, и слободке Ловчиной и купленнымъ умершого Искри грунтам, дворомъ мелницям и всяким угодам по наслѣдству, и двору Герцикову в Полтавѣ по отдаче, им за долгъ быт за ними, Василемъ и Федоромъ Кочубѣи во владѣніе непременно. И тебе б, нашего царского величества подданному, Войска Запорожского обоихъ сторонъ Днѣпра гетману, Ивану Ільичу, о семь вѣдати и вишьописаннимъ тремъ селам Иванчинцу, Івашку и Грабѣновкѣ и части села, называемого Осмачки, велѣть быт во владѣніи к городу Полтавѣ попрежнему и о протчем чинит какъ написано в сей нашей царского величества грамоте више сего.

Дан в нашем царствующемъ граде Санкт-Пѣтербургѣ лѣта от рождества Христова 1718, августа в 12 де[нь] государствования нашего 37 году.

К симъ копиямъ Кирило Ивановъ, войт полтавский руку приложил. //

[Таранухиніи]*

[168. – 1717, січня 14. Гадяцький замок. – Універсал Івана Скоропадського кобеляцькому сотникові Саві Михайловичу [Таранусі] з дозволом селити вихідців з-за Дніпра на куплених і пустуючих грунтах, що біля його греблі].

* Тут у тексті не вказано належність універсалу.

Копія

[111] Его царского пресвѣтлого величества Войска Запорожского
обоихъ сторонъ Днепра гетман Іоанъ Скоропадский.

Всѣм, кому бы колвекъ о том вѣдати надлежало, а особливе старшинѣ горо-
довой кобеляцкой, симъ нашим унѣверсалом ознаймуем, иж презентоваль
нам панъ Сава Михайловичъ, сотник кобеляцкий, унѣверсал пана полковни-
ка полтавского на ослѣлые возля его греблѣ, так на купленной его жъ грунтѣ,
яко и на пустовском килканадцят хат, и просиль нашей на оніе конфѣрма-
цій и таковою позволеня, жебы и захожіе з далеких яких мѣстцъ, любъ за
Днѣпра люде, якіе похочут там же ведля пререченной греблѣ поселятся, до
его пана сотника належали держави. Теды мы, гетман, прошенію его пана
сотника кобеляцкого, давши у себе мѣстце, а респектуючи на его услуги в
Войску Запорожском, ронячіеся до которых вперед захожуючи, яко ствержа-
ем ему ослѣлых тих ведля его жъ греблѣ килканадцят хат в спокойное
владѣніе сим нашим унѣверсалом, которого повагою позволяем ему жъ, пану
сотнику, и захожих здалека людей там же приймати до поселенія, такъ при-
казуем, абы ему в спокойном тими людьми владѣнію и в отбираню од них на-
лежитой подданской повинности нѣхто жодной не важился чинити труднос-
ти и препятія. Толок того варуем, абы тіе захожіе люде не были з околичних
тамошних старинних городковъ и сѣль и от того бы поселенія помѣжним
людским кгрунтам не дѣлалася шкода и стисненіе.

Данъ в замку нашом Гадяцком року 1717 иануария 14 д[ня].

В подлином подписано тако:

Звишменнований гетманъ, рукою власною.

Къ сей копѣи, вмѣсто удоствующой Феодосіѣ Таранучиной сотниковой,
зят ей Максимъ Яновичъ руку приложилъ*

Сводиль с подлиннимъ Григорій Занковскій Полтавскій. //

[111 зв.] Полку Полтавского в приложеннихъ копіяхъ крѣпостей о мает-
ностяхъ всѣхъ листовъ востѣмдесят и одинъ.

---

* *Всі документи, додані до слідства Полтавського полку, скріплені підписами: "Полковник полтавський Василій Кочубей". Копія слідства Полтавського полку, що зберігалася в Полтаві мала скріпку: "С точни-
ми копіями свѣдѣтельствовал войсковій канцеляристь Федоръ Данилевскій" (ЦНБ, ІР. – Ф.Х, 8476. –
Ар.1–159. Копія з копії).*

Примітки

Генеральне слідство Полтавського полку, про що йшлося вище, друкується за мікрокопією Центрального державного історичного архіву України у Києві (МФК. – Оп.2. – Спр. 7, 8, 9, 10) з оригіналу, що зберігається в Російському державному архіві давніх актів у Москві (ф. 248. – Оп.1. – Спр. 1809). Оригінал слідства десяти полків Генеральна військова канцелярія надіслала в Колегію іноземних справ у С.-Петербурзі на початку 1731 р. Тут він набув нових рис. Насамперед до кожного полку були складені алфавіти населених пунктів, матеріали слідства згруповані й оправлені в окремі книги. Підтверджує це наявність нумерації в межах окремих частин Слідства. Так в одну справу були об'єднані Генеральні слідства Полтавського, Миргородського і Гадяцького полків. Перед текстом слідства вміщено алфавіти населених пунктів Полтавського (арк. 1–2), Миргородського (арк. 2 зв.–3 зв.), Гадяцького (арк. 4–4 зв.) полків. Вони розміщені в дві колонки, кожна з яких має такий вигляд:

[Аркуш]	По алфавету звания селам и деревням Полтавского полку	Листы	
		По ревизии чинен- ной в полку	По апробации Енерал- ной старшины и пол- ковников

1	Б		
	Брусѣя, село	7	2
	Балаково, селцо	9	–
	Бѣлики, город	15	11
	Берегъ	–	4
	В		
	Василковка, слободка	3	3
	Вакулинцы, село	12	2
	Великое Будище, город	15	11
	Г		
	Гавронцѣя, село	3	3
	Головачъ, село	6	4
	Горбанювка, село	6	6
	Горошинцы, село	6	–
	Городокъ Решетилровка	10	1
	Грабиновка, село	6	–
	Гайжулы, село	13	10
	Д		
	Диканка, село	4	4
	Демидовка, селце	7	4
	Ж		
	Жуки, село	4	4

И

Искровка, село	7	4
Ивашки, село	11	10
Ивончинці, село	11	10

К

Кочеровка, слободка	4	4
Камянка, село	5	4
Комаровка, слободка	5	4
Кровенская, слободка	7	—
Комаровка, село	10	1
Куклинцы, село	14	—
Кобелякъ, город	15	11
Кишенка, город	15	11
Кереберда, городъ	15	11
Китайгород, местечко	15	11
Крутки	—	4

Л

Локощина, село	4	4
Лучки, село	6	9
Леляховки, половина села	10	1
Леляховки, половина села	11	1
Лисогорка Вишня, слободка	—	7

М

[Арк. 1 зв.] Милце, село	3	3
Мартыновка, село	6	5
Млыни Старые, село	11	1
Мочухи, село	13	10
Маячка, городок	15	11

Н

Нижние Млины, село	3	3
Нехвороща, город	12	2
Новы Санжаровъ, город	15	11
Новые Млины, слободка	—	4
Нижня Олшанка, слободка	—	7

W

Олшаное, селце	3	—
Орель, городокъ	15	11

П

Патлаювка, село	4	5
Пушкаревка, село	6	6
Петровка, село	8	7
Подмонастире Полтавское	12	—

	Павленки, село	13	10
	Полтава, город	15	—
	Переволочна, город	15	11
	Р		
	Рыбцовъ, половина села	6	3
	Рыбцовъ, половина села	6	6
	Росошинцы, село	8	7
	Решетилровка, город	10	1
	С		
	Стасовцы, село	4	4
	Слободка	5	5
	Супруновка, село	7	6
	Слободка	9	—
	Слободка, село	9	6
	Старые Млины, село	11	1
	Старый Санжаровъ, город	5	11
	Соколка, городокъ	15	11
	Слободка Новые Млины	—	4
	Старых Млинов, часть селца	—	6
	Слободка сотника Тарана	—	8
	Слободка Лубенского монастира законниковъ	—	9
	Т		
	Тахтаулова, половина села	5	4
	Ташликъ, деревня	8	8
	Тростянецъ, селцо	9	7
	Тахтаулово, село	13	10
	Ф		
	Федоровка, слободка	12	4
	Х		
	Ханделъевка, село	8	9
	Ц		
	Царичанка, городокъ	15	11
	Ч		
	Черняковка, село	7	4
	Черничи Яр, село	8	7
	Чернечая Слободка	—	8
	Ш		
[Арк. 2]	Шостаки, село	10	1
	Шедъево, село	12	2
	Я		
	Яръ Черничи, село	8	7
	Яковцы, село	11	5

Текст “По алфавету звания Миргородского полка селам, городкам и местечкам” (Арк. 2 зв.— 3 зв.) та “По алфавету звание селам и деревням Гадяцкого полку” (Арк. 4—4 зв.) не друкується. На Арк. 5 напис: “№ 4. Полку Полтавского по статям расположена. Зделано”. На Арк. 6 міститься супровідний лист полтавської полкової старшини і сотників Полтавського полку до генерального обозного Якова Лизогуба такого змісту:

“Велможній мосцѣ пане обозній войсковій енералній нашъ милостивѣйшій добродѣю.

Вступивши в великопостніе нынѣшніе святой четиридесятници дны по должности нашей поважную велможности вашей особу благо привѣтствуемъ з тымъ усердіа нашего желаніямъ, абы велможность ваша со всѣмъ домомъ своимъ благословеннымъ сіе спасенное начало послѣдовательно, же и окончаніе оногo благодатію постившегося за ны Христа Господа цѣлоздравственно и благошасно з приобрѣтеніемъ ползы душевной провадилъ.

По указу велможности вашей, исправивши въ полку Полтавскомъ, подлугъ данной з войсковою Енералной канцеляріи Норми, о всѣхъ маетностяхъ, мѣстечкахъ, селахъ и деревнях на 4 статѣѣ книгу, и подписомъ рукъ такъ насъ, старшины полковой, яко и сотниковъ закрѣпивши, при семъ в Енералную канцелярію оную посылаем. И затимъ милостивой велможности вашей всегдашшой ласце полекаемся, будучи велможности вашей нашего милостивого добродѣя щирежелательные и нижайшие слуги.

Лаврентій Никитов, обозній полковий пол[тавский].

Сотникъ полковой.

Полку Польштавского судія Василий Зелененкій.

Писар полковой полтавский Григорій Богаевский.

Полтава, февр[аля] 18, 1730 году”.

Власне слідство Полтавського полку займає аркуші 7–22. Воно складене в Полтавській полковій канцелярії і засвідчене підписами полтавської полкової старшини та сотників Полтавського полку. На аркушах 23–35 міститься “Екстракт полку Полтавського”, виготовлений у Генеральній військовій канцелярії і засвідчений підписами генеральної військової старшини і полковників. Решту тексту (Арк. 37–111) – це копії гетьманських і полковничих універсалів та царських грамот, як підтвердження перелічених надань (вони теж виготовлені у полковій канцелярії). Привілеї тій чи іншій особі виділені під заголовками (“Прокофія Левенца”, “Григорія Черняка”, “Івана Черняка”, “Калачинского” і т.д.) у Колегії іноземних справ у Петербурзі.

1. На підставі “Рѣшительных пунктов” провели слідство в усіх полках, щоб у такий спосіб домогтися повернення незаконно захоплених рангових земель на підставі 8, 9, 10 параграфів. Параграф 8 забороняв віднімати в козаків та у посполитих як спадкові, так і куплені ґрунти. Згідно з п. 9 гетьман мав право на Чигиринське староство та інші маєтності, але, якщо він набрав їх більше, то мав повернути.

Десятий пункт торкався урядових і ратушних маєтностей. У ньому говорилося, щоб рангові маєтності разом з ратушними селами, “нікому отнюдь не давать, а быть онымъ при тѣхъ урядахъ всегда неотменно”. Генеральна старшина, полковники, полкова старшина і сотники повинні мати на уряд ті рангові і ратушні маєтності, які і “вперед сего” належали до їх рангів. Ті ж рангові, які опинилися у старшини “въ собственное свое владѣніе” згідно з гетьманськими універсалами і жалованими грамотами навіть “по отлученіи отъ тихъ чиновъ” або по їх смерті в їхніх дружин, мають бути повернені назад: рангові до рангових, а ратушні до ратуш. Це повернення має статися після опису й ревізії саме рангових і ратушних маєтностей.

2. У селі Мильцях 1718 р. налічувалося 58 козаків, 122 підданих; 1726 р. – 58 козаків, 113 посполитих; 1732 р. – 60 козаків і 8 курінчиків, 104 посполитих, 15 протекціантів, 2 підсусідки, 4 хутори; школа і 2 шинки, 3 приїжджі двори.

3. Вільшани, Ольшани: 1718 і 1726 рр. – 23 посполитих Д. Левенця, 1732–28 посполитих, 1 протекціант, 2 двори порожні.

4. Згаданий універсал Івана Мазепи від 27 липня 1687 р. див. під ч. 104. Село Мильці надав Прокопові Левенцю Іван Самойлович 11 травня 1685 р. (див. ч. 103).

5. Йдеться про універсал Івана Мазепи від 20 червня 1691 (див. ч. 105). Син Прокопа Левенця Іван (? – 1736) у 1687–90 рр. – полтавський полковий сотник, 1691–1699 рр. – осавул, 1703–1709 рр. – полтавський полковник. З 1723 р. – бунчуковий товариш, у 1724–1727 рр. – один з трьох правителів Генеральної військової канцелярії.

6. Згадана грамота російських царів Івана Олексійовича (1666–1696) і Петра Олексійовича (1672–1725) 26 лютого 1693 р. друкується під ч. 106.

7. Нижні Млини: у 1718 р. налічувалося 45 козаків і 46 підданих; у 1732 р. – 113 посполитих, 2 порожніх двори, 4 протекціанти, поселених В. Балясним 7 хуторів, 2 проїздних двори, 1 попівський і 1 дяківський двори, школа, церква, шинок.

8. Село Нижні Млини було надане Іванові Левенцю універсалом Івана Мазепи від 21 листопада 1704 р. (див. ч. 107).

9. Село Гавронці: 1718 р. – 94 козаки і 68 підданих; 1726 р. – 61 козак, 122 посполитих, 2 ремісники; 1732 р. – 25 курінчиків, 24 дворян, 61 підданий Г. Черняка, 4 двори порожні, 12 хуторів, попівський і дяківський двори.

10. Наведена грамота російських царів Івана Олексійовича та Петра Олексійовича від 3 жовтня 1690 р. (док. 112) підтверджує, що село Гавронці Іван Мазепа надав Леонтійові Черняку 1687 р., як учасникові Кримських походів.

11. Грамота від 8 березня 1718 р. Петра I в додатку датована 7 березня (док. 113). Нею Петро I підтвердив надання Іванові Черняку універсалами Івана Скоропадського від 2 і 6 грудня 1708 р., 11 листопада 1711 р., 1 липня 1712 р., 5 червня 1715 р., 14 травня 1716 р., 15 травня 1717 р. і 25 лютого 1718 р. (два).

12. Село Васильківка: у 1718 р. – 126 посполитих, 1726 р. – 57 посполитих, 1732 р. – 55 посполитих Г. Черняка, 3 двори порожні.
13. Напевне йдеться про універсал Івана Скоропадського від 6 грудня 1708 р.
14. Йдеться про грамоту Петра I від 7 березня 1718 р. (док. 113).
15. Слобідка Кучерівка: 1726 р. – 16 дворів посполитих.
16. Мовиться про універсал Івана Скоропадського від 15 травня 1717 р.
17. Село Патлаївка: 1732 р. – підданих 21, підсусідків 2, 1 двір порожній.
18. Патлаївка була закріплена за священником Іваном Світайлом універсалом Івана Скоропадського від 12 січня 1718 р. (док. 124).
19. Диканька: 1718 р. – 81 козак і 24 прислуги, 382 посполитих; 1726 р. – 144 козаків, 338 посполитих; 1732 р. – 97 козаків, 40 дворових Кочубея, 1 двір порожній, 2 двори приїжджих, 29 хуторів, 288 посполитих, 11 дворів порожніх, 4 попівських, 2 дяківських, 2 пономарівських, 3 школи, 2 шпиталі, 3 шинки.
20. У додатку ця грамота Петра I вдові Любові Кочубей та її сином Василю і Федорові датована 12 березня 1710 р. (док. 117).
21. Село Стасівці: 1718 р.– 83 козаки і 79 підданих; 1726 р.– 111 козаків (29 на службі у Кочубея), 27 посполитих; 1732 р. – 90 козаків, 30 дворян, 30 хуторів, 103 посполитих підданих Кочубея, 11 порожніх, 4 старці, 2 попівські, 2 пономарівських, 2 школи, 24 слобідки, 5 шинків (3 з них Кочубея).
22. Див. док. 117.
23. Село Локощина: 1726 р. – 61 козак; 1732 р. – 57 посполитих, 5 протекціантів, 3 підсусідки, приїздний двір.
24. Див. док. 117, 118.
25. Село Жуки: 1718 р. – 84 козаків, 40 підданих, 34 ремісники; 1726 р. – 260 дворів, у т.ч. 61 козак, 132 тяглих; 1732 р. – 40 козаків, 20 курінчиків Кочубея, 28 дворян Кочубея, 90 посполитих, 2 школи, 2 церковні шинки.
26. Див. док. 126.
27. Напевне йдеться про грамоту Петра I від 12 березня 1710 р. (док. 117).
28. Йдеться про грамоту російських царів Івана Олексійовича та Петра Олексійовича від 3 серпня 1690 р. (док. 119).
29. Див. док. 121.
30. Село Кам'янка: 1718 р. – 26 козаків; підданих: у Яковихи – 21, Пилипиhi – 19; 1726 р. – 37 козаків; підданих: у Яковихи – 26, Пилипиhi – 19; 1732 р. – 28 козаків, 5 підсудків, 4 хутори (всього козаків з хуторами 40), 2 шинки козачих, підданих: Яковихи – 26, Пилипиhi – 13, 3 хутори. Панський будинок, школа і шинок.
31. Згаданий універсал полтавському сотникові Якову Черняку Іван Скоропадський підписав 22 серпня 1717 р. (док. 122). 1726 р. тут налічувалося 23 підданих і 5 дворів поселених біля млина.
32. Очевидно помилка – частину Тахтаулівки за товаришем Полтавського

полку Іваном Черняком Іван Мазепа закріпив універсалом від 13 вересня 1689 р. (док. 114).

33. Дмитро Калачинський уже володів половиною села Тахтаулівка в 1721–23 рр. (док. 115, 116). 1718 р. в Тахтаулівці налічувалося 72 козаки, 49 підданих і 9 ремісників; 1726 р. – 136 козаків і 81 посполитий; 1732 р. – 119 козаків і 13 дворів порожніх, 29 курінчиків Г. Черняка, 1 протекціянт, 23 хутори, шинок козачий. Піддані: 41 – Полтавської ратуші й один двір порожній, 18 – Дмитра Калачинського й один двір порожній, 2 – старосанжарівського сотника Г. Занковського; 2 двори попівські, 2 – пономарські, 2 школи, шинок.

34. Йдеться про універсал Івана Скоропадського від 12 травня 1721 р. (док. 115). 1726 р. в Комарівці налічувалося 7 посполитих тяглих.

35. Універсал Івана Мазеви про надання Петрові Буцькому села Мартинівка підписано 1 січня 1689 р.

36. Царська грамота про підтвердження прав Петра Буцького на село Мартинівка датується 20 вересня 1690 р.

37. Універсал Івана Мазеви 1693 р. в Генеральному слідстві Полтавського полку та інших джерелах відшукати не вдалося. Іван Скоропадський видав два універсали: 17 червня 1709 р. і 17 січня 1715 року.

38. Це надання було підтвержене грамотою Петра I від 7 липня 1718 р. 1732 р. у Рибцях числилося 92 козаки, 2 протекціянти сотника 2-ї полкової сотні Герасима Кованки і 2 підсусідки.

39. Універсал Івана Мазеви значковому товаришеві Олександрові Чуйкевичу виданий 12 грудня 1690 р. (док. 131).

40. Універсал Івана Скоропадського Олександрові Чуйкевичу датується 23 серпня 1709 р. (док. 132) та 1711 р. (згадка в док. 133).

41. Про володіння селом Пушкарівка сином Олександра Чуйкевича Федором див. універсал Данила Апостола знатному бунчуковому товаришеві Федорові Чуйкевичу від 18 листопада 1728 р. У 1718 р. в Пушкарівці числилось 63 козаки і 27 посполитих; 1726 р. – 61 козак і 18 посполитих; 1732 р. – 58 козаків, 7 підсусідків, 7 хуторів козацьких; 13 підданих Григорія Чуйкевича, 9 підданих Пушкарівського жіночого монастиря, 2 двори посполитих. Школа, шпиталь, церква, шинок.

42. Див. док. 113.

43. Згаданий універсал Іван Скоропадський підписав 9 липня 1721 р. (док. 136). 1726 р. в Горбанівці було 16 посполитих; 1732 р. Горбанівка належала значному товаришеві Іванові Старицькому, тут числилось 16 посполитих, 2 підсусідки, попівський двір.

44. Йдеться про універсал Івана Скоропадського від 13 грудня 1716 р. (док. 138).

45. Універсал Данила Апостола був виданий 17 січня 1729 р. (док. 139). У Супрунівці 1718 р. числилося 60 козаків і 38 посполитих; 1726 р. – 105 козаків, 40 посполитих; 1732 р. – 74 козаки, 15 дворів порожніх, 4 курінчики, 1

підсусідок; шинок. Піддані Анни Богаєвської: староста, десятник, 20 посполитих, 1 двір порожній, попівський двір. Школа, млин, церква.

46. Цей універсал Іван Мазепа підписав 5 жовтня 1691 року.

47. Йдеться про універсал Івана Скоропадського від 28 квітня 1710 р. (док. 142).

48. У селі Брусія 1718 р. числилося: 21 козак і 48 підданих; 1726 р. – 21 козак і 18 підданих Нащинського; 1732 р. – 30 козаків, 4 двори порожні; 5 хуторів; піддані Івана Нащинського: 16 посполитих. Два попівські двори, школа, шинок.

49. Див. док. 118 – грамоту Петра I Іванові Скоропадському про підтвердження за Кочубеями наданих їм маєностей від 30 серпня 1718 р. У 1726 р. в Демидівці числилося 40 посполитих; 1732 р. – староста, 19 посполитих, попівський і дяківський двори. Загальна кількість дворів позначена разом з Решетилівкою – 600.

50. Див. док. 143 – універсал Івана Скоропадського Богданові Марковичу від 2 червня 1715 р.

51. 1732 р. в Черняківці числилося 73 посполитих, 1 підсусідок, двір приїжджий, двори попівський і дяківський, школа, 2 шинки.

52. Див. док. 118. 1718 р. в Іскрівці налічувалося 21 підданих Кочубея; 1726 р. – 33 посполитих; 1732 р. – 41 посполитий, проїжджий двір Кочубея, попівський двір. Школа. 1726 р. в Ровенській Слобідці 77 посполитих і 20 підданих Полтавського монастиря.

53. Йдеться про універсал Івана Скоропадського від 14 січня 1712 р. (док. 146). 1726 р. тут було 27 посполитих.

54. У Лучках 1718 р. налічувалося: 22 козаків, 149 посполитих; 1726 р. (разом з Хонделіївцями) – 153 козаків, 142 посполитих; 1732 р. – 101 козак; приїжджий двір, 2 шинки; 48 посполитих.

55. У Хонделіївці 1718 р. числилося 14 козаків і 70 посполитих; 1726 р. – див. примітку 54; 1732 р. – 34 козаків і 20 посполитих.

56. Див. універсал Івана Самойловича Полтавському Хрестоздвиженському монастиреві від 18 червня 1678 р. (також див. док. 150 – деє помилка в датуванні).

57. Див. універсали Івана Мазепа Полтавському Хрестоздвиженському монастиреві на село Петрівку від 1 серпня 1687 р. (док. 151) та від 15 лютого 1704 р. (док. 152).

58. Надання села Петрівка Полтавському Хрестоздвиженському монастиреві Іван Скоропадський підтвердив універсалами від 10 жовтня 1709 р. (док. 155) і 30 січня 1719 р. (док. 156). Це надання також підтвердив Данило Апостол універсалом від 4 лютого 1729 р. (док. 158).

59. Див. док. 159.

60. Див. грамоту царів Івана Олексійовича та Петра Олексійовича від вересня 1690 р. (док. 161).

61. Напевне йдеться про універсал Івана Мазепи Полтавському Хрестоздвиженському монастиреві від 1 серпня 1687 р. (док. 151).

62. Мова йде про універсал Івана Мазепи Полтавському Хрестоздвиженському монастиреві від 15 лютого 1704 р. (док. 152). Цей універсал Івана Мазепи, а також універсал Івана Самойловича від 18 червня 1678 р. були підтверджені монастиреві універсалом Данила Апостола від 4 лютого 1729 р. (док. 158).

63. Універсал про підтвердження прав Нехворощанського Свято–Успенського Орільського монастиря на село Слобідку Іван Скоропадський підписав 11 листопада 1719 р. (док. 164).

64. У місті Решетилівка 1718 р. налічувалося дворів: козаків – 427, посполитих – 351; 1726 р. – козаків – 434, посполитих і міщан – 597; 1732 р. – 453 посполитих, 14 підданих сотника Гаєвського, 7 підданих Полтавського монастиря, 10 підсусідків. Всього в Решетилівці з Демидівкою налічувалося 600 дворів (див. примітку 49). Крім того, було 54 хутори, 9 шинків, 5 шпиталів, 6 шкіл.

65. У Комарівці 1718 р. числилося 40 козаків; 1726 р. – 103 козаки і 46 посполитих тяглих; 1732 р. – 82 козаки, 7 підсусідків і 92 хутори; 62 посполитих–підданих полтавського обозного Лаврентія Никитова.

66. Універсал Івана Скоропадського про надання села Григорієві Буцькому був підписаний 5 травня 1716 р. (док. 130). 1718 р. в Лелюхівці числилося 70 підданих; 1732 р. – 30 козаків, що служили в Новосанжарівській сотні, 19 хуторів, у яких жили підсусідки і наймити, 117 козацьких, порожніх хуторів; 84 посполитих, шинок.

67. Універсал Івана Скоропадського про надання Федорові Сибілевичу (Жибілевичу) села Шостаки був підписаний 15 липня 1721 р. (док. 140). 1718 р. в селі числилося 25 козаків і 17 підданих ратуші; 1726 р. – 40 козаків і 14 посполитих; 1732 р. – 24 козаки, 1 підсусідок, 14 посполитих, підданих І. Левенця. Приїжджий двір, шпиталь, шинок.

68. Див. док. 166, 167. У селі Івашках 1718 р. налічувалося 67 козаків і 72 посполитих; 1726 р. – 52 козаки і 27 посполитих, 8 фільварків; 1732 р. в Івашках – 87 козаків і 93 посполитих Полтавської ратуші, 3 хутори. Школа, шинок, церква. У селі Грабинівці – 24 козаки, 4 підсусідки, 1 протекціант, 22 посполитих.

69. Див. док. 143.

70. У селі Іванчинці 1718 р. числилося 58 козаків і 64 піддані; 1732 р. – 106 козаків, 9 порожніх дворів, 9 підсусідків, 13 хуторів, 50 посполитих Полтавської ратуші, 4 порожні двори, 5 хуторів, 2 школи, 2 шинки.

71. Див. док. 115, 117.

72. У селі Яківці 1718 р. налічувалося 47 козаків і 43 піддані; 1726 р. – 65 козаків у Яківцях і Павленках разом, 28 посполитих у Яківцях; 1732 р. – 14 посполитих, 3 порожні двори.

73. Про надання села Яківці Петрові Яковлеву див. універсали Івана Скоропадського від 10 травня 1715 р. (док. 125) і від 17 січня 1718 р. (док. 124).

74. Про надання кол. великобудиському сотникові Максимові Левченку 15 чоловік у Старих Млинах “до ласки войскової” див. універсал Івана Скоропадського від 4 травня 1716 р. (док. 143).

75. Про надання кол. великобудиському сотникові Дмитрові Колачинському 15 чоловік у Старих Млинах “до ласки войскової” див. універсал Івана Скоропадського від 12 травня 1721 р. (док. 115) та наказ Павла Полуботка від 31 травня 1723 р. (док. 116).

76. Універсал про підтвердження прав Павла Ждановича на село Лелюхівку Іван Скоропадський підписав 6 травня 1711 р. (док. 147).

77. Див. док. 148 – указ Генеральної військової канцелярії полтавському полковникові від 28 жовтня 1725 р. У 1726 р. в Старих Млинах числилося 18 підданих Лубенського Мгарського монастиря і 12 підданих Миргородського полку.

78. Див. універсали Івана Скоропадського Полтавському Хрестоздвиженському монастиреві на село Вакулинці від 9 жовтня 1709 р. (док. 154) та від 18 червня 1719 р. (док. 157), а також універсал Данила Апостола про підтвердження прав Полтавського Хрестоздвиженського монастиря на маєтності від 4 лютого 1729 р. (док. 158).

79. Напевне йдеться про універсал Івана Скоропадського від 30 січня 1719 р. (док. 156); 1726 р. у Полтавському Підмонастир’ї налічувалося 67 посполитих.

80. У селі Федорівці 1718 р. числилося 28 посполитих; 1726 р. – 3 козаки і 12 посполитих; 1732 р. – староста, осавул і 37 посполитих Василя Кочубея.

81. Йдеться про універсал Івана Скоропадського від 9 грудня 1721 р. (док. 109).

82. Данило Апостол своїм універсалом від 20 серпня 1730 р. село Федорівку повернув Василеві Кочубею.

83. У Нехворощі 1718 р. числилося 109 козаків і 67 посполитих; у Шедієві – 22 козаки і 44 посполитих; 1726 р. у Нехворощі – 185 козаків і 57 посполитих–тяглих, у Шедієві – 21 посполитий; 1732 р. у Нехворощі 160 посполитих, 1 порожній двір, 3 підсусідки, 2 хутори, 2 школи, шпиталь, 3 церкви; у Шедієві 43 козаки, 33 посполитих, 1 протекціант.

84. Див. універсал Івана Скоропадського від 6 грудня 1708 р. і 1 листопада 1711 р. (док. 113).

85. У Мачухах 1718 р. числилось 122 козаки, 164 посполитих і 42 ремісники; 1726 р. – 215 козаків, 373 посполитих, 3 фольварки, 3 шинки; 1732 р. – 241 козак, 4 підсусідки, 13 хуторів, 277 посполитих, 3 приїжджих двори, 2 школи, шпиталь, 3 церкви.

86. У Гуджулах 1718 р. числилось 78 козаків, 70 посполитих; 1726 р. – 88 козаків, 57 посполитих; 1732 р. – 106 козаків, 6 підсусідків, 13 хуторів.

87. У Павленках 1718 р. налічувалося 17 підданих; 1726 р. – 31 підданий; 1732 р. – 78 козаків, 2 двори порожніх, 6 підсусідків.

88. Тут помилка: 11 травня 1685 р. Іван Самойлович надав Прокопові Левенцю не Куклинці, а Мильці (док. 103). Це підтверджують й універсали Івана Мазепи від 27 липня 1687 р. і від 20 червня 1691 р. (док. 104, 105).

89. Грамота царів Івана Олексійовича та Петра Олексійовича від 26 лютого 1693 р. теж підтверджує за полтавським осавулом Прокопом Левенцем не село Куклинці, а Мильці (док. 106).

90. Справді в листі Івана Скоропадського до полтавського полковника Івана Черняка мова йде про Куклинці. Гетьман пропонує полтавському полковникові Іванові Черняку повернути Куклинці знатному військовому товаришеві Іванові Левенцю, а полковому осавулові Лаврентію Никитичу надати село Федорівку, якою до того володів полковий писар. Універсалом від 8 січня 1722 р. полтавський полковник Іван Черняк виконав цей наказ (док. 111).

91. У Полтаві: 1718 р. числилось 269 козаків і 351 міщанин та посполитий. Діяли цехи кравецькі (43), шевські (36), ковальські (17), гончарні (12), ткацькі (20); 1726 р. – 348 козаків, 395 міщан і посполитих; 322 всіх цехових посполитих людей; 1732 р. – 44 чол. полкової старшини, 48 знатних товаришів, 205 козаків, 16 драгунів і солдат відставних, 17 протекціантів, 30 козацьких підсусідків, 102 хутори. Всього 886 дворів.

92. У Старих Санжарах: 1718 р. – 258 козаків і 223 посполитих; 1726 р. – 174 козаків і 403 посполитих з цеховими; 1732 р. – 424 посполитих, 6 шкіл, 4 шпиталі. Всього 500 дворів.

93. У Нових Санжарах: 1718 р. – 155 козаків і 537 посполитих; 1726 р. – 239 козаків і 434 посполитих; 1732 р. – 604 посполитих, 4 підсусідки, 63 хутори. 5 шкіл, 3 шпиталі.

94. У Біликах: 1718 р. – 392 козаки (разом з Комарівкою), 481 посполитий; 1726 р. – 417 козаків і 331 посполитий; 1732 р. – 704 посполиті, 5 підсусідків, 16 хуторів, 7 шкіл, 2 шпиталі.

95. У Кобеляках: 1718 р. – 568 козаків, 394 посполитих; 1726 р. – 620 козаків, 625 посполитих. Діяли цехи – кравецький, шевський, ковальський, млинарський. Посполитих з цеховими 812 дворів, всього козацьких і посполитих 1424 двори.

96. У Сокілках: 1718 р. – 195 козаків і 409 посполитих; 1726 р. – 201 козак, 446 посполитих з цеховими; 1732 р. – 436 посполитих, 3 порожніх двори, 17 протекціантів, 2 підсусідки, 5 хуторів, 4 школи, 2 шпиталі, 3 шинки.

97. У Кишеньках: 1718 р. – 256 козаків і 260 посполитих; 1726 р. – 176 козаків, 516 посполитих, 43 двори кравецького і шевського цехів. Всього 735 козацьких і посполитих дворів з цеховими.

98. У Переволочній: 1718 р. – 138 козаків і 145 посполитих; 1726 р. – 412 дворів посполитих. 1732 р. – 311 посполитих, 8 протекціантів. 4 школи.

99. У Кереберді (Келеберді): 1718 р. – 234 козаки і 172 посполитих;

1726 р. – 229 козаків, 459 посполитих, 81 цеховий (кравецького, шевського, різницького). Всього 545 дворів; 1732 р. – 421 посполитий, 30 протекціантів, 4 підсусідки, 92 хутори. Всього дворів з хуторами – 591.

100. У Маячці: 1718 р. – 79 козаків і 65 посполитих; 1726 р. – 72 козаки, 118 посполитих, 25 компанійців; 1732 р. – 133 посполитих, 2 підсусідки.

101. У Царичанці: 1718 р. – 161 козак, 241 посполитий; 1726 р. – 114 козаків, 23 компанійці, 319 посполитих; 1734 р. – 471 посполитий, 28 порожніх дворів, 3 протекціанти, 8 підсусідків, 4 хутори. Всього 584 двори.

102. У Китайгороді: 1718 р. – 125 козаків, 210 посполитих; 1726 р. – 98 козаків, 23 компанійці, 435 посполитих; 1732 р. – 424 посполитих, 55 порожніх дворів, 18 підсусідків, 11 хуторів. 2 школи. Всього 528 дворів.

103. У місті Орелі (Орлику): 1718 р. – 121 козак, 161 посполитий; 1726 р. – 76 козаків, 254 посполиті; 1734 р. – 211 посполитих, 5 порожніх дворів, 4 підсусідки, 2 приїжджі двори, 1 хутір, церква, шинок.

104. У Великих Будищах: 1718 р. – 239 козаків, 309 посполитих; 1726 р. – 207 козаків, 209 посполитих, 23 міщан, 251 ремісник (кушнірського, шевського, колісницького, різницького, ткацького, бондарського, ковальського, гончарного цехів); 1732 р. – 239 козаків, 308 посполитих, 141 цеховий, 28 купців і торгових людей.

105. Див. док. 147 – універсал Івана Скоропадського від 6 травня 1711 р.

106. Див. універсал Івана Скоропадського від 15 липня 1721 р. (док. 140).

107. Див. док. 45, 115, 143.

108. Див. док. 116 – наказ Павла Полуботка від 31 травня 1723 р.

109. Див. універсал Івана Скоропадського від 18 червня 1719 р., яким село Вакулинці було повернуте Полтавському Хрестоздвиженському монастиреві (док. 157).

110. Див. грамоту Петра I від 7 березня 1718 р., якою було підтверджено універсал Івана Скоропадського від 1 листопада 1711 р. (док. 113).

111. Універсал Івана Скоропадського полтавському полковникові Іванові Черняку був підписаний 1 листопада 1711 р.

112. Див. універсал Івана Самойловича від 15 травня 1685 р. (док. 103), універсали Івана Мазепи від 27 липня 1687 р. (док. 104) та від 20 червня 1691 р. (док. 105), грамоту російських царів Івана Олексійовича та Петра Олексійовича від 26 лютого 1693 р. (док. 106). У 1722 р. указом Генеральної військової канцелярії Куклинці були відібрані в Левенця й віддані генерал-аншефу фон Вейсбаху.

113. Універсал Івана Мазепи Іванові Левенцю на село Нижні Млини був підписаний 24 листопада 1704 р. (док. 107).

114. Данило Апостол підтвердив надання Іванові Левенцю села Нижні Млини універсалом від 16 листопада 1728 р. (док. 109).

115. Село Гавронці було підтвержене за Леонтієм Черняком грамотою російських царів Івана Олексійовича і Петра Олексійовича від 3 жовтня 1690 р. (док. 112) і грамотою Петра I від 7 березня 1718 р. (док. 113).

116. Див. грамоту Петра I від 7 березня 1718 р. (док. 113).

117. Напевне йдеться про вище згадану грамоту Петра I від 7 березня 1718 р.

118. У тексті помилково було написано 1681 р. Має бути 1689 р. Саме цим роком датується універсал Івана Мазепи Іванові Черняку від 13 вересня 1689 р. (док. 114; див. також док. 113).

119. Новопоселена Комарівка була заснована Дм. Колачинським за універсалом Івана Скоропадського від 12 травня 1721 р. (док. 115).

120. Мова йде про грамоту Петра I від 12 березня 1710 р. (док. 117) і його ж грамоту від 30 серпня 1718 р. (док. 118).

121. Йдеться про універсал Данила Апостола від 20 серпня 1730 р. про підтвердження Василеві Кочубею села Федорівка (док. 119).

122. Мова йде про грамоту російських царів Івана Олексійовича та Петра Олексійовича від 3 серпня 1690 р. про підтвердження за Яковом Черняком села Кам'янка (док. 120).

123. Йдеться про універсал Івана Скоропадського від 27 січня 1716 р. полтавському сотникові Якову Черняку (док. 123).

124. Йдеться про універсал Івана Скоропадського від 22 серпня 1714 р., на підставі якого Яків Черняк оселив слобідку на купленому ґрунті, що проти села Петрівки (док. 122).

125. Патлаївка була надана священникові Світайлові універсалом Івана Скоропадського від 17 травня 1718 р. (док. 124).

126. Село Яківці закріплене за Петром Яковлевим універсалом Івана Скоропадського від 10 травня 1715 р. (док. 125).

127. Універсал про надання села Мартинівки полтавському полковому судді Петрові Буцькому Іван Мазепа підписав 1 січня 1689 р. (док. 126).

128. Йдеться про грамоту російських царів Івана Олексійовича та Петра Олексійовича від 20 вересня 1690 р. (док. 127).

129. Іван Мазепа підтвердив права Григорія та Матвія Буцьких на село Мартинівку універсалом від 8 травня 1701 р. (док. 128). Універсал Івана Скоропадського у додатку до Слідства відсутній.

130. Універсал про надання Пушкарівки Олександрові Чуйкевичу Іван Мазепа підписав 12 грудня 1690 р. (док. 131).

131. Іван Скоропадський універсал про надання села Пушкарівки Олександрові Чуйкевичу підписав 25 серпня 1709 р. (док. 132).

132. Універсал Данила Апостола датується 18 листопада 1728 р. (док. 135).

133. Універсал Івана Скоропадського Петрові Кованці датується 17 липня 1709 р. (док. 134).

134. Йдеться про грамоту Петра I від 7 липня 1718 р. (док. 135).

135. Універсал Івана Мазепи Захарію Лукашевичу датується 26 травня 1700 р. (док. 136).
136. Мовиться про універсал Івана Скоропадського від 9 липня 1721 р. (док. 137).
137. Згаданий універсал Івана Скоропадського про закріплення Супрунівки за Полтавською ратушою датується 24 травня 1710 р. (док. 165). Його текст у додатку до Слідства відсутній.
138. Універсал Івана Скоропадського Григорієві Богаєвському датується 13 грудня 1716 р. (док. 138).
139. Універсал Данила Апостола Григорієві Богаєвському на село Супрунівку датується 17 січня 1729 р. (док. 139).
140. Універсал Івана Скоропадського Максимові Левченку датується 4 травня 1716 р.
141. Універсал Івана Скоропадського Богданові Марковичу датується 2 червня 1715 р. (док. 144).
142. Універсал полковника Івана Черняка виданий 17 вересня 1710 р. (док. 145).
143. Йдеться про універсал Івана Скоропадського від 14 січня 1712 р. (док. 146).
144. Мовиться про універсал Івана Самойловича від 18 червня 1678 р. (док. 150).
145. Згадані універсали Івана Мазепи датуються 1 серпня 1687 р. (док. 151) і 15 лютого 1704 р. (док. 152).
146. Згадані універсали Івана Скоропадського датуються 10 жовтня 1709 р. (док. 155) і 30 січня 1719 р. (док. 156).
147. Згаданий універсал Данила Апостола датується 4 лютого 1729 р. (док. 158).
148. Універсал Івана Мазепи на село Розсошинці був підписаний 15 лютого 1704 р. (док. 152).
149. З цього приводу були видані універсали Іваном Скоропадським 10 жовтня 1709 р. та 13 червня 1719 р.
150. Універсал Данила Апостола датується 4 лютого 1729 р. (док. 158).
151. Йдеться про універсал Івана Мазепи від 29 травня 1705 р. (док. 153).
152. Мовиться про універсал Івана Скоропадського від 30 січня 1719 р. (док. 155).
153. Універсал Івана Самойловича Великобудиському жіночому монастиреві підписаний 29 червня 1672 р. (док. 159).
154. Універсал Івана Мазепи підписаний 11 січня 1688 р. (док. 160).
155. Грамота російських царів Івана Олексійовича та Петра Олексійовича видана у вересні 1690 р. (док. 161).
156. Універсал Івана Скоропадського Великобудиському жіночому монастиреві виданий 10 травня 1710 р. (док. 162).

157. Див. універсал Данила Апостола від 1 серпня 1730 р. (док. 163).

158. Див. універсал Івана Скоропадського від 11 листопада 1719 р. (док. 164).

159. Напевне йдеться про універсал Івана Скоропадського кобеляцькому сотникові Саві Михайловичу Таранусі від 14 січня 1717 р. (док. 168).

160. Див. універсал Івана Скоропадського від 24 травня 1710 р. (док. 165).

161. Див. універсал Івана Скоропадського від 15 жовтня 1718 р. (док. 166) і грамоту Петра I від 12 серпня 1718 р. (док. 167).

162. Див. док. 1, 66.

163. Див. док. 66.

164. Див. док. 66.

165. Див. док. 2, 67.

166. Див. док. 103.

167. Див. док. 107.

168. Див. док. 108.

169. Див. док. 111.

170. Йдеться про Чигиринські походи 1677–78 років. Це дві облоги турецькими військами м. Чигирин під час російсько-турецької війни 1677–81 років. Перший Чигиринський похід відбувся 1677 р., коли 60–тисячна армія Ібрагіма, 40–тисячна армія кримських татар і 19–тисячна армія молдаван обклали Чигирин. Місто було укріплене двома поясами фортечних стін і мало 12-тисячний гарнізон. На допомогу місту був надісланий 32-тисячний загін московського війська на чолі з Ромадановським і 25-тисячний український загін на чолі з Іваном Самойловичем, які 26–27 серпня перейшли Дніпро в районі Бужина. 28 серпня у вирішальній битві турки і татари зазнали поразки. Вони зняли облогу і відступили. Наступного року бої відновилися. Понад 100-тисячна турецька армія під командуванням візира Кара-Мустафи 8 липня 1678р. знову обклали Чигирин. У складі московського й українського війська було близько 80 тисяч чоловік. 11 серпня турки оволоділи нижнім фортечним укріпленням, але взяти Чигирин не змогли. 12 серпня військо Ромадановського і Самойловича відійшло до Дніпра. Турки змушені були відступити.

171. Йдеться про Кримські походи московських військ 1687 і 1689 років, у яких брали участь українські війська. У травні 1687 р. московське військо (бл. 100 тис. чол.) виступило в похід на Крим. Коли воно перейшло через річку Кінські Води, татари підпалили степ, позбавивши таким чином коней підніжного корму. 17 липня було прийнято рішення про припинення походу. Провину за невдалий похід поклали на Івана Самойловича. Другий похід було здійснено 1689 р. 15 травня в урочищі Зелена Долина сталася запекла битва. Проте велика спека, нестача води й провіанту змусили російську армію припинити бойові дії і відступити.

172. Йдеться про участь українських козаків у походах під час Північної

війни 1700–21 рр., зокрема у боях під Нарвою 1700 і 1704 рр. Див. док. 3, 68.

173. Йдеться про Полтавську битву 27–28 червня 1709 року.

174. Див. док. 115.

175. Див. док. 117.

176. Див. док. 110.

177. Див. док. 12, 76.

178. Див. док. 16, 80, 126.

179. Див. док. 180.

180. Див. док. 127.

181. Див. док. 52.

182. Див. док. 40, 46.

183. Див. док. 18, 81.

184. Див. док. 131.

185. Див. док. 131.

186. Див. док. 132 – універсал від 25 серпня 1709 р. Універсали за 1707 і 1711 рр. в Слідстві відсутні.

187. Персидські походи. Напевне йдеться про похід 1722–23 рр. московського війська і флоту на чолі з Петром I у Прикаспійські володіння Ірану. Влітку 1722 р. московська армія спустилася Волгою в Астрахань і 18 липня почала рух на кораблях Каспійської військової флотилії до гирла річки Терек. 23 серпня вступила в Дербент. Подальшому просуванню перешкодила відсутність продовольства і фуражу. Залишивши гарнізон у Дербенті, Петро I з військом повернувся в Астрахань. Наступними військовими діями керував генерал-майор М. Матюшкін. У грудні 1722 р. полковник Шипов висадився у Ремті. У липні 1722 р. російський флот підійшов до Баку, висадив десант і після 4-денного артилерійського обстрілу, 26 липня оволодів містом. 12 вересня був укладений Петербурзький договір з Іраном, за яким до Росії відійшли: Дербент, Баку, провінції Ширван, Гілян, Мазандеран та Астрибад.

188. Див. док. 17, 70, 82.

189. Див. док. 134.

190. Див. док. 20, 83.

191. Див. док. 136.

192. Див. док. 21, 84.

193. Див. док. 138.

194. Див. док. 41, 60.

195. Див. док. 141.

196. Див. док. 40, 46, 59, 61.

197. Див. док. 39, 58, 73.

198. Див. док. 32, 77, 88.

202. Див. док. 47.

203. Див. док. 152.

204. Див. док. 155.

- 205. Див. док. 157.
- 206. Див. док. 91.
- 207. Див. док. 37, 92.
- 208. Див. док. 50, 65.
- 209. Див. док. VII, 102.
- 210. Див. док. 51, 100.
- 211. Див. док. 21, 84.
- 212. Див. док. 41, 60.
- 213. Див. док. 52, 80, 100.
- 214. Див. док. 14, 72.
- 215. Див. док. 54.
- 216. Див. док. VII, 43, 48.
- 217. Див. док. 42, 43, 101.
- 218. Див. док. 10, 74.

Список скорочень

Арк. – аркуш
в. м. (мил., мыл.) – вашої милости
д. – день, дня
див. – дивись
док. – документ
зв. – зворот
м., мил., мыл. – милости, милостивого
м. – місто
обл. – область
оп. – опис
п., пп. – пан, пани
п. т. – повний титул
прим. – примітка
р-н – район
р., рр. – рік, роки
смт – селище міського типу
с. – село
спр. – справа
ст. – сторіччя
ф. – фонд
ч. – число
чол. – чоловік

Словник застарілих і маловживаних слів

Аби – щоб

Абисьмо – щоб ми

Абисте – щоб ви

Абшитований – відставний

Аж – що

Ажеби – щоб

Албо – або

Ано – але, тільки

Антецесор – попередник

Аспірація – тут у значенні мета, план

Барзій – більше, скоріше

Барзо – дуже

Бинаймній – немало, цілком

Бихмо – щоб ми

Бунчужний генеральний – член генеральної старшини гетьманської інсигнії – бунчука; виконував різні доручення верховної влади

Варувати – застерігати

Ведле – біля, коло, поряд

Ведлуг – з причини, через; **ведлуг звичаю** за звичаєм; **ведлуг давніх часів** з давніх часів; **ведлуг ради** згідно з порадою

Вейчисте, вечисте – вічне

Вешняк – водяний млин, що меле лише навесні від прибулої води (під час весняної повені)

Виймувати – виймати, витягати, вибирати

Вишменований – вищезгаданий

Віденіє – знання, бачення

Відомість – дані, знання

Віншовати – вітати, бажати щастя

Вобец – загалом, взагалі

Водлі універсалу – за універсалом

Войт – війт, старшина міського суду

Впред – вперед, у майбутньому

Впрод – раніше, спочатку

Вспартє – підпора, підпертя, допомога, підтримка

Всчати – почати

Вцале – цілком, сповна, зовсім

Вшелякий – всякий

Гамоване – перешкода

Гдиби – якщоб

Грань – границя, кордон

Грод – замок

Гвалтом – силоміць, насильно

Генеральна старшина – керівний орган державного управління при гетьмані в XVII–XVIII ст. До генеральної старшини належали: генеральні обозний, суддя, писар, підскарбій, осавул, хорунжий, бунчужний.

Горліве – ревно, запопадливо

Горлівост – ревність, запопадливість, старанність, щирість

Датки – данина, подарунок

Декрет – постанова, присуд

Декретовати – узаконити, оголосити або надати силу чомусь

Державець – власник, орендар

Деспект – зневаження, неповага, презирство

Деспектація – зневажання

Дефальката – знижка

Добра – маєтності

Доживотний – довічний

Дозорца – доглядач, наглядач

Долегливість – турбота

Долігати – непокоїти, турбувати

Духівна, духівниця – заповіт

Єстесьмо – ми є

Жеби – щоб

Заживати – користуватися

Законник – чернець

Заховувати – зберігати

Злотий, золотий – польська монета, дорівнювала 30 грошам

Знайдуватися, найдоватися – знаходитися

Знищене – доведене до бідності, зубожіння

Іж – що

Із, ізу, їзок – загата річки для вилову риби

Іначей – інакше

Індей – в іншому місці

Інквіція – повідомлення

Кгди, гди – коли

Кгди ж, кеди ж – тому що

Кгрунт – ґрунт, земля

Кеди – коли

Ключ – кілька сіл чи хуторів, що творять одну громаду або один масток

Клявзула – наклеп

Колвек – будь (хто, що)

Колконадцать – декілька десятків

Кому-колвек – кому-будь, будь-кому

Кондиція – стан, звання, умова

Конферувати – зв'язуватися, зноситися, надати

Конфірмація – затвердження

Кріпость – купча грамота

Купний – купівельний

Куф, куфа – бочка

Легованіє – заповіт

Лекговати – заповісти; надати заповіт

Лекгований – наданий за заповітом

Леч – але, та

Луз, люз – вільне, неукріплене місце

Любо – хоч, хоча

Менований – згаданий

Меновите – а саме

Міти – мати

Моц – влада

Набитий – набутий, придбаний; купним способом **набитий** – придбаний шляхом купівлі

Найдоватися – знаходитися, перебувати

Наказний – виконуючий обов'язки

Належитость – приналежність

Належность – приналежність

Неомилно – безпомилково, непогрішно

Неотмінне – невідмінно; яким не можна знехтувати; який потрібно виконувати; обов'язковий; якого не можна уникнути

Обиватель – житель

Обитель – монастир

Обозний генеральний – вищий рангом член генеральної старшини; начальник артилерії у козацькому війську, також виконував інші доручення

Ознаймити, ознаймувати – сповістити, ознайомити

Оказія – нагода

Ординований – призначений

Ординувати – вирядити

Осавул генеральний – титул двох членів генеральної старшини у козацькому війську і в Гетьманській державі. Були помічниками гетьмана у керуванні військом, а водночас виконували й інші доручення в державній адміністрації

Отчистий – успадкований

Оферований, офірований – пожертвуваний

Офіра – жертва

Перемет – рибальська снасть з гачками, яку звичайно ставлять поперек течії річки

Перенагабання, пренагабання – турбуватися

Пилно – наполегливо, охоче, ввічливо, покійно

Писар генеральний – член генеральної старшини, керівник генеральної військової канцелярії у козацькому війську і Гетьманській державі. Поєднував функції державного канцлера і міністра закордонних справ. Зберігав державну печатку.

Плесо – широка, з спокійною течією, ділянка річки між двома перекатами

Плец, пляц – площа, майдан, місце

Поволівщина – податок від волів

Подимне – податок від будинку

Подлуг – за

Пожитковат – користуватися

Пожиток – прибуток

Покабанщина – податок від кабанів

Показанщина – податок від казанів, в яких варили спиртні напої

Покотельщина – податок від котлів, в яких варили спиртні напої

Покошевщина – податок з млинів, один ківш зерна від кожної мірки

Полк – військова й адміністративна одиниця. Сформувався під час

Хмельниччини. На території полку полкової старшині підлягали не лише козаки, а й інші верстви населення. Полк ділився на сотні. Після 1667 р. на Лівобережній Україні налічувалося 10 полків. Полки, за винятком Полтавського, розформовано 1775 р., існували до 80-х років XVIII ст.

Полкова старшина – військова і цивільна адміністрація полку в 2-й половині XVII–XVIII ст. Очолював полк полковник. Першою особою після полковника був обозний, що керував артилерією й заступав полковника під час його відсутності. Судовими правами видав полковий суддя, діловодством полку і полковою канцелярією – полковий писар. Безпосереднім помічником полковника у військових справах був полковий осавул, який також часто виконував різні адміністративні доручення

Поневаж – тому що

Посесія – володіння, посідання

Посесор – власник, посідач

Посилковать – давати допомогу

Посилок – допомога

Поспольство – населення, народ

Поступное писане – відступний лист

Потвержателний – підтверджувальний

Поткатися – показатися

Превелебний – преосвященний

Презентовать – представити, рекомендувати

Презрене Боже – провидіння Боже

Преречоний, переречоний – вищезгаданий

Пресвітер – священник

Прето – тому

Привлащати – привласнювати

Ранг – чин; ступінь знатності і заслуг (надати на ранг млин замість грошового утримання)

Рангові селяни – селяни рангових маєтностей

Регіментар – полководець, командир

Резидент – посланик при чужоземному дворі

Резидовати – мати свою резиденцію

Реймент – полк, загін

Рейментар – правитель, командуючий військом

Рейментарський – той, що відноситься до рейментаря

Рейментовати – керувати державою, гетьманити

Респект – увага

Респектувати – брати до уваги, рахуватися

Розмір – плата зерном за помол (хліб у зерні)

Розмірова часть – зерно, що збирається в млинах за помел; мірчук

Рознавати – розвідувати, розпитувати

Ронение услуги – витрати, збитки, шкоди

Ронити – скидати, губити

Рушення – ополчення, мобілізація

Скупитися – згуртуватися

Скуток – виконання, успіх, закінчення

Сотенна канцелярія – адміністративний орган місцевого управління старшинської влади, підпорядковувалася полковій канцелярії. Очолював сотник. У сотенній канцелярії було кілька канцеляристів, писців, возних.

Сотенна старшина – військова і цивільна адміністрація сотні в 2-й половині XVII–XVIII ст. До сотенної старшини, крім сотника, входили: сотенний отаман, писар, осавул і хорунжий.

Сотня – адміністративно-територіальна одиниця в Лівобережній Україні в 2-й половині XVII–XVIII ст. Складова частина полку. Охоплювала територію 10 і більше сіл. Сотню очолював сотник з сотенною старшиною. Проте окремі сотні були підпорядковані лише гетьманові. Ліквідовано на початку 80-х років XVIII ст.

Справовати – правити

Справца – керівник

Спрека – спротив, опір

Судья генеральний – член генеральної старшини у XVII–XVIII ст. З кінця XVII ст. було два генеральних судді. Вони засідали в колегії генерального суду. Крім судових функцій, виконували інші доручення гетьмана та Ради старшини.

Сукцесія – спадок, успадкування, наступництво

Сукцесор – спадкоємець

Супліка – прохання

Суплікувати – подавати прохання

Талер, таляр битий – срібна монета, дорівнювала трьом польським злотим.

Товариство – козаки Запорозького Війська

Товариш – козак Запорозького Війська, майстер, приналежний до цеху, приналежний до корогви

Тонь – глибина, глибочінь

Тяглий – той, що мав підводу, пару волів

Тяглість – громадська повинність

Уйма – шкода, кривда

Умоцняти – закріплювати, зміцнювати

Уряд – посада; **міський уряд** – член міської ради; **уряд** – те саме, що урядник

Урядник – службовець

Хорунжий генеральний – член генеральної старшини в козацькому війську та в Гетьманщині; охоронець військового стягу. Виконував також різні доручення гетьмана і Ради старшини у військових та адміністративних справах.

Чати – військовий дозір, сторожова охорона

Чинш – податок грішми

Чолобитна – супліка, звертання

Шутиків – такий, що не має однієї із звичайних ознак

Щитити – захищати

Щоколвек – що-небудь, будь-що, трохи, дещо

Юж – уже

Юрисдикція – підсудність, вирок

Якосьмо – як ми

*Предметний покажчик**

Байрак 113, 135, 152, 158; Кабаківський 113; Красноперечівський 134; Мохначівський 134, 135; Сокілля 132–134, 158

Барон 166, 167

Бор 135

Бунчук 110, 116

Бунчуковий товариш 1, 2, 72, 81, 102, 110, 116, 133, 153, 165

Бурмистр 167

Вешняк (водяний млин) 133

Видініє, відоско 15, 100, 102

Винниця 2

Відомість 99

Військ 105, 125, 126, 129, 133, 138–140, 142, 149–151, 153, 159, 162

Військо 21, 166

Військове 3, 6–8, 10, 12, 14, 16, 17, 20–22, 41–45, 47, 51–53, 55, 63

Військо Запорозьке 104–109, 112–114, 164–168

Військо шведське 163–167

Війт 111

Віце-канцлер 166

Володіння 1–9, 16, 22, 33, 43, 44, 70, 79, 102, 109, 113, 120, 142, 152, 165

Гай 158; *Крутий берег* 5

Генерал 113

Генерал–аншеф 55, 56, 66, 98

Генеральна військова канцелярія 55, 109

Гетьман 2, 4, 5, 7, 8, 14, 15, 23–26, 28, 29, 31–33, 37, 40–42, 44–46, 48–50, 55, 57–61, 64–67, 72, 73, 75–77, 80–93, 98, 100, 103–110, 112–119, 121–147, 149–158, 162–168

Горілка 167

Город, городок, град VII, 38, 43, 48, 50, 57, 90, 91, 98, 102, 112, 115, 117, 120, 122, 127, 133, 148, 153

Грамоти I, 1, 3–5, 7–10, 12, 16, 17, 19, 23, 26, 33, 43, 50, 55, 65, 66, 68, 69, 74, 91, 106, 108, 110

Границя (кордон, межа) 115, 167

Граф 44, 113, 166

Гребля 28, 86, 112, 113, 118–120, 139, 142, 144, 145, 152, 159, 161–163;

Білицька 139; Брисій 142; Будищанська 159; Вакуленкова 113;

Ворсклянська (Ворскляна) 118, 144; Кондратівська (Сагайлівська);

Крутоберезька 113; Нижча Великобудиська 143; Новомлинська 11;

Омельницька 112; Останівська 158; Петрівська 156; Сави Таранухи 28;

---

* Тут і далі у покажчиках цифри вказують номери документів

Сагайлівська (Кондратівська) 145, 146; Стара 143; Старосанжарівська 144; Стасівська 120

Ґрунт (земля) 2, 4, 5, 9, 11, 15, 19, 20, 23, 24, 27–30, 36, 37, 49, 56, 73, 75, 77, 86, 89, 93, 96, 97, 99, 107–109, 113, 117–119, 122, 134–137, 144–148, 152, 153, 155–159, 164, 167, 168; Брусіївський 29; Гладківський 118; Гряди 118; Дубовий 108; Жилівський 113; Жученка 113; Іскрин 113; Конівський 113; Мажарівський 118; Мазурівський 113; Орельський 118; Офанасівський 113; Полтавський 113; Сави Таранухи 93; Таволзький 118; Терни 118

Двір 1, 2, 4–7, 9–28, 30–44, 46–55, 102, 117, 118, 143, 146, 152, 167; Дорошівський 134, 135; Хухринський 104

Дворець Переволочанський 31, 98, 113, 114

Деревня 5, 27, 73, 75, 94

Державці 109, 133, 147, 149, 166

Дім 6

Дозорець (у млині) 142, 144–146

Донесення 153

Дрова 102

Духовна (заповіт) 9, 10, 117, 156

Законники (ченці) 30, 37, 113, 150, 156, 157

Замок Гадяч 108, 138, 168

Заповіт 9, 10, 117, 156

Запорожці 113

Запорозька Січ 113

Знатний (значковий) бунчуковий товариш 8, 15, 82, 84, 108, 111, 113, 114, 116, 118, 134–136, 142, 143, 148

Значковий козак 85

Золотий 113

Ігумен 150–152, 154–157, 159–161, 164

Ігуменя 161–163

Імператор 133

Їз, їзок 113, 115, 152, 158

Камінь (млиновий) 113

Кандали 113

Канцелярист 148

Канцелярія війська 147, 153; генеральна 133, 139, 148; полкова Полтавська 66, 98

Канцлер 44, 113, 135, 166, 167
Ключ Полтавський 104, 105, 126
Князь 112, 117, 120, 135, 167
Козаки 111, 113, 117, 126, 129, 133–135, 137–141, 147, 149, 163, 166, 167
Коло млинове 113, 120, 133, 139, 142, 144–146, 152, 158, 159, 162, 163
Комори 118
Кріпость 7, 102, 117, 132, 152
Купча 113, 115, 152
Купчий запис 113, 139, 144
Курінь (козацький) 113, 167

Лист 44, 106, 112, 118, 120, 127, 133, 161
Ліс 2, 30, 96, 134, 135, 152, 155, 156, 158, 161, 164; Кабаківський (Кабаківа Долина) 113; Крутоберезький 113; Кучелівський 118; Малишівський 2; Моргуленка 113; Никонів 113; Ровні Коломацькі 113; Свинківський 135
Луз 156
Луки 113, 152, 156, 158; Кабанівські 113

Маєстат 147
Маєтності I, 108, 112, 117, 118, 153, 155, 156, 158, 167
Митрополит 158
Мірка, мірочка (у млині) 144, 159
Мірошник 115, 133, 152
Міст 66, 90, 104; Мачоський 66, 104, 106
Містечко 38, 65, 102, 113, 155, 164–168
Місто 106
Міщани 86, 87, 153, 166, 167
Млини 5, 24, 93, 95, 107, 108, 112, 113, 115, 117, 127, 133, 139, 142, 144–146, 150, 152, 155–156, 158–164, 167; Старосанжарівський 24; Черняхівські 5
Монастир Великобудищанський 33, 91, 159, 163; Лубенський 30, 96, 141, 150–164; Нехворощанський 36, 37, 92, 113, 164; Полтавський 32, 34, 35, 47, 48, 64, 88–91, 150–158

Налог 166

Обитель 134, 142, 147, 149–156, 161, 162, 165
Обозний полковий 1, 2, VII, 17, 37, 39, 41, 49, 50, 54–56, 58, 104, 126, 132, 134, 135
Обозничество 149, 150, 167
Огород 152

Озеро 112, 113, 155, 156

Осаул генеральний військовий 12, 37, 102, 113, 119, 120, 126, 130, 155;
полковий VII, 41, 49, 50, 54, 55, 59, 76, 106, 110, 111, 140, 150, 156, 157, 167

Отаман 129, 132, 141, 147, 150, 153, 157, 159, 162, 167

Отчина 7

Пасіка 113, 134, 135, 152, 158; Берестівська 134, 135; Полтавченкова 135

Печатка військова 132; гетьманська 133; полкова 145

Писане 103, 141–143, 151, 152, 154

Писар 110; генеральний 7, 102, 116, 117, 132, 139, 167; городовий 142;
полковий VII, 17, 18, 37, 41, 50, 64, 84, 102, 138; сотенний 55

Писарство 138, 139

Підданий 12, 117, 118, 127, 133, 135, 137

Підданство 142, 143, 149, 157, 163, 166, 167

Підканцлер 167

Підписок полтавський 139

Піп (священик) 6, 78, 124

Плесо 152; Коломацьке 113, 158

Площа Чичканівська 146

Повинності 50, 102, 107, 113, 120, 124, 126, 129, 132–135, 139–141, 143,
149, 150, 152, 154, 159, 160, 163–167

Пожитки 117, 152, 156, 159

Показанщина 115, 161, 164

Полк I, 2, III, 103, 114, 117, 118, 122, 143, 148, 149, 152, 163; Миргород-
ський 112, 113, 133; Ніжинський 117, 133; Охтирський 44; Стародуб-
ський 117; Харківський 76

Полковники 1–3, VII, 8–11, 19, 23–25, 38, 42–44, 49, 57, 64–66, 72, 74, 75,
94, 102, 105, 107–116, 118, 119, 121–123, 125, 126, 128–137, 139–150,
152–154, 156–160, 164–167

Посесія 107, 134, 145

Послушенство 107, 109, 111, 113, 114, 120, 121, 124, 129, 132, 133, 136,
137, 139, 142–144, 147–151, 153, 154, 156, 157, 159, 163

Поспільство 138, 157, 159

Посполиті 45, 102, 105, 106, 112, 114, 116, 117, 126, 129, 133, 134, 142,
143, 146, 147, 149–150, 152, 154, 157, 164–166

Похід (військовий) 112, 113, 167

Пресвітер полтавський святопреображенський 124

Привілей 3

Приказ Малої Росії 117, 118, 166, 167

Припаси 166

Пров'янт 166

Протопіп 20, 83, 136, 137
Пущі 117
Ранг (уряд) III, 41, 49
Ратуша полтавська 84, 100, 157, 165–167
Рейментар 145
Рибні ловлі 155, 156, 167
Ріка, річка II, 28, 90, 112, 115, 117, 133, 139, 142, 152, 153, 155, 158, 160, 163
Роща 113, 157
Рудне 155, 156, 158
Руїна 6, 92
Сад 113; Кучерівський 115
Село, сельце 1–3, 6–10, 12, 14, 16–26, 29–35, 37, 39–47, 50–55, 58–62, 64–68, 70, 72, 74, 76–85, 87–89, 91, 98, 100, 101, 104–106, 109, 110, 112–114, 117, 118, 120–122, 124–128, 130–142, 147–152, 154–158, 160–167
Селяни 159
Сіно 102
Сіножаті, сінокоси 113, 118, 132, 152, 164
Січ Запорозька 113; Кабакова 113; Коломацька 152, 158; Стара 113
Скит 158
Слобода, слобідка 5, 13, 15, 26, 30, 36, 49, 56, 69, 71, 74, 77, 89, 92, 96, 97, 99, 113, 115, 117, 118, 133, 137, 167
Служба (у війську) 3, 10, 42, 43, 55, 66, 68, 70, 84, 112
Сотник VII, 12, 22, 25, 28, 45, 46, 61, 68, 77, 86, 93, 102, 105, 108, 114, 115, 119, 122, 125, 126, 129, 130, 132, 133, 135, 138, 144, 147, 148, 150, 153, 157–159, 162, 163, 166–168
Сотництво Новосанжарівське 61; Великобудиське 62
Сотня 1, 4, 11, 27, 31, 40, 42, 45, 46, 58, 69, 75, 80, 85, 88, 93, 95, 96, 113, 115, 125, 130, 133, 139, 140, 149; Білицька 39, 58, 119; Борзенська 117; Великобудиська 11, 27, 45, 95, 96, 115; Кишинська 31; Кобеляцька 93; Новосанжарівська 46, 59, 61, 63, 130, 133; Полтавська полкова перша 65; Полтавська полкова друга 60, 82, 83; Старосанжарівська 113; Царичанська 113
Старшина 115, 116, 121–123, 126, 129, 130, 132, 135, 137, 138, 140–142, 144–147, 149, 152–154, 156–159, 165–167
Суддя VII, 10, 16, 17, 29, 37, 40, 41, 50, 54, 56, 74, 80, 87, 99, 116, 118, 126, 127, 134, 135, 150
Судійство 63
Табір 134, 135
Товариство 103, 107, 115, 121, 129, 132, 138, 141, 143, 145, 150, 157, 159

Товариш бунчуковий 1, 2, 8, 31; **військовий** 50, 81
Тонь 155, 156
Тяглий 152
Угіддя 107, 112, 117, 120, 127, 138, 147, 148, 150, 152, 155, 156, 161, 167
Уїзд 98, 106, 107, 109, 112, 113, 117, 127, 145
Указ 7, 31, 43, 50, 55, 103, 106, 112, 134, 148, 151
Універсали I, 3–6, 12–15, 17–26, 28, 29, 32, 33, 37, 40, 42, 44, 48, 50, 55, 58–61, 64, 65, 67, 72, 73, 75–77, 80–93, 100, 103–105, 108, 109, 111, 113–115, 117–119, 121, 122, 124–126, 128–147, 149–155, 157–168
Урочище 19, 152, 158; **Берестове** 135; **Буланова Лука** 152, 158; **Головач** 19; **Краснопільське Сторожове** 152
Уряд 1, 3, III, 10, 12, 14, 16, 18, 20, 22, 39, 41, 42, 46, 47, 55, 59, 62, 110, 124, 163–165
Урядник 102
Урядовець 108
Услуги (послуги) 132, 133, 136, 139, 140, 147

Фельдмаршал 167
Фільварок 20, 129, 183

Хага 86, 87, 113, 115, 122, 144–146, 168
Хліб 167
Хорунжий VII, 37, 41, 50, 65, 102, 142, 145, 167
Хутір 117, 118, 156

Царі 1, 106, 112, 113, 117, 118, 120, 126, 127, 135, 151, 161, 167

Чолобиття 112, 127, 135, 148, 166, 167

Шлях 153

Іменний покажчик

- Аврамیا**, ігуменя Великобудиського монастиря 163
Андріїв, брат Дороша 65
Андріїв Дорош, хорунжий 65
Апостол Данило (1654–1734) – миргородський полковник (1683–1727), гетьман Лівобережної України (1727–1734) 21, 50, 67, 75, 81, 88, 89, 91, 109, 113, 119, 133, 139, 158, 163
Апостол Павло, батько Данила Апостола, миргородський полковник (1659–1683) 27, 95
- Бабанські**, родичі Івана Черняка 113
Балясний Василь, сотник царичанський VII
Богаєвська Ганна Кіндратівна, дружина Григорія Богаєвського 84, 139
Богаєвський Григорій, писар полковий полтавський VII, 21, 37, 41, 50, 84, 138, 139, 167
Богданов Михайло, полковник чернігівський (1723–1735) 102
Борозна Іван, генеральний бунчужний 102
Бугайцов, писар 167
Буцька, дружина Григорія Буцького 16
Буцький Григорій, осавул, згодом суддя полковий 40, 59, 80, 129, 130, 167
Буцький Захарій, значковий товариш Полтавського полку 130
Буцький Матвій, син Петра Буцького 16, 80, 128, 129
Буцький Петро, суддя Полтавського полку 16, 80, 126–128
- Вакуленко Павло**, сотник переволочанський VII
Варлаам Городельський, ігумен Полтавського Хрестоздвиженського монастиря 158
Василиха Настя, жителька Полтавської сотні 113
Вейсбах фон, генерал 55, 56, 66, 99
Вертелецький Данило, житель Полтави 113
Возницин Прокіп, дяк 112, 161
- Гавриїл Шишацький**, ігумен Нехворощанського Орільського Свято-успенського монастиря 164
Гасєвський Іван, сотник решетилівський, хорунжий артилерії VII, 167
Галаган Гнат, полковник прилуцький (1714–1739) 102
Галенковський Яків, писар Прилуцького полку 102
Герасим, митрополит Відинського монастиря 158
Герасимов Павло, хорунжий Полтавського полку VII, 37, 41, 50, 167

Герцик Григорій, полтавський полковник (1705, нак.) 4, 6, 8, 44, 69, 113, 117, 118, 157, 167

Герцик Павло, полковник полтавський (1692–1695) 8, 23, 44, 47, 64

Герцикова, дружина Павла Герцика 44, 47, 113, 154

Головкін Гаврило, граф, канцлер 44, 113, 117, 135, 166, 167

Гордієнко Кость (?–1733), кошовий отаман Запорозької Січі 113

Горленко Яким, хорунжий генеральний 102

Городельський, ігумен Полтавського монастиря 158

Грабянка Григорій, полковник гадяцький (1723, нак.) 102

Гречаний (Потребич-Гречаний) Федір, правитель Генеральної військової канцелярії 148

Григорієв Михайло, мірошник, житель Полтави 152, 158

Гуджул Дем'ян, військовий товариш Полтавського полку 152, 158

Данило 113

Данилевський Федір, військовий канцелярист 168

Денисенко Яків, житель Полтави 113

Денисенко Ярема, житель села Рибці 152, 158

Дмитрович Дорош, обозний Полтавського полку 17, 132, 134, 135

Дорошенко Петро (1627–1698), гетьман Правобережної України (1665–1676) 155

Дуров Олександр, полковник стародубський (1730–1734) 102

Євхименко Василь, житель білицький 164

Єсимонтовський Анатолій, обозний Стародубівського полку 102

Єфимов Василь, сотник дівицький VII

Єфрем Шацький, ігумен Полтавського Хрестоздвиженського монастиря 152, 154–157

Жданович, дружина кол. сотника новосанжарівського Павла Ждановича 46

Жданович Антін, син сотника Семена Ждановича 148

Жданович Меланія, дружина сотника Семена Ждановича 148

Жданович Павло, сотник новосанжарівський 46, 61, 147, 148

Жданович Семен, сотник новосанжарівський 148

Жибілевич (Сибілевич, Себілевич) Федір, осавул Полтавського полку 41, 60, 140

Журахівський Василь, осавул генеральний 113, 156, 157

Жученко Федір, полковник полтавський (1659–1661, 1670–1675, 1679–1680, 1686–1687, 1687–1688, 1689–1691) 9, 10, 27, 38, 49, 57, 74, 75, 94, 117–119, 133, 152, 166, 167

Залеський Іван, онук кол. полковника полтавського Федора Жученка 27, 49, 94, 110, 111, 119

Заньковський Григорій, полковник полтавський 111, 116, 133, 167, 168

Зелененький Василь, суддя Полтавського полку VII, 29, 37, 40, 41, 50, 54, 56, 87, 145, 146

Іван Олексійович (1666–1696), цар московський (1682–1696) 1, 3, 7, 10, 12, 16, 33, 55, 106, 112, 120, 126, 127, 133, 161, 163

Іванов Гаврило, писар Китайгородської сотні VII

Іванов Кирило, війт полтавський 167

Іванов Леонтій, писар Переволочанської сотні VII

Іванов Яків, писар Великобудиської сотні VII

Іскра Іван, полковник полтавський 23, 26, 42, 43, 118, 135, 166, 167

Іскра (Іскрина, Іскриха) Параскева, дружина Івана Іскри 26, 118, 166, 167

Кайнаші, житель села Гавронці 113

Кирилов Олександр, писар Білицької сотні VII

Клетний Ясько, житель села Гавронці 113

Клим, житель містечка Старі Санжари 152

Кованко Герасим, сотник полковий полтавський VII, 82, 135

Кованко Іван (перший), козак 135

Кованко Іван (другий), козак 135

Кованко Матвій, козак 135

Кованко Мирон, козак 135

Кованко Остап, козак 135

Кованко Павло, козак 135

Кованко Петро, знатний товариш, потім суддя Полтавського полку 17, 82, 113, 134, 135

Козар, житель містечка Старі Санжари 152

Колачинський (Калачинський) Дмитро, сотник великобудиський, пізніше бунчуковий товариш 14, 15, 45, 72, 73, 115, 116, 167

Коляда, розбійник 167

Коновалов, осавул 167

Кочубєєва Любов, дружина генерального військового судді Василя Кочубєя 7, 10, 23, 26, 43, 117, 118, 166

Кочубей Василь Васильович, син генерального військового судді Василя Леонтійовича Кочубея, полковник полтавський 7–11, 23, 27, 38, 49, 57, 74, 75, 94, 101, 102, 117, 118, 125, 166–168

Кочубей Василь, генеральний військовий суддя 7, 10, 27, 74, 79, 118, 119

Кочубей Федір, син генерального військового судді Василя Леонтійовича Кочубея 7, 10, 23, 101, 117–119, 166, 167

Красноперич Іван, суддя полковий полтавський 55, 56, 99, 135

Крейц, генерал шведський 113

Кублицький Кость, тесть Петра Кованка 135

Курбатов Петро, секретар 118

Кущинський Іван, канцелярист 163

Лазар Бузкевич, ігумен Полтавського монастиря 150, 151

Левенгаупт, генерал шведський 113

Левенець Дмитро, сотник новосанжарівський VII

Левенець Іван, сотник старосанжарівський, обозний, осавул, значковий товариш Генеральної військової канцелярії VII, 1, 2, 37, 41, 54, 55, 66, 67, 103–111, 148

Левенець Прокіп, бунчуковий товариш, обозний Полтавського полку 1, 55, 103–116

Левченко, дружина сотника Максима Левченка 45

Левченко Максим, сотник, значковий товариш 45, 85, 143

Лизогуб Яків, генеральний обозний VII, 102

Лисенко Федір, осавул військовий генеральний 102

Литвин Тиміш, зять Туболшина 152, 158

Лишевський Іван, сотник келебердинський VII

Лузка Денис, писар Кишинської сотні VII

Лукашевич Захарій, значковий товариш Полтавського полку 83, 136

Лукашевичева, дружина Захарія Лукашевича 83

Мазепа Іван (1644–1709), гетьман Лівобережної України (1687–1708) 1–3, 7, 13, 14, 16–18, 20, 22, 32, 34, 35, 37, 42–44, 47, 55, 66, 67, 72, 80, 81, 83, 88–91, 104–107, 112–114, 117, 120, 126–129, 131, 134, 136, 141, 151–153, 155, 156, 158, 160, 161, 163, 166, 167

Маковський Дем'ян, тесть бунчукового товариша Федора Чуйкевича 133

Маковський Іван, дід бунчукового товариша Федора Чуйкевича 133

Максим Янович, житель Кобеляк VII, 168

Максимович Іван, значковий товариш Полтавського полку 143

Мануйлович Іван, осавул генеральний військовий 102

Маркович Богдан, житель Полтави 24, 86, 144

Маркович Іван, син Богдана Марковича 24, 86
Меншиков Олександр (1673–1729), генералісимус 113, 167
Михайлов Борис, дяк 120, 127
Моргуленко Дмитро, житель Полтави 113
Моргуленко Мелешко, житель Полтави 113

Нащинський Андрій, сотник полковий полтавський 22, 141
Нащинський Дорош, син Андрія Нащинського, хорунжий полковий полтавський 22, 142, 145
Нащинський Дорош, син хорунжого полкового полтавського Дороша Нащинського 22
Нащинський Іван, значковий товариш Полтавського полку 142
Нащинський Клим, обозний Полтавського полку 58, 149, 167
Нащинський Михайло, обозний Полтавського полку 2
Нащинський Яким, пан 149
Никитка, осавул, обозний 49
Никитов Лаврентій, обозний VII, 37, 39, 41, 50, 54–56, 58, 102, 110, 111, 119, 167
Никитов Олексій, дяк 106

Одренович Михайло, обозний Прилуцького полку 102
Олександра Жуківна, ігуменя Паненського монастиря 159–161
Олексій Михайлович (1629–1676), цар (1645–1676) 106, 112, 120, 127,
Омельченко Герасим, житель Полтави 113
Омельченко Назар, житель Полтави 113
Омельченко Роман, житель Полтави 113

Павленко Матвій, житель села Гавронці 113
Павлов Василь, житель села Великі Будища 139
Патикувна, жителька Полтави 152
Петро I Олексійович (1672–1725), цар (з 1682), імператор (1721–1725) 1, 3, 7, 10, 12, 16, 33, 55, 106, 112, 113, 117, 118, 120, 126, 127, 133, 135, 161, 163, 167
Пилипишина, дружина Пилипа Черняка 12
Покорський Данило, старший канцелярист 148
Полуботок Павло (бл. 1660–1723), чернігівський полковник (1706–1722), наказний гетьман Лівобережної України 116
Потоцький Григорій, сотник кишинський VII
Потребич–Гречаний Федір (див. Гречаний)
Прийма Андрій, сотник Маяцький VII

Прокопій Каленик, писар Нехворощанської сотні VII
Прядка, житель села Гавронці 113
Рашпол Іван, підписок полковий полтавський 139
Родзянка Василь, обозний Миргородського полку 102
Росошенко Микита, житель містечка Старі Санжари 152
Росошенко Михайло, брат Микити Росошенського 152
Руденко Михайло, осавул Полтавського полку VII, 37, 41, 50, 167
Рутковський, житель Полтави 156

Савин Олексій, житель села Тахтаулівки 113
Савич Гордій, сотник нехворощанський VII
Савич Семен, писар генеральний військовий 116
Самарський Дмитро, сотник полковий полтавський 167
Самеонович Лука, протопіп полтавський 136
Самойлович Іван (?–1690), гетьман Лівобережної України (1672–1687)
32, 33, 55, 66, 88, 91, 103, 108, 150, 152, 155, 156, 158, 159, 163, 167
Сахновський Гнат, обозний Чернігівського полку 102
Світайло Іван, священник Полтавської Преображенської церкви 6, 78,
124, 125
Себастьянович Матвій, канцелярист 148
Себілевич Федір (див. **Жибілевич**)
Семенович Єрофій, сотник китаїгородський VII
Сибілевич Федір (див. **Жибілевич**)
Скоропадський Іван (1646–1722), стародубський полковник
(1706–1708), гетьман Лівобережної України (1708–1722) 4–6, 12, 13, 15,
17–26, 28, 29, 31, 32, 37, 40–50, 55, 58–61, 64, 65, 73, 76–93, 98, 100, 101,
108, 110, 113, 115–119, 121–125, 129, 130, 132–135, 137–140, 142–149,
154–157, 162–168
Софія Олексіївна (1657–1704), донька царя Олексія Михайловича, прави-
тельниця Московської держави (1682–1689) 126
Сохацькі, жителі села Гавронці 113
Старицька Катерина, дружина Захарія Старицького 20, 137
Старицький, син Луки Старицького 20
Старицький Захарій, син полтавського протопіпа 137
Старицький Іван, значковий товариш Полтавського полку 137
Старицький Лука, протопіп полтавський 20, 83
Стефанов Іван, житель Орлянки VII
Стеценко Ярош, житель села Нижні Млини 113
Сулима Іван, сотник великобудищанський VII, 45, 62
Сухий Василь, осавул полковий полтавський 55, 167

Сягайло Василь 113

Тавифа, ігуменя Великобудищанського монастиря 162

Танський Антін, полковник київський 102

Тарануха Сава, сотник кобеляцький, наказний полковник VII, 28, 93, 148, 168

Таранушина Феодосія, дружина Сави Таранухи 93, 168

Тимофій Василь, писар полтавський городовий 142

Томара Василь, полковник переяславський наказний 102

Туболчишин, житель Полтави 152, 158

Турковський Михайло, писар генеральний 102

Федір Олексійович (1661–1682), цар (1676–1682) 106, 112, 120, 127

Федорів Федір, сотник сокольський VII

Феодосій Нестерович, ігумен Нехворощанського монастиря 164

Халимонівські, жителі села Гавронці 113

Ханенко Федір, обозний київського полку 102

Хмельницький Богдан (бл. 1595–1657), гетьман України 38, 57

Хрущов Іван, полковник ніжинський 102

Худолій Дмитро, писар Калєбердинської сотні VII

Цурка Іван, зять Дмитра Колачинського, значковий товариш Полтавського полку 116

Чарниш Іван, суддя генеральний 116

Черняк Григорій, сотник полковий полтавський VII, 3, 5, 25, 68, 69, 71, 112

Черняк Іван, полковник полтавський 3–5, 14, 17, 19, 24, 25, 43, 49, 50, 55, 65, 69–72, 87, 111–114, 119, 123, 145, 148, 157, 158, 164, 166, 167

Черняк Ірина, дружина Івана Черняка 19

Черняк Леонтій, дід Григорія Черняка, осавул військовий генеральний 3, 12, 68, 76, 112, 120, 121

Черняк Олексій, син Івана Черняка 76, 121, 123, 167

Черняк Олексій, син Леонтія Черняка 12

Черняк Пилип, син Івана Черняка 76, 121

Черняк Пилип, син Леонтія Черняка 12

Черняк Семен, онук Івана Черняка, значковий військовий товариш 17, 19, 70, 140

Черняк Яків, онук Івана Черняка 13, 16, 76, 77, 113, 121–123, 167

Черняк Яків, онук Леонтія Черняка, сотник 12, 76

Черняківна, дружина Пилипа Черняка 76

Черняківна Марія, дочка Івана Черняка 5, 71
Чернякова Марія, дружина сотника полтавського Якова Черняка 76, 77, 120, 123
Чернякова, дружина Леонтія Черняка 112
Чикали, жителі села Гавронці 113
Чуйкевич Григорій, товариш бунчуковий 133
Чуйкевич Олександр, писар Полтавського полку 18, 81, 131–133
Чуйкевич Федір, син Олександра Чуйкевича, товариш бунчуковий 81, 133
Чуйкевичі, сини Олександра Чуйкевича 18

Шаль Андрій 113
Шафаров Петро Павлович, барон, віце-канцлер, таємний радник 166, 167
Шило Іван, житель Полтави 113
Яворенко Кирило, житель села Гавронці 113
Яковишина, дружина Якова Черняка 12
Яковлев Петро, житель Тростянця 44, 79, 125
Яковлевич Йосип, сотник орлянський VII

Географічний покажчик

- Багачка**, річка, права притока Псла (басейн Дніпра) 115
- Балаклія**, село, тепер Великобагачанського р-ну. Виникло в кінці XVI – на початку XVII ст. На карті Г.-Л. Боплана позначена як село Баклей. У роки Хмельниччини відоме як містечко Балаклейка 158
- Батури**, місто, тепер смт Бахмацького р-ну. Засноване на початку XVII ст. 1625 р. згадується в зв'язку із спорудженням Батуринської фортеці. З 1648 р. – центр Батуринської сотні Чернігівського (з 1649 р. – Ніжинського) полку. З 1654 р. має статус міста з магдебурзьким правом, магістратом. У жовтні 1708 р. спалений О. Меншиковим. 1669–1708, 1750–1764 рр. – гетьманська столиця 103, 105, 107, 126, 128, 131, 136, 152, 153, 159, 160
- Білики**, місто, тепер смт Кобеляцького р-ну. Засновані у першій половині XVII ст. Були обнесені земляним валом. Мали фортецю з підземними укріпленнями VII, 102, 119
- Брусівка**, село військове, 1691 р. надане Мазепою полтавському полковому сотникові Нащинському 141, 142
- Брусія**, село в Полтавській полковій першій сотні, тепер село Михайлівка Стасівської сільради Диканського р-ну 22, 65, 87, 145
- Будища**, місто (див. **Великі Будища**)
- Будка**, село, тепер напевне Білопільського р-ну Сумської обл. 117
- Буланове**, село, тепер Великотростянецької сільради Полтавського р-ну 27, 29, 35, 158
- Бучки**, село, тепер Новгородського р-ну Чернігівської обл. Розташоване на березі річки Вари. Засноване в першій половині XVII ст. 150
- Вакулинці**, село, тепер Новоселівської сільради Полтавського р-ну 47, 54, 64, 157, 158
- Василівка**, слобідка Нехворощанської сотні; знаходилася поряд із сучасним с. Нехвороща Новосанжарського р-ну 4, 69
- Василівка**, село, можливо тепер село Ординівської сільради Диканського р-ну 167
- Великі Будища**, містечко сотенне, тепер село Диканського р-ну. Виникло у XVII – XVIII ст. Розташоване на березі річки Ворскли VII, 91, 102, 163
- Великобудиська слобідка**, знаходилася біля Великобудиського лісу. Належала Лубенському Мгарському монастиреві 1, 30
- Вища Гребля**, село у Старосанжарівській сотні 86, 144
- Вищі Вільшани**, село, тепер Великотростянецької сільради Полтавського р-ну 152, 158
- Вільшани (Ольшана)**, село, тепер Вільшане Байрацької сільради Диканського р-ну 1
- Ворскла**, річка, ліва притока Дніпра; тепер впадає у Дніпродзержинське водосховище 11, 28, 119, 139, 142, 152, 153, 158, 159, 161–163

- Гавронці**, село у Полтавській полковій першій сотні; тепер Стасівської сільради Диканського р-ну 3, 68, 112, 113
- Гадяч**, місто, тепер райцентр Полтавської обл. Розташоване на правому березі річки Псла, де впадає в неї річка Грунь. Перші згадки про місто відносяться до першої половини XVII ст. У місті знаходився замок 108, 138, 168
- Глухів**, місто, тепер райцентр обласного підпорядкування Сумської обл. Розташоване на річці Есмань. Вперше згадується в Іпатіївському літописі під 1152 р. як місто Чернігівського князівства. З 1654 р. – центр Глухівської сотні Ніжинського полку. Мало магдебурзьке право. З 1708 р. – гетьманська столиця. У 1748 р. знищене пожежою 109, 110, 115, 116, 119, 121, 123–125, 130, 132, 137, 139, 140, 142–144, 146–149, 154–158, 162–166
- Головач**, річка, права притока Ворскли (бас. Дніпра) 113
- Головач**, село, тепер Заворсклянської сільради Полтавського р-ну. Розташоване на правому березі річки Головач 19
- Головач**, слобідка, тепер село Заворсклянської сільради Полтавського р-ну 71
- Горбанювка (Горбанівка)**, село, тепер Щербанівської сільради Полтавського р-ну 20, 83, 137
- Горинці**, село, Полтавського монастиря 34
- Грабинівка**, село, тепер Ковалівської сільради Полтавського р-ну 42, 43, 101, 113, 166, 167
- Грузька**, слобідка, тепер село Грузьке Кролевецького р-ну Сумської обл. Відоме з 60-х років XVII ст. 133
- Демидівка**, слобідка, тепер село Омельницької сільради Решетилівського р-ну або Куп'єватської сільради Козельщинського р-ну 23, 74, 118
- Диканька**, село, тепер смт, райцентр Полтавської обл. Відома з середини XVII ст. Перша згадка в документах відноситься до 1658 р. З 1660 р. входила до Будиської (Великобудищанської) сотні Полтавського полку 7, 74, 117, 118
- Дніпро**, річка 106, 112, 113, 117, 118, 120, 122, 126, 148, 155, 167, 168
- Дубовичі**, село в Ніжинському полку, тепер село Кролевецького р-ну Сумської обл. Відоме з XVI ст. Були приписані до Кролевецької ратуші. 1687 р. селом заволодів генеральний суддя Василь Кочубей 117, 118
- Дулівці**, річка в Сумській обл. 133
- Дулівці**, село, напевне тепер село Дулівка, що в Кролевецькому р-ні Сумської обл. 133
- Жуки**, село, тепер село Полтавського р-ну 10, 74, 167
- Застрик**, село, знаходилося напевно на території сучасного Кролевецького р-ну Сумської обл. 133

Змітнів, село Ніжинського полку, тепер Зметнів Сосницького р-ну Чернігівської обл. 117, 118

Знобівка, річка, ліва притока річки Десни 117

Знобівка, село, знаходилося напевне на території сучасного Кролевецького р-ну Сумської обл. 117

Іванчинці (Івончинці), село Полтавської сотні, тепер Тахтаулівської сільради Полтавського р-ну 43, 101, 166, 167

Івашки, село, тепер Супрунівської сільради Полтавського р-ну 42, 43, 101

Іскрівка, село, тепер Чутівського р-ну Полтавської обл. Заснована в другій половині XVII ст. полтавським полковником Іваном Іскрою 26, 74, 118

Кам'янка, село у Полтавській полковій першій сотні, тепер село Стасівської сільради Диканського р-ну 12, 76, 120, 121, 123, 167

Кереберда, містечко, тепер село Келеберда Кременчуцького р-ну, що на березі Дніпродзержинського водосховища VII, 102

Китайгород, містечко сотенне, тепер село Царичанського р-ну Дніпропетровської обл. Розташоване на річці Орелі. Вперше згадується під 1667 р. VII, 102, 155, 158

Кишеньки, містечко сотенне, тепер село Кобеляцького р-ну Полтавської обл., стара Кишенька, тепер затоплена водами Дніпродзержинського водосховища VII, 98, 102

Кобеляк, містечко сотенне, тепер місто Кобеляки, райцентр Полтавської обл. Відомий з початку XVII ст. VII, 102

Коломак, річка, ліва притока Ворскли. Бере початок у Валківському р-ні Харківської обл. У межах Полтавської обл. тече територією Полтавського і Чутівського р-нів 117, 118

Коломак, село, тепер Черкасівської сільради Полтавської р-ну 117, 118

Коломацькі Ровні (див. Ровні Коломацькі)

Комарівка, село, тепер Чорбівської сільради Кобеляцького р-ну 39, 58, 73, 111, 149, 167

Комарівка, слобідка у Великобудиській сотні 15

Кошурове, озеро, тепер у Дніпропетровській обл. 156

Кривці, озеро, тепер у Дніпропетровській обл. 156

Крим 113

Кролевець, містечко, тепер райцентр Сумської обл. Розташоване на річці Реті та її притоці Свидні (бас. Десни). Засноване 1601 р. вихідцями з Правобережної України 133

Кролевецький повіт (існував до 1923 р., коли був перетворений на район) 117, 133

Кругле, озеро, тепер у Нехворощанському р-ні 164

Крутий Берез, село, тепер Новоселівської сільради Полтавського р-ну 5, 71

Куклинський Яр 66

Куклинці, село, тепер Мачуської сільради Полтавського р-ну 66, 110, 111

Кунашівка, село в Борзенській сотні Ніжинського полку 117, 118

Кут, місцевість біля села Жуки, тепер село Білоцерківської сільради Великобагачанського р-ну 166, 167

Кучерівка, село, тепер Березівської сільради Хорольського р-ну 5

Кучерівка, слобідка. 1939 об'єднана з с. Куликове Полтавського р-ну 5, 71

Лебедин, місто, тепер райцентр Сумської обл., розташований на річці Вільшанці. Заснований напевне в середині XVII ст. вихідцями з Правобережної України. Був сотенним містечком Сумського полку 113, 117, 129

Левчина, слобідка, можливо це сучасні Левченки Хорольського р-ну або Зіньківського р-ну 168

Лелюхівка, село Новосанжарського р-ну 40, 46, 59, 61, 130, 147, 148, 152, 155, 156, 158

Локіщина (Локівщина), слобідка, знаходилась напевне на території сучасного Глобинського р-ну 9, 74, 117, 118

Лучки, село, тепер нове село Кобеляцького р-ну, старі Лучки тепер не існують 31, 98

Маджелівка, містечко. 1962 р. об'єднане з селом Манжелія 133

Мартинівка, село Полтавської полкової другої сотні, тепер не існує, вірогідно у складі с. Гуджули Полтавського р-ну 16, 80, 126–128

Мачухи, село, тепер Полтавського р-ну. Виникло в першій половині XVII ст. За переписом 1718 р. в Мачухах налічувалося 238 козаків 51, 100, 165

Маячка, містечко, тепер село Новосанжарського р-ну. Засноване 1677 р. вихідцями з Правобережної України VII, 102, 164

Мильці, село у Полтавській полковій другій сотні, тепер село Супрунівської сільради Полтавського р-ну 1, 66, 103–106

Москва, місто 106, 112, 117, 118, 120, 127, 148, 161, 166, 167

Нехвороща, містечко, тепер село Новосанжарського р-ну. Заснована 1674 р. Водночас було споруджено і фортецю 50, 65, 113, 164

Нижні Вільшани, село, тепер Великотростянецької сільради Полтавського р-ну 152, 158

Нижні Млини, село, тепер Щербанівської сільради Полтавського р-ну 2, 67, 107, 109

Нові Млини, слобідка (напевне існувала на території сучасного Диканського р-ну) 74, 117

Новий Санжарів, місто, тепер смт Нові Санжари, райцентр Полтавської обл., розташований на березі річки Ворскли. Згадується в джерелах від 1636 р. Входив до складу Черкаського староства VII, 102, 147, 148

Огирівка, слобідка, тепер село Подільської сільради Великобагачанського р-ну 122

Орель, містечко, тепер село Орлик Кобеляцького р-ну, територія сотенного містечка, тепер незаселена, частково вкрита водами Дніпродзержинського водосховища VII, 102

Орель, річка, ліва притока Дніпра. Тече по межі Дніпропетровської обл. з Харківською і Полтавською областями 113, 117, 118, 155, 156, 158

Орчик, річка, права притока Орелі (бас. Дніпра). Бере початок у Харківській обл. У межах Полтавської обл. тече територією Карлівського і Чутівського р-нів 99, 118

Осьмачка, річка, права притока річки Ворскли. Тече територією Кобеляцького р-ну 166, 167

Осьмачки, хутір, існував на території сучасної Тахтаулівської сільради Полтавського р-ну 166, 167

Павленки, село, тепер у складі м. Полтави 54, 107, 120, 165, 167

Патлаївка, частина села Яківці у Полтавській полковій першій сотні.

Патлаївка, село, тепер Кротенківської сільради Полтавського р-ну 6, 125

Переволочна, містечко сотенне. Засноване у середині XVII ст. як слобода на лівому березі гирла річки Ворскли біля Переволочанського перевозу. Спалена 1709 р. під час Північної війни 1700–1721 рр.; тепер не існує, затоплено водами Дніпродзержинського водосховища VII, 31, 98, 102, 113, 146

Петрівка, село в Полтавській полковій першій сотні, тепер село Бричківської сільради Полтавського р-ну 32, 77, 88, 122, 150–152, 155, 156, 158

Підмонастир'є Полтавське – район м. Полтави, прилеглий до Полтавського Хрестовоздвиженського монастиря 48

Поділ, історичний район Полтави. Розташований у південно-східній частині міста в долині річки Ворскли. Як передмістя Полтави відомий з XVII ст. (див. Полтава) 90, 153

Подолове, село, знаходилося на території сучасного Кролевецького р-ну Сумської обл. 133

Покин'є-Городок, поселення на річці Орель на території сучасної Дніпропетровської обл. 156

Полтава, місто полкове, тепер обласний і районний центр України. Розташована на обох берегах річки Ворскли. Вперше згадується в Іпатіївському літописі 1174 р. під назвою Лтава VII, 43, 48, 101–103, 111, 113, 114, 117, 118, 134, 137, 144, 145, 153, 157, 160, 165–167

Порубіжне, озеро у Полтавській сотні 164
Протопопівка, слобідка, тепер село Микитівської сільради Ямпільського р-ну Сумської обл. 137
Псел, річка, ліва притока Дніпра, впадає у Дніпро 112, 133, 158
Пушкарівка, село, у Полтавській полковій другій сотні, тепер у складі м. Полтави 18, 81, 131–133

Ретик, слобідка в Ніжинському полку, тепер ця територія входить до складу Кролевецького р-ну Сумської обл. 117
Ретик, хутір 117, 118
Реть, річка, ліва притока річки Есмані, ліва Десни (бас. Дніпра) 117, 133
Решетилівка, місто, тепер смт, райцентр. Розташована на березі річки Говтви (притоки Псла) 38, 57, 134
Рибці, село у Полтавській полковій другій сотні, тепер у складі м. Полтави 17, 70, 82, 134, 135, 158
Рижновате, озеро у Полтавській сотні 113
Ровенська Слобідка, знаходилася на території сучасного Чутівського р-ну 26
Ровні Коломацькі, слобідка Полтавського Хрестовоздвиженського монастиря 36, 97, 113, 118
Рогізна, річка, приток Ворскли. Тепер протікає в межах м. Полтави 90, 153
Розсошинці, село, тепер село Щербанівської сільради Полтавського району 89, 152
Рубці, правильно Рибці, тепер у складі м. Полтави 152
Рудяков, село над Дніпром 117, 118

Санкт-Петербург, місто 113, 118, 135, 167
Свидня, річка, ліва притока річки Есмані, ліва Десни 133
Свинківка, село 134, 135
Сейм, річка, ліва притока Десни 117
Семенівка, село у Полтавській полковій першій сотні, тепер село Кротенки Полтавського р-ну 88, 155, 156, 158
Слобідка, село, тепер Слобідської сільради Миргородського р-ну 37, 164
Слобідка фон Вейсбаха в Коломаку, вірогідно тепер с. Ковалівка Полтавського району 99
Слобідка фон Вейсбаха в Орчику, тепер у складі м. Карлівка 99
Слобідка Лубенського монастиря, тепер Мальцівської сільради Миргородського р-ну 96
Слобідка Павла Апостола у Миргородському полку 95
Слобідка Таранухи 93
Слобідка Якова Черняка 13, 77

Согорка Вища (див. Тростянець)

Согорка Нижча (див. Тростянець)

Сокілка, містечко сотенне, тепер с. Правобережна Сокілка Кобеляцького р-ну VII, 102, 167

Стайки, село, тепер Штомпелівської сільради Хорольського р-ну 118

Старий Санжарів (Старі Санжари), з 1946 р. село Новосанжарського р-ну VII, 102

Старі Млини, село у Великобудиській сотні; існувало на території сучасних Великих Будищ 45, 62, 85, 116

Стасівці, село у Полтавській полковій першій сотні, тепер село Стасі Диканського р-ну. Виникло у першій половині XVII ст. 8

Супрунівка, село у Полтавській полковій другій сотні, тепер село Полтавського р-ну. Заснована в першій половині XVII ст. 21, 84, 138, 139, 165, 167

Тагамлик, річка, ліва притока річки Ворскли. Бере початок на території Карлівського р-ну 118

Тагамлик, село, тепер село Новий Тагамлик Машівського р-ну 27

Тахтаулів (Тахтаулівка), село військове у Полтавській полковій першій сотні, тепер село Тахтаулове. Засноване на початку XVIII ст. Розташоване на березі річки Побиванці, під Полтавою 14, 72, 100, 114, 165

Ташлик, село 94

Тиниця, село у Ніжинському полку 117, 118

Трибовський хутір, знаходився під Полтавою, тепер не існує 118

Тростянець, місто, тепер райцентр Сумської обл. 89, 152, 158

Тростянець, село 35, 152, 158

Тростянецький Яр, тепер село Великий Тростянець Полтавського р-ну 89, 152, 158

Улиця, село у Стародубському полку, тепер село Зноб Новгородського р-ну Сумської обл. 117, 118

Федорівка, слобідка у Білицькій сотні 49, 75, 110, 111, 119

Хонделіївка, село. З 1946 р. село Вільховатка Кобеляцького р-ну. Розташоване на лівому березі річки Ворскли. Засноване наприкінці XVII ст. 31, 98

Хутір у Стайках, тепер село Стайки Штомпелівської сільради Хорольського р-ну 117, 118

Царичанка, містечко, тепер смт Царичанка, райцентр Дніпропетровської обл. VII, 102, 113, 155, 156, 158

Чернечий (Чернецький Яр), село, тепер село Великобудищанської сільради Диканського р-ну 91, 159, 163

Чернеча Слобідка (див. Слобідка)

Черняківка, слобідка, тепер село Чутівського р-ну 25, 71

Шедіїв, село, тепер село Шедієве Новосанжарського р-ну 50, 63

Шостаки, село Полтавської полкової другої сотні, тепер село Супрунівської сільради Полтавського р-ну 41, 60, 140, 165

Яківці (Яковець), село у Полтавській полковій першій сотні, тепер у складі м. Полтави 44, 78, 79, 124, 125

Яр, село, входило до складу Полтавського р-ну, нині знято з обліку 33

Ярославець, село у Ніжинському полку, тепер село Глухівського р-ну Сумської обл. 117, 118

Наукове видання

**ГЕНЕРАЛЬНЕ СЛІДСТВО
ПРО МАЄТНОСТІ
ПОЛТАВСЬКОГО ПОЛКУ
1729–1730**

Відповідальний редактор
д. і. н. **Павло Сохань.**

Літературний та технічний редактор
Т. П. Пустовіт.

Коректура **В. О. Мокляк, Т. П. Пустовіт.**

Комп'ютерна верстка
С. В. Пікалова.

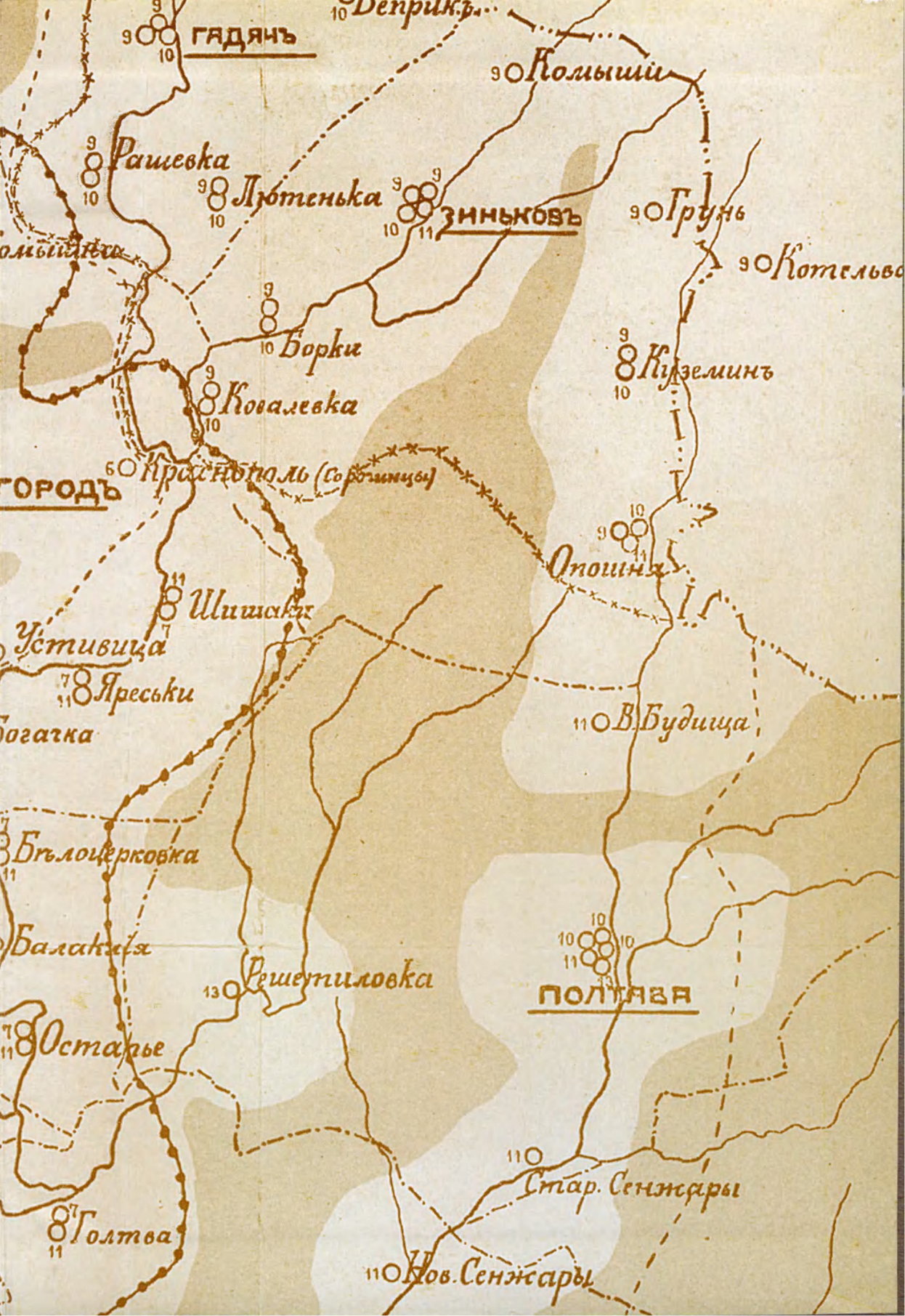
Підписано до друку 26.12.2007 р.
Формат 70x100^{1/16}. Гарнітура Times. Папір офсетний. Друк офсетний.
Ум. друк. арк. 14,3. Наклад 1000 прим.
Зам. № 2016.

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру видавців, виготівників
і розповсюджувачів видавничої продукції серія ДК № 2488 від 12.05.2006 р.

ВАТ «Видавництво «Полтава»
36020, м. Полтава, вул. Котляревського, 38/40.
Тел./факс (0532) 7-34-08.
E-mail: izdpol@pi.net.ua

9 10 ГАДЯЧЬ

9 10 Колышій

9 10 Рашевка

9 10 Лютенька

9 10 11 ЗИНЬКОВЬ

9 10 Грудь

9 10 Котельва

9 10 Борки

9 10 Ковалевка

9 10 Муземиръ

6 10 ГОРОДЬ Праснополъ (Сорокинцѣ)

9 10 11 Опошня

11 Шышакъ

Устивица

7 11 Яреськи

Богатка

11 В. Будица

7 11 Бѣлоцерковка

Балаклея

13 Решетиловка

10 10 11 10 ПОЛТАВА

7 11 Остарье

11 Голтва

11 10 Стар. Сенжары

11 10 Нов. Сенжары

панови (Скорпадоко Сикв) дар
и инекс на владрне того села
Говената? Дурманъ универсалъ,
По смерти Ело дарова въ Ело
Ранъ. дарованъ на владрне

Селце Дутировка всомъ Личности
юу Бодла въ комъ уволети 55
Предуе Биситъ Поковникотъ по
Павскиотъ Павлотъ Зрциотъ на
Спленотъ Зрциотъ Осавато ка
роа Платотъ Иванъ Жекра Копид
и Ело Герчина и толт Жекра
владла Ела Ело, а пово Стерт
наследство Чородитъ Сестра
Юбови Василевои Косбевои З
ыкати Василетъ и фредеротъ
ро рока 1715 Септбра 18 диде
Ета тана Скоропадеко Стверде
универсаломъ и грапотъ блаженн
и обидостойтъ Памта Ело
ит прерапорско во велитства Канд
и посят Етотана Скоропадеко

Скор